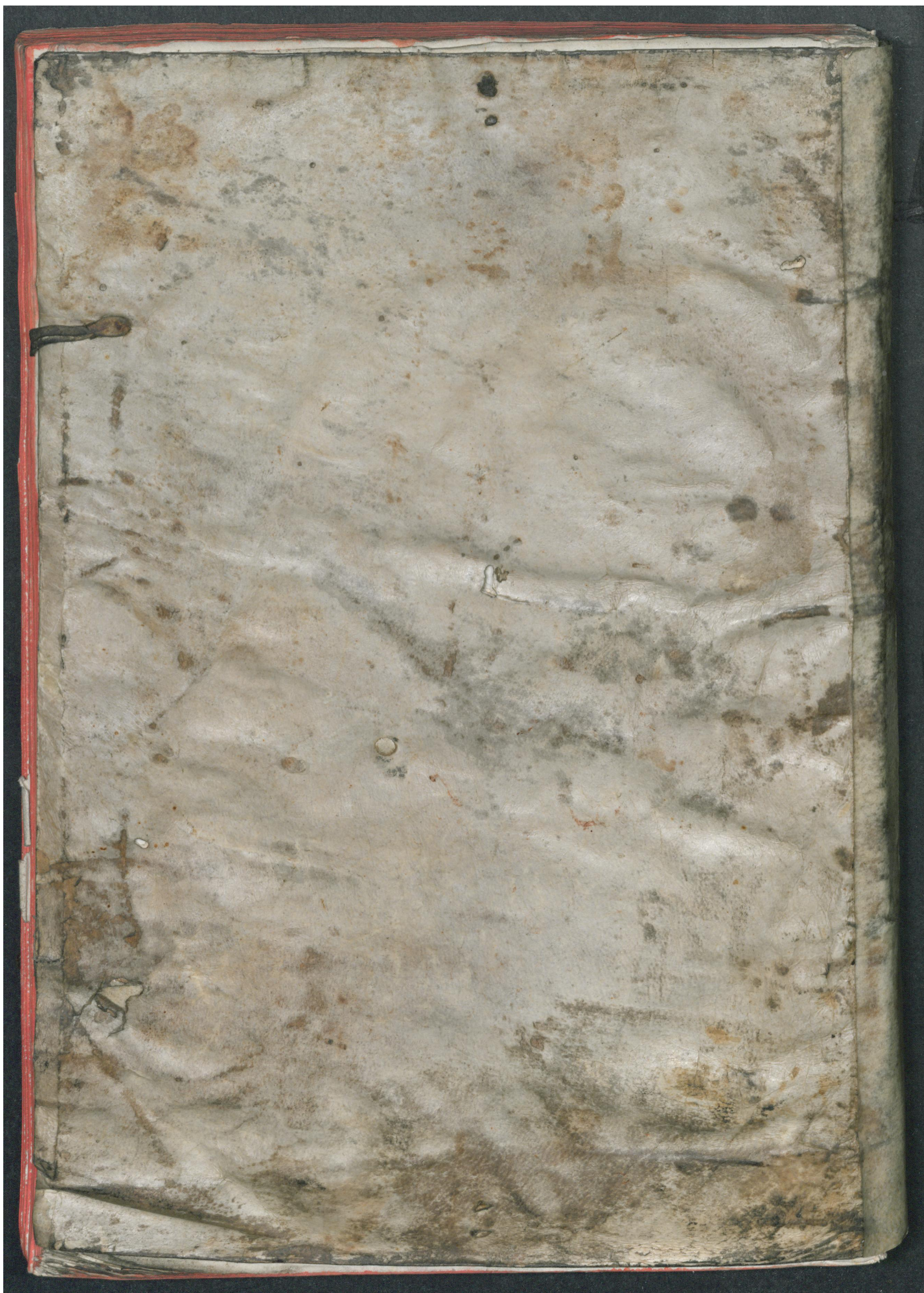

EXCESSIVELY RARE. Editio princeps. Apparently hitherto undescribed and unrecorded. No copy in the Index Catalogue of the Library of the Surgeon General's Office. We cannot trace any copy of this work in the medical catalogues of the last 20 years.

Clementius de Clementini was physician and astronomer in Rome about 1497. Only two other works by him (Prognostica), published in the 15th century, are known.

Rare like all works printed at Rome in these early times.

The greatest part of this interesting book relates to **pharmaceutics**.

Besides, we mention: De complexione, pulsu, generali curatione morborum, malis humoribus putredinae et causis eorum, flobotomia, febre sanguea, de regimine preservandi se a peste, de sirupis, de electuariis pillulis, electuariis solutivis, confectionibus, medicinis opiatis, trociscis pulveribus, unguentis, oleis, etc. The author was a violent antagonist of uroscopy and adherent of astrology and Neo-Platonism.

Right-upper-hand margin of folio 55 gone with loss of a few words, otherwise very fine and sound copy of this rare book, beautifully printed in a fine Roman type. Stamp erased. — *See reproduction above.*

Multa dorte et si vulgaria scribit clementia valde plura / d. Stephani

CLEMENTIA MEDICI/NAE CLEMENTII CLE/MENTINI DE AMERIA. NOVITER IN LVCEM AEDITA ET ACCV/RATISS. IMPRESSA ROMAE

Clementia Medicine Clementii Clementini de Ameria.
Oratio ad Deum.

Omnipotens eterne Deus qui conditor orbis/
Qui cœlum/terramq; regis primordia rerum:
Et quo omnes rectæ procedunt ordine causæ:
Deniq; cunctorum qui es maximus optimus author:
Ad te confugio & supplex tua numina posco:
Vrbs Amerina præcor tranquilla pace fruatur.
Heu quantis oppressa malis: uix illa superstes.
Da meliora Deus: nec paupertate nec armis:
Sit semper felix: nec peste fame uel laboret.
Et concede mihi quæ abs te pater optime posco.
Fac te & me possim rerum quoq; noscere causas.
Spiritus & sanctus uel sit sua gratia mecum.
Teq; colam uenerer/te deniq; semper adorem.
Da ueniam clemensq; Deus miserere præcantis
Suppliciter peccata mihi mortalia parcas.
Me defende malis cunctis damnisq; periclis:
Infernis penis/sæuisq; doloribus egris.
Obsessumq; malis me pluribsis undiq; saluas:
Ne fortuna mihi noceant aduersa: nec astra.
Omne scelus fugiam/uitium/crimenq; repellam.
Virtutes primas complectar quattuor illas
A quibus omne bonum rectum uenit/utile/honestum.
Quin etiam nulli noceam: prosim omnibus illis
Qui ad me confugiunt: & languida corpora sanem.
Fac me felicem: sim mente & corpore sanus.
Contentus uiuam: tibi gratus & omnibus idem.
Me tibi commendo: mihi consule rebus agendis.
Et que uis faciam seruem tua iussa fidelis.
Te duce quicquid agam peragam feliciter oro.
Hoc opus absoluam quod longo tempore serues.
Nec me pœniteat quæ posco. da mihi natos
Si placet & tales: qualem fore me modo uellem.
Morte leui moriar: facias me deniq; sanctum.
Perpetuoq; tuis potiar celestibus aulis.
Per Iesum Christum qui tecum in sæcula regnat.

FINIS.

Ad Lectorem.

Quoniam memoria labilis est: ut memoriter tenerem/ quæ a Veteribus didici & experientia comprobaui ab initio ad scribendum appuli: perinde paulatim acte & recte distinxi/ monumentisq; lrãrum mãdaui precepta/ institutaq; medicinæ & medicamenta/ que magis salubriora mihi uisa fuere: & ad ppriam & cõmunem utilitatẽ laboraui. Hæc enim maxima exhortatio fuit/ que impulit me aggredi qd frequenter ex desperatione ob rei magnitudinẽ deserui: & quis acutiores posteri priorũ soleant doctrinam delere: tñ stulta est clementia/ cum tot ubiq; : occurrã medicis perituræ parcere cartæ. Trudimur sane alter altero: sicut dies die. Et labores mortaliũ psimiles sunt Sisiphi penis/ qui lapidem magnum a radice pcliuis montis maxio semper conatu subducit/ quem tociens/ quotiens ad summum uerticem perducit: Demones statim precipitant: & huic prepetuo labori Sisiphus est damnatus/ sicut plurimi mortales/ uel maxime agricole/ qui uix optatos colligerunt fructus q; pristinos repetũt labores. Rursus que uis bona fortunæ alternis uicibus que alter maximo labore acquisiuit: alter sibi successor in breui facile dissipauit & consumpsit. Sic infiniti fere medici fuere/ qui in scribendo uitam consumpserunt: sed illorũ labores & opera Ypocras/ Galienus/ & Auicenna in breui delerunt. Omnino tamen commendandi sunt/ qui pro uirtute adipiscenda/ & ad communem omnium utilitatem laborant. Vale.

Ad lectorem

P Rudens sane uatustas Medicã artẽ adinuenit quã ingeniosa posteritas sedulo imitata diligẽtius excoluit/ ut sanitatẽ conseruaret/ & amissam recuperaret. Cum igit̃ sanitas ad bñ beateq; uiuẽdũ sit maxime necessaria ad scribendum appuli. Sed imprimis rogo spũmsanctũ inspiret & dirrigat me ad recte & accurate scribendum pcepta medicinæ: & memoret meliora medicamenta que sint a ueteribus inuenta & a recentioribus approbata/ uel que maxime prosint. Amplius omnipotẽti Deo grãs ago de tot tantisq; bñficiis/ que mihi cõtulit: & supliciter ipsum exoro ut concedat mihi mentis & corporis sanitatem/ pacem/ spũssancti gratiam q̃diu uixero: postea in Celum me saluũ perducat. Medicinæ quidem studui & in ea etatem consumpsi ad ppriam & cõmunem utilitatem/ qm̃ non nobis soluz nati sumus sed aliis. Nec quicq̃ acceptius summo Deo esse potest/ q̃ sine alicuius iactura aliis prodesse. Peritus aũt medicus infinitis fere egris sanitatẽ potest & uitã restituere: quibus nihil unq̃ gratius esse potest. Propterea boni medici maxime diliguntur & facile ditantur. Accedit q; homo ad speculandum & agendum natus ẽ: quia ex anima & corpore constat: & proprium illius est speculari & scire & alterius est agere & operari. Medicina autẽ complectitur & docet speculatiuam & practicã.

Preterea medicina diuina res est & ad Deū relata. Nā prisci Apolinē & Esculapiū medicinæ inuentores tanq̄ Deos coluerunt: & fidem catholicam auxere: qui a Iesu xpo & suis apostolis fuere sanati. Verum ꝙ medici medicamentoꝝ ope illis spūs sancti gratia agebant. Sapiens ergo medicus maxima potest beneficia egris cōferre & sicut alter Deus opitulari. presertim benignus & clemēs/ qui gratis & amore pauperibus medetur & exercet pium medendi opus/ non lucrandi/ sed benefaciēdi causa: pluris enim semper facienda est Dei & hominum gratia/ q̄ diuitie. Immo euenit ꝙ quanto plures in gratiam tuam medendo conuertes/ tanto magis lucraberis. Nā qui pluribus medetur/ longe melior medicus habetur & facilius ditatur: haud .n. ingrati sunt omnes: sed unus forte omniū laborū mercedi satisfaciet/ uel plurimū tibi ualere poterit: & si ingratis omnibus seruires/ beneficus & iustus Deus numq̄ tibi deesset/ sed semper tuis necessitatibus oportune prouideret: quoniam nullū bonum inremuneratum/ nec ullum malum impunitum relinquit. Si enim recte consideramus uirtutum & uitiorum equa tandem merita diuina iustitia omnibus retribuet. Itaq̃ tam propitium erga te Deum habebis/ q̄ benignus & clemens eris erga infirmos & eos qui ad te confugiunt. Medicus enim infirmis tamq̄ Deus esse potest. Clementer ergo miserere infirmorum/ ut Deus misereatur tui. Preterea moneo ut assiduo studio potissimum sequaris doctrinam illorum qui in hac arte maxime claruerūt: perinde continua medendi exercitatione & summa adhibita diligentia facile euades peritus. Sed quoniam non omnium possumus habere experientiam neq̃ memoriam: medicus debet esse naturaliter prudens ut sciat que in arte medica tradūtur ꝑ q̄litate tēporis/ loci/ uel corporis ratione omnia moderare & rebus necessariis ꝓuidere. Sed tales medici ex ꝓspero syderum influxu nascunt̄ fortunati & pene diuini habent̄: qui rectum habent iudicium & que corpori uētura sunt ꝓspiciunt/ p̄dicunt/ & medele ad uotum eis succedunt: nec accidit eis incurabilibus morbis mederi neq̃ cū rusticis & ignorātibus uersari qui omnia ppe‑ram agunt & curam p̄uertunt: sed medici solent & debent esse continentes & solitarii quoniā nimia familiaritas populariū conteptū parit: Tanti enim est lrāꝝ sciētia uel maxime phylosophia ꝙ docet fugere uitia & facit uiros bonis moribus p̄ditos & sapiētes qui populos ob eoꝝ uirtutem regūt & gubernāt/ uel saltem ignorantibus preponūtur: plures enim noui qui sub malis syderibus sunt nati uitiosi quos litterarum studia bonos & morigeratos fecit/ sicut pluribus medicis accidit. Nā medicina speculatiua Tauro/ & pratica subiacet Scorpioni utrumq̃ autem signum facit medicos inter se inuidos & maliuolos: nam qui sub Tauro illos qui sub Scorpione: & qui sub Scorpione/ illos qui sub Tauro nascuntur perpetuo odio prosequuntur: quoniam quando oritur Scorpio/ occidit Taurus/ domus Veneris in septima que est domus contrarietatis & inimicitie & in duodecima que est domus inuidie cadit Libra domus altera Veneris contra oriente Tauro occidit Scorpio:

Ad lectorem

& in duodecima est Aries quibus utrisq̧ dominatur Mars : Venus aũt & Mars in uicem contrariantur quia domus eoꝝ opponuntur & faciunt natos libidinosos & lasciuos : qui facile turpibus amoribus implicãtur. Amplius Scorpio est signum falsitatis & malitie : sed qui litteris student maxime philosophiæ/ ab hiis & aliis ui tiis facilius retrahuntur : inuestigant enim ueritatem & bonitatem eorum que uo/ lunt / & sic sciunt quanti sit uirtus & uitium & quod nõ possunt diutius celari sed tandem ueniunt ad lucem : & quanto quis maior est / tanto magis pudet peccasse: taliter ergo Doctores & sapientes se gerunt quales uolunt uideri. Reperiuntur ta men quidam mendici seu merdici qui nonmodo scientiarum / sed sunt litterarum ignari : qui lucrãdi causa & sine pudore per alienas & uarias urbes mẽdicãt & quos possunt decipiunt. Alii nugiuenduli cautius agunt & per solam inspectionem uri ne & cum tribus uel quattuor medicinis quas solũmodo sciunt iactant se omnem corporis egritudinem cognoscere & posse curare : ꝙ si eger grauius laboraret/ fin/ gunt & suadent illas iuuare medicinas que detegunt egritudinem & excitant dolo rem quia agunt contra morbum : & sic nigrum in candida uertunt : aut ceca fortu na & sine ula ratione alia & alia medicamenta experiuntur donec eger moriatur uel fortitudine nature euadat. Sed huiusmodi medici & cuiuscunq̧ ordinis sunt mali omnino tandem reprobantur : & hii sunt qui scientiam & honorem bonorum me dicorum maxime augent : qui uero sunt crapulis & ebrietatibus dediti uel curabi/ li egritudine ualitudinarii seipsos rebrobant qui in alienis morbis profitentur me/ delã & se ipsos curare nõ possunt:sed boni medici non corporis sed animi sui uitiis medentur quando quidem utraq̧ contrariis contraria curentur. Itaq̧ uiri literati & maxime philosophi & medici plerunq̧ sunt regule morum & sapiẽtes & in reb9 agendis primum consulunt illa quattuor genera uirtutum que sapientes & felices homines faciunt & duce prudentia inquirunt & prospiciũt ueritatem uel bonitatẽ rei gerende : & omnem diligentiam adhibent ne quicq̃ preter rectum & laudabile agant :ob fortitudinem uero fiunt magnanimi & constãtes & nil nisi turpia timẽt & aduersam fortunam equo animo tollerant: sed propter temperantiam nihil peni tendum appetunt / uitia cauent & sub iugo rationis omnem cupiditatem & libidi/ nem domant / iustitiam colunt / & iniurias propulsant: & quia fundamentum iu/ stitie est fides : medici debent esse ualde fidi & egrorum saluti integerrime consule/ re & diligere eos sicut uellent ab aliis diligi. Nam amor & caritas in omni re pluri/ mum operatur & tibi conciliat & in gratiam conuertit quoscunq̧ uoles:& medicus qui infirmis magis afficitur & maiori amoris affectu medetur plures sanat & ma/ gis diligitur : quoniam amor est reciprocus. Immo si officia atq̧ merita multos & pene infinitos pariunt amicos : multo plures fortuna. Nam ex officiis & libera/ litate / gratia & laus ab hominibus acquiritur. Amplius facundia facit medicos

gratiores. nam qui sunt affabiles tempore oportuno sciunt confabulare de hiis q̃ unum quemq; delectant: & blandis uerbis consolantur egrum & spem salutis augent & facilius persuadent que prosint infirmis. In primis autem moneo ꝙ qui se tibi fideliter committit recte & diligenter medearis: nulli uenena nec nocuas exhibeas medicinas abortum caueas nec quemq; sinas odio auaritia neglientia uel tua culpa perire ne infelix homicida pari pena uel eterno supplicio puniaris. Cum autem ad egrum uocatus accedis primo diuinis institutionibus moneas & quo benignius potes inducas egrum reconciliandū Deo & petere ueniā suoꝝ delictoꝝ quandoquidem propter peccata interdum ueniant aduersa que premonent ad salutem: exhortare igitur egrum ad confitendum sacerdoti peccata: & equo animo & patienter tolleret aduersam ualitudinem: quoniam iustissimus Deus qui saninitatem uitam & cetera fortune bona nobis mutuauit eadem quādolibet repetere pōt: nam in hunc mundum nudi uenimus & nihil attulimus: iniusti ergo & ingrati essemus nisi uellemus benefactori reddere q̃ nobis comodauit. nihil enim amittere possumus nisi que a benigno Deo gratis accepimus. Si igitur amittimus sanitatem uitam uel alia bona non deberemus conqueri sed reddere gratias optimo Deo pro eo tempore quo nobis ea prestitit. Amplius scias ꝙ ira & impatientia ualde grauiorē facit egritudinem atq; Deum & beniuolos reddit inimicos. Sed qui constanter tollerant mala & diligenter parent preceptis medicine facilius recuperant sanitatem. patientia enim que est fortitudo animi plurimum ualet cōtra aduersam fortunam. Vnde Vergilius. Superanda omnis fortuna ferendo: & alibi: Durate & uosmet rebus seruate secundis. Iuuenalis: Victrix fortune patientia dicimus autem. Hos quoq; felices qui ferre incomoda uite. Nec iactare iugum uita didicere magistra. Ouidius de remedio. Vt corpus redimas ferrum patieris & ignē. Principiis obsta sero medicina paratur. Cum mala pro longas conualuere moras. Opprime dum noua sunt subiti mala semina morbi. Et Apostolus Paulus uirtus in infirmitate perficitur. Libenter ergo tollero infirmitates: ut in me habitet uirtus Christi: & in prouerbiis solitus sum dicere: post aduersa solent contingere prospera nobis: hoc est post tenebras spero lucem. Ad recuperandam igitur sanitatem requiritur patientia/ & obedientia infirmi: necnon diligentia & sollicitudo astantiuꝫ seruientium: sed imprimis peritia medici/ qui sciat recte mederi & prouidere malis accidentibus magis suspectis. Pronostica autem sunt uitanda & dissuadenda illis/ qui maxima curiositate cupiunt scire finem egritudinis: quoniam euentus morborum est incertus sicut bellorum & aliarum rerum & maxime quia medici non possunt scire solertiam astantium/ neq; obedientiam infirmorum. Plurime enim egritudines ab initio sunt salubres/ que postea ex malo regimine fiunt incurabiles uel mortales. Verumtamen medici possunt hac conditione recte respondere ꝙ si eger rite faciet que sibi recte precipiuntur sanabitur secus morietur. Omnino autē morbi alter altero sunt leuiores & grauiores: & periti medici possunt explicare quanti

sit spes uel timor illorum. Sed plerunq; medici grauiorem solent & mortalem fin-gere egritudinem. ut si eger sanetur maiorem honorem & lucrum assequantur & si moriatur minus eis imputet tanquã egritudo fuisset mortalis. Cõtra lõge quidẽ grauius & molestius ferunt: quorum mortem non predixerunt: & maiorem solertiam & curam in medendo adhibent. Committat ergo perito medico infirmum & noli de ancipiti euentu ulterius querere. Et licet in magnis periculis contingat magna fortuna: tamen tutius est subticere q̃ pronosticari: quia iudicium est difficile: & experimentum fallax/ qui uero pauca considerant & facile iudicant plerunq; errant. Noli ergo nimis esse facilis: neq; promtus ad pronosticandũ/ ne ignarus medicus & mendax habearis: Qui uero longa experientia & summa doctrina preditus preuidet cõmoda & incommoda que accidunt corpori que precesserunt/ & que mox uentura sequentur est pene diuinus: & maximam gloriam sibi comparat: & quanto plures in eo confidunt: tanto plures sanat & econtra: Et propterea uitande sunt egritudines longe incurabiles & mortales ne malus medicus habearis. Si uero talibus mederi oporteat ne egri a medicis destituti desperent apud astantes & reliquos requisitus impossibilis cure excusationem prius facias: quos uero curã dos assumis saltem bis in die/ mane & sero/ uel frequentius uisita & diligẽter interroga de regimine sue uite: & que sibi acciderunt & quottidie obserua alterationem infirmi accidentium qualitatem & quantitatem/ que si omnia diligenti inquisitionis ratione fuerint collecta totius egritudinis substantia facile Innotescet & poteris cauere & prouidere remediis opportunis per inuestigationem enim sensibilium deuenimus in notitiam rerum occultarum: omnisq; scientia proficiscitur a sensibus: & que sunt magis nota nobis sunt minus nota nature & econuerso: sed ut facilius modus sciẽdi inotescat ꝑgressum resolutiuũ cõpositiuũ & difinitiuũ explicabimꝰ.

Vbiectum medicine est corpus humanum subsceptiuum sanitatis & egritudinis propriaq; medici consideratio circa sanitatem & egritudinem uersatur & ad eas referuntur proprietates seu qualitates rerum de quibus ars medica tractat. Omne aũt corpus aut ẽ sanũ aut egrũ & quod naturaliter est natum flegmaticum uel melancolicum dicitur sanum & indiget ea parte medicine sanitatis conseruatiua que docet declinare nocitura & uti salubribus:sed eger est pro eo tempore quo totum corpus uel aliqua pars laborat. Scientia autem medicis docet eas:earumq; accidẽtia & causas cognoscere/& opportuna adhibere remedia. Omnis autem scientia quattuor modis secundum quattuor genera questionũ habetur. Primo enim scimus aliquid si est postea quid est deinde propter quid est demum quia est. Prime quidem due interrogationes fiunt de terminis simplicibus & reliqne de compositis. Primo enim inquirimus:utrum febris sit postea quid sit febris in compositis uero querimus quare illud accidens inest suo subiecto. Verbi gratia quare Socrates febricitat & in responsione assignamus cãm & dicimus quia Socrates habet calorem nocuum accensum in corde inflammãtem corpus. sed per quartam questionem que dicitur:quia nos inuenimus effectum proposite cause. Verbi gratia uolumus scire quem effectum producat febris & per debita media cõcludimus ꝙ quia Socrates febricitat habet debiles uires uel operationes naturales lesas. Per primam ergo questionem scimus si febris est & postq̃ scitur hoc insurgit secunda questio & querimus quid sit febris:& per eius diffinitionem habemus ꝙ febris est calor nocuus accensus in corde qui per uenas & arterias diffunditur per totum corpus. Diffinitio autem debet esse notior difinito:& componitur ex genere & differentia & uenatur per diuisionem bimembrem:cuius una pars reprobatur & altera affirmatur. Sed quia non habemus proprias rerum differentias nobis notas circumscribimus ipsas. Verbi causa. Febris aut est calor aut frigus:non frigus nisi per accidens ergo calor. Rursum aut est calor naturalis/aut accidentalis nocuus:non naturalis:ergo nocuus. Item aut primo accenditur in corde:aut in aliis mẽbris:non primo in alis membris:ergo in corde. Vlterius ille calor aut remanet in corde aut expanditur per corpus:non solũ in corde:ergo diffunditur per corpus: & partes que negantur probantur per earum opposita affirmatiua inductiue falsa. Sic ergo colligitˀ diffinitio febris ꝙ est calor nocuus accensus in corde qui per uenas & arterias diffunditur per corpus. Ponitur autem calor pro genere: & relique particule circumscribunt differentiam essentialem ipsius febris. Per tertiam uero questionem nos inquirimus causam:quare febris sit in Socrate & inuenimus nocuum calorem inflammantem corpus qui est causa febris. questiõe enim facta per quare uel propter quid demonstratur causa per effectum:& talis processus dicitur resolutiuus:nam resoluimus effectum in suas causas propinquiores. deinde remotiores/uel demonstramus subiectum fuisse passum ab illis causis. Demonstratio

igitur resolutiua resoluit uel presupponit resolutionem omnium terminorum / & causarum superiorum tam propinquarum q̃ remotarum. Ars uero compositiua explicat terminos effectus uel species/ que sub illo genere continentur/ & demonstrat effectum per causam medium autem uenatur per diuisionem & diffinitiones. Verbi gratia: Febris diuiditur in effimeram humoralem & ethicam effimera quidẽ est febris primo in spiritibus accensa humoralis in humoribus. Sed ethica in mẽbris. Si igitur ipse Socrates habet febrem primo accensam in humoribus patitur febrem humoralem. Febris autem humoralis aut est sanguinea/ colerica/ flegmatica/ uel melancolica: & gignitur ex putredine/ uel inflãmatione ipsorũ. Si igitur Socrates habet febrem humoralẽ ex putredine/ colere uel flegmatis: necesse est ꝙ patiatur febrem colericam uel flegmaticam Quando igitur demonstratur effectus ꝑ causam. Demonstratio est compositiua: & quando demonstratur causa per effectũ est resolutiua: ut dixi & repetere libet: quia medici magis laborant in cognoscendis egritudinibus ad inueniendum causas q̃ effectum: & resoluitur effectus in suas causas/ hoc modo. Humores putrefiunt propter prohibitam transpirationem: & transpiratio/ seu resolutio uaporum prohibetur ab opilationibus/ & opilationes fiunt ex multitudine uel crassitie humorum & a frigore quod corpus excipit calefactum. Mali uero humores/ uel multi gignuntur a malis uel superfluis cibis qui comeduntur propter malum uel intensum apetitum: excitat autem apetitum priuatio ciborum exercitium frigus uel tandem influxus celestis. Quippe res omnes sicut sunt: ita debent intelligi modo res naturales: & omnes scientie a suo subiecto: sicut arbor a suo stipite oriuntur: & in suos ramos & ramorum ramos sic subiecta scientiarum in sua membra diuiduntur. Postquam ergo sic resolueris terminos demonstra per artem resolutiuam causam per effectum in esse subiecto: & fac ut medius terminus sit effectus: & maior extremitas diffinito que explicat causam: & minor extremitas sit subiectum: cui in conclusione maior extremitas inereat. Verbi causa. Effimera est calor nocuus/ qui spiritum dumtaxat inflammat. Plato patitur effimerã: ergo habet spiritus inflammatos. similiter febris putrida est calor nocuus ex minera putredinis ortus. socrates laborat febre putrida. ergo habet febrem ex putredine humorum ortam. Item mali humores putrefiunt propter oppilationes. Eger habet putridos humores. ergo est opilatus. Opilationes uero fiunt ex malis humoribus/ & frigore quod ab estuanti corpore intempestiue excipitur. Plato est opilatus: ergo est repletus malis humoribus: uel calidus frigus admisit. Et sic residua demonstrabis: donec nullus dubitationis locus remaneat. In demonstratione autem compositiua medius terminus est causa/ seu diffinitio que solet esse difficilis. Nam in omni quidem scientia Doctores maxime laborant in uenando diffinitiones. Huiusmodi autem resolutiones/ & demonstrationes sunt in omni scientia necessarie. Immo sunt ipse scientie: & qui sequuntur eas / facilius adi/

sciunt & melius memorie omnia mandat hinc docti excellentes & sapientes uiri resoluti noiantur. Sed demonstratio resolutiua est utilior in scientiis speculatiuis in quibus effectus sunt nobis magis noti q̃ cause & demonstratione cõpositiua utuntur artifices/qui Deum & naturam imitantur:& quod primum intendunt ultimo exequuntur. Verbi causa. Socrates uult facere domum ut commode habetet tutus ab imbribus:& hec est causa finalis que primo obiicitur intellectui:cuius causa necesse est admoueantur omnia cum quibus domus edificatur. Primo igitur architector preparat calcem & arenam & cõficit maltam & una cum lapidibus parietes murat annectit trabes & supponit equidistantes uirgulas & desuper tegulas:& tandẽ habitat eam:& sic ultimo exequitur quod ab initio intendebat. Deus etiam & natura primo componit ex elementis corpus id postea facit animatum deinde rationale atq̃ simili causarum ordine fiunt res omnes. Medici quoq̃ in dandis remediis seruant hunc ordinem compositiuum:& primo remouẽt malos cibos & queq̃ frigida nocitura in febre putrida ex repletione et suadẽt parcos et bonos cibos uel mediocra omnia et temperata deinde digerunt malos humores et digestos euacuant opilationes remouent uires restaurant:et tandem optatam sanitatem inducũt quã primo cupiebant. In demonstrationibus igitur compositiuis demonstratur effectus per causam et medium est diffinitio seu causa et maior extremitas est effectus q in conclusione predicatur de minori extremitate que est suum subiectum ut quando terra diametraliter ponitur inter Solem et Lunam remouet lumen Solis a luna nunc fit huiusmodi interpositio. ergo luna eclipsatur. Item appetitus uindicte accendit sanguinem circa cor. Socrates appetit uindictam:ergo habet sanguinem accensum in corde. Rursus qui appetit uindictam est iratus: Socrates appetit uindictam:ergo est iratus:et licet hec exempla sint philosophica. hiis tamen exemplis discere plura potes. Nemo qdẽ pt esse bonus Medicus quin sit logicus & phisicus Sed quoniam exempla facilius docent faciemus has etiam demostrationes in Medicina. Bonum uite regimen conseruat sanitatem Socrates sanus utitur bono regimine ergo uiuit sanus. Item boni cibi gignunt bonos humores Socrates comedit bonos cibos ergo habet bonos humores. Item digestiua preparant malos humores expulsioni eger sumit digestiua igitur disponet humores ad euacuationem Omne Reubarbarum purgat coleram & Turbit flegma Socrates capit reubarbarum & turbit igitur purgabit utruuq̃ humorem simili modo possunt reliqua demostrari. Vnde physici in medẽdo & omnes artificies utuntur hac arte compositiua Sed Theorica Medicine & omnes scientie speculatiue adiscuntur per doctrinã resolutiuã Datur ergo regressus in Medicina quoniam inquirimus causas egritudinum per uiam resolutiuam & medemur arte compositiua. Sunt igitur quatuor doctrine secundum quatuor genera questionum & prima probatur inductiue qñ nolumus scire de aliquo utrum sit Secunda est difinitiua q̃ habetur per difinitionẽ ubi inquirim9 de aliquo qd sit Tertia est cõpositiua & p inuestigationẽ factã p qa

inuenimus & demonstramus effectum per suam causam. Quarta est resolutiua & ad interrogationem factam propter quid assignamus causam illius effectus. Cause autem & effectus rerum naturalium sunt plurime & longo ordine sicut catena in uicem connexe/que a celo in terram protenduntur. Nam quisq; effectus trahit originem a syderibus & a Deo qui est causa generalissima omnium rerum & per causas subalternas in hec inferiora descendit:& tales subalterne cause una dependet ab altera:sed quia sunt plura genera causarum:ideo eas distinguamus.

¶De Causis.

q Vecunq; sunt ex materia & forma composita habent quattuor genera causarum scilicet formalem/materialem/efficientem/& finalem : quarum due prime sunt intrinsece & postreme extrinsece & cuiuslibet generis:quedam sunt cause propinque & quedam remote:unde in homie causa formalis est anima rationalis & materialis est corpus & utraq; intrinseca:sed extrinseca causa efficiens fuere parentes & finalis est actio & speculatio:homo quippe natus est ad agendũ & speculaudum:hee quidem sunt cause propinque : sed remote causa formalis est anima sensitiua/uel potentia uegetatiua. Causa materialis sunt elemẽta prima. Causa efficiens est influxus celestis:sed finalis remota est ornamentũ & perfectio mundi. Similiter in Socrate febricitante cause remote sunt hee formalis quidem est ipsa febris/seu calor febrilis materialis est corpus:efficiens est malum uite regimẽ & sydus aduersum. Finalis est corruptio seu appetitus insatiabilis materie semper desiderantis nouam formam. Cause uero propinque in febre putrida formalis est febris humoralis in effimera formalis est febris effimera:in ethica similiter est ethica sed in putrida causa materialis est humor putridus:in effimera ẽ spiritus:& in ethica sunt membra totius corporis. Itẽ in putrida cã efficiens propinqua est opilatio. In effimera est ira uel labor. In ethica est consumptio humiditatis seu ea que consumunt humiditatem radicalem. Cause autem finales propinque sunt lesiones operationum proueniẽtium ex humoribus/spiritibus/& membris. Deniq; apud philosophos & secundum ueritatem nihil scitur nisi per hec quattuor genera causarũ. Sed medici considerant cãm primitiuam coniunctam & antecedentem: que quidẽ tria gña ad duo reducuntur.i.ad cãm efficientem & materialẽ:nam causa primitiua est efficiens & cã coniuncta & antecedẽs sunt materiales. Verbi gratia. In febre putrida causa primitiua fuit malum regimẽ uite sed cã coniuncta est humor' putridus & añs est humor qui preparatur ad putredinem. Cã autez formalis que ẽ ipsa egritudo & causa finalis que est lesio operationum naturalium quia utraq; solent eẽ sensibus manifeste. Medici raro laborãt ad cognoscendũ eas:sed necesse est cognoscere cãs propinquiores efficientes & materiales scilicet primitiuas cõiunctas & antecedentes primitiua quidem plerunq; est extrinseca sed cõiuncta & añcedẽs sunt in/

trinsece. Interdum autē causē sunt omnes manifeste sicut in uulnere: qñ uero sunt oculte/ medici inuestigant eas per iterrogationem & noticiam regiminis p omnia signo℞ & accidentium genera: per pulsum/ urinam/ & alia excrementa. Causa uero primitiua non potest sciri per urinā ut rustici & populares credūt: & nugiuéduli medici fingunt qui in oī egritudine uisa urina dicunt cām fuisse calorem frigefactum & repletionem corporis. Et licet hæc non posint ex urina colligi: tñ plerunq3 uerū dicunt: qm̄ cause primitiue solēt accidere ex malo uitæ regimine: uidelicet ex cibo/ uel potu/ motu/ uel quiete/ somno/ uel uigilia/ ex aere/ uel passionibus animi ex inanitione/ uel repletione. Nam qñ hæc fuerit immoderata & ualde excessiua faciunt egrotare: & licet hæc cognoscantur & remoueantur: tñ si imprexerint malam qualitatem non sanabitur eger nisi sciatur causa coniuncta & remediis oportunis medeatur. Sed qm̄ complexio naturalis debilis facile patitur a causis egrotare faciētibus & fortis fortius resistit: ideo de complexionibus prosequemur.

¶De Complexione.

a T hominis complexio melius inotescat altius repetā eā: corpus ferme ex membris: & membra ex elementis componuntur/ elementa autem duʒ ad membra uel aliam rem constituendam concurrunt eo℞ forme substantiales corrumpunt̄ & generantur noua ex omnibus una in compositis enim nō pñt esse plures forme substantiales specie distincte: sed subalterne sicut anima intellectiua & sensitiua: Sed & qualitates prime inuicem agunt & cōmiscentur remittuntur q̄litates elemento℞ secundū excellentiam sui contrarii & remanet qualitas remissa sub eo gradu quo excellebat: & qualitas actiua minoris gradus penitus corrumpitur sicut in pmixtione aque calide & frigide: & in cōpositione Tyriace unguento℞ & alio℞ medicaminum que fiunt ualde contrita & fermentata. In hiis enim nō remanent forme simplicium substantiales: sed aliqua ex parte saluant̄ eorum uirtutes: ex quibus efficitur una qualitas media que sapit omnium naturā seu formā: & licet caliditas & frigiditas non se compatiant̄ adinuicē in eodem subiecto tñ ab humidis partes sicce tam in mixtis ab arte/ q̄ a natura pñt sequestrari: sicut aqua q̄ ex medicinis cum lambelico distilat̄. In medicinis uero male contusis frigiditas opii uel iusquiami: & caliditas castorei uel piperis aliqua ex parte remanent in pulueribus contusis tanq̄ in subiectis distinctis. Sed in medicinis ualde contusis & fermētatis si caliditas & frigiditas simplicium sunt equales neutra remanent: sed fit noua forma substantialis que participat & aliqualiter habet proprietates & simplicium: licet aqua frigida duo℞ graduum remittat aquam calidā quattuor graduū usq3 ad duos: tñ ab equali proportione nec a minori non prouenit actio: sed partes maiores & fortiores agunt in minores. Sed ad rem redeamus in illa qualitate media que resultat ex cōmixtione elemento℞ in mēbris plerunq3 excellit caliditas/ frigidias/

humiditas uel siccitas secundum proprietatem & diuersitatem membrorum & huiusmodi qualitas est similis illi que est in cadauere. Sed in corde hominis uiui oritur calor naturalis quem spūs defert per totū corpus/ & cuius causa potētie anime suas naturales exercent operationes: & huiusmodi calor q̄diu uiuit homo superat omnem frigiditatem. Verumtamen frigiditas membrorū remittit hūc calorem: licet igitur complexiones cerebri & stomaci sint calide/ tamen dicuntur frigide quia eorum frigiditas remittit calorem naturalem: similiter licet humiditas sanguinis superet omnem corporis siccitatem/ tamen siccitas membrorum humiditatem sanguinis remittit. Cōplexio igit̄ hoīs est qualitas proueniēs ex q̄ttuor primis qualitatibus elementorum uel partium que constituunt corpus. Complexio autē tēperata est qualitas unicuiq; membro conueniens & proportionata ad producendū operationes naturales pfectas secūdum rationē etatis: Complexio uero intemperata est qualitas magis calida/ frigida/ humida/ uel sicca q̄ membris cōueniat: que quidem intēperies alterat & diminuit potentias & uirtutes aīe & eius operationes & q̄uis aia & eius potentie nō agant/ quia calide/ frigide/ humide uel sicce ex īnata proprietate/ tamen requirunt cōuenientem complexionē membrorū. Complexio autem corporis colligitur ex cōplexione mēbrorū prncipalium que sunt cor cerebrum/ hepar/ mēbra/ genitalia/ stomacus cistis felis & splen: hec autē mēbra in cōplexione & proprietate assimilant̄ septem planetis quibus subiciūtur: & quando in natiuitate aliquis planeta est infortunatus debilitat & egrotare facit illud membrum tēpore quo significauit: & sicut sol inter sydera: ita cor inter alia mēbra excellit. Cor ergo & spūs qui est pars suttilissima sanguinis est calidus & sicc9 sicut sol & radii eius. Cerebrū nuca & nerui assimilantur Lune que est frigida & humida: tamen nerui declināt ad siccitatem: epar & sanguis est calidus & humidus sicut Iupiter: mēbra genitalia & sperma assimilantur Veneri: stomacus & flegma est frigidum & humidum sicut Saturnus: Cistis felis & colera est calida & sicca sicut Mars Splen & humor melancolicus est frigidus & siccus sicut Mercurius qui cōuertitur in naturam planete cui associatur sicut humor melancolicus magis ex uno humore q̄ alio generatur. Rursus quēadmodū stomacus est mater omnium egritudinū ita Saturnus est pater: sed colera facit hominē audacē iratū uel furentē sicut Mars: & sic de aliis ꝓprietatibus alioꝝ. Cor ergo est membrū primū nobilissimū fons & origo caloris naturalis & quod primū uiuit & ultimo morit̄: quoniā est sedes anime & in corde ex sanguine ab hepate attracto/ generat̄ spūs uitalis qui per totū corpus secū defert calorē naturalem & potētias aīe: cuius una pars ab hepate efficitur spūs naturalis qui habet uirtutē attratiuā expulsiuā distributiuā nutritiuā & reliquas. Altera pars ascendit ad cerebrū & fit spūs aīalis qui habet uirtutē motiuam sensitiuā & intellectiuā. Spiritus uero qui descēdit ad genitalia efficitur gignitiuus Sed qui ad stomacū digerit: in cisti fellis procreat coleram & in splene colligit melancoliam & sic spiritus & potētie aīe exercēt ꝓpriū officiū in his mēbris & influūt aliis: huiusmodi autē calor quem influit spiritus superat omnē mēbroꝝ frigidita/

tatē & humiditas sanguinis superat omnē corporis siccitatē & restaurat humidū radicale. Spūs .n. sine calore naturali & potentie aie nō possunt exercere opationes naturales: calido ergo uiuimus/ & humido nutrimur: sed cōplexio hois nō attenditur penes calorē naturalē neq; humiditatem sanguinis/ sed est qualitas mēbrorū preter illas. Humiditas aūt radicalis ab infantia est plurima & ineunte etate sensim remittitur sicut crescit duricies & siccitas corporis usq; in senectutē. At calor naturalis eb initio est debilis & crescit una cū uiribus corporis usq; ad quetragesimum annū uel circa: postea pedetētim debilitatur usq; in decrepitā etatē: licet igit᷑ aliqs optime cōplexionis / tamen eius etas pueritie/ uel usq; ad uigesimū annū est frigida & humida flegmatica similis hyemi respectu aliarū etatū qm̄ humiditas est plurima & calor naturalis est debilis qui egre digerit & pl9 appetit & multiplicat᷑ flegma. Etas adoloscentie que interiacet uigesimū & quatragesimū annum est calida & humida sanguinea similis ueri in quo terra & arbores pariūt & oīa uirēt & florent post q̄ragesimū annū usq; ad sexagesimū est iuuētus calida & sicca colelica similis estati in qua fructus terre sicut in illa fructus uirtutū colligūtur. Demū succedit senectus frigida & sicca melācolica similis sordido autumno: in quo pluie & uēti sicut in senibus catarri & omnia genera maloꝝ crebrescūt: sed precipue illi sunt maxime tales quoꝝ qualitates mēbroꝝ sunt magis similis cōplexionis. Vt ergo qualitates & cōplexiones totius corporis magis inotescāt/ explicabimus signa & operationes mēbroꝝ principaliū que regūt alia mēbra & que influūt spiritū/ calorē naturalē sanguinē & uirtutes p totū corpus & incipiemus a corde ob eius excellentiā: nam primo uiuit & ultimo moritur: & ideo dicitur sedes aie cuius potentie in totū corpus ferūtur a spiritu qui est sanguis tenuissim9 & sincerus qui gignitur ex optimo sanguine quo nutrit᷑ cor & decurrit p arteriā in sinistra cordis cōcauitate ortā que sicut caudex uel stipes multos ramos p totum corpus expāsos ꝓducit: similiter extendūtur uene quiete ab epate orte que continēt sanguinē sub quibus equidistant arterie que saliūt ratione spūs qui per eas decurrit: spūs aūt est uicarius seu exequutor aie uel instrumentū & qui ad caput ascendit fit aīalis & discurrit p uentriculos cerebri & neruos & prestat sensus & intellectū. Cor ergo tempatū/ quod habet tantū caloris & siccitatis quantū sibi optime cōuenit: facit pectus in qualitatibus & quantitate pulcrū spiritū pulsum & uirtutē fortē resistentē causis egrotare faciētib9 & morti: & decernit bonos mores p̄sertim fortitudinē animi & corporis & magnanimitatem & iustitiā. Cor uero calidius tēperato facit pectus latū/ calidius ad tactū & pilosum a parte sinistra pulsum & anelitū utrūq; maiorē & hominē intrepidū/ audacē/ rapacē/ leuē/ iracundū/ impatientē/ & promptū qui ob ꝓcacē festinationē in rebus agendis se incōsulte precipitat: sed qui sunt calidissimi corde facilius irascuntur furent insaniūt & sunt pectoris magis pilosi. Contra cor frigidū facit hominē timidū patientē pigrū pectus frigidū lene sine pilis angustū pulsum paruū & anelitū rarū: sed pectus angustū frequentius & dificilius q̄ latū anelat. Amplitudoq; pectoris plerūq; cordis calori proportionatur: sed quādoq; cor est frigidū & pect9

emplum ob magnitudinem/uel fortitudinem cerebri. Nam ubi uirtus informati/ua siue gignitiua capitis est fortis & ualida: & materia multa facit magnum cerebrū medullam spinam dorsi costas/pectus & deniq; omnia ab eis orta facit magna. Pectus uero angustū & caput magnum arguit debilitatē uirtutis informatiue & frigiditatē cordis. Cor humidum facit pulsum mollē pectus lene humentem ceu madidum hominē inconstantem & fragilem/credulū qui facili ratiōe a propositis & deliberationibus remouetur contra cor siccius tempato facit pulsum durum/pectus Insipidum hominē macrum constantem & obstinatum. Cor calidius & siccius temperato facit hominem colericū anelitum & pulsum magnū uelocem & frequentem duras arterias: pectus ualde pilosum/insipidū & ad tactum calidius hoīes macilentos agiles/fortes/actiuos/impacientes/imperiosos & superbos. Cor calidum & humidum facit hoīem mitem/iocundum actiuū officiosum qui omnibus seruire studet: & bonis moribus preditus facilis est: sed passionibus animi facile cōmouetur. Hee aūt qualitates mediocres & temperate corporis habitudinē & indolem faciunt speciosam ac robustam ualitudinē. Sed intertiores faciūt hoīes carnosos pingues humoribus plenos qui facile incidūt in febres & apostemata & eoꝝ pulsus & anelitus sunt magni ueloces & frequentes arterie lenes & pectus minus pilosum: Cor frigidum & humidū flegmaticum facit hoīem timidum pusillanimum inertū pigrum patientem & ignauum qui raro & leui amore uel odio afficitur: sed sollicito timore frequenter pulsatur facitq; pulsum & anelitum paruos & raros arterias molles pectus frigidū lene quasi madidum angustū & sine pilis. Cor frigidū & siccuꝫ melancolicum male cōplexiōis est & facit malos & difficiles mores hoīes timidos/suspectos qui facili ratione in desperationem incidunt: & plerunq; sunt inuidi auari stabiles difficiles & obstinati qui uix odio uel amore nisi perpetuo afficiuntur & habent pectus paruū fuscum asperum & sine pilis pulsum & anelitū paruos & arterias duras: sed mores quos naturaliter habemus & in quos sumus magis propēsi magis indicant complexionem naturalē q̄ quos per consuetudinem uel studiū uel per obseruantiam religionis adipiscimus. Calliditas autē cordis non pōt superari a frigiditate aliorum membroꝝ: sed eius siccitas potest remitti ab humiditate hepatis. Secundum corporis membrum est cerebrū: cuius substantia frigida est sed calefit a spū qui uenit a corde & in cerebro efficitur animalis & qui per posteriores neruos decurrens motū & per anteriores quinq; sensus prestat. Amplius cerebrum habet tres uentriculos in cuius sincipiti uel plora est sensus cōis ubi simulacra rerum per sensus aprehensa representantur. In medio uētriculo uel carina fit discursus ad capescendas deliberationes. In occipiti uel puppi est memoria in qua rerum preteritarum simulacra reseruantur. Cerebrum ergo temperate complexionis facit perspicuos & integros sensus ingenium acutum hoīes prudentes & sapientes qui per ueras rationes recte discurrunt reꝝ causas intelligunt preteritoꝝ meminerunt sanam mentem habent & pulcram faciem candido roseoq; splendore nitentem/flauos ca/

pillos ualidas strenuasq; corporis uires: que in neruis site sunt. Cerebrumq; temperatum nō facile patitur a calore neq; a frigore uaporibus ciborum & aliis sibi nocuis: sed fortius eis resistit imperat/digerit & resoluit supfluitates & pauca gignit excrementa. Cerebrum calidū citius producit capillos & facit eos crispos nigros & fortes: sed caput citius caluū magis calidum & rubicundum oculos & genas rubeas. Sed cerebrum nimis calidum facit hoīem ingenio promptum & uigilem attenuat/digerit/resoluit & minuit excrementa cerebri que per nares & aures solēt uel fauces dimitti. Contra cerebrū frigidum hebetat sensus & ingenium: & facit hominez ignauū palidum sonnilentum capillos tardos īter flauos & albos planos exiles: & gignit ob indigestionem multa excremēta & graues catarros & a frigidis facile patitur. Cerebrum siccum facit duram ceruicem: hominē constantē & memorez: sed indocilem qui cum difficultate adiscit & qui sensus habet acutos: capillos fortes/crispos: caput cito caluū & citius canum: cū modicis superfluitatibus: & ualde minuit sonnum. Cerebrū humidum est docile sed obliuiosum sonnilentū sordidū quod procreat multas supfluitates & frequentes catarros qui ottundunt sensus & facit caput crinitum sine canicie & minime caluū. Qui habent cerebrum calidum & siccuz colericum parum dormiunt sunt uigiles memores prompti iracundi: pspicaces habent ingenium uelox & sensus acutos: caput calidū rubicundum quod cito produxit capillos sed paucos longos: & cito fit caluū: gignit modicas & digestas supfluitates: cui remissa frigida conferunt & calida ledunt. Qui hñt cerebrum calidum & humidum sanguineū plurimum dormiunt & sonniant facile patiuntur a cibis uaporosis crapulis solis et lune radiis a rebus ualde calidis & humidis: & a uētis meridionalibus sepe sanguinem narium patiuntur maxime in adolescentia hñt sordidum caput & ex naribus & faucibus excrementa frequenter exuberat. Cerebrum frigidū & siccum melancolicum facit sensus obtusos & ingenium tardū sed profūdum & qui talem habent complexionem semper cogitabundi incedunt uel de reb9 agendis capiendisq; consiliis abstracti semper meditantur & pauca loquuntur: sed aliqui inconsiderate abstracti uultu preferunt quod corde agitant: gestiunt uel manibus annuunt: mouent caput & semetipsis tanq̄ cum aliis loquuntur sunt uigiles memores timidi naturaliter/mesti palidi macilenti cupidi inuidi stabiles & dure ceruicis: sed in pueritia hñt acutiores sensus & perfectiorē intellectum cito canescunt: citius fiunt senes & calui: sed melius sufficit eis sonnus tantūmodo quinq; horarū in senectute q̄ octo horarum quottidie in pueritia. Cerebrum frigidū & humiduz flegmaticum obtundit sensus hebetat ingenium facit hoīes ignauos frigidos timidos inertes sonnilentos patientes qui equo animo oīa sufferunt & non fiunt calui neq; cani: sed producunt multa excrementa indigesta & catarris frequenter laborāt. Preterea caput melius est magnum uerticem uersus rotundum spericum hincinde leuiter compressum: nam caput paruum quodlibet est malum & leues homines facit & imprudentes & mala consilia decernunt sunt iracūdi & sepe insanire uidentur.

nam caput

nã caput paruũ nõ potest habere nisi cerebrũ paruũ quod facile alterat̃/ cito inflamat̃ & parũ resistit causis sibi cõtrariis: sed non omne caput magnũ bonũ est quia uirtus informatiua nisi sit fortis a ꝓsperis sideribus adiuta/ male regulat multitudinẽ materie: frigiditas aũt cerebri contẽperatur a calore cordis & spirituũ: sed eius humiditas ab aliis nõ potest remitti. Hepar temperatũ facit bonũ sanguinem & arguit digestiuã/ distributiuã/ expulsiuã/ & alias uirtutes naturales ualidas & fortes decernit itegrã sanitatẽ & pulchritudinẽ corporis & facit hoĩes ꝓbos/ graues/ ꝑios benignos liberales/ gratos/ iustos/ & officiosos. Hepar calidus tẽperato facit pectus ad tactũ calidꝰ & a dextra pilosum uenas ãplas sanguine plenas urinã rubeã & in iuuẽtute generat plurimã colerã: sed hepar ualde calidũ adurit humores & generat colerã adustã & melãcoliã. Hepar frigidũ generat sanguinẽ crudũ crassum pectus frigidũ ãgustũ sine pilis uenas graciles/ urinã albã/ homines palidos & ualitudinarios qui facili rõe in opilatiões & morbos incidũt diuturnos. Hepar siccũ gignit modicũ sanguinẽ & spissum/ habet uenas graciles & duras/ pectꝰ asperũ siccũ & macilẽtũ. Hepar humidũ gignit plurimũ sanguinẽ & habet uenas ãplas & molles pectus lene & semp quasi sudore madidũ. Hepar calidũ & siccũ generat modicũ sanguinẽ calidũ acutũ colericũ qui tẽporibus estiuis & iuuẽtute adurit̃ & facile in melãcoliã cõuertit̃ & facit colorẽ rubeũ ad fuscũ decliuẽ. Hepar calidũ & humidũ generat plurimũ sanguinẽ/ genas magnas & molles & facit corpꝰ & pẽctꝰ carnosuꝫ & pĩgue lene/ humectãs & mediocriter pilosuꝫ: & si humiditas superat calorẽ crescũt mali humores & facile erũpunt̃. Hepar frigidũ & humidũ generat malũ sãguinẽ crudũ/ flegmaticũ/ aquosũ/ & arguit ḋbilẽ digestiuã/ facit corpꝰ sine pilis/ lene sicut madidũ/ sordidũ/ palidũ & ĩfirmũ q̇d facili rõne ĩcidit in opilatiões & egritudines frigidas/ lõgas. Hepar frigidũ & siccũ generat sanguinẽ melãcolicũ & feculentũ/ uenas glaciles duras: facit corpꝰ aridũ macilẽtũ/ hispidũ sine pilis hoĩes debiles timidos & mestos. Sed plurima humiditas hepatis põt cõtempare siccitatẽ cordis & precordioꝝ & calor cordis põt auger̃ hepatis calorẽ: genitalia & renes nõ ĩmutãt cõplexionẽ corporis nisi abscidant̃ sed ĩfluũt aliquã uim & q̃litatẽ in fetũ quẽ gignũt sicut sydera. Vnde sepe uidemꝰ ꝙ filii aliq̃ ex pte hañt cõplexionẽ & mores parẽtũ & coꝝ morbos hereditãt. Nãq꜄ solet similis filiꝰ eẽ patri. Cõplexio ergo renũ & testiculoꝝ tẽperata facit hõinẽ mediocriter libidinosũ & ꝑcreat pulcrã ꝓlẽ masculos & feminas utrosq꜄ sanos & bonos & tẽperate cõplexiõis ꝓferti si sub ꝓsperis syderibꝰ nascant̃ & facit pubẽ mediocriter pilosũ: sed renes & testiculi calidiores faciũt pubẽ ualde pilosũ & hoĩes magis lasciuos q semp libidinis cupiditate estuãt & putãt medici ꝙ gignãt plures masculos q̃ feminas: sed in hoc potiꝰ credẽdũ ẽ astrologis qui dicũt ꝙ masculi nascũt̃ qñ horoscopꝰ dñs eiꝰ & luna sũt tpe coitꝰ in signis masculinis uel ĩ aspectu planete masculini aut planeta masculinꝰ ĩ ascẽdẽte. Cõtra stelle & signa fiminina faucint feminas: sed falsum est ꝙ astrologi asserunt & maxime Ptolomeus in quinquagesimo primo uerbo centiloquii ꝙ locus Lune in natiuitate est ipse gradus ascendens in circulo hora casus spermatis in matricem & locus Lune

eo tempore est gradus ascendens natiuitatis. Hoc aũt sepius & diligenter obserua-ri & semper falsum inueni. Frequẽs autem coitus impedit digestionẽ: debilitat ui-res/accelerat senectutem & mortem/ & est omnibus noxius maxime senibus dede-cus & pniciosus. Nam plus debilitat spermatis ʒ.ii. dragme due q̃ sanguinis uncie decẽ ℥.x. Qui uero habẽt testiculos frigidos: castitatem facile seruãt/ & habẽt pubẽ parum pilosum/ uel ginũt fetus debiles & ualitudinarios/ & forsitã plures feminas q̃ masculos. Testiculi & renes humidi plurimũ sperma & fluidum sed sicci modi-cum & spissum gignũt. Qui habẽt testiculos & renes calidos & siccos sunt ualde uenerei & amoribus dediti sed parum coire possunt: & post ubi coitum & uolupta tem expleuerunt oderunt & penitet. Sed quia sunt in libidinẽ ꝓni frequenter teti-gine estuãt & in pollutionem quam paulo ante oderũt icidunt citissime pubescũt & ginunt sperma spissum & forsitam plures masculos q̃ feminas. Qui habent re-nes testiculosq; calidos & humidos sunt maxime uenerei & quia semp libidĩe estu ant q̃ facile & frequenter in amoribus implicãtur: pueros & puellas pariter insectã tur & nonmodo agunt: sed promiscue libidinis actus quandoq; patiũtur: hiis mi nus q̃ aliis coitus nocet licet sepissime coeant & plurimũ sperma emittant sunt ual de fecũdi & facile generant & non solum de masculis/ sed de feminis intelligit' que habent etiam omnes testiculos intus. Genitalia frigida & humida serius pubescũt raro coeunt & raro concipiunt/ a frequenti coitu ualde ledũtur/ pudicitiã facile ser-uant/ ginũt sperma tenue aquosum/ debiles fetus & plures feminas. Qui habẽt ge nitalia frigida & sicca/ mittunt modicũ sperma & spissum/ sunt magis steriles & faci le seruãt castitatẽ. Masturbatio autẽ facit pecten & femora magis pilosa & citius ir-suta & concupiscentiã coitus magis accendit. Est autẽ sperma pars sanguinis meli-oris qui in substantiam nutriti conuertitur/ ubi ergo huiusmodi sanguis superat emissio spermatis minus nocet. Sed si ex coitu diuertitur & subtrhaitur membris nutrimentum/ corpus egre nutrit' & debilitatur. Sperma igitur ab omnibus copo ris partibus deciditur & maxime ex medullis & cerebro. Stomacus nisi fuerit sane complexionis totum corpus patitur. Nam cibi male digesti ginunt crudum & in digestum sanguinem & egre nutriunt: & licet alia membra ubi male se habẽt faci-ant corpus egrum tamen non nocent operationibus omnibꝰ naturalibus sicut sto macus eger & propter hoc stomacus infirmus dicitur mater omnium egritudinuʒ Stomacꝰ ergo tẽperatꝰ quo appetit facile digerit & trãsmittit ad hepar liquorẽ albũ quem chilũ appellant bene digestũ & minus ledit' ab his que solẽt stomacis obesse. Stomacꝰ frigidus parũ appetit & egre digerit ꝓcipue cibos duriores & frigidos/ ge nerat uẽtositatẽ/ ructꝰ acetosos/ plurimũ flegma/ & dolores. Stomacꝰ calidꝰ facile di gerit & ĩdiget ãpliori uel freqẽtiori & frigidiori cibo: nã calidos & tenues adurit nõ ructat nec a frigidis patit'. Stomacꝰ siccꝰ satis appetit & magis sitit nõ generat flui das humiditates neq; patit' excremẽtis nauseã queadmodũ stomacꝰ humidꝰ q parꝝ appetit & minꝰ sitit & humiditatẽ ex ore i sõnis fluẽtẽ frquẽter emittit. Stomacꝰ cali dꝰ & humidꝰ recte digerit/ frequẽter expuit/ q̃nq; nauseam patitur & facile uomit.

Stomacus calidus & siccus magis appetit & multo plus semp sitit & citius digerit q̃ alii: leditᷣ a cibis calidis & colerã gignit. Stomacus frigidus & siccus generat humorem melãcolicũ uentositates ructus & sepe doloribus torquetᷣ. Somac9 frigid9 & humid9 est oium pessim9 & mater fere egritudinũ oium & flegmatis lacunar nã cibi in eo egre coquũtur sed semidigesti magna ex parte in aquosam humiditaté & flegma cõuertuntᷣ & generãt uentositeté ructus acetosos/nauseã/uomitũ/& ppetuos dolores & sanguis qui ex eis genaratᷣ est crud9 & p̃bet malũ corpori nutrimentũ inducit opilatiões/egritudines frigidas & lõgas. Cistis fellis cõuertit partes sanguinis calidiores & sicciores in colerã: ubi aũt cistis fellis est téperata gignit colerã naturalé mité & utilé ad cõcomitandũ spũm & sanguiné ad nutriéda mẽbra colerica ad adiuuandã uirtuté expulsiuã & ad excitãdos sensus & intellectũ/sed frigida facit spũm lentũ/sanguiné crassum expulsiuã debilé & sensus hebetes. Cistis humida facit humores fluidos & hoiem leué & mité: sed sicca facit sanguiné parũ fluidũ & hominé cõstanté & uenas duras. Cistis calida facit colerã acutam & hoies audaces. Cistis frigida & humida facit spũm tardũ/obtusum/sanguiné crassum/crudũ expulsiuã/dabilé & lassam: sensus hebetes intellectum ignauum & hoiem pauidũ & uilé. Cistis frigida & sicca facit colerã pigrã & durã hoies pauidos isulsos & ostinatos in suis opinionob9. Cistis calida & humida facit colerã acutã & fuluidã/sensus pspicaces/expulsiuã ualidã & hoies qui cito irascuntᷣ & facile placantᷣ: sed cistis calida & sicca facit spũm sanguiné & egritudines acutas/colericas/furiosas/multa apostemata/expulsiuã forté hoies supbos/audaces/iracũdos & q̃nq̃ furiosos. Splé generat humoré melãcolicũ: qui si fuerit téperate cõplexionis pcreat melãcoliã naturalé in mediocri quãtitate & cõuenienti q̃litate sanã & utilé ad ispissandũ sanguinem ad ossa nutriéda ad fortitudiné animi ad suspicãda pericula/ad meditãdum & memoriã cõseruãdam. Splé calid9 facit sanguiné acutũ & hoiem itrepidũ & subiti igenii. Splé humidus facit sanguiné lublicũ & memoriã labilé & hominé leué. Splé siccus facit sanguiné dupioré uel spissum/memoriã & retétiuã firmã & hoiem cõstãtem. Splé frigidus nõ potest digerere & corrigere fecé sanguinis/ex qua generatur melãcolia q̃propter/sanguis remanet magis turbid9/crassus et feculẽtus et facit hominé timidũ et mestũ. Splé calidus et humidus generat melãcoliã sanguineã acutã et lublicã et facit hoiem incõstãtem/placabilé/hilarem qui nõ cõsiderat pericula et q̃ est docilis sed obliuiosus. Splé calidus et siccus generat melãcoliam ex colera adustã et facit sanguiné acutũ et malũ et hominé subitũ iracũdum et gracilé. Splé frigidus et humid9 gignit melãcoliã flegmaticã idigestã et uiscosam que freq̃ẽter opilationes decernit et facit hoiem timidũ/mestũ/suspitiosum/uilé/ingenio obtusum et ignauũ. Splé frigidus et siccus supra naturalé cõplexioné/facit sanguiné terrestrem spissum fuscũ et genera graué et dificilem melancoliam: facit hominé ualde suspectum et pauidum cogitabundum/memoré/ostinatũ qui odio inuidia uel raro amore ppetuo afficitᷣ. Calidiora aũt corporis mẽbra sũt cor/cistis fellis hepar pulmo caro musculi et cutis: frigidior est stomac9 cerebrũ nuca medulle nerui splen ossa car-

tilagines ligamēta corde pāniculi adeps/pinguedo/renes/testiculi/ & cutis. Renes qdē & mēbra genitalia sunt frigida quia eorꝫ cause qbus subiciūt̄.s. Venus & Scorpi9 sunt feminine & frigide. Mēbra humidiora sunt stomac9/hepar/cerebrū/nucaꝫ medulle/renes/testiculi/māmille/pinguedo/adeps/& reliqua ficciora in actu sunt ossa: sed ī potētia est splē:cistis/fellis/cartilago/ligamēta/corde/pāniculi/arterie/uene/nerui motiui & sensitiui/cor & reliq̄:sed iter humores calidior est spūs colera & sanguis: frigidi9 est flegma melācolia & sperma: sed melācolia est ficcior q̄ colera sicut elemētū terre est ficci9 igne:humidi9 est flegma sāguis sperma & lac. Ex his igitur cōplexio toti9 corporis colligit̄ & potissimū ex illis septē mēbris principalib9 ex quib9 emanāt uirtutes & potētie aīe & generāt̄ humores que nutriūt & regūt se ipsa & alia mēbra. Quippe alii medicine auctores in iis quattuor dūtaxat .s. corde cerebro/hepate/& genitalibus oēm cōplexionis uim posuerūt. Sed nos stomacum cistim fellis & splenē addidim9 que ab aliis & maxime a Galieno pretermissa fuisse miror q̄nquidem hec septem mēbra septē planetis assimi ēcur qbus ꝑ reantur & sicut septē planete ob diuinā ꝓuidētiam motu & lumine regūt hec inferiora:ita septem mēbra ꝑdicta aliis eiusdē corporis dominātur. Verū sicut Saturn9 & Mars sūt īfortune & mali planete:ita stomac9 uel flegma cistis fellis uel colera solēt esse causa egritudinū. Splē aūt uel melācolia flegmatica uel colerica est grauis & ꝑniciosa sicut Mercuri9 est malus Sarturno uel Marti cōiunctus & cū aliis est ꝑiper & bon9 sicut melācolia que nō est cruda neqꝫ adusta ꝓprietates aūt predictoꝝ mēbrorū & stellaꝝ in his uersibus sumus cōplexi. Cor uiuit: cerebrū sapit:at fel cōmouit irā. Splēqꝫ facit mestos: cogit amare iecur. Digerit atqꝫ facit sanos uel stomacus egros. Luxuriā & fetū membra pudenda creāt. Sol & cor dat uitā: Mars fel concitat iram. Ingeniū cerebrū: Luna sapitqꝫ facit. Splēqꝫ bilē gignit mestos Mercuri9 atram. Sanguis amat gratos: stella Iouisqꝫ facit. Et Saturnus edax mala gignit stomacus eger. Membra pudēda creāt: luxuriāqꝫ Venus. Corpus nēpe nostrū celo & mūdo sicut effectus cause assimilat̄ & idcirco hō: paruus mūdus apellat̄. Nam sicut stomacus recipit & cōcoquit primū nutrimēta: sic Saturnus est altior planetis & aduersatur soli & Lune: sicut cerebrū a uaporibus stomachi & cor a flegmate patit̄. Proxim9 saturno est Iupiter: sicut hepar stomaco/nam liquor alb9 qui fluit a stomaco post digestionem ciboꝝ efficitur in hepate sanguis & sicut stella Iouis est benigna & interiacet duos malos planetas & opponitur Mercurio sic sanguis est benignus & potest a colera & a flegmate infici & in suis qualitatibus prorsus opponitur humori melancolico atqꝫ splen a sinistra & hepar a destra seponitur. Inde succedit mars qui est inter Iouem & solem cōstitutus & opponitur Veneri sicut colera generat̄ post sanguinē quem accuit & accēdit animos: & sicut odium & ira opponit̄ amori turpesqꝫ amores plerūqꝫ pulsant̄ infamia & semper malū exitum habent. Sol interiacet Venerē & Martē: nam ex sanguine post sequestrationē flegmatis & colere generat̄ spūs in corde & cor odio uel amore semp afficit̄ & uersat̄ iter spem & timorem gaudiū & dolorem/ bonū: & malū. Rursus sol significat dn̄os & reges & ꝓpterea

crudelitatis uel libidinis freque̅ter plectu̅tur infamia. Mercurius au̅t paꝝ recedit a sole sed semp ipsum co̅comitat᷑:sicut cor a solicitis curis semp urget᷑. Venus est inter solé & mercuriu̅ locata queádmodu̅ amor sequit᷑ res pulchras & semp curis solicitat᷑. Sed mercurius posit9 est inter Venere̅ & Luna̅ sicut cure res sequu̅tur amatas & p̄cedunt res age̅das. Rursus mercuri9 bonis planetis illustratus/bonus est/ malis uero/malus:ita mela̅colia bonis humorib9 genita/bona̅ ualitudine̅ longa̅ uita̅ ingeniu̅ & sapientia̅ p̄stat. Sed mela̅colia flegmatica uel adusta aduersa oi̅a decernit Luna au̅t est co̅tigua orbi Mercurii que significat cerebru̅ sensus & uires:sed intellectus & spiritus que̅ significat mercuri9 no̅ discurrit nisi per ea que cadu̅t sub sensibus & i̅geniu̅ adiuuat uires. Ite̅ oculi i̅ corpore sunt sicut sol & luna i̅ mu̅do. Amplius caro est sicut terra/ossa sicut lapides/humores sicut aqua/uessica sicut lacus/uene ut fluuii & riui/emine̅tie corporis ut mo̅tes/flux9 ue̅tris ut ꝓcele aquaꝝ/anelit9 sicut aer & ue̅tositates corporis ut ue̅ti/sternutatio ut terremot9/spu̅s sicut ignis/& pili ut arbores: quin e̅t ex septe̅ me̅bris nobiliorib9 fluu̅t spu̅s & uirtutes ai̅e que regu̅t alia corporis me̅bra/sicut i̅fluxus celestes hec i̅feriora & Deus i̅ mu̅do est sicut ai̅a in corpore que liberu̅ arbitriu̅ habet:& ho̅ in rebus age̅dis deberet imitari i̅trinsecas ai̅e sue pote̅tias que nihil p̄ter rectu̅ & iustu̅ cupiu̅t aut faciu̅t: primu̅ .n. optima natura ea ta̅tummo̅ appetit q̄bus i̅diget & salubria i̅ parca qua̅titate eam sane co̅seruа̅t:quodlibet.n. me̅bru̅ ꝓ nutrime̅to no̅ attrahit nisi quod sibi co̅uenit sicut caro q̄ no̅ admittit nisi sanguine̅ te̅peratu̅:ossa mela̅colicu̅ hepar ginit sanguine̅ splen mela̅colia̅ uessica recipit urina̅ & sic de aliis. Ite̅ expulsiua tra̅smitit humores & extreme̅ta ad d̄bita loca secu̅du̅ necessitatis exige̅tia̅ & unu̅q̄dꝙ me̅bru̅ & q̄libet potentia ta̅tummo̅ fungit᷑ officio suo & q̄n op9 est natura respuit exereme̅ta:nocuis resistit & co̅tra morbu̅ totis uirib9 nitit᷑. Vtina̅ ergo hoi̅es has naturales ai̅e uirtutes obseruare̅t & imitare̅tur ꝑfecto bn̄ beateꝙ uiueret᷑. Sunt au̅t pote̅tie ai̅e appetit9 & mot9 animi i̅ homine sicut ordines artificu̅ & co̅ditio̅es homi̅nu̅ in ciuitatib9 quarum dn̄i & rectores bonis faue̅t & malos plectu̅t & corrigu̅t. Qua̅to igit᷑ dilige̅ti9 & studiosius q̄sꝙ seipsum recte regere & gubernar̄ d̄beret q̄n̄qdem res sua agat᷑ & ad similitudine̅ ciuitatis & totius mu̅di factus sit:q̄n ergo mali appetit9 i̅surgu̅t in pulsus aioꝝ & furores acce̅si eos q̄primu̅ co̅primit sapie̅s & sub iugo ratio̅is domat nihil penite̅du̅ appetit & reddit unicuiꝙ q̄d suu̅ est:aduersa equo aio tollerat & te̅perat9 d̄niꝙ minime exit quatuor primaru̅ uirtutu̅ & bn̄ beateꝙ uiue̅di terminos quos humane leges et diuina i̅stituta eq̄ssime sanciueru̅t. Ex iis e̅t coligi potest ꝙ sicut ai̅a habet i̅trinsecas pote̅tias et uirtutes que ꝓ co̅seruatione corporis naturaliter agu̅t et sicut ai̅a liberu̅ heꝫ arbitriu̅ i̅ rebus extri̅secis q̄ ad libitu̅ uolu̅tatis facere po̅t sic e̅t Deus q̄n̄libet pote̅tia absoluta bonis et malis hominibus iustissima merita retribuit:sed uirtute dei ordinaria sidera regu̅t hec inferiora. Et q̄uis fuerimus longius digressi tamen iocunda lectio nos cito reduxit uel maxima hec adere libuit quoniam mores etiam immutantur aliqua ex parte complexionem: atꝙ malis moribus ut remedia adhibere sciamus et nos metipsos cognoscamus.

EX nutrimentis que in stomaco digerũtur: generat̃ liquor albus crassus ꝛ quẽ chilũ uocãt cui9 partes magis crude/siue fuerit crasse siue aquose dicũtur flegma qđ parti remanet in stomaco & parti fluit cũ chilo: feces uero nutrimẽtoꝝ sequestrant̃ a chilo & ĩ stercora cõuerse egerũtur. Sed chil9 p uenas miseraicas fluit in amplã hepatis uenã que dicit̃ porta: inde per inumerabiles & ãgustissimas uenas diffundit̃ in totũ hepar & sic ibi cõcoquit̃ rubescit & cõuertit̃ in sanguinẽ ab eoq; secludit̃ aquositas que in urinã cõuersa penetrat in uesicã incredibili admiratione qñ quidẽ unde intrat non possit exire: sed per collũ uesice mingit̃. Cistis uero fellis digerit partes sanguinis leues/acutas/amaras/& ualde rubeas & in colerã cõuertit que est humor calid9 & siccus & generat̃ ex cibis calidis & siccis/dulcibus/amaris/salsis/untis acutis/uel a supanti calore & laborioso exercitio: cistisq; fellis ad se trahit partes magis colericas acutiores magis amaras & fuluas & trãsmittit eas in intestina & flauo colore tingit sterc9 & urinã expellẽdũq; adiuat: sed mitior colera assimilat̃ sanguini quem acuit & cõcomitatur ut facilius penetret & simul nutriũt pulmonẽ & mẽbra colerica. Itidẽ facit splẽ cõuertit .n. partes sanguinis terrestres & fecẽ in melãcoliã que est frigida & sicca atra fusca & quasi turbida & ꝑcreat̃ ex cibis siccis & frigidis duris & difficilis digestionis aut a uehemẽti frigore & ardẽti calore & splen ad se nutriẽdũ attrahit sanguinẽ magis melãcolicũ durũ & fuscũ. Melãcolia uero magis digesta & melior inspissat sanguinẽ ne sit nimis lublic9 & nutrit ossa & pars optima facit ingeniũ & memoriã. Flegma est frigidũ & humidũ dulce: & nullũ mẽbrũ ꝓpriã habet uirtutẽ generãdi ipsum sed per accidẽs priuatiõis digestione creat̃ & maxime ĩ stomaco qui dicit̃ lacunar flegmatis & parti in hepate nã sanguis egre coct9 flegmaticus nũcupatur & in uenis magis digerit̃ & cerebrũ mẽbraq; flegmatica ipsum pro nutrimẽto sortitũ excipiũt & ubi deficit sanguis nutrit etiã alia mẽbra: flegma dulce qđ nõ est nimis crudũ neq; uiscosum sed mediocre inter aquosum & crassum & rore humettat mẽbra ob laboriosum motũ arẽtia: generat̃ aũt flegma ex cibis frigidis & humidis uiscosis & dure digestiõis & maxime a frigido stomaco & debili digestiua. Sanguis aũt nõ exit nal'r uenas nisi qñ cõuertitur in substantiã nutriti: sed alii humores maxime mali quãdoq; exeunt & partim generant̃ extra uenas. Preterea quatuor in uenis parti sunt mixti & parti seperati nã colera leuior/calidior supnatat & mitior miscet̃ sanguine ꝓxim9 colere est sanguis sicut aer sub igne: flegma aũt dulce mediocre miscetur sanguine sed crudũ uiscosum est sub eo sicut aqua sub aere at melãcolia quãto magis est dura & grauis terrestris tanto magis subiacet sepata omnino aũt sanguis in maxima q̃ntitatis ꝓportione excedit alios humores & est calidus & humid9 rube9 clarus sincer9 aprime digest9 q̃ dulcis & bon9 qui post q̃ digerit̃ in hepate una cũ aliis humorib9 qui secũ miscent̃ ingredit̃ magnaꝫ uenã que cõuexum hepatis ascendit deĩde in plures uenas & uenarum ramos per totum corpus diffunditur & cõtinue meli9 digerit̃ excremẽta aũt uapores & sanguinis sordes parti isensibiliter per angustissima pororum foramina partim per sudorem excutiuntur. Sed post ubi ad extremas uenas tenuissimas peruenit sanguis conglutinatur & in carnem

conuertitur corpusq; restauratur & alitur mēbraq; madent rore sanguinis qui nu/
triuit & humiditate radicali quā a primordiis generatiōis cōtraxere. At sperma ge
neratur ex sanguine supanti bono & sane digesto/qualis est is qui in substātiā nu
triti cōuertitur: nam qn̄ huiusmodi sanguis exuberat generatur plurimū sperma
a renib9 & testiculis:secus diminuit̄:natura.n.potius se nutrire & conseruare q̄ lu
xuriādo cōsumere auet & nititur. Ideo famelici minus coire possunt & qui supra
uires conātur extenuātur uel debilitant̄ sed prius postq̄ sanguis digestus est in he
pate:cor ad se nutriendū attrahit sanguinē sincerū sane digestū & eligit ex quatuor
humorib9 secūdū eorū proportionē partes magis digestas & meliores & ex eis ge/
nerat spiritū qui est humor tenuissim9 clarus & oīum optim9 & cōtinet̄ in arteriis
p quas saliēs sub uenis equidistātes discurrit & a corde recipit uirtutē uitalē qua hō
uiuit & uite cōtrariis resistit & qn̄ uenit ad hepar acquirit uirtutes naturales gustū
digestiuā/distributiuā/attractiuā/expulsiuā/& alias & spūs qui ad cerebrū ascendit
efficitur aīalis & habet uim sentiēdi & mouēdi & qui p uētriculos cerebri discurrit
facit īgeniū huiusmodi aūt spūs nisi sit tēperatus sēper declinat ad illū humorē qui
p̄dominat̄ in corpore. Spūs ergo sanguine9 tēperat9 ut paulo āte dixim9 p̄stat anī
mi & corporis fotitudinē/itegrā sanitatē/ꝓbitatē/ingenuos mores & excellētes uir
tutes. Spūs flegmatic9 facit hominē uilē/debilē/īfirmū/inertē/ sensibus obtusuz &
ingenio hebetē:s3 q habēt spūm colericū sunt īpatiētes/iracūdi/leues/sensibus acu
ti & ingenio prōti spūs melācolicus facit hominē timidū mestū memorē & ingēiū
profundū Itaq; gn̄a humoꝝ naturaliū sunt tātū quatuor sed possūt permisceri pu
trere corrūpi & in alterationes innumerabiles transmutari ex quorū uarietate diuer
sa gn̄a morborū emergūt flegma quidē tenue aqueū & glutinosum malū ē sed aq̄/
um quod colere miscet̄ dicitur salsū:glutinosū uero quāto uiscosius tāto grauius
& deterius ē presertim flegma uitreū quod simile est uitro liquefacto quale in frigi
dissimis senibus solet procreari. Sed flegma gipseū a quo tenues partes sunt reso/
lute tenax ē & albū sicut gipsū & quandoq; oritur in uacuis foraminibus& iunctu
ris. Colera qdē flaua cū pauco flegmate aquoso sed uitellina similis ouoꝝ uitellis
crocea cū flegmate uiscoso solent plerūq; misceri. Rursū colera fit uiridis ex nimio
frigore uel ex indigestione sicut apparet sepe in infantibus sed quāto ex ardēti calo
re efficitur uiridis uel rubiginosa ē mortalis Melācolia q̄ nō est naturalis quādoq;
ex nimio frigore sed plerumq; ex adustione aliquorū quatuor humorum genera/
tur & licet utraq; sit frigida & sicca que tamen est cinis est siccior precipue colerica
& cruda flegmatica ē frigidior. Itaq;'repit̄ melācolia mala & corrupta sāguinea co
lerica flegmatica & melācolica. Sāguis etiā quandoq; uitiat̄ & putret & fit acetosus
salsus & amarus:plerūq; tamen putridus statim in coleram & quandoq; in melan/
coliam conuertitur. Item otiosa quies flegma sed laboriosa exercitia coleram au/
get. Ad summū cuiusq; generis humor ad hec quatuor reducuntur consequen/
ter autem prosequemur de pulsu quoniam a spiritu causatur postea dicemus d̄ uri
na que est aquositas humorum.

P Ulsus est motus salétium arteriarũ: que a spũ feruẽti cutim ꝓpinquã uer sus facili9 subleuãtur q̃ aliorsum ꝓpter carnẽ & ossa adiacẽtia. Spũs autẽ cõtinue feruet in arteriis ut digestiua & alie uirtutes naturales possint exer eere operationes suas/ & resoluit uapores & quantũ spũs gignitur ex nutrimẽtis tã tundẽ resoluitur. Calor uero spũs uirtute anime generat̃ in corde & propterea pri sci philosophi sicut Democritus crediderũt animã esse igneã: & cor maxime feruet ad digerẽdos spũs sinceros & ad excutiẽdos fumosos uapores/ quos nisi per anhe litũ expelleret & cõtiue ab aere attracto refrigereret̃ in breui suffocaret̃. Itaq; neces se est ut cor cõtinue ferueat & respiret: unde anhelit9 quẽ auctores lingue latine spi ritũ uocant est similis pulsui: sed hic uelocitate & frequẽtia recuperat illius magni/ tudinẽ: nam uie anhelitus sunt ualde ãpliores arteriis pulsuũ: p̃terea arterie ẽt ut di xi trahũt originẽ a corde que in diuersas corporis partes equidistãter ꝓtẽdũtur sub uenis quietis que oriũtur ab hepate. Illa aũt que ad brachiũ sinistrũ porrigit̃ pp rectitudinẽ & ꝓpinquitatẽ cordis & pp honestatẽ meli9 tãgitur ad pulsuʒ cogno scẽdum ꝓpe rasetã manus que cubito parump reflexo supra uentrẽ quiescat: nã si bracchiuʒ crura uersus extẽderetur pulsus fieret magis latus breuis & min9 eleua tus. Si uero manus retro uel supina flecteretur pulsus cresceret in altitudine & lõgi tudine: si sursum suis uiribus nixa eleuaretur magis laboraret & fieret pulsus uelo cior & frequẽtior. Pulsus autẽ habet duos motus & totidẽ quietes ꝓpter fluxum & refluxũ & feruentẽ ebullitionẽ spirituum. Eleuationẽ quidẽ siue ampliationẽ ar/ teriaꝝ greci diastolem & sistolẽ uocãt depresionẽ quã pleriq; quietẽ esse crediderũt qm̃ uix ad tactũ p̄cipitur sed falso quia tantũdem est eleuatio & depressio uel saltẽ successiue se inuicẽ recõpensantur & quod demitur ex uno cum alio recuperatur si cut patet de anhelitu cuius aeris attractiones & expulsiones semp fere adequãtur. Sed uere quietes sunt ꝓprie ĩter motus cõtrarios: hoc est ĩter diastolẽ & sistolẽ que quidẽ multo minus q̃ sistoles p̄cipiũtur. Colligitur aũt totius pulsus substantia nouẽ modis genere distinctis: primũ quidẽ quod maxime medici exquirũt/ cõti/ net species fortitudinis & debilitatis uirtutis: nam pulsus fortis resistit tactui ob uim aĩe fortitudinẽ uirtutis & caloris naturalis & pulsus debilis facile cedit tactui ꝓpter debilitatẽ caloris naturalis. Quanto igitur calor naturalis est maior tãto pul sus est fortior & magis resistit tactui p̄cipue si arterie sunt dure: cõtra quãto minor est tanto debilior & facilius cedit tactui maxime quãdo arterie sunt molles faciunt ferme pulsũ fortiorem. Cõplexio tempereta/ iuuentus/ sana ualitudo/ boni cibi in quãtitate cõuenientes/ calor suauuis/ labores & exercitia tẽpata & quicquid deniq; suauiter excitat calorẽ naturalẽ: sed calores intollerabiles laboriosa exercitia febres & similia licet faciãt pulsum maiorẽ tñ debilitãt: similiter ira/ tedia animi/ uigilie/ fri gus/ egritudines/ euacuationes corporis/ macies/ mali humores qui fluunt ad cor et ad mẽbra neruosa dolẽtia et quicqud deniq; ualde resoluit debilitat. Alterũ ge/ nus cõsiderat magnitudinẽ et paruitatẽ: pulsus sane magnus est lõgus latus et ꝓfũ dus qui circũcirca ampliatur Sed paruus ẽ secundũ easdẽ dimenssiones & circũ cir

ta diminutus breuis artus & tenuis pulsus quidē rotūdus est breuis latus & ꝓfundus Sed teretes est longus artus & tenuis: pulsus suꝑficialis ē longus latus & tenuis. At sūmersus est longus artus & profundus. Coartatus uero breuis artus & ꝓfundus: pulsus aūt fit magnus propter urgentē necessitatē & necessitas pp calorem laborē uel motum sine multa debilitate & quicqd deniq; irritat & inflāmat calorē naturalem aū debilitatē ut diximus facit pulsum magnū: ꝑcipue si arterie sunt ample & molles econtra pulsus minuitur pp frigiditatē cōplexionis & otiosam quietē resolutionē & diminutionē caloris naturalis precipue si arterie sunt parue & dure. Pulsus fit rotūdus pp multitudinē & crassitiem sanguinis & spūs sed pulsus q est durus & fortis facit pulsum teretē pulsus aūt submersus & coartatus fit pp reditus spūuз ad cētrū sicut ī sonnis & ī pricipio egritudinū humoraliū nā in principio parosismorū febriū quando humores ad putredinē mouent̄ natura stupet & spūs fugiūt in arcē & faciunt pulsū primo coartatū postea submersū deinde magnū pp calorem: pulsus uero fit suꝑficialis pp debelitatē & duritiē mēbrorū adiacentiū sicut ī senibus. Sb tertio genere ponūtur durities & mollities arteriaꝝ que fiūt dure pp siccitatē & molles pp humiditatē corporis uel egritudinis idē tñ pulsus pōt esse dur9 pp siccitatē & đbilis si facile cedit tactui pp debilitatē caloris nal̄is & uirtutis fiūt etiam dure arterie pp extenssionem sicut in crisi quādo extēdunt̄ propter expulsionē materie sз moles arterias faciūt hūectātia sicut cib9 & pot9 otiosa & diuturna qes sōn9 balnea hydropisis litargia & cōplexio hūida. Quartū genus sumitur ex uelocitate & traditate que in pulsu attenduntur: penes motū naз pulsus uelox in breui & tradus in longo tempore eleuatur pariter & deprimitur: fit autem uelox propter auctā necessitatē fortitudinem uirtutis & mollitiem arteriarum: frigiditas uero debilitas uirtutis & durities arteriarum faciunt pulsum tardum. Pulsus igitur si perseuerat uelox arguit fortitudinem uirtutis si aūt parum durat significat necessitatem auctā pp calorē laborem & nature aduersantia sicut in crisi: omnino uelocitas constante uirtute crescit & decrescit una cum motu labore uel alia necessitate. Sed deficiente uirtute & crescente necessitate fit pulsns tradus parruus & spissus. Similiter pulsus magnus si una cū necessitate perseuerat significat fortitutidineз uirtutis secus debilitatē mollitiesq; arteriarum magnitudinem ut dixi & durities auget paruitatem pulsusq; fortis minor est cum duritie quā sine necessitate & urgente necessitate pulsus fortis & durus fit uelox & paruus uelocitasq; magnitudinis decrementū recompensat sed durities debilitas & necessitas aucta facit pulsum ualde paruum & densum. Densitas enim siue frequentia & raritas que sub quīto genere pulsuū continentur attenduntur penes quietes diastoles & sistoles intriacentes que/a/depressione siue sistole non facile discernuntur: facit autem pulsum frequentem & densū necessitas & priuatio necessitatis rarum. Inteligo sane per necessitatem calorem ad motum uel maxime auctum laborem/ dolores/egritudines iram uel aliam ob causam necessitas igitur cum fortitudiue uirtutis ut diximus facit pulsum uelocem frequentem & magnum sed cū debilitate & duritie desum tardum & paruum. Duri

ties quidem auget frequentiam & minuit magnitudinem sed mollities facit pulsũ maiorẽ & rariorẽ: uelocitas aũt et frequẽtia se inuicẽ concomitãtur nisi in debilitate uirtutis in qua urgẽte necessitate frequentia crescit et uelocitas retardatur: pulsus ergo spissus paruus et mollis est debilis sicut uermicularis et dẽsissimus est formicularis similis formicis cuius diastoles in superficie tanq̃ minimi et crebrissimi pũcti uix pcipiunt̃ & significat maximã necessitatẽ ultimã debilitatẽ & mortẽ ppiquã & q̃uis pulsus ratione frequẽtie & spissitudinis sit sub hoc genere: tñ ratione diuersitatis sub octauo cõtinetur. Sextũ genus cõplectitur plenitudinẽ & uacuitatẽ: sunt enim arterie pleniores ppter repletionẽ & abũdantiam spũs & sanguinis quib9 flobotomia quãto citius tanto melius cõfert: sed uacue significant modicũ spiritũ & debilitatẽ & indigẽt repletione & restauratione. Sub septimo genere locat̃ qualitas & quantitas caloris arteriarũ & carnis ex quibus aliqualiter cõiecturatur qualitas malorꝶ humorũ & egritudinis. Octaum genus cõprehendit equalitatẽ & inequalitatẽ pulsuũ & eorũ diuersitatẽ siue plures pulsus inuicẽ diuersorum siue partes eiusdẽ inter se cõparentur. Est autẽ pulsus equalis quando est similis in magnitudine uel paruitate/ fortitudine uel debilitate/ uelocitate/ frequẽtia uel plenitudine. Sed diuersus/ quando aliquo modo differt. Item pulsus diuersus duplex est: uniformis & difformis: pulsus quidẽ uniformiter diuersus est: quando in aliquo pdictorum generũ uniformiter crescit uel decrescit ita q quãto secũda diastoles est maior uel minor prima tantũdẽ tertia maior uel minor secũda & sic pcedat usq; in finem uel ad certũ terminũ a quo similiter declinet uel statim principiũ repetat & pristinũ ordinẽ tanq̃ p circulum seruet: talem autẽ consonantiã & proportiones excessuũ in pulsibus sicut in uocibus musica metiri & cognoscere docet. Et potest dici pulsus uniformiter diuersus quãdo queq; tertia quarta uel sexta diastoles inter secta cadit & subterfugit aut duplicata redit uel aliquo modo similiter uariãtur ceteris paribus. At pulsus difformiter diuersus in duas species sequestratur: aut diastoles & sistoles utreq; sunt aliis absq; pportionis ordine inequales: aut ĩ eodẽ pulsu diuersitas accidit que tribus iterũ modis uariatur quãdoq;.n. arteria inequaliter salit sub indice anulari uel medio digito & q̃nq; arteria circũ circa secundũ sex differẽtias positionũ inequaliter dilatatur sub eodẽ digito & interdum partes eiusdẽ eleuationis uel depssionis sunt iter se inequales: ut puta prima medietas est uelocior altera uel ecõuerso. Pulsusq; difformiter diuersus post secũduꝫ oẽs suas species in infinituꝫ uariari: sed qui sepius accidere solent magis sensibile dũtaxat explicabimus: sicut pulsus satiyrus qui ualde diuersus est & in certo ordine uagatur: nam modo huc modo illuc intempestiue altius salit & ex abrupto diutius quiescit: sicut edus qui saltando discurrit/ sic pulsus modo uelox & magnus modo lentus paruus durus uel tremulus mouetur: huius ferme diuersitatis causa cum fortitudine uirtutis est grauis repletio ciborũ sanguinis uel aliorum humorum: cum debilitate uero significat crisim & tanto diuersitas maior est/ quanto humores sunt magis uiscosi & crassi uel ppe cor constituti/ qui impediũt spiritum & ob easdẽ causas diuersitas

diuiti9 durat ut accidit in parocisismis febriū humoraliū. Similesq; cause maiores & grauiores faciūt tremorē cordis & pulsum tremulū: sed diuersitas pulsus ꝓpter repletiōem ciboꝝ uel timorē cito recedit & facili9 ꝓpter ebrietatē sedat. Bispullans est pulsus qui in eodē tp̄e hic inde secūdum latitudinē arterie bis pullare uidet aut spū s ꝓpter magnā necessitatē uel fortitudinē uirtutis ualde feruet & tractim ebullitionis globos unū sup alium extollit: spūs. n. tractim impulsus salit ob duritiē arterie que nō facile dilatatur: pulsus undosus cuius spūs per arterias sicut unde sup equore currūt iequales plerūq; significat capitis & quandoq; uētris dolorē si idem plenus est arguit abūdantiā sanguinis uel crassi humoris: si uelox urgentē necessitatē doloris uehementiā uel fortitudinē uirtutis: si lentus uel uacu9 debilitatē significat & raro a capitis dolore uel plenitudinis grauedine absoluitur. Pulsus similis cande muris uniformiter crescit uel decrescit sicut in declinatiōe parocisismi uel pricipio febris hoc est sicut uirtus uel necessitas equaliter augetur uel successiue diminuitur. Pulsus spasmosus habet arterias cōtractas que ꝓpter ibibitā materiam uel maximam repletionē stomaci & precordiis grauē tendūtur & tracti mouētur sicut nerui in spasmo. Pulsus serrinus est similis serre qui alternis uicibus modo durus modo lenis est: & significat apostema pectoris & mēbri neruosi cōmunicātis cū arteriis ad apostemata aūt ꝓpter debilitatē loci & dolorē undiq; cōfluūt mali humores q parti sunt uiscosi & crudi: & parti putridi digesti ex quoꝝ diuersitate arterie alternis uicib9 sunt molliores & duriores: accedit q̄ q̄litates et uapores malorū humorū miscētur ēt cū spū quorū causa uel propter spūm formidātem dolorē arterie tēdūtur et relaxant et faciūt pulsum serrinū. Pulsus intersept9 est/ubi aliqua diastoles subterfugit et nō pcipit ꝓpter malū humorē cordi molestū uel ad cor guttatim fluentē ex sua minera. Pulsus cadēs accidit propter sincopim aut trepidū et improuisum terrorē quando spūs propter timorē uel cor a malis humorib9 opressuz territus refugit in centrū et arcē postea excusso timore uel humore spūs per corpus dilatatur et pulsus reddit. Pulsus similis cordis et funibus tortus fit quando spūs propter grossitiem humoris secū mixti et propriam debilitatem non libere sed cicū flexus decurrit. Tremuli pulsus causa est maximus timor aut plurima repletio stomaci et materia cordi molesta aut uehemens necessitas que subito resoluit spūm & facit arterias aliqualiter duras. Pulsus uermicularis qui sicut minimi uermes parū & lēte mouet malus est & minor & deterior est formicalis similis formicis debilis spisus & minimus ad quem ubi deuētū actū est. Alii aūt pulsus diuersi ad aliquam predictarū spcierū possunt reduci. Preteria quidā addūt nonū gen9 quod pōderat bonitatē & malitiā pulsuū. Sed superuacuū uidet quoniā bonitas uel malitia plsuū est ratione fortitudinis uel debilitatis magnitudinis uel paruitatis uelocitatis uel taridtatis aut sub alio predictorū generū cōtinet. Sed forte hoc nonum genus ponit differētiam iter pulsus puerorum: iuuenum & senum nā licet pulsus frequēs sit simpliciter malus & sub quinto genere cōtineatur tamen quia est naturalis & bonus pueris ideo dicit pulsus boni pōderis & seb hoc nono genere locatur: pulsus ergo boni boni uel mali ponderis non difert nisi ratione ab aliis generibus: nam

idem pulsus proprio & cõsueto alicui etati cõperatus est sub hoc genere & cõperatus pulsui tẽperato est sub aliis generibus. Pulsus aũt puerorũ lenis est ꝓpter abũdanté humiditaté & debilis/ ꝓpter impotentiã uirtutis: sed frequens ob urgentem necessitaté caloris euentãdi & resoluẽdi fumosos uapores qui ꝓpter eorũ ingluuié cõtinue gignunt᷑: & quis pulsus eorũ sit paruus respectu uirorũ: tamé magnus est ratiõe corporis. Pulsus iuuenũ maiores & ueIociores sunt circa uigesimũ quintuꝫ annũ sed fortiores & magis lenti & rari circa quatragesimũ. Pulsus senũ sunt parui duri/ lenti & rari ꝓpter frigidũ & siccã cõplexiõem debilitaté uirtutis & priuationé necessitatis. Sed decrepiti habẽt pulsum molé ꝓpter humiditaté idigestorũ humorũ & ubertaté catarrorũ. Amplius pulsus uirorũ sunt longe maiores & fortiores mulierũ propter fortioré uirtuté & maioré necessitaté que auget pulsum uirorũ tm̃ in magnitudine & nõ in ferquẽtia neq; uelocitate: sed in mulierib9 cõtrariũ accidit ob moles arterias & magis angustas & profũdas a carne obsessas. Carnosi.n.& obesi habẽt arterias magis profundas & pulsum minoré & freqẽtioré macilentis. Preterea quisq; ex innata cõplexione habet propriũ pulsum sibi naturalé: pulsus igit᷑ egri cõparãdus est pristino eiusdẽ sani uel saltẽ pulsui proprio illi etati & quãto magis ditTat tãto magis laborat. Calor aũt ut sepe diximus sine debilitate facit pulsuꝫ magnũ & calor naturalis quãto maior est tanto fortioré. Sed accidẽtalis quãto magis pseuerat & maioré laboré prestat tanto magis debilitat. Cõplexio frigida & maxime accidẽtalis facit pulsum paruũ debilé rarũ & lẽtũ ꝙ si arterie essent moles pulsus fieret parũꝑ maior sed magis lentus & rarus. Complexio humida mollit & extendit arterias quas coartat & indurat siccitas & nõ modo cõplexio totius corporis sed qualitates mẽbrorũ intẽdũt & remittũt caloré spirit9 & uariãt pulsum sicut accidit paraliticis quoꝝ spiritus licet ab eodé cordis fonte in utrumq; lat9 discurrat tñ pulsus lateris paralitici est similis pulsus frigide cõplexionis & alter calide. Amplius pulsus una cum corpore semꝑ & equaliter alterat᷑: est ergo pulsus fidus index cui maxime credẽdum est: unde cibus & potus faciunt pulsum magnum ueloẽ frequenté & forté: cõtrariũ uero ieiuniũ & sitis exuriẽtis: sed ebrietas & repletio tã ciboruꝫ q̃ aliorũ humorũ facit pulsum diuersum. Pulsus in principio sonni est paruus & debilis quia spiritus in cẽtro uacat digestioni postea dilatat᷑ & fit pulsus fortior & maior propter humiditaté arteriarum. Sonnus uero prolixus facit pulsum paruum lentum & debilẽ quia spiritus ĩcumbit resolutiõi suꝑantium uaporum quos uigilie et motus excutere solent: sed si q̃s intempestiue expergiscat᷑ eius puls9 tãq̃ territus aliq̃tulum q̄escit postea fit uelox et frequens et diuturne uigilie insonniuꝫ noctium faciunt pulsum uelocem frequentem et diuersum que si diutius pseuerãt pulsus debilitat᷑ et cõtinue fit minor et tãdem cum tremore cordis efficit᷑ tremulus pulsus autem ĩ mane post debitum et cõsuetum sonnum est uelox et magnus: qui paulati per ultimã resolutionem decedunt eorum pulsus et debilitas manifeste percipit᷑ quia facile cedit tactui aut uix pcipit᷑. Sed quoniã nostris tẽporib9 propter cõsuetã ingluuiem plurim imoriunt᷑ repletione et malis humorib9 suffocati ideo

pulsus eorum paulo ante mortē adhuc pseuerat uel fuit satis fortis & uelox. Ad summū cuiuscūq; generis pulsus ut recte cognoscat' eius bonitas & malitia debet ad tēperatū cōperari. Est aūt pulsus tempatus equalis & fortis & in ceteris generibus in medio extremorum locatus mediocritatis locū obtinet & huius causa est spūs sincerus lucidꝰ clarus ualidꝰ copiosus feruens qualis & quātus est: qué optima natura exposcit & qui nec ira uel febre effimera facile accendit': sed agilis per solitos meatꝰ absq; impedimēto libere saliendo discurrit: & talis est in ceteris actionibus mentis & corporis oībus uehemētissimis. Itaq; hactenus spūs officiū: & humorum naturam & que de eis sentimus breuiter explicauimus: reliquū est ut de urina que est aquositas humorū disseramus.

De urina.

Rina dicta est ab urendo: eo q2 ppter eius acuitatē urere uidet': & lotiū a lauando lauat enim & abstergit tingit' colera secumq; trahit excremēta que inuenit: sed eius crassities & tenuitas substātie ab initio cōcipit' in hepate ubi cōcoquit' sanguis a quo sequestrat' aquositas urine que mirū inmodū & p incredibiles poros ingredit' uessicā qbus non potest exire sed ne continuo mingēdi tedio afficeremur tributū est nobis a natura ut collectā urinā per collū uessice ad libitū mingeremus. Itaq; urina nō decidit' ab omnibus corporis partibus. Sed uessice renum & hepatis dispositiones primo nobis ostendit ex quibus postea aliorū mēbrorū ualitudinē cōiecturamus: unde si predicta mēbra se bene haberent utiq; urina esset ut decet naturalis & sana & nihil mali ex ea colligi posset. Hic igit' plurimorū ignorātia patet qui medicū ex inspectione tantūmodo urine posse oīa scir' opinant' nec peritū quemq; esse medicū credūt nisi per urinam oīa pdicere sciat sed hii tradēdi sunt malis medicis perimēdi & mendicis expoliandi uafris et uersutis qui statim uisa urina fingunt totius egritudinis substantia cognoscere et tantūmodo referūt generalia que egris fere oībus accidere solent et cū his subtrahūt et capiunt portantes urināex quorū uerbis postea aliquā faciūt egritudinis cōiecturā. Sed huiusmodi deceptores et ignorantes sunt peritis medicis integris et iustis ualde molesti et exosi. Sed ad rem redeamus. Inditia que urine decernūt colliguntur ex colore/crassitie uel tenuitate/ex ypostasi ex quātitate/spuma et fetore uel materiis secū mixtis. Sed quia colores se nobis prius obiciunt: ideo de eis primum loquamur. Vrina tempati' uel saltē sani est naturaliter flaua & eo mediocri colore cita qui paleā & citrū iteriacet: flauescit autē ratione colere que digestione gignitur a calore naturali: & hinc est q2 urina parum post cibum migitur alba clara sicut aqua: quoniā calor naturalis relinquit urinā & tendit ad digerēdum cibum in stomaco similiter est urina illorum qui stati mingunt quod bibunt uel ob aliquā causam sepe sepius mingunt: ecōtra quāto diutiꝰ urina morat' in uessica tanto magis fit fulua & crocea. Item quādo apostemata maxime cerebri febresq; ad se trahunt spūm/ calorē

naturalē & colerā mingit̄ urina alba turbida sicut lotura manuū. Sed ubi humo-
res corporis essent pestifero morbo corrupti: tunc urina esset ualde turbida similis
urinis asinoꝝ uel muloꝝ & significat apostema cerebri uel pestē cōtagiosam. Pre-
terea est alia species urine uere albe similis lacti: & chilus ipse quē hepar minime cō
quossit. Et ego curaui quēdam qui pluribus diebus minxit huiusmodi chilū q̄ si-
milē lacti. Alie uero urine que ad albedinē declināt significāt debilem calorē natu-
ralē/cōplexionē frigidā & humores flegmaticos. Vrina palida arguit humores ual
de frigidos flegmaticos uel melancolicos: sed urina alba similis spermati indicat pi
tuitā cataralē apostema frigidū flegma uitreū dissolutum paralisim uel apoplexiā
humor uero similis spermati qui absq; libidinis actu/& preter uoluntatis intētum
paulatim mingitur: ac si ex fistula guttati flueret: arguit abundantiā humoꝝ & de
bilitatē renū. Vrina qdē sanosa aptionē apostematū significat q̄nq; aūt arenule cal
culi & materie in uessica cōieste dissoluuntur & faciunt albam urinā: sed in febrib9
acutis urina alba pniciosa est & sepe capitis dolorem & mēte captis insaniā intimat
Complexio sanguinea facit urinā rubeam & crassam/colerica fuluam croceā/malā
colica palidam opacam uel fuscā & quanto diutius urina in uessica moratur ut di-
xi tanto magis rubet: unde inedia/sitis/labores/dolores/ putredo/ febris/ calor &
quicquid deniq; resoluit & desiccat humiditates corporis acuūt & rubore tingunt
urinam precipue si cōplexio est calida uel domināt̄ur humores sanguinei uel cole
rici. Item repletio & humores stomaco uel pcordiis graues aut putridi apostemata
& dolores tingunt rubore urinam: sed in febrib9 urine oēs fere sunt rubee & mul-
to magis calidoꝝ humorum q̄ frigidoꝝ. Vrina fulua uel rubea puluerulenta atto
mis mixta & sine sedimine indigesta in febrib9/mortalis est. Mictus sanguinis ap
tionem uenaꝝ demōstrat: q; si in crisi sine aliqua uiolentia sponte cōtingit/nuntiat
salubrē euentū: sed si ab initio tenuis fetidus uel guttatim mingatur/ malus est &
uulcera pene incurabilia indicat. Vrina Icterica quanto magis fulua uel rubea fus
ca fuerit que pannos indelibilibus maculis inficit tanto salubrior est: contra uero
que albescit uel parum rubet sine cōualescentia: idropisim minat̄. Vrina fulua uel
rubea in cuius summitate cōspicitur color uiridis simili oleo mala est: & sepe morta
lis prefertim pinguis uncta fetida pauca & fusca ex adustione aut in cuius summi-
tate gutte adipis sicut olei natāt q̄ significat ptisim ethicā & liquefactionē pinguedi
nis humoꝝ radicaliū & dissolutionē mēbroum. Verumtn̄ in egritudinibus melan
colicis qn̄ huiusmodi urinam rubeam fuscam uel uiridem similem oleo subsequi-
tur nigra reducit spem salutis: pleuresis & apostemata pectoris & laterum supiorē
partem urine nigriorem sed inferiorem magis rubeam & clariorem faciunt. Salu-
brior sane est urina rubea que sanguinem q̄ fulua ignea & fusca que coleram signi
ficat. Quandoq; autem in morbis frigidis rubet urina aut propter febris calorē &
putredinē uel propter dolores sicut in colica aut propter opilatiōes: sed rubea aquo
sa similis loture carnis recentis pro uenis ex debilitate hepatis quod egre concoq̄t
& non potest sequestrare sanguinem ab aquositate ceu in ydropisi & reliquis egri-

tudinibus hepatis in qbus urina oībus fere rubet similiter in egritudinibus renū urina est qn̄q₃ similis loture carnis: quoniā renes nutriunt sanguie parum p aquoso. Item qn̄ flegma uel alter humor obstruit meatus unde colera a felle pficiscens prolabit in uiscera aut ab eis diuertit melācolia & tota fluit in uessicā urina mingit ualde fulua & fusca icterica. Sic itaq₃ in frigidis etiā morbis urina qn̄q₃ est rubea/econtra in calidis mingit alba ubi colera a uiis urine alibi diuertit siue in uiscera labat siue propter dolores uel apostema cerebri ad caput aut ad cibū digerendū repat: sed eius albedo nō est pura clara sed quasi turbida puluerulenta sicut lotura manuū absq₃ ypostasi indigesta huiusmodi aūt urina plerūq₃ est pnitiosa maxime in morbis acutis in qbus tutior est urina rubea q̄ alba. In febribus urina que pluribus dieb9 mingit alba significat quartanā: si uero fuerit alba propter opilationes & pseueret minat cechasiam & ydropisim: febres cōposite urinam gignere solēt rubeas fuscas que ad nigredinē tendūt: sed urine diuersoꝝ coloꝝ quarū partes fulue rubee albe nigre sunt fere distincte: significāt inquetudinē laborē & caloris estum Quando mingit urina ignea ualde acuta que infert maximū dolorē in pputio significat humiditatē eius exiccatā propter coitū uel salsedinē ciboꝝ que si diutius pseueraret acuta uulceraret uessicā & eius uias & postea mīgeret sanginea/deīde turbida fusca & saniosa. Vrina parū uiridis & que ad colorē uiolarū uel celestiū lilioꝝ uergit: significat magnū frigus uel summū calorē in uiris: in mulierib9 uero purgationē matricis: sed in pueris lactātibus quibus frequētius accidit: significat indigestionē & frigiditatē. Que uero est ualde uiridis in adultis similis succo foliorum porri aut uiridi eris uel rubiginosa/crocea/indigesta: portēdit adustionē humorū membrorū incēdiū & mortē: & qn̄q₃ urina uiridis pcreat a spasmo ueneno uel pestiferis humoribus. Vrina que prius fuerat rubea fusca uel ignea & postea mingit nigra indicat humores melācolicos ex adustione sanguinis uel colere. Si uero precesserat alba significat melācoliā/flegmaticā. Amplius pnitiosa est urina uiridis & nigra/presertim pauca & crassa quoniā significat maximū calorē febrilem uel maximum frigus extinguens calorē naturalē. Vbi aūt urina esset nigra & multa & uirt9 fortis: cretica pugna superat morbos & per uias urine expellit malos humores/q̄rtanā sanat/discutit splenis tumores/lapides renū & uessice dissoluit/sedat dolores renū & dorsi/aut sanguinē nariū emoroydarū/uel mēstrua retenta purgat: ubi autē urina nigra multa subsequit albā aquosam indigestā salubris est: et ex iuuamento quod statim seqtur uidet. Item urina nigra que cū dolore mingit/mentule uessice uel renū significat uulcera illoꝝ locoꝝ precipue si in fundo facit residentiā sanie aut gutte sanguinis aut cruste sicut furfures secum minguntur. Rursum urina nigra si fuerit pauca est mortalis maxime in senibus & morbis accutis nam fit pauca propter adustionem & nigra propter coruptionem humorum & quandoq₃ significat maximum capitis dolorem uigilias ualde insonnes surditatē insipientiam & furoē & interdū urina nigra post albam portendit icteritiam Sed sanies minta indicat intrinsecorum apostematum apertionem.

Rina est tenuis qñ i plures minores: sed crassa i pauciores maiores partes cõcussa disrũpit̃ crassaq; maiorẽ spumã firmioresq; ãpulas pducit põt ergo urina crassa eẽ clara & puia. Cõtra tenuis: põt esse turbida humoribꝰ mixta in cuiꝰ supficie acies terminat̃ uel parũ trãsparet: uerũtñ tenuis plerũq; solet lipida/ clara/ & crassa/ opaca uel humoribꝰ dẽsa. Vrina aũt crassa nonmõ ab egritudinibus frigidis generat̃: sed a calidis acutis maxime i pricipio febriũ sanguinis & fulue colere uitelline. Omnino autẽ rare et pauce egritudines faciunt urinam tenuẽ nisi mali humores acuti ualde calidi et furiosi aut apostemata doloribꝰ seua aut debilis digestiua uel infirma retentiua sicut in diabete: in qua quod bibit̃ statim mingit̃ & interdũ urina est tenuis ꝓpter opilationes: uel quia parũ in uessica morat̃ uel ante digestionem mingit̃: sicut urine illoꝝ qui propter frigus uel assupta diuretica sepe sepius mingũt. In quacũq; egritudine urina crassa que nec in augumẽto nec in statu attenuat̃ nec tenuis ingrossat̃: sed qualis ab initio fuit indigesta perseuerat mala est & pernitiosa: & significat debilitatẽ digestiue & uirtutis uitalis & potentiã morbi: hepar ubi debilitat̃ parũ attrahit uel attractũ crudum dimittit & tantũ tenue expellit: & qñq; propter opilationes mingit̃ urina alba tenuis & interdũ subrubea similis loture carnis recentis. Vrina que in cõualescẽtia perseuerat tenuis reducit egritudinem. Sed tenuis que sine conualescentia ingrossatur indicat liquefactionẽ humoꝝ & ethicã. Diligẽter autẽ obseruãdũ est quotidie utrũ substantia urine digerat̃ qm̃ longe rectius est iudiciũ qđ per crassitiem & tenuitatem q̃ quod per alia urine signa colligit̃. Sed imprimis sciẽdũ est ꝙ urine iuuenũ sunt mediocres & equales: senũ tentiores & pueroꝝ crassiores. Mali humores difficilis digestionis faciũt urinã diutius indigestam & prolũgant egritudinẽ si uirtus est fortis quousq; digerant̃: sed ubi digestiua uel uirtꝰ est debilis aut humores sũt pernitiosi uel pestiferi faciunt urinã indigestã & perimũt egrũ ante digestionem uiresq; iuuenũ sunt longe potentiores q̃ senum uel pueroꝝ aduersus malitiam morboꝝ. Omnino aũt plures & grauiores sunt egritudines que crassam urinã q̃ que tenuem faciũt. Vrina que partim digesta est & partim indigesta: hoc est cuiꝰ partes quedã sunt tenues & quedã grosse: significat diuersitatẽ materie & opus digerentis digestiue. Item urina crassa & multa que facile mingit̃ affert bonũ euentũ sicut in egritudinibus splenis similiter que mingitur turbida: sed cito in fundo residentiã facit & clarscit: sepe enim natura per uias urine ut solet in crisi nocua expellit: pauca uero & crassa que cũ dificultate mingitur: arguit debilem uirtutem uel multitudinem crudorũ humorũ. Vrina turbida que est tenuis cito sequestrat sedimẽa & turbulẽtam materiam ab aquositate. Flegma facit urinam rubeam i febribus propter putredinẽ & calorẽ: sed in ceteris albã utranq; tamen crassam. Vrina crassa clara et fulua significat coleram uitellinam. Sed tenax oscura similis uitro liquefacto ut accidit i epilentiam indicat flegma uitreum uiscosum et tenax: cuius quidem urina licet sit ualde crassa omnino tamen si i dies aliqua ex parte attenuat̃ digeritur quã uis non habeat illũ flaum colorem qualis digestioni cõducit nam priora atq; po

tiora sunt signa digestionis mediocris substantie in urina q̃ que coloris ratione su mũtur. In hepate.n.urine substãtia cõcipit̃ :sed in renibus postea & uessica colora tur. Si uero urina postq̃ minta est cõdensari ingrossari aut attenuari uidet̃ uel clare scit & seq̃strat residẽtiã significat ꝙ natura laborat & incũbit digestioni. Vrina aũt q̃ postq̃ mĩta est facile corrũpit̃ significat putridos & corruptos humores & q̃nq̧ eoꝝ digestionẽ & sanitatẽ maxime ĩ pueris quoꝝ urine & que frigori exponunt̃ ci tius corrũpunt̃ :sed igni admote uel solis radiis calefacte in pristinũ colorẽ & sub/ stãtiã reducũtur. Morbi pestilẽtes apostemata cerebri & q̃nq̧ capitis dolores faciũt urinã turbidã similẽ asinoꝝ. Itẽ faciũt urinã turbidã sanies apostematũ uulcera la/ pides renũ & uessice dissolute materie ex apertione porrorũ expulse liquefactio hu morũ/sincopis uirtus repẽte debilitata excremẽta matricis & cetera.

De ypostasi:

S Edimen quod greci ypostasim uocãt est pars urine crassior flegmatica que paulo postq̃ minta est ex reliquis decidit̃ & in unũ colligi solet optima est alba lenis & equalis sicut nubes uel sicut flosculꝰ lane cãdide carminate & in medio ĩ forma rotũda uel pyramidali pẽdet iterdũ supficie tenꝰ natat:sed optima est magis tenuis & plerũq̧ residet in fundo & ideo sedimen & a quibusdam residẽtia appellat̃ :est.n.flegma digestũ & iccirco flegmatici otiosi epulões & opimi plus sediminis q̃ macilẽti sobrii & laboribꝰ dediti gingere cõpellũt̃ :similiter ĩ uri/ nis egrorũ post digestionẽ est plus sediminis q̃ sanorũ q̃m in eorũ uenis ẽ plꝰ mali humoris. Ipostasis aũt sepe ĩcipit ĩ augumẽto egritudinis salubris oriri & cõtinue ĩ bonitate & q̃titãte crescit in statu & in declinatiõe plurima colligit̃ : sed in pricipio nusq̃ apparet. Itaq̧ in moribis q̃to citiꝰ ypostasis decidit̃ & melior ẽ tanto ꝑcociorẽ digestionẽ salubriorẽq̧ euẽtũ nũtiat & citiꝰ sanitatẽ restituit humores.n.q̃diu sũt in digesti nõ gignũt neq̧ seq̃strãt ypostasim nisi malã secũdũ eorũ malitiã cõtrariã ei quã paulo ãte apꝓbauimꝰ q̃lis est ypostasis rubiginosa liuida palida nigra aspera ieq̃lis disrupta maculosa puluerulẽta uel in q̃ cõgeste materie & frustra sicut furfu/ res cõmiscẽt̃ :Ipost asis aũt & urina solẽt eodẽ esse colore ĩsignite:sed alba est melior ꝓxima ẽ flaua deĩde rubea postea fulua:sed lenis & eq̃lis siue sit rubea siue fulua ẽ lõ ge melior q̃ alba ieq̃lis. Vbi uero ypostesis ẽ in plures ptes diuisa & ꝑ urinã cõspsa significat q̃nq̧ uẽtositatẽ sed plerũq̧ dificultatẽ digestiõis ob malitiã humorũ uel d̃ bilitatẽ digestiue omnio ypostasis mala peior ẽ collecta q̃ cõspsa & q̃ in supficie na tat significat apostema uel creticã expulsionẽ :rubiginosa puluerulẽta & q̃ fuligini mixta appet/ minãt̃ egritudines mortales uel saltẽ lõgas. Vrina & ypostasis palida uł sicut sermatica/ portẽdit cõsũptionẽ & dissolutionẽ mẽbroꝝ: sperma arguit debi/ litatẽ renũ & ẽ crassꝰ magis solidũ palidũ uł liuidũ q̃ ypostasis. Sanies disruptoruꝫ apostematũ q̃ cũ urina migit̃ ĩ breui purgat̃ :sanies uulceꝝ renũ & ussice cũ acuita te urine & dolor̃ mĩgẽdi paulatĩ cresit& d̃crescit ab urina spata & distiguit̃ ꝑ fetorẽ

ab ypostesi & flegmate. Itē ypostesis leuis est & rara: flegma uero graue & densum sicut sanies: sed flegma minutū siue ypostesis flegmatica multa & glutinosa significat plurimū humorē flegmaticū crudū uel frigus renū aut dissolutionē mēbrorum & qn̄q3 cū ea sanant̄ podagre & dolores iūcturarū p̄cipue si flegma minutū est tenue digestū & multū: ypostesis piguis & uncta portēdit ptisim uel ethicā & dissolutionē mēbrorum. Ypostesis fulua indicat ardētē colerā uel iudiosam furētē: sed rubea crassa sanguinis abūdantiā & tenuis/rubea/ignea inqetudinē/tediū & dolorum faces. Ypostesis similis loture carnis recētis significat debile iecur: sed sanguinea aptionē uenarum: uerū sanguis q̄to magis est p̄mixtus/tāto a remotioribus partibus uenit: clarus uero & rubeus a regione hepatis. sed fuscus & niger sape splenis sanitatē restituit: ac si gutte sanguinis sint rotūde uel ob lōge parū p̄mixte ex uenis que sunt īfra uessicā uel matricē scaturiūt. Calculi siue lapilli rubei parui sicut arenula a renibus manāt: sed alie materie cōieste rubee q̄ subsistūt urine ab hepate ueniunt: calculi uero maiores uel alia materia alba in uessica cōcipit̄. Vrina dēsa carssa uel turbida cuius p̄tes crassiores a tenuioribus seq̄strate descēdūt & clarescit multa significat crisim & sanitatē sed pauca d̄bilitatē uirtutis. Cortices uulcerū & materie sicut furfures uel sicut cruste scabiei demōstrāt in urina uulcera renū & uessice. Verūtn̄ eiusmodi materie migunt̄ qn̄q3 post maximū laborē & qn̄ cōsolidant̄ uulcera sed raro p̄pter maximā dificultatē sanāt̄ nisi forte ī pricipio nā cito īueterant̄ & cōtinue faciūt urina magis saniosā & ītimāt acutiores dolores: postea icōtinētiā urine & tādē mortē inducūt. Vbi uero eiusmōi materie sine dolore migant̄ p̄erti late & magne sicut frustra putride carnis dure uel molles q̄ facile dissoluūt̄ putriose sūt & mortales & significāt tabē & cōsumptionē mēbrorum. Preterea faciūt urinā fetidā uulcera renū & uessice mali humores multi calidi putridi corrupti uel pestilētes: urina uero q̄ desinit esse fetida sine cōualescētia ex īsperato defectū uirtutis inducit: ubi uero urina sani incipit fetere nūtiat repletionē putrescētiū humorum & febrē calidā humoralē. Spuma autē in urina ex uiscositate humorū & extrinseca uētositate generat̄ spumoleq3 āpulle ea uētositate cōflant̄ quā cōcipit urina dū migit̄ uelmaxime dū in uas micta p̄iicitur q̄to ergo sūt maiores & diutius durāt tanto humores magis glutinosos & tenaces arguūt. Itaq3 uētositas & spuma urine nō cōcipit̄ in corpore nisi admodū pauca q̄ sicut grana milii parua ascēdētia & descēdētia cōspiciunt̄ ī urina & significāt opilatiōes. Ad sūmū urina spumosa p̄p uiscositatē humorum facit morbos lōgiores & graues p̄erti renū. Insup cōsiderāda est q̄ntitas urine cuius cā p̄ īquisitionē eorum a quibus augēt̄ & diminuit̄ colligit̄. Primū q̄dē urina fluxus lubrici uētris uomitus & sudor alter alteri īnicē detrahūt minuūtq3 urinā sitis tollerata fames labor febres ardētes & q̄cq̄d deniq3 ualde resoluit cū abstinētia potus p̄ter has causas modica urina significat debilitatē uirtutis & ydropisim sed plus cōsueto mīgere faciūt diuretica aperitiua uberior potus frigus diabetes que fit p̄pter ualidā renū attractiuā uel debilē & incōtinentiā uessice liquefactio humorū. Crisis malorū humorū qui per uias urine purgātur q̄ post digestionē maxime in egritudinibus colericis nūtiat sanitatē & q̄to

plus fuerit & magis spissa licet reprobo colore infecta nisi partes diuersarum qualitatum sint distincte tanto citius sanitatem restituit. Vrina que interdum pauca & quandoque multa mingitur indigestionem humorum laborem digestiue & debilitatem uirtutis demostrat. qui autem acutis morbis correpti cum plurima urina non conualescunt in spasmum ethicam uel consumptionem innati humoris incidunt. At urina que in acutis morbis guttatim mingitur preter uoluntatem neruorum/lesionem cerebri uel amentiam arguit. Macilenti qui diu mingunt urinam albam & crassam/concipiunt lapides in uessica: sed pigues plurimi patiuntur arenulam renumque dolores. Preterea urine infantium ad albedinem & ad qualitatem lactis uergunt: sed puerorum sunt crassiores & spissiores & facile a frigore corrumpuntur: sunt etiam minus flaue quam iuuenum quorum urine sunt mediocres in substantia & colore tenues fulue & clare. Senes uero magis tenuem urinam albam & frequentius mingere solent: sed propter expulsionem materierum interdum fit crassior. At urine mulierum sunt albiores crassiores & deformiores uirorum ob earum frigiditatem/debilitatem abundantiam excrementorum & amplitudinem meatuum per quos matrix totius corporis sentina purgatur urineque mulierum conquassate propter crassiciem minus quam uirorum miscentur suppremeque & infime partes magis turbantur quam medie: & in principio conceptionis quandoque in urina apparet color iris qui in processu paulatim permutatur & prope partum fit rubeus & urina magis densa & uelut turbida fusca sicut blodium cinerum mulieresque prope partum frequentius mingunt. Item ypostesis grauidarum in superficie natat uel in medio pendet & conspiciuntur sicut grana parua ascendentia & descendentia propter uentositatem. Vrina prima post coitum spermatis fila secum ducit: sic ubi uirorum & mulierum urine commiscentur illico fila inuicem contesta in eis apparent & quandoque minime partes pennarum uel minutissimi pili uidentur in urinis illorum qui in proxima cena comederunt uolucres suem uel eiusmodi preter predicta plurima sunt que alterant urinam & que colori & substantie aliquid adiiciunt ceu crocus qui facit urinam croceam/olera uiridem/cibi salsi nigram & uina & lac similem colorem urinis decernunt: coitusque facit piguem urinam. Itaque iuditium quod ex urina colligitur est anceps & sepe fallax sine aliis indiciis egritudinesque per solam inspectionem urine minime possunt cognosci: nam maius & rectius urine signum est ex substantia & colore que quidem ad cognoscendas digestiones potissimum obseruantur & plerumque oportet ad precedentes uel saltem adsequentes comparentur: in egritudinibusque frigidis urina potest esse tenuis & rubea propter opilationes dolores & alias causas & in calidis crassa & alba ut diximus ex ypostesi uero per motum uel conquassationem dissoluta & aliis urine signis admodum pauca colliguntur: accedit quod si hepar renes & uessica se bene haberent urina nihil mali aliis membris significaret licet paterentur: sola ergo urina nullam egritudinem determinatam significat sed presuponit noticiam aliorum signorum preter opinionem uulgi & ignorantium qui non admittunt medicum nisi per urinam omnia predicere sciat & tentant medicorum sufficientiam experiri cum urinis ostendendo unam pro alia aut uinum uel sirrupum acetosum & similia. Verum urina quanto proprior est tanto densior: sed liquores ob propinquitatem fiunt clariores. Decipiuntur ergo qui ostendunt urinam medico & nullam aliam egrorum noticiam referunt: sed medici ne conditionem

amittāt fingūt cognoscere urinā & referūt accidētia generalia quibus egri solēt con‑ muniter laborare: ut puta dicūt ꝙ eger grauiter laborat & ualde cōquerit dolore ca‑ pitis uel stomachi si febrē ppēdunt & sonnū amisit & gustū: & si est puer/ patit uer‑ mes/ mulier uitiū matricis/ & senes catarro molestant & cū eiusmodi extrahi aliqd uerbū ex ore ostendētis urinā ex quo aliquā egritudinis coniecturā facit. & legates medici premitūt aromatariū egroꝝ exploratorē qui postea annuit & refert medico que p urinā ignorātes credūt posse cognosci: sicut nuper fecit Amerie quidā medi‑ cus qui finxit se medicū. & familiaritatē cōtraxit cū quadā paupercula religiosa que solebat uisitare infirmos & prius omnia referebat medico qui fingebat eadē ex uri‑ na cognoscere & sic in breui maximū sibi creditū apud uulgus cōparauit: sed ubi fraꝰ eius fuit detecta statim aufugit: hic primus liber finit Deo gratias.

Oratio dominicalis.

Sancte pater noster qui rector es ethere mundi.
  Sanctificetur honos nomen opusqꝫ tuum.
Adueniat regnumqꝫ tuum: tua iusa sequamur.
  In terris homines: ut faciunt superi.
Da nobis hodie panem/ uictumqꝫ quotannis.
  Vt dimitto aliis debita parce mihi.
Ne nos inducas faciendum/ nec meditandum.
  Crimina: sed nobis omne repelle malum.

Salutatio uirginis Marie.

Salue sancta Dei genitrix/ cui Gabriel aue
  Dixit: & est sanctus spiritus alma tibi.
Sps hominum salue: superum gratissima salue.
  Gratia qua nobis omnis honesta uenit.
Sit dominus tecum quem tu benedicta creasti.
  Qui celum terras deniqꝫ cuncta regit.
Te precor hunc nobis pro peccatoribus ora.
  Det pacem/ miseret/ saluet/ opemqꝫ ferat.
Te duce post mortem celestia regna petamus.
  Suscipe me seruum Virgo benigna tuum.
Numine Virgo potens mundi reginaqꝫ cœli.
  Deuotis faueas qua potes ipsa tuis
Hunc tibi perpetuo comendo Maria libellum.
  Te precor exaudi uota precesqꝫ meas.

Clarus Apollinea Clemens Amerinus in arte.
In breue traduxit carmen utrasq; preces.

De febribus.

Febris dicta est a feruore caloris accidentalis accensi in corde qui cum spiritu & sanguine per arterias & uenas in totū corpus diffundit᷑ & ledit operationes naturales. Oritur.n. in corde & accendit᷑ a calore eius uel ab ea aíe potētia que est causa caloris naturalis & uterq; simul miscent᷑ & simul per corpus extēdunt᷑. Calor ergo naturalis & accidētalis sunt idē subiecto sed diferunt ratione causis materialibus effectibus uel operacionib9: nā alia est ratio & causa materialis caloris naturalis & alia accidētalis ille.n. bonis alit᷑ humoribus & ab innata cōplexione fouet᷑: hic a putredine uel malis qualitatib9 humoꝝ & mēbroꝝ ꝑcreat᷑. Amplius in febriētibus ratione caloris naturalis operationes naturales aliq̄ ex parte agunt᷑: sed ratione accidētalis & febris / īpediunt᷑ magis & minus secundū magnitudinē uel malitiā febris & diminutionē caloris naturalis. Totū aūt corpus est generale subiectū adequatū quia febris est passio totiꝰ corporis: licet īterdū propter īpedimēta obstātiū humoꝝ & frigiditatē eoꝝ febris calor nō possit per oēs corporis partes transire sicut in lipparia / empiala & orripilationibꝰ rigidis. Sed cor est officina oīum febriū nam ab eius calore tāq̄ a causa agente oīs febris generat᷑: primū aūt distingunt᷑ febres secundū tria genera subiectoꝝ particulariū & diuersaꝝ materieꝝ ex q̄bus oīs febris generat᷑: nam si febris primo generat᷑ ex spiritu: dicit᷑ effimera / si ex humoribus nuncupat᷑ humoralis / ex mēbris uero appelat᷑ ethica febrisq; denominat᷑ ab eo quod primū accēdit᷑ & calefacit reliqua: unde febriēs calēti balneo uel olle aqua plene pōt recte cōparari posito ꝙ mēbra sint sicut olla uel parietes balnei & aqua sicut humores & spūs se habeat sicut aer circūstans. Quādoq; ergo priꝰ inflāmat᷑ aer qui postea calefacit aquam & ollam sicut quādo inflanmatur prius spiritus & postea reliquum corpus & facit febrem effimeram que per spātiū uniꝰ diei dūtaxat durat. Interdū uero prius inflāmant᷑ humores quoꝝ cā totū corpus febrit & nominat᷑ febris humoralis: sicut qn̄ aqua prius calet & postea calefacit aerē & ollā. Vbi uero mēbra sicut olla prius inflāmarētur q̄ reliqua cōstituerēt ethicā que potest sequi effimerā & humoralē: sed ethica nunq̄ mutatur in illas nec humoralis in effimerā: sed econuerso frequenter accidit. Rursus humores non solum propter putredinem sed propter augumentum & calorē possunt facere febres que in quattuor species diuiduntur. Colera enim tertianam: sanguis continuam: flegma quotidianam & melancolia quartanam decernit. Qualiter uero & in quas species effimera & ethica diuidatur in propriis capitulis inferius explicabimus: facilius autem febribus corripiuntur corpora calida que facili ratione inflanmantur Sicca quidem in effimeram uel ethicam: sed humida in putridas febres frequentiꝰ incidunt quorum sudor urina & alia excremēta sunt fetidiora. At corpora frigida raro febricitāt: rarissime uero que ad cōplexionē magis temperatā accedunt.

De temporibus obseruandis in quibus egritudines crescūt uel decrescūt.

q Vamuis egritudines oēs crescāt cōsistant uel decrinēt: tamen medici pri/cipiū ab augumento recte distinxere: nam in pricipio nōdū sunt lese operationes/ sed incipiūt declinare corpusq; aliter se hebere insinuat q̄ cōsueuit: tunc.n. eger ueluti laborib9 fessus in bracchiis lascitudinē & genibus sentit eiusq; animus inerti pigritia languet & molesta est sibi ambulatio & loquela: urine aūt adhuc pristinū colorem & substantiā retinet sed amittit ypostasim & nullā sequestrat: omnino qdem pricipiū breue est etiā in morbis cronicis & breuissimū in acutis. Augumētū uero est lōge plixi9 & in eo calor nautralis pro uiribus morbo resistit & secū pugnat/ cōtra intāt mali humores & morb9 cū malis qualitatibus que cōtiue crescūt: urina & humores a naturali dispositione mutant̄ & qn̄q; attenuant̄: sed plerunq; fiūt crassiores: calor/ sitis/ inquietudo/ uigilie & dolores crescūt accidētiaq; cōtinue grauiora emergūt: nam calor naturalis & accidētalis mixt9 qui in principio uidebat̄ suffocari in augumēto expandit̄ excitatus & urina secundū qualitatē humoꝝ idigesta & colorata. Verūtamē quāto egritudo est breuior & magis salubris tāto citius in augumēto icipiūt apparere signa digestionis & urina crassa attenuat̄ uel ecōtra & incipit seq̄strare ypostasim laudabilē: & q̄uis in primo parosismo uel in febre que unicū habet parosismū eiusmodi signa digestiōis appareāt omnino tamen illa febris habet principiū/ augumentū/ statū/ & declinationem sicut effimera. In augumēto uero egritudinis cronice/ urina diuti9 pseuerat rudis idigesta: sed mortalis est deterior in substantia & colore & qn̄q; facit ypostasim ual de cōtrariā naturali. Deniq; febris cū suis accidētibus usq; ad statū auget̄: uerū si uicit natura signa que diximus digestionis cōtinue meliora: si uero succūbat cōtinue deteriora apparēt & maxime in statu in quo agit̄ ultimū nature & morbi certamen quousq; alteruincat & tūc eger maxime laborat estuat & cōquerit̄: sed euasuri huiusmodi accidētib9 minus urgent̄ & urina apparet manifesta signa digestionis & salutis: de cōtrariis uero desperandū est presertim ubi eger ualde cōflictat̄ uel supinus iacet porrectis manib9 & pedibus/ deorsumq; ad pedes subinde delabit̄ uel nares habet acutas tēpora collapsa/ occulos cōcauos/ frigidas & lāguidas aures aut delirat floccosq; colligere tētat uel in adiūcto pariete siqua minuta eminēt carpit nam eiusmodi ad ultima iā deuētū esse testant̄. Verūtamē note mortis & salutis in morbis acutis sepe sunt fallaces: si uero ante finē status eger nō moritur: in declinatione postmodū cōualescit nisi accidat error uel pperā regat̄ nam uictrix natura tunc malis humorib9 forti9 dominat̄ malitiā qualitatū cōpescit & morbū deniq; supat excremēta sudore urina uel p fluxū expellit & maloꝝ reliquias discutit/ urina & opationes naturales in pristinā dispositionē reducunt̄. Sic itaq; ex dificultate digestionis lōgitudo & ex maltiia febris periculū colligit̄ frigidi aūt humores & uiscosi dificili9 digerūt̄ & faciūt egritudinē longā: sed humores calidi ꝑcociter digerunt̄ & abreuiāt morbū: malitia uero q̄litatū & humoꝝ tā calidoꝝ q̄ frigidoꝝ facit egritudinem grauem & periculosam cum seuioribus accidentibus. Vrine quidem egestiones sputa & cetera excrementa quanto magis sunt naturalia tanto magis digesta habentur: econtra/ sputum salsum amarum acutum uel uiscosum quod dificile

expuit & urina rubea/alba/crassa/uel nimis tenuis egestionesq durissime uel nimis fluide supflue/fetidissime/uel malorum colorum aut glutinose & similia: arguūt indigestioné. Accidētia quoq indigestioné & caloré intollerabilé cōcomitant: cū aūt in declinatione mali humores sint digesti accidētia mitescūt & egri incipiūt conualere: sed in augumento & statu oīa mala crescūt & perituri decedūt: quamuis autem principiū & status sint plerūq breuiora augumēto & declinatione tamen interdum sunt equalia & quandoq prolixiora & alterū altero se excedūt maxime propter regiminis & cure diuersitaté: & quandoq ut dixi duo tria & quattuor pdicta tempora in eodé die & parosismo cōsumunt: econtra interdū solū augumentū est longius anno. Eadé quatuor tēpora singulis accessionibus quas parosismos uocamus reperiunt: & principiū parosismi est quando eger caloré pariter & coloré & uires amittit fessusq inerti pigritia detinet/alget/animus lāguet/frequenter oscitat/lacertos extendit/aures tinditibus & sibilis obtundunt ob crebros ictus quibus arterie temporū pulsant/refugit spiritus a malitia morbi oppressus/pulsus supprimit dolor in capite/stomaco nel renibus insinuat & mali humores de loco ad locū mouentur & ad putrediné alterant. In augumento uero sedato frigore calor/sitis īquietudo una cū putredine crescit/pulsusq in magnitudine & uelocitate auget: sed cū peruētum est ad statum eger grauissimis accidentibus cōflictat: postea in declinatione parosismus cum sudore finit uel putredinis uapores īsensibiliter resoluunt & pulsus ad pristinū ordinem fere reuertitur & accidentia sedantur.

De generali curatione morborum.

q Vecunq in curatione egrorum sunt necessaria omnisq cura & remediū ad duo genera reducuntur scilicet ad regimen uite quod dietam appellāt & medicinam. Rursus medicina in physicam & cyrugiam diuiditur. Cyrugia auté operatione manuali agit circa uulnera/uulcera/apostemata fracturas flobotomiā & similia: sed physica cōsiderat morbos & causas & utrisq opportunis remediis medet. At dieta que est regimen uite & que est maxime necessaria nonmō egris sed sanis: cūplectit sex illa genera rerum a quibus continue alteramur eademq eligit & exhibet secūdum quantitaté & qualitaté necessariā & tēporis opportunitaté metit: & sunt cibus & potus/sonnus & uigilia: motus & quies: euacuatio & repletio: aer & passiones animi. Cibus ergo & potus debet esse in qualitatibus temperatus/nisi egritudo aliter postulet/parcus in plenitudine in euacuatione plenior delicatus/suauis/& facilis digestionis. Ité motus laboriosus/querimonia & agitatio īpatientiū qui hic inde in thoro reuolunt & qui īpatiēter uexantur laboriose anhelāt & fortiter cōquerunt ut solēt facere mulieres que uolūt uideri grauius egrotare: huiusmodi inq motus laboriosi ualde nocēt febribus quia desiccāt & qes humectat: sed sanis exercitiū tempatū usq ad pricipiū sudoris est salubre & sanitaté cōseruat: similiter rōe siccitatis noctes īsōnes & lōge uigilie resoluūt/debilitāt & ledunt

cõtra sonnus mediocris quietus iuuat & mitigat anxietatẽ & inquietudinẽ: sed sonnus laboriosus tumultuosus uel ꝓfundus minime expgescibilis est mortalis. Aer quo degimus & spirãdo uescimur si fuerit tempatus/ serenus/ & absq; malitia sincerus/ salubris est. Contra uentosus/ nubilus/ pluiosus/ fetidus/ corruptus uel pestilens/ grauis est & nocuus. Passiones quoq; animi alterant egritudinẽ. Nam imaginatio quandoq; facit casum teste Auicenna & Galienus de motibus liquidis ait: ꝙ qui inspiciunt maculatos oculos corripiunt̃ ea caliginosa turbatione quam uulgares iectatã appellãt. Et sicut timor & pusillanimitas deterit morbũ & melancolicũ ꝑficit sic spes fortitudo animi & laboris tollerãtia/ superãt egritudinẽ: ut sentit Galienus in libro de exercitio: similiter ĩpatientes qui facile excandescũt & succendũt̃ grauius laborãt. Animus ergo pacatus & fortis aduerse ualitudini auxilia prebet. Pone metũ tristes depelle e pectore curas. Fac tantũ cupias sponteq; sanus eris. Euacuatio aũt & plenitudo paulatim ad mediocritatẽ reducant̃ quoniam natura non tollerat repentinas neq; maximas alterationes. Ex predictis colligi põt ꝙ Cyrugie opus est physica & regimine uite: sed physica indiget tantũ dieta. At dieta neutra illaꝝ indiget sed sola põt ab initio morbis recte mederi & sanitatem conseruat: docet enim uitare nocua & extrema uitiosa & moderate uti salubribus. Cibus aũt parũ deterioris substantie & qualitatis quem infirmus magis appetit omnino melior est in parua quantitate q̃ cibus melioris nutrimẽti & qualitatis quem ĩfirmus fastidit & abhorret. Dandũ est enim aliquid gustui etati & consuetudini: sed potissimũ habenda est ratio egritudini & recto regimini.

De quantitate ciborum.

ALendi sunt infirmi quotidie minori cibo a principio usq; ad statũ: ꝑinde quottidie pleniori usq; ad pristinam sanitatẽ. Ita ꝙ quanto eger magis laborat tanto minus comedat: & quanto magis conualescit tanto ampliori cibo reficiat̃. Exhibendus est enim in augumento modicus cibus & minor in statu ne natura circa digestionẽ pluris nutrimẽti occupet̃ & ne ab opugnatione morbi diuertat̃ & sinat ipsum ĩualescere. Accidit ꝙ uirtus digestiua ob malitiam febris infirma pauca admodũ digerere potest: que aũt non digerunt̃ q̃ grauia sunt corpori & facile corrũpunt̃ & augent malos humores & febrem. Quãobrem quanto plus egri comedũt crescente morbo: tãto magis ledunt̃: nõ ergo plus comedant q̃ quanto possint usq; ad statũ cõseruari & recedendũ est a consueto cibo uniformiter ad parciorem usq; ad statũ quem in declinatione una cum sanitate pariformiter resumat. Qui uero ab initio ieiunant aut parum comedũt incidũt in magnũ errorẽ & periculũ: nã si egritudo durat & nolunt ad sufficiẽtiã comedere utiq; ante statũ ob debilitatẽ pereũt. Si uero in augumẽto & statu amplius comedũt cibꝰ egre digerit̃ & sic egritudo inualescit. Omnino tñ semp tollerabilius est aliquãto plus comedere q̃ minus eo quo indiget natura. Verũ hac tempestate dificilimũ est

ditare infirmos secũdũ q̄ oportet: qm̃ incõtinẽtes sunt omnes fere ꝓpter cõsuetudi nem neq̄ sui iuris: sed comedũt secũdum appetitũ & gustũ uel maxime secũdum q̄ possunt. Preterea habenda est ratio etati/tempori consuetudini uel nature: nam se nes facilius tollerant ieiuniũ: pueri nequaq̄ sed frequẽtius comedũt. Iuuenes uero utrorunq̄ mediocritatẽ tenẽt. Item in hyeme plenius & rarius. Sed in estate parciꝰ & frequentius comedit̃ nã in hyeme stomaci & p̃cordia sunt calidiora q̃ in estate ĩ qua calor naturalis magis resoluit̃: omnino autem plurimi comedũt secundũ eoꝝ consuetudinem & ingluiem tam iuuenes q̃ senes qñ sunt sani: sed infirmi minime comedere possunt. Si igit̃ uolumus deitare infirmũ secũdũ necessitatẽ & indigen tiam nature oportet recta ratione partiri cibũ secundũ proportionẽ egritudinis lõ ge uel breuis. Itaq̄ primo inuestigãdum est per omnem ĩquisitionis modum a cũ men morbi siue status q̃ procul ab initio distet. Colligit̃ aũt breuitas uel prolixi tas egritudinis potissimũ ex sui generis natura: nam acute egritudines in quatuor dicim diebus terminant̃ uel ante mensem: que sunt minus acute acutiores uero in septima/& acutissime in quarta die finiũt. Sed eronice ultra mensem uel plures & qñq̄ annũ durant. Accelerãt aũt acumen & statum egritudines calide & humores acuti colerici & tenues: similiter iuuentus/estas/breues parosismoꝝ accessiones & que sine rigoribus & frigore incoant & que anticipant uirtus debilitata: pulsus ue lox frequens & magnus & augumentũ properantiũ parosismorũ: multitudo & ue hementia accidẽtiũ/fluxus sanguinis nariũ sudor & fusa aluus que q̄dem excramẽ ta si in sequentibus parosismis proffuse exuberant: censendũ est ratione multoruꝫ humoꝝ morbũ fore prolixiorem: precocia etiã signa cõcottionis & cruditatis si gnificãt propinquitatem status: omnino autẽ in acutis morbis qñ sequentes paro sismi sunt uehementiores precedentibus: egritudo crescit & qñ sunt leuiores decli nat. In cronicis uero qñq̄ unus uel duo parosismi seq̃ẽtes sunt minores & tamen febres auget̃ hoꝝ uero opposita faciunt tardiorem statum & longiorẽ morbũ: ut puta hyems senectus egritudo frigida/humores crassi uiscosi tenaces & melancoli ci equales parosismi qui pares accessiones seruant & qui sine sudore finiũt aut ubi sudor est tantum in capite uel pectore: sed sudor in qua uis parte corporis frigidꝰ nisi sit prope mortem significat egritudinẽ long ã. Ad summũ egritudines coleri ce solẽt eẽ breues & sãguinee breuiores: sed flegmatice lõge & melãcolice lõgissime.

De febre effimera.

CVm sint tria genera febrium: primũ de effimera loquemur que alias prece dit prontiusq̄ accendit̃ quia in spiritu sita est. Spiritus aũt a causa primici ĩ qua omnis ĩflãmat̃/uerbi gratia/spiritus uitalis qui est in corde accenditur ira & furore. Sed animalis qui est in cerebro & naturalis qui est in hepate exagitant̃ ex nimio exercitio & labore uel solis ardore qualitate uel quãtitate cibo rum & eiusmodi & pars eius recurrit ad cor & ibi inflamata accendit reliquum & fit

prius potest animalis q̃ uitalis in corde accẽdi: sed statĩ alter altero inflãmãt. Cũ igitur ob aliquã causam spiritus primo accẽditur generat febrẽ effimerã que diem dumtaxat durat: nã effimera grece/ latine opus unius diei interp̃tatur. Sed quibusdam uisum est ꝙ effimera dicatur ab effimero pisce qui eodẽ die sicut cicada nascit & moritur: effimere aũt non aliter distiguũtur in cura nisi secũdum causas primitiuas a quibus dependẽt & quibus remotis sedãtur. ceu sunt maxime alterationes uiolente repentine inconsute/ uel intollerabiles laboresfuror/ ira/ timor/ angustia/ dolor/ fastidium/ diuturna uigilia/ fames/ repletio/ crapula/ ebrietas/ cibi calidi/ frequens coitus uomice uulnera uulcera opilatio scabies calor uel frigus intollerabile & eiusmodi. Qui igitur effimera laborant ceperũt febrire sine rigore frigore & horripilatione & calor eius mitis est absq; mordicatione & punctione & pulsus est maior uelocior & frequentior: urinaq; rubet leuis est uix percipitur & ante uiginti quatuor horas sedatur nisi in humoralem uel ethicam cõuertatur que sunt magis timẽde & oportunis remediis prouideatur: primũ igitur tolle causas primitiuas & cõtrariis occurras: & si times humoralẽ precipe partiorẽ dietam & cũ clisteribus uel farmãtiis minue: materiã ethicam uero uitabis cũ rebus humidis & modicum frigidis & cibis delicatis & restauratiuis: sed quoniã eiusmodi febres effimere sunt leuissime & sponte sanãtur & medici non uocantur in earum curationẽ ideo me breuius expediui & de aliis prosequar.

De malis humoribus putredine et causis eorum.

Febris putrida dicta est a putredine humorũ qui pluribꝰ de causis possunt putrefieri sed maxime propter malos cibos & qualitates cõplexioni contrarias: primo quidem mali cibi gignut malos humores: ut critulli cerasia & oẽs fere fructus presertim mala faciũt senguinẽ malũ & aquosum & eoꝝ succus sicut mustũ in corpore buliũt: legumina faciũt sanguinẽ crassum/ pastilli & lasagne uiscosum: olera sunt pauci nutrimenti/ generãt plurima excremẽta & inflant: crapule replent: at cibi dure digestionis egre in stomaco coqunt: mala deniq; nutrimenta generant malos humores & febres uel alios morbos. Sed cibi calidi cõplexio & calor immoderatus faciũt sanguinẽ colericũ acutũ & cibos facilis digestionis in colerã cõuertunt. Nimis uero frigida gignũt flegma crudũ glutinosos humores & opilationes. Infirma etiam digestiua calor naturalis diminutus & relique anime potentie debiles ad digerẽdum & dispẽsandũ laborant. Itaq; eiusmodi cause & quicquid preter modũ cõsuetudinis agit generãt & corrũpũt malos humores et possunt esse causa febriũ/ utputa exercitiũ laboriosum cibi male cõditi uel extra cõsuetudinis horã aut p̃postero ordine comesti/ p̃termissa purgatio cõsueta/ Emoroydes et menstrua supressa/ ira/ indignatio/ noctes insõnoes/ uentus aer infectus nubilus uel pluuiosus/ potus et ablutio aque frigide presertim ex labore sudãtibus in febresq; maxime incidunt/ qui ob laborem sudantes in loco humido frigi

sedãt & quicquid opilationes inducit causat febrẽ que nõ accendunt nisi propter prohibitam uapoꝝ transpirationẽ. hac etiã ratione corpora repleta magis patent febribus quoniam in eis mali humores indigesti subsistẽdo claudũt poros ex quibus solent discuti uapores. Radii quoqꝫ solis & Lune replẽt uaporibus caput & catarris infestant insueti sub diuo expositi nam facile egrotãt qui humide noctis serenitatẽ preter cõsuetudinẽ excipiũt. Putridi autẽ humores aut sunt in toto corpore aut aliqua eius parte cõnstituti plurimũ uero cõgregant ubi maxime gignunt ceu flegma in stomaco/melancolia in splene/colera & sanguis in hepate maxime si membrũ illud est ob aliquã causam debile. Natura enim semp promptius ad loca infirma nocuos transmittit humores ut accidit in apostematib9: ubi uero mali humores & uapores cõfluũt ad cor decernũt iniquitatẽ angustiã & sinco piprecipue si sunt plurimi & maligni si repunt ad cerebrũ inducũt capitis dolorẽ. Verũ uapores sanguinei sunt tenues mites & leues: colerici uero acuti & seui qui tollunt sonnum decernũt maximos dolores & multos ad reddũt qui resipiũt quando sedatur parosismus uapores aũt qui sursum eleuantur quandoqꝫ apostemant cerebrum & inducunt iusaniã & febrẽ continuam: humores flegmatici sunt uiscosi & dure digestionis faciunt opilationes egritudines longas & dolores stomaci eorũ uero uapores nõ eleuantur ad caput nisi cũ colericis uel aliis mixti. At uapores melãcolici graues sunt & atri puluerulenti quoꝝ causa senes perituri plurimi frenetici moriũtur Sunt aũt species humorũ quatuor & totidẽ febriũ humoraliũ. Sanguis. n. mal9 facit febrem sanguineã cõtinuã: flegma flegmaticam quotidianam. Colera/tercianã & melancolia quartanã decernit: humores aũt possunt in uenis & extra putrescere preter sanguinẽ qui uero putrẽt in uenis faciũt febrẽ continuã & extra periodicã siue interpolatam que habet alterna afflictionis & quietis interualla. Omnino tamẽ febres cõtiue preter sanguineã suscipiũt incrementũ & decremẽtum secundum proportionem aliorum humorum & sanguinis: unde ratione sanguinis febris est continua & uniformis: sed ratione flegmatis est quottidiana interpollata & colera alternis diebus putret & affligit: sed retione melancolie tam in uenis q̃ extra est quartana uerumtamen quia in uenis semper est maior portio sanguinis q̃ aliorum humorũ & quia mali humores qui sunt in uenis putredo eorum & calor facilius per totum corpus expanduntur ideo febres eorum sunt magis continue q̃ quaꝝ humores putrent extra uenas. Amplius humores qui putrent in uenis maioribus & cordi propinquius faciũt uehemẽtiorem febrem & magis cõtinuã & in eis alterationes quas diximus minus pcipiuntur: preterea febres humorum qui sunt in uenis/sunt cõtinue quia calor in uenis clausus minus exaltat & humores in uenis cõtinuantur & quod tangitur a putrido facilius putrescit & calor eorum per uenas facile decurrit & per totum corpus expanditur. secus est de humoribus quos natura extra uenas nocituras transmittit qui paulatim cõgregantur & a mala complexione ad corruptionem disponuntur donec secundum eorum proprietatem in cõstituto temporis periodo putrescunt & tunc exacerbatio parosismi uehemẽtius affligit & remittitur paulatim sicut desinit uel consumitur & resoluitur putredo deinde iterum ex mine

ra generãtur alii mali humores preparãtur & corrumpũtur ut prius totiens quotiens parosismi reuertuntur. Verũtamen ex eadẽ & diuersa minera quãdoq; fluunt humores crassiores & tenuiores multi & q̃nq; modici propter diuersitatẽ regiminis & ꝓpterea in quattuor temporibus parosismi nõ semp exacte seruãt ordinẽ quem diximus. sed interdũ febris erit in augumẽto & tamen unus uel duo parosismi sequẽtes erunt minores precedẽtibus ecõtra põt accidere in declinatione. In processu igitur parosismi in quantitate & qualitate crescũt aut ordinẽ peruertũt ob multitudinẽ uel malitiã humoris eiusdẽ speciei uel alterius uel propter dolorẽ uel debilitatem uirtutis & fiunt longiores ꝓpter crassitudinẽ uiscositatẽ multitudinẽ grauitatẽ uel duritiẽ humorũ & opilationes: sed sunt breuiores magis rari & leues quia materia modica est aut quia serius ad locũ putredinis fluit ꝓpter crassitiẽ uel quia facilius digeritur & resoluitur. Contra parosismi celerius & frequentius reuertũtur ꝓpter copiã flegmatis: sed flegma tenue & modicũ facit parosismos leuiores & raros ut colera: flegma uero uitreũ/ decernit parosismos raros/ lõgos & graues. Preterea febres possunt uariis modis cõponi ꝓpter diuersitatẽ humorũ ut emitritei: nã interdũ putrẽt humores eiusdẽ uel diuerse speciei In diuersis corporis partibꝰ simul uel alternatim aut partĩ in uenis & partim extra ita q̃ admodũ dificile est discernere an febres sint cõtinue interpolate simplices uel cõposite nec semp parosismi certũ humorẽ demonstrant & multo minus qui nullũ ordinẽ seruãt: sed in uenis humores sunt magis mixti & omnes quattuor in febribus cõtinuis aliqua ex parte corrũpuntur semp tamẽ plus sanguinis: & ꝓpterea flobotomia est peculiare remediũ febris cõtinue & una cũ sanguine in estate & iuuenibus solet excelere colera & in hyeme & senibus flegma. In autũmno uero melãcolia. Item q̃ndoq; ꝑmutãtur febres & humores nã sepe uidemus q̃ in primis diebus febris est sanguinea & postea sanguis putridus cõuertitur in colerã nel melancoliã & fit tertiana uel quartana. Rursus sanguinea & colerica que non sanãtur ante quatuordicim dies solent cõuerti in flegmaticas ꝓpter calorẽ sitim inquietudinẽ insonnes uigilias & dolores que ꝓsternũt uirtutem & debilitãt digestiuã & sic eger cõcoquitur cibus & generatur flegma/ febres aut cõtinue incipiũt cum calore sed interpolate cũ horripilatione frigore uel rigore & causa est quia humores mali q̃n periodice de loco ad locũ mouẽtur siue extra uenas expellãtur sue natura tam q̃ nocuos & putrescẽtes alio delicãt: cõtinuo ipsa mẽbra horrescũt & rigẽt ꝓpter malã humorũ qualitatẽ cõplexioni cõtrariã: sed priꝰ dũ in proprio loco quiescũt illorũ qualitas cũ cõplexione membrorũ propter mutuã reflactionẽ se inuicem melius compatiũtur. Est autem horripilatio mordicatio sue punctio mali humoris colerici ad circũferẽtiã & cutim expulsi & iccirco quando insinuãt parosismi colerici ꝑcipitur in cute sicut crebra punctio acuum & fit asincera colera & precedit languida corporis lassitudo & ĩertia. Rigor uero est tremor & agitatio membrorũ ĩuolũtaria producta a fortitudine uirtutis expulsiue & duritie humorum: nam quanto uirtus expulsiua est magis ualida & humor expellẽdus tenatior tanto mẽbra uehemẽtiori rigoris tremore cõquatiũtur. Tremor aũt inducitur ab humore frigido flegmatico uel melãcolico & q̃nq; ab aere frigido cibis uel alia

re gelida: sed in febrib9 fit maius propter debilitaté uirtutis. Interdū etiā accidit tre/mor propter timoré & quandoq3 propter reuocationé caloris naturalis in centrum ad cibum digerendum ut debilibus solet post cibū euenire. Itaq3 rigor cum horri pilatione cōiuctus colerā flegmaticā. sed cū frigore flegma uel melācoliā sign. fi. at horripilatio igit rigor & frigus non est febris sed accidūt propter motum humoꝝ Febres ergo non incipiūt ab eis nisi quādo humores putrescibiles sunt extra uenas ubi aūt partim essent in uenis & partim extra prius putrefiunt qui sunt extra & po stea qui sunt in uenis & tūc febris est cōtinua & tn̄ icipit cū rigore uel horripilatiōe ecōtra febres ĩterpolate qn̄q3 ĩcipiūt sine rigore & horripilatiōe utputa qn̄ humores sūt mites & faciles & eoꝝ q̄litates cōtrarie possūt tollerari & illoꝝ febres sūt leuiores & citius sanant: plerumq3 tamen febres interpolate solent incipere cū horripilatio ne uel frigore & finire cū sudore in quem conuertitur & resoluit humiditas & pu/tredo humoꝝ aut insensibiliter exalant aut propter opilationes retinent: febres au tem cōtinue quoꝝ humores sunt in uenis non incipiūt cū horripilatione neq3 fri/gore quia cōtinent in uenis & sunt calidiores humores nec faciūt sudoré quia pu/trida humiditas ob duritiem & densam testurā uenaꝝ nō potest exire neq3 per su/doré resolui. Quandoq3 autem in febribus cōtinuis materia extra uenas excutit & prestat frigidos rigores & sedat febris si tota materia exit: ubi uero ꝓpter copiam & incremētū regurgitaret febris deterius cresceret. Omnino aūt febres cōtinue sunt deteriores maxime quarū putredo est in toto corpore uel in partibus cordi propin quis cōstituta & in senibus febres continue solent esse acute & mortales: latét enim & parū exterius percipiunt & ꝓpterea appellant febres latice & sepulte: sed incen siue sunt deteriores & raro eis laborāt propter frigidā cōplexioné: senesq3 morbis calidis nō nisi ob maximam causam corripiūt & plerumq3 occidūt cōtra iuuenib9 egritudines frigide sunt magis periculose. Vlterius sciendū est ꝙ iuuentus & san/gūinis copia superans faciūt pulsū maioré: sed insonnes uigilie/dolor & inedia fre quentem & spissum. Apostemata uero calida duriorem precipue si in membro du/ro & neruoso aut ex siccis humoribus oriunt: pulsum sane leuem facit materia hu mida flegmatica apostemata hepatis pulmonis cerebri & membroꝝ moliū. In pri/cipiis quidé parosismorū pulsus est magis profundus uelut submersus ut dixim9 quia spiritus refugit in centrū & partim suffocat ab humoribus: indicāt aūt aduer sam ualitudiné ubi operationes naturales incipiūt aliter se habere q̄ cōsueuerūt: ut/puta ubi quis non gustat nec appetit edere uel nequit expleri saturitaté aut grauio/ra mēbra & fessa sentit absq3 precedēti labore & causa manifesta aut non dormit uel si dormit horréda sonnia cernit timidusq3 & fessus expergiscit eque malum signū est si nimiū dormit: uel si coloré & decoré amittit aut cōtristat uel sine causa secum irascit & animus languet uel ubi aluus suppressa aut nimium fusa est corpusq3 ma crescit & quicquid deniq3 a potentiis anime preter naturam/cōsuetudiné & uolūta/tem agit aduersam ualitudiné minat: gignunt aūt putridas febres mali humores qui ꝓcreātur ex malis cibis & repletione & nūtiant febres uires diminute lessitudo

corporis grauis membrorũ cõfractio ĩsolita inertia uel furiosa libidinis cõcupiscentia & maxime insolita coitus impotẽtia frequentes oscitationes membrorũ extẽsiones quas alices uocãt / pulsationes temporũ & arteriarũ in mẽbris nõ cõsuetis difficultas anelitus aut ubi quis frequentius respirat propter refrigerationis necessitatẽ & mũdificationis uicissitudinẽ. Sed diuersitas pulsus est propriũ & maximũ signũ putride febris & accessionum incrementa calor feruidus & intollerabilis malitia seuorũ accidentiũ: ceu inquietudo / estus / arida sitis / dolores capitis / stomachi uel dorsi & eiusmodi.

De diferentiis febrium.

Febres periodice suas habẽt accessiones lucidis interuallis distinctas & plerumq̧ incipiũt rigoribus & finiũt. sudore: sed febres cõtinue q̃uis aliquid incremẽti & decremẽti suscipiant / semp tamen affligũt: humores aũt ut diximus ex innata proprietate & secũdum propriũ periodũ ad putredinem mouent̃. Colera enim in febribus interpolatis alternis diebus putret: similiter in cõtinuis sed nõ percipit̃ alteratio nisi parosismorũ status & multo minus percipiũtur quietes colere aduste que putret in uenis & facit febrẽ incẽsiuã que assiduo semper ardore eque cõtinuat declinatq̧ longe serius q̃ augeat̃: febris uero sanguinea licet semp maximo caloris ardore estuet leuis tamen est & absq̧ mordicatione & sine accessionũ distintione sed in primis quattuor diebus uniformiter fere auget̃ & status culmen ascendit in quo diutius q̃ in reliquis tẽporibꝰ cõsistit postea fluxu sanguinis nariũ solet curari. At febris flegmatica graui frigore icipit & leui calore quotidie periodicat nec a corpore se penitus absoluit sed aliqua ex parte remanet ualde ꝑplixa est maxime in augumẽto ob copiã uiscositatẽ flegmatis & dificultatẽ digestionis & est deterior reliqs propter breues & modicas qetes & maxime qa gustũ adimit & infert graues stomaci passiones & q̃nq; defectiones animi decernit. Verũtamen qñ flegma leuioribꝰ humoribus cõmiscet̃ facit mitiores parosismos & citius curat̃: flegmatica aũt cõtinua similis est ethice sed habet pulsuꝫ leuiorẽ: demũ flegmatica ꝑfluuio uẽtris uel uomitu solet sanari. Quartana aũt est oĩum lõgissima ob terrestrẽ tenacis humoris grauitatẽ q̃ q̃to a simpliciori humore depẽdet tãto ꝑplixior est freqũeter tñ infra annũ terminat̃ maxime q̃ in estate incipit: q̃ uero in hyeme diutiꝰ durat salubris sane est & neminẽ iterimit nisi forte mali regiminis cã uel alteriꝰ morbi occasione: solet cõcomitari leuibꝰ accidẽtibꝰ & alternis uicibus lõga qete restaurat̃: sed q patiunt̃ eam propter longitudinis tediũ remedia cõtendunt & sespe tandem fortuitu liberantur:

De causis & malis accidentibus.

Colligitur essentia febris per iquisitionẽ causarũ & accidẽtium scilicet ex cibis / aere / tempore / animi cumplexione & etate: similiter ab exeuntibus excremẽtis egestiõe ex urina / uomitu / sudore & fluxu ex qualitatibus caloris & frigoris ex dispositionibus parosismorum ex pulsu anhelitu / ex iquietu

dine doloribus capitis stomachi dorsi uel uentris ex appetitu siti uigilia uel sonno que si omnia diligenti fuerit inquisitionis ratione collecta facile curatur. Primo quidem mali cibi gignũt humores malos & secundũ eorũ qualitatẽ & malitiã alterãt cõplexionẽ inficiũt corpus & hebetãt ingeniũ: nam ex nutrimẽtis sanguis & ex sanguine spiritus generatur: sanitas ergo corporis & mentis bonis cibis & parcis potissimũ conseruatur & pficitur. Aer quoq; plurimũ ualet & inmutat nostra corpora nam eo degimus & spirãdo uescimur. eligatur ergo clarus tempatus & salubris & uitetur nubilus infectus pestilens pluuia & uentus. Qui sunt coplexionis calide Iuuenes & in estate raro nisi in morbos calidos incidũt: sic qui sunt cõplexionis frigide & senes in yeme propter similitudinis cõformitatem frigidis morbis facile corripiũtur. Vtriq; tamen facile curantur: cõtra plures pereũt qui morbos tempori etati uel cõplexioni cõtrarios patiuntur quoniã nõ nisi a causis ualde cõtrariis & potẽtissimis succũbunt & maxime quia assueti assuetos labores insuetis facilius ferũt ũde qui diu sani uixere qñ egrotant plures moriũtur. Vere quidẽ saluberrimũ est sed qñq; efficitur noxiũ cũ malis cibis quatragesime pluuiis & uentis. Autumnꝰ uero decernit plurimos & magis mortales morbos: quoniã corpora que in pcedenti estate & subinde meridionalibus caloribus relaxata sunt ac pomis & fructibus repleta in autũmno postea uentorũ & pluuiarũ frigora intẽpestiue excipiũt cutis magis spissa uel densa efficitur claudũtur pori & sic uapores non possunt exalare sed feruẽt intus & corrũpiũtur humores. Et ut eo tempore id maxime fit sic qñcunq; uenti nubila pluuie frigora humettantia uel alie male aeris qualitates accidũt decernũt corporibus humanis multas & graues egritudines. Contra tempora serena semp sunt salubria Qualitates excrementorũ significãt superantẽ humorem: sed quantitas creticã morbi uel nature uictoriã ex urina colligitur cõcoctionis digestio & ea que in propriis capitulis diximus: urina autem in qua materie uelut farina furmenti natãt similiter puluerulenta fetida grossa uel nigra in adultis & aquosa ĩ pueris significat morbũ mortalẽ: sed egestiones quanto sunt magis naturales/ tanto maiorẽ spem salutis pollicentur. sunt aũt naturales melli spisso similes in coolre eq̃litate & duritie. Vomitus accidit propter copiam uel malitiam humorũ uel ciborũ qui sunt graues stomaco uel propter creticã expulsionem uel debilitatẽ uirtutis cõtẽtiue. Item singultꝰ exinanitione est mortalis inanitio aũt sequitur maciem aridã corporis extenuationem longas egritudines & plurimã purgationem fluxus cum fortitudine uirtutis creticus qui ante quartũ diem sedatur sanat infirmum sed cum debilitate pimit. Sudor frigidus longitudinem febris uel mortem propiquam significat: sed sudor in febribus continuis significat longam febrem uel plurimum potum. Calor acutus mordicatiuꝰ significat colerã. Sed mitis sangninem magnus Iuuentutem estatem & colera maximꝰ intollerabilis citius attenuat uires facit acutas nares/ tempora collapssa & faciem extenuatam. Febris continua que urit interiora sitibunda frigescentibus exterioribus mortalis est in extremis laborat qui anhelitũ aures nares manus & frigidos pedes habet. Acerbe accessiones tertiane colerice isinuant cũ orripilatio

ne & rigore & interdũ cũ sonno ꝓpter debilitatẽ cerebri uel reuocationẽ caloris na turalis ad cẽtrũ ad opugnãdã materiã. Sed potissimũ iducit sonnus in febribus a leuibus & suuauibus sanguinis uapõribus eleuatis ad caput q una cũ sõno postea excutiunt: sonnus uero ꝓfundus itimat a nimio frigore humoꝝ & cerebri: uapo res flegmatis & mẽlãcolie nisi cõcipiant in cerebro raro a partibus iferioribus uel modici eleuãt ad caput: sed uapores colerici spõte & facile petũt caput qui si fuerit acuti ualde ifestãt egros & intimãt acerrimos capitis dolores maxime in statu quo niã tũc fortius inflãmant sonnũ adimũt/ mẽtẽ euertũt & delirare & insanire faciunt & q̃nq; apostemãt cerebrũ & egri nũq̃ resipiũt sed moriũtur. Si ũero nõ apostemãt resoluũtur una cũ parosismis & resipiũt egri & multi q̃nq; ꝓpter maximos dolo/ res nõ possunt dormire: sed tãdẽ fessi post lõgas uigilias uis semidormiũt & fanta/ sticas imagiuationes reuoluũt/ horrẽda sonnia cernũt & semistupidi intẽpestiue fre quẽter expgiscũtur & fessi. Quibus aũt sonnus est tumultuos9 & laborẽ ꝑstat mor/ talis est. Cõtra sonnus quietus quẽ eger sibi cõtulisse statim sentit maximã spẽ salu lutis affert. Pulsus ualorẽ imbecilitatemq; uirtutis arguit/ facies squalido pallore de formis fit ab humoribus frigidis & a debili calore naturali qui egre cõquoqt nutri mẽta nã humores frigidi & idigesti opilãt & faciũt lãguidã pallidã & q̃nq; tumidã faciẽ. Amplius quis alget & pallet ꝓpter timorẽ uel ubi calor ei9 & spũs uadit ad cẽ trũ ad digerẽduꝫ cibum uel quia timet humores qui agitãtur in principiis parosis/ moꝝ & q̃nq; ꝓpter intrinsecum apostema spiritus reliqt exteriora. Oẽs fere febres maxime in principco adimunt uel saltẽ minuunt gustuꝫ & fastidiũt cibos mali hu/ mores stomaco graues cõcitãt nauseã & uomitum qui uero sunt in corpore diffusi & modici si nõ putrẽt omnino agitãtur secunduꝫ ꝓprium perioduꝫ & nõ inducũt calorẽ sed rigidum frigus & faciunt corpus pigrũm & fessumquod sane calidis re/ bus ꝓcisa purgatione facile curat: si uero humores mali essent multi acerrimos ri/ gores sed putridi febrẽ grauiorẽ p̃estãt. Rigores ferme in febrib9 cõtinuis signifi/ cãt materiã extra uenas expulsamque si tota & digesta ob fortitudinẽ uirtutis expel latur ꝓtinus eger ex insperato cõualescet: si uero ob multitudinẽ regurgiraret/ face/ ret grauiorẽ febrẽ. Latẽtes febres & oculte quales senibus & frigidis accidere dixim9 deteriores sunt cum nigredine ligue licet leuibus accidẽtibus uideãtur assotiate. Ri gor & frig9 quod sequitur debilitatẽ uirtutis & resolutionẽ caloris naturalis signi/ ficat mortẽ. Eger qui sine mẽtis & corporis dolore & preter uoluntatẽ lacrimat morie tur: note tamen salutis et mortis in acutis morbis sepe sunt fallaces.

De diuisione febris et curationis.

q Voniam egritudines nõ possunt recte curari nisi partiliter cognoscãtur ic circo primum resoluemus febrẽ et eius curam in genera et species suas et ꝑ bimẽbrem diuisionẽ totius febris substantiã definiemus ad similitudinem arboris cuius stipes primo in duos ramos/ et quilibet illoꝝ in duos alios

diuiditur & sic deinceps qulibet ramorum ramus in minores usq ad ultimos bip/
titur itaq primium inqrimus utrum febris sit primo in mébris uel humoribus ac/
cessa si immembris febris est ethica. Si in hũoribus aut in spiritibus aut in aliis hu
moribus crassioribus si solum in spiritibus est Effimera si in reliqius humoribus
est humoralis. Rursus humoralis aut fit ex sanguine egre cócotto & semicrudo fle
gmatica aut ex sanguine malo sanguis autem malus diuidit' in putridum & feruë/
té & in eũ q transmutat' in colerã melãcoliã febris ergo q̃ generatur ex sanguine fer
uenti uel putrido est sanguinea & que ex colera colerica & ex melancolia melancó/
lica uel quartana nuncupat'. Vlterius per ppria signa inquirendum est an humor
ille sit digestus uel indigestus In uenis uel extra constitutus & sic diuidédo explo/
sa semp altera parte per propias rationes altera difinita demostret' post. ubi febris
substantia & eius cause sic per artem resolutiuam diligenti inqsitionis ratione fue/
rint partiliter collecte simili modo definias eius curationem. Quecũq autem inme
dendis febribus recta ratiõe agũtur ea qdem in duo primum genera diuidunt' ho
rum sane altera ad corpus altera ad febrez spectant rursum hec sequestrant' in duo
quorum quedam febrili calori quedam corrupto homor medentur hec iterum
diuisa aut digerunt aut euacuant uel diuertunt horum autem diuisionum mébra
difusa oratione in propriis capitulis distinta seriatim explicabim9. Sed spectat ad
corpus alendum. Dieta que est qualitas & quantitas cibi conueniens febricitãtib9
plus uel minus secundum corporis plenitudinem & debilitaté uel maxime secũdũ
illa quatuor egritudinum tpa que diximus primo igitur considera imbecillitatez
uirtutis & maliciam febris q si egrum potius debilitate & citius q̃ febre decessuruz
dubitares eius restaurationi diligenter attende si uero calor febrilis uite discrimen
minatur frigidis refrigeretur. Sed si magis timendum esset augmentum & malitia
humorum purgentur & si opus est prius digerant' oportunisq remediis mala ac/
cidentia sedantur. Deniq quod magis suspectum est primo medere & consequen
ter proxima si id comode fieri potest sine ullius lesione & oportune prouideas ut
quod frigus calor plenitudo uel uacuitas infirmitas ue detraxit eorum cõtraria tã/
tumdem restituant semp enim nitendum est hoc maximo. Medicineprinci pioq
similis seruat sed res contraria curat & moneas egrum accuratissime obseruet quod
est aïantibus omnibus a natura tributum uidelz declinet q̃ sibi nocitura cognoscit
& salubribus moderate utatur. Preterea/a/leuioribus uel facilioribus incoandum
est & paulatim & moderate frigidiora uel calidiora admoueas/restaura uel minue
hũore snam tutius est parũ infra subsistere q̃ exquisite protinus agere natura enim
non tollerat repentinas nec maximas & minime uiolentas alterationes. Extrema q
dem uitiosa sunt sanis & egris molesta & multo minus pfectus unius extremi ad
alterum repentinus tutus est quinetiam tutius est certis exploratisq medicamentis
uti q̃ quinternis festinãtiũ medicinis uulgariũ uel pcantationibus credere & semp
potius senes cõsulas q̃ iuuens ut moris fuit! Medicorũ antiquorũ q barbatũ Escu/
lapiũ coluerunt &/a/sene ypocrate didicerunt.

De horis comedẽdi & cibis.

Diximus quantitem cibo℞ parciorem esse exhibendã scd̃m augmentuȝ febris et pleniorem scd̃m decremẽtum. Reliquũ est scire ꝙ egri sunt nutriendi hora maioris quietis et qñ febris minus affligit ubi uero esset cõtinua et semp eodẽ modo arderet comedant hora cõsueta sed quia febris cõtinua magis adimit gustũ niti debẽt egri cõmedere quod necesse est ne difficiant nam difficiente uirtute nõ est opus medela. Virtus sane uitalis seu calor naturalis est q sanat Medicus uero minister q si fuerit peritus et diligẽs cognoscit admouet et remouet q̃ et quãdo sunt necessaria ipsi nature unde in febribus interpollatis prouidendũ ẽ ut parosismi inuadant et remittant̃ ieiuno stomaco uel saltem cibus prius assumpt9 sit iam in stomaco digestus qm̃ si quis comederet in ipso posismo uel paulo ante eius natura incũberet digestioni cibo℞ et relinqueret digestiõne et resolutionẽ putrescẽtiũ hũo℞ et sic febris inualesceret forti9 seuiret et diutius duraret comedant ergo saltem p quinq; horas ante parosismũ ꝙ si nõ possent diutius tollerare famem neq; expectare quietẽ cõedant in declinatione parosismi fiũt sane multo leuiores et citius sedantur parosismi q accidũt in mane ieiuno stomaco. Ampli9 gaudet natura et auidius excipit cibũ hora cõsueta ꝑsertiȝ tp̃re qetis qñ oĩa tuta silẽt Si uero in principio nõ esset tibi cognita febris et nescires qñ eius accessiones essent uenture partius nutrias donec innotescat et semper melius ẽ sponte egerant ul̃ clistere excipiant stitici anteq; comedãt. Reminisci aũt debemus q̃ supius diximus ꝙ in estate hoĩes minus sȝ frequẽcius et in hyeme plus sȝ rarius comedũt qm̃ calor naturalis est fortior in hyeme q̃ in estate Rursũ pueri frequenter comedere uolũt sed senes facile tollerant ieiunium Iuuenes uero mediocriter sed pleriq; pp consuetã ingluuiem uel qa sunt rare texture nisi comedãt horis consuetis q̃ cito deficiũt omnĩno tutius ẽ aliquanto plus uel citius comedere q̃ minus eo quo indiget natura sed cõmune febricitãtiũ uitiũ est parũ cõedere & plurimũ bibere potus aũt quãto uberior est tanto magis nocet nam ubi inundat in stomaco adimit gustũ facit inualescere febrem & minat̃ indoprisim gustus enim & mens seu stomacus & cerebrum q̃nto magis naturale & sanum fuerit utrũq; tanto febres & oẽs alie egritudines sũt magis salubres & citius sanant̃ cõducunt aũt febribus & magis conferũ cibi humidĩ ꝑcipue pueris Mulieribus & q sunt cõplexiõis humide sicut uiri crassi & opimi ueteres qdẽ nutriebant febriẽtes cũ ordeo & iusculis eius & ꝓpinabãt cõcottionẽ eius similiter iuniores Medici ualde cõmẽdãt & utunt̃ iusculis ordei zoccaro cõditis & ꝓ potu aqua cũ eo cotta ꝓximũ ordeo ẽ far qđ gignit humores parũper crassiores sed magis peculiaris egris cibus sũt iuscula panis cũ amigdalis & zuccaro condita & mice panis blodio ĩbibite: buccelle panis assate lote expꝛsse & zuccaro cõpresse Itẽ comedant boraginem blitem spinachia atriplicem & lupulos licet autem olera inflent & magna ex parte in egistiones cõuertantur tamen gingunt modicum & bonum nutrimentum preditta ius cicerum cõpetit in processu febriuȝ qa apit cibi uero meliores & maioris nutrimẽti sũt carnes laudabiles & delicate ceu pullicappões galline edi uituli Arietes castrati qui uescuntur in montibus: fasiani conturnices

turdi merule ficetule anates anseres iuuenes pipiones lepores & caprioli sed testicu li gallorum iuuenum & hepata gallinarum sūt pluris & melioris nutrimenti qm̄ modica faciunt exerementa & insubstantiam nutriti facile conuertunt similia sūt sanis oua recentia sorbilia sed infebrientium stomacis facili ratione corrumpuntur pisces etiam sunt facilis corruptinnis & uiscositatis cā refelluntur uinū merum pre cociter in bonum sanguinem conuertitur sed nocet morbis calidis acutis cerebro neruis & oculis si uero fuerit debile clarum odoriferum suaue & mixtum ratione consuetudinis magisq̄ sincera aqua prodest presertim in feribus frigidis & senibus quibus etiam aqua mellis est opptima quia abstergit & humectat & calor mellis ab aqua refrigeratur sed iuuenibus & febribus ardentibus estiuis utilior est aqua or/dei uel simplex cotta aut zoccaro modico dissoluto uel iuleb: & quando opus est reficias egrum cum passulis pomis granatis zuccaro Tracea marzapane anisis & amingdalis confectis & penidiis. Sed cibi lissi magis molliunt uentrez humectāt & facilius digerunt q̄ assati. Si uero eger eēt ualde debilis aut solitos cibos fastidiret prebeas contusum ex carne pane uel iusculum consumatum aut stillatuz quod sic fit Recipe crudas pulpas pullorum sine pinguedine & ossibus quas in frustra mi/nutissima incidas & aqua rosata conspergas & carnem hanc una cum floribus cor/dialibus in amphyalaz mittas & q̄ bene claudas orificiū & fac ut ferueat amphyala aqua sumersa in cacabo quinq̧ uel sex horis quousq̧ caro illa in liquidam aquam rubeam dissoluatur: loco autem florum cordialium poteris ponere puluerē hunc Sume sandalorum omnium cinamomi rosarum spodii aā. ʒ. i. camfore. ʒ. v. sed co ralli Margarite & alia flammenta preciosa faciuut consumatum magis p̄ficuum & cordiale presertim si decem uel uiginti auri secum coquant. Item predicta caro cū eisdem rebus in alembico uel sub plumbea campana posita potest stillari. Contu/sum uero delectabilius est cum lacte amingdalarum & zuccaro conditum Amplius ad restaurandam uirtutem inuenies in medicinis compositis plurima electuaria & confestiones restauratiuas zuccaros cordiales sauniam & alia porro cauendum est ne quis in integra sanitate assuescat eiusmodi confectiōibus zuccaro uel melle neq̧ hiis que aduerse ualitudini presidia ferūt sed magis caueas egris cibos amaros di/splicibiles & quos natura ab horret at rusticis utiliores sunt cibi modicuz duriores & interdum consueti & plerūq̧ parum meliores sed nobilibus & delicatis elige me liora & delectabiliora.

De sedatione caloris.

Alterum diuisionis membrum spectabat ad febrem cuius curationis inte tio in febribus humoralibus altera erat ad sedandum calorez & altera ad digerendum humorem humores autem frigidi sunt prius digerendi & calidi refrigerandi in febribus ergo calidis estiuis eadem frigida compe tunt ad digerendum & sedendum calorē sicut sirupus de indiuia in colera actua su tili & sirupus acetosus simplex ni colera crassa uitellina. In febribus uero frigidis qa

calor est leuis et tollerabilis oportet prius digerere et digesta euacuare deinde seda re accidētia mala. Vnde canōice et recte opando semp prius digerere et digesta eua/ cuare deberemus q̄ sedare accidentia sed qa in febribus maxime acutis et incensiuis sepe numero accidunt mala q̄ uite discrimen minant̄ trahūt ad se curā similiter in febribus frigidis qn̄q̧ oportet prius sedare dolores et accidentia magis piculosa & postea digerere semp enim medendū est prius malis magis suspectis et picolosis de inde proximis et semp sine lesione alterius si fieri potest accidunt enim qn̄q̧ egritu/ dines cōtrarie seu dolor capitis et stomaci in febre flecmatica in q̄ si sumātur frigi/ da iuuāt capiti et nocēt stomaco refrigetāt calorē et impediunt digestionē hūoris & calida opant̄ cōtrarium: misceas ergo frigida cum calidis apropriatis et superent ca lida uel frigida secūdū gradū egritudinis contrarie grauioris. Itaq̧ in febribus ple rūq̧ uacādū est accidentib9 & maxime in estate in qua accidūt febres cū seuissimis accidētibus & in ea Iuuenes febriētes plurimū estuāt ardore & incēdio febris q̄ des cat stiticat & spū3 resoluit sedanda est ergo cū frigidis & humidis nō multum intē sis ne extinguāt calorē naturalē neq̧ impediāt digestionē humorū quib9 apprime cōpetit cucumer & aqua eius nā est frigidū & humidū calorē mitigat sitim sedat hu mectat & aluū subducit s3 facit crassiores hūores similr cucurbita q̄ ē parū frigidior & minus humida & eiusmodi sūt lactuca portulaca & papauer albū sed meliora & minus frigida & humida sunt endiuia borago blitis cicorea poma graneta citri li/ mones poma rancida & pluna damascena. Cibi & edulia cōdant̄ & aromatizent̄ cū spetiebus confectionis Abatis uel Diarodon uel trium sandalorum aut confe/ ctionis zuccarine uel cum his. R. sandalorum omnium rosarum corallorum rub cinamomi an̄.ʒ.i. camfore. ℈.i. croci ℈ v. aut cōdant̄ cum agresta uel modico ace/ to. Et lauent̄ manus facies & pedes cum aqua rosata modico aceto mixta. Aut epi timetur Cor epar & precordia cum aqua endiuie aquis cordialibus sandalis rosis & camfora aut cum epitimatibus que diximus in medecinis compositis seu linian tur tempora frons & manus cum succo salatri uel semp uiui uel unguento rosato unguento albo sandalino uel populeo. Conferunt etiam manibus & pedibus lo/ tiones cum teppidis decottionibus rosarum salicum panpinearum & aliis refrige/ rātibus sed quoniam frigida tardāt digestionem & magis opilant nisi necessitas ur geat melius est ut postponant̄ usq̧ ad digestionem & euacuationē uel saltem usq̧ ad statum & incipias cum leuioribus & frigidis magis remissis in principio febriū estiuarū & acutarum sed i accessione parosismoꝝ nō prebeas medicinas neq̧ cibos nec admoueas liniméta Medecine aūt frabricitātiū potiōes & cibi debent esse hun i di & suaues & minime displicibiles. Vnde pillule pp amaritudine quā cor abhor/ ret & pp siccitatem nocere uident̄ in febribus acutis & ante quartūdecimum diē & maxime tempore estiuo similiter trocisi & alia medicamenta siccantia presertim an̄ euacuationem & stitici uitent cibos & medicinas stitica milium panicum pira & carnes assatas frittas & risu3 cuius nutrimentum est crassum sed poma que appellā tur mala uere quidē sunt omnibus mala & deteriora febricitantibus nam generāt

uentositatem malos humores & nocuam humiditatē: preterea cū clisteribus apprime poteris linire humectare refrigerare & euacuuare aluum fiant ergo clisteria cuȝ succo uel concottione blitis Mercurialis malue foliorum uiolarū oleo uiolaruȝ & modico sale & ad refrigerandū. fiunt cū cōcottione solatri uel cucurbitarū sed magis abstersiua sunt cum aqua lactis concottiōe furfuris ordei zuccaro rubeo & melle rosato. Atractiua autem & euacuatiua fiunt cum cōcottione ciclaminis polipodii colloqntide & rerum solitiuarū & cum cassia tratta yerapigra & aliis electuariis solutiuis linimenta ferme refrigerantia suspecta sunt in principio & augumēto & maxime qñ seuiunt parosismi qa tunc opilant & ꝓgibent resolutionē sed post euacuationem & statū febris sunt salubriora similiter fricationes magis cōferunt in declinatione nam in augumento agitant & plus attrahunt q̄ resoluant. Sonnus autē in principio parosismorum malus est & ꝓhibet transpirationem uaporꝝ sed in fine est optimus & mediocris in medio. Item ad cutim capitis abrasio claudit poros & gignit catarros sed tonsio capillorum in estate solet cōferre: omnino egri uitent uētos aerē & loca frigida & humida & accubitum ꝓpe terram & que nocere uidentur De malis autem que accidūt febribus dicemus in fine quia accidentia nō semp sūt periculosa neq; semp trhaunt ad se curū sed secundum regulā nature primum debemus digerere & euacuare malos humores / a / quibus producunt᷑ & dependent accidentia: remota enim causa remouet᷑ effectus prosequemur ergo de digestione.

De digestione.

d Igestio est adequatio inepti humoris ꝑparati a / calore naturali facilius ad expulsionem humor autem ineptus est crassus uel crudus glutinosus aut nimis tenuis acutus & adequat᷑ quando concoquitur crudus aut crassus attenuatur & tenuis fit crassior & glutinosus inciditur & facilius expellit᷑ quando calor naturalis & uirtus expulsiua utraq; est fortis & dominantu ei. Attē uantur ferme humores crassi & coquūtur crudi calidis sed frigidis suttiles humores fiūt crassi & condensantur. Acetuȝ uero incidit glutinosos & defert qualitates medicinarum in totius corporis partes sed nocet neruis apostematibus & oculis plerumq; autem mali humores non solum frigidi sed calidi qñq; sunt crassi sicut colera uitellina: humores uero simpliciter frigidi cum sirupis calidis recte digerūtur nec calor conuenientium siruporum nocebunt febri quia quanto hūores sunt frigidiores tāto calor febrilis est magis remissus & tollerabilis sed humores simpliciter calidi & suttiles apprime digeruntur & febris sedatur cum sirupis frigidis ex endiuia ex agresta & portulaca colera uero uitellina & humores frigidi cum calidis mixti optime digeruntur cum sirupo acetoso oxi zaccara melle rosato & similibꝫ quorum copias & uirtutes ampias & diffuse distinteq; explicatas habebis in libro de medicinis compositis & diluendi sunt sirupi cum aquis similis uirtutis & proprietatis qui membris magis laborantibus auxilia prebeant: uerbi causa adhepa/

tis uitia in febre colerica recte dantur sirupi de endiuia & de portulaca diluti cum aqua endiuie lupulorum cicoree buglosse & boraginis. Stomaco calido conducit sirupus de acresta linfatus cum aqua rosata & sirupus de granatis dulcibus cum aqua herbe acetose sed stomaco frigido conferunt sirupi de absintio de méta & mel rosatum diluti cum aqua absintii mente & melisse pectori calido scalido conferunt sirupi uiolatus & iubinus cum aqua capillorum uenaras & uiolata. Et frigido sirupus de liquiritia isopo & prassio cum aqua isopi & concottionibus pectoralibus. Capiti calido presidio est sirrupus uel iuleb rosatus & aqua rosata & sirupus acetosus simplex sed frigido de sirup9 sticados cũ aq̃ saluie maiorane & iue. Sirup9 de calamento de epithimo sirupus spleneticorum de eupatorio sirupi acetosi de radicibus seu oximel compositum & sirupi omnes aperitiui medentur uitiis splenis & opilationibus & linfantur cum aquis apii feniculi scolopendrie & concottione tamaricis & capparorum contra uero passiones cordis & pestem inuentus est sirupus de acetositate citri & sirupus herbe acetose cum aqua eiusdem herbe & buglose uel borraginis. Omnino autem semper cum sirupis debemus miscere aliquam aquam cordialem in febre quidem colerica aquam buglosse & in frigida flegmatica aquam melisse quoniam in omni febre cor patitur propinamus uero plus aque & minus sirupi secum mixti quando uolumus ut in longiquiores corporis partes penetret econtra minuimus aquam & damus plus sirupi quando uolumus digerere solum materiam in stomaco et precordiis constitutam plerumq̧ tamen diluuntur cum duplo aque propter concottionis spissitudinem. Aromatarii enim coquuut usq̧ ad spissitudinem sirupos ut per annum et diutius conseruent᷑ potant᷑ sane sirupi in aurora tepidi post digestionem cibi et in tp̃e maioris quietis ut natura auidius eos excipiat tunc enim magis digerunt et conferunt presertim si sonnus subsequatur Rursus propinantur in sero per duas horas an͂ cenam quando uolumus accelerare et precotiorem facere digestionem.

De flobotomia et purgatione.

Sicut plenitudo mali ita euacuatio sanitatis causa est flobotomia autem est expeditissima curatio morborum qui fiunt a superanti sanguine in quo non est expectanda digestio accedit q̧ una cum sanguine reliqui mali humores secum mixti sponte mictuntur sed qui sunt extra uenas rectius farmantiis postq̃ sunt digesti purgantur. Amplius in principio febrium humoraliũ plerũq̧ reqritur flobotomia que ab initio facienda est qm̃ ut diximus sanguis predominat᷑ ante septimũ uel saltẽ ante quartum diem sub forma cause antecedentis q̧ postea successiue transmutatur in coleram et propterea in processu raro competit flobotomia qñcunq̧ tñ sanguis malus uel superfluus predominaretur etiam post mensem flobotomia iuuaret. Itaq̧ secundus et tertius morbi dies aptissimus uidetur flobotomie sed tutior est iterum atq̧ iterum repetita q̃ si idem sanguis totus se

mel mitteretur quoniam facilius tolleratur & plus mali sanguinis emittitur qñqui
dem per prius malus q̄ bonus sanguis effluat. Ipsaq; Natura sanguinem bonum
sibi necessarium tanq̄ carissimum retinet et pro posse custodit qm̄ in eo uita consi/
stit et malum sponte repellit. Sanguis autem bonus rubet et lucet equalis et medi/
ocris substātie. Sed malus est crassus aquosus flauus niger palidus uel saniosus s3
uiridis est omnium pessimus. Quos igitur uis flobotomare maxime stiticis premi
ctas sūmo mane clistere lenitiuum quoniam flbotomia desiccat et post euacuatio/
nem corporis sequat̄ flobotomia ieiuno stomaco et extrhas sanguinis uncias octo
& plus et minus secundum exigentiam sanguinis et fortitudinem uirtutis et pau/
lo post uel postq̄ digestum est prandium ex eadem uena mittas sex uel quatuor un
cias et sequenti mane ex alia uena quatuor uel circa et sic paulatim minuas sangui/
nem et successiue quousq; fuerit necessarium et caue utrumq; extremum. s. modicū
et superfluum si enim minus sanguinis: q̄ natura postulat: mittatur parū cōferret si
plus debilitaret̄ & noceret tutius sane ē parcius q̄ plenius flobotomare & maxime
qa sanguis iteger colerā cōpescit & cōcoctionē flegmatis adiuuat ubi ergo alterutrū
dominaret̄ & plurimus sanguis mittaret̄ colera magis fureret & flegma crudesce/
ret eadē ratione uitanda est flobotomia in hyeme glaciali & feruide estate. Consul/
te igitur fiat flobotomia & sanguis tantūmodo malus uel sup̄fluus auriat̄ & inte/
gre sincerus in quo uita cōsistit accuratissime cōseruet̄. siqñ autem cōtingat q; sine
equalia inditia ab flobotomiam & farmātiā facias prius flobotomiā q̄ alios etiam
humores euacuet & mane sequenti exhibeas farmāciā lenitiuā q̄ facilie soluat. Am/
plius flobotomia tutior est farmaco qm̄ uena potest ad libitum cohiberi sed p̄flu/
uia uentris non facile cōpescunt̄ flobotomia quidē stiticat & desiccat & icirco pre
mittit̄ clistere lenitiuum sed plurimus cruor uulnerum emoroydarū nariū uel ue/
uarum facit ualde lubricam aluū post duos ul' tres dies. Debet aūt fieri flobotomia
post digestionē cibi in tp̄e qetis hoc est qñ febris magis remissa est q uero inquie/
tudine uel alio tedio uexantur aut graui dolore cruciant̄ non flobotomēt̄ donec
fuerint pacati & dolor sedatus. In utroq; sane cubitu recte possūt flobotomari tres
uene que apparēt domesticū uersus & concauā partē bracchiorꝫ & superior uena di
citur cefalica ex qua euocamus sanguinem capitis & partiū superiorꝫ sicut squinan
tie. Inferior uena dicitur basilica unde hepatis sanguis proprius fluit & partium in
feriorum. At media comunis est toti corpori & ex utraq; parte sanguinem ducit.
Quibus uero hemoroydes & menstrua suppressa sunt utiliter flobotomat̄ saphe/
na que supera talum in parte interiori domestica iacet eademq; attrhait & q̄ procul
diuertit materias que repūt ad caput. Sed saluatella est uena que interiacet anularē
& auricularem digitum utriusq; manus & pedis & flobotomatur ad sanguinem
melancolicum & uitia spenis. Relique autem uene raro inciduntur quia paru
conferunt. Sed qui habent uenas in profundo occultas uel exiles euocatur s
guis cum sanguisugis que sanguinem magis tenuem sugiunt & que si e
o ydibus tumentibus applicentur q̄ primum sedant earum dolores. Cu

bitule uero que uentose dicuntur funguntur officio flobotomie si cutis tonsorio passim concidatur sed solum sanguinem suttilem qui est prope cutim euocant ue rum earum auxilium ut minus uehemens ita magis tutum est ubi ergo sanguinem mitti opus esset si flobotomia uenarum foret suspecta uel non posset fieri ad eas ꝑ tinus confugias. Sed leue est earum presidium & iccirco ab eis incipimus presertim in pueris senib9 grauidis & quibus suspecta est flobotomia. Verum nō interest q̄ etas sit sed q̄ uires & qualitas & quantitas sanguinis cōsideret̃. Nam puer firmus senex robustus & ꝑgnās ualida i qb9 malus sāguis exuberat tuto flobotōant̃: Ab ortusq; magis susspectus est paruis inbuccilli in principio & in fine hoc est circa se cundum mensem & post septimum qm̄ fetus sunt sicut poma que ꝓpe florem et ꝓ pe maturationem facilius cadūt & sicut infantes & decrepiti qui morti facile succū bunt & iuuenes fortius resistunt. Signa autem mali & superflui sanguinis que pre monēt nos ad flobotomandum sunt febres continue & principia malorum aposte matum. Vrine rubea crassa pulsus plenus & undosus/ uene ample & sanguinis ple ne facies & oculi rubescentes & paruis uenis rubicundis circūfusi/ Iuuentus/ cōple xio sanguinea & uer & qn̄ flobotomant̃ qui timent sincopim iaceant suppini ꝙ si deficient animis conspergatur facies cum aqua rosata & modico aceto mixta & ad/ moueaut̃ naribus muscus laudāum camfora & res odorifere & ut cautius agas ute re hac prouisione qn̄ quis flobotomat̃ tangas pulsum & quam primum deficere ꝑ pendis comprime uenam & da bibendū iuleb sincerum & in mixtum aut statim cō edat buccellam panis torrefactam optimo uino inbibitam. Sed flobotomia nocet debilibus & fessis uexatis propter dolores inquieutdines & longas uigilias & ma xime hiis qui in extremis laborant & in ipsa parosismorum acerbatione. In medio cursu & statu febris et maxime in septimo et quartodecimo die qui dicuntur cretici et in eis natura solet agere et committere prelium contra morbos qnamobre in die bus creticis non est impedienda natura cum flobotomia neq; medicinis solutiuis et connumerantur inter creticos quartus et undecimus dies sed potius sunt predi/ ctorum indicatiui et obseruaui quando luna est uelocior uel tardior cursu ꝙ hu/ iusmodi crisis non accidit propter aduentum lune ad quatratum et ad oppositum signa cōtraria loco lune hora accubitus et egritudinis manifeste et uulnerum prete rea uitande sunt flobotomie et medicine solutiue tempore maximi frigoris et feru di estus et in conunetione et oppositione. Solis et lune sed urgente neccessitate me lius est flobotomare uel purgare cum medicinis hora coniunctionis solis et lune tempore quietis q̄ in ipsa parosismi uexatione procul īconiunctione et oppositio ne flobotomia aūt salubrior ē in uere maxime hiis q quottānis solē aliq̄ egritudine uexari uel saltē farmantiis purgent̃ si uolunt conseruare sanitatem. Aiunt ꝙ uento se que prope collum adaptantur et flobotomia nocet uisui sed re uera nec floboto mia nec ulla purgatio quando est necessaria nocet nisi modum excedat sed fre/ quentes et in quibus temporibus nō conueniunt obsunt aciē minuūt uires adimūt et senectutem accelerant. Amplius educas materiam unde perpendis ꝙ prudens

natura tentat qm̃ adiuuãda est natura & non impedienda nisi modũ excedat. Vo
mitus ferme actius fit in estate & alluus utilius purgat̃ in hyeme p̃ secessum cuʒ
farmantiis uel clisteribus. Materia uero furiosa tã in Estate q̃ hyeme propere solua
tur cũ flobotomia quidẽ si est cũ sanguine mixta sed extra uenas posita farmantiis
expurgetur nec te moret̃ digestio ne interim repat & opprimat cor cerebrũ uel ali/
ud nobile membrũ aut uomicã concipiat tutoq; potest indigesta emitti qa materia
furiosa semp est pauca sed plurima materia ante digestionẽ tenax est & bonis hũo
ribus complicat̃ quamobrem farmaca bonos pariter & malos idgestos cũ labore
& molestia partim agitant & partiʒ euacuãt & uires p̃sternũt sed materia digesta fa
cili ratione & leui medicamine soluitur presertim si luna Martem aspexerit si uero
cum stella Iouis uel in eius radiis fuerit cõstituta retentiuam corroborat & purgati
onem diminuit. Materie autem salubriũ febriũ in fine status sunt iam digeste qua
re tunc recte exhibentur medicine solutiue. Sed in principio & in augumento uti/
liter minoramus partem materie digestam cũ clisteribus cassia uel alio debili solu/
tiuo & postq̃ materia ẽ digesta omnino tutior est medicina parum debilior q̃ for/
tis que exacte totam materiã euacuet qm̃ reliquie maloꝝ humorum que sup sunt
postmodum indiclinatione facili ratione a natura resolluunt̃ p̃ secessum urinã su
dorem medicinis apitiuis frictionibus & huiusmodi & pleruq; febres humorales
sanãt̃ cretica euacuatione que sponte fit a natura uel auxilio medici ut puta fluxu
uẽtris uel fluxu sanguinis narium uomitu sudore aut plurima urina similiter hec
se inuicem curant sed fluxus sanguinis narium qui a natura effunditur est ma/
gis salubris in febribus sanguineis uomitus in colericis & fluxus uentris in fleg/
maticis. Clisteria uero sunt peculiare remedium febrium & aliorũ morboꝝ & inter
alia stiticis & calidis hoc est optimũ. R. succi foliorum blitis lib. i. olei uiolati ℥ iii
zuc. ℥ i. uitelli oui numero. i. salis. ʒ i. v. Simile potest fieri ex cõcottione blitis mal
ue folioꝝ uiolarum mercurialis paretarie additis sale & oleo & quandoq; addimꝰ
zuccari rubei ℥ i. v. uel mellis uiolati ℥ ii. Aut cassie tratte ℥ i. uel yere pigre ℥ i. pre
terea cũ debili farmaco ut puta cun cassia uel Manna utiliter miscet̃ aliq̃d fortioris
ut agitatã materiã expellat econtra potenti farmaco addendũ est lenitiuũ ut lublica
aluus fiat. Lenitiua quidẽ facilia que dattilos uocant sunt huiusmodi. R. cassie noui
ter tratte uel manne ℥. v. diaplunis solutiui uel electuarii succi ros. ʒ ii. fiat bolus cũ
zuccaro & sumat̃ parum añ diẽ uel. R. electuari lenitiui cassie nouiter tratte diasmi
conis añ ʒ. ii. fiat bolus cũ zuccaro. Sed fortiora solutiua propinant̃ dissoluta cum
aqua lactis endiuie uel alia concottione ut citius & expedite soluant. R. diaplunis
sol. ʒ. vi. cassie. no. trat. ʒ. i. dissoluantur cum aqua endiuie & capiatur per duas ho
ras ante diem tepida. Et quatuor horis post eam sumat libram mediam blo/
dii pullorum sine sale et cum zuccari rubei. ℥. v. secum dissuluti quod qui/
dem blodium cum zuccaro duarum cottionum abstergit reliquias medicinarum
et sedat dolores pugnitiuos post modum sequenti mane post medicinam fiat
clistere lotiuum cũ cõcottione ordei lib. i. y. zuccari rubei. ℥. ii. uitello oui. i.

salis ʒ i.v. olei ʒ ii.v. Sed de his hactenus que autem huc usq; diximus generalia sunt & pene perpetua que non modo febrientibus conducunt sed plura possunt ad alios morbos referri. Descendemus igitur ad speciales febres in quarum curati/one si eger recte adhibuerit ordinem & modum quem instituimus facile & in bre/ui conualescet.

De febre sanguinea.

PRimum/a/febre sanguinea incipiam sed prius definiam quasdē questiōes de qbus theorici disputant. Querūt enim utrum quatuor humores sint actu uel potentia in uenis mixti: uerum utrūq; certa ratione probatur naȝ partim sunt in potentia ut sanguis & urina in chilo & partim in actu ut oleum cum aqua mixtum. Cōspicimus enim sepe numero in flobotomiis flegma & colerā a sāguine sepatā. Et sicut diximus sanguis flegmatic⁹ nutrit mēbra flgmatica & colericus colerica. ꝙ aūt aliqua pars sanguinis in coleram & melancoliam cōuertat̃ ostendit̃ ex febribus cōtinuis. s. sanguineis quarū quedā intertianas & quedam in quartanas ꝑmutant̃: & pp hoc reprobat̃ opinio illorum qui opinabant̃ ꝙ q̄ primum sanguis corumperet̃ conuerteret̃ in colerā uel melancoliam & negabat putredinem sanguinis & eius febrem. Nam sepe uidems ꝙ putridus sanguis facit quatuor uel septē dies & quādoq; diutius febrē sanguineā continuā priusq̄ in alios humores conuertatur & ut inferius explicabimus distincta sunt signa putri/di sanguinis & aliorum humorum qui putrent in uenis. Sed forte queres utrū fe/bris sanguinea possit cum aliis complicari quā sane compositionē Autores preter miserūt ac si non reperiret̃. Sed opinor ꝙ eā sub silentio preterierint quia raro accidit & maxime qa sanguis facile putrescit & in eius putredine febris liberius nutrit̃ ob plurimam humiditatem & copiam Et siquando complicat̃. Accidētia & signa febris sanguinee sunt longe maiora & seuiora q̄ alterius & ut sepe monuimus grauiora mala suut prius & diligentius curanda. Sed ad rem redeamus si sanguis ob aliquam causam accendatur & non putrescat facit febrem sinocham que cōtinuus labor interpletatur & qn̄q; nuncupatur inflatiua ex eo ꝙ qui eam patiuntur grauē inflationem percipiunt & oritur ex repletione & in flatione uenarum sed talis sinocha breuis est & salubris si patiens propere flobotomet̃ & parca dieta utatur Secus transit in putridam cum opilationibus pororum & ꝓhibita transpiratione. Cum autem sanguis putret fit febris sanguinea & eius causa antecedens est repletio hūo/rum & causa primitiua sunt multi uel mali cibi & frigus quod calidum corpus in/tempestiue excipit & opilat ceu accidit illis qui post laboriosum exercitium fessi & calidi requiescunt in loco frigido aut aqua frigida abluntur uel liberius potant facile autem replentur qui plurimum comedunt multam carnem deuorant multum merum trahiciunt & pluribus cibis & magis delicatis q̄ solent uescuntur fe/bres autem sanguinee sepius accidunt in uere iuuenibus & qui complexionem habent sanguineam: & quāuis hec febris habeat principiuȝ augmentum statū & declinationē sicut alie egritudines saltem quo ad digestionē materie si modo sanguis digeritur tamen quedam febres sanguinee non uidentur habere nisi augmentum

& q̄dam tantūmō statum & alie semp uidentur aprincipio declinare secūdū eay̰ accidētia qa reliqua tempora sunt breuissima & nō pcipiunt̃ & secūdum hanc diuersitatē Medici in três spes febres sanguineas diuisere quarū salubrior est Epimastica cuius augumētū & status uix percipit̃ sed uidetur incipere cum seuis accidentibus & semp declinādo arimittit̃ nā cōtinue pulsus humoris putridi resoluitur q̄ generetur. Altera dicta est Omotenus que grauiter semp affligit sicut febres quādo sic in statu & eius augumētū & declinatio pp breuitatē nō pcipitur & solet curari erectica expulsione fluxu sanguinis nariū uel fluxū uentris & q̄nq̧ circa nonū uel decimū septimum diem interimit ut morbi acuti tertia spes est. Augmastica que septez dies continue auget̃ ad crisim uel ad mortē pterea sanguis q̄nq̧ est magis simplex & interdū mixtus cum flegmate crasso uel tenui & febris est lenior & quandoq̧ cōuercit̃ in colerā & accidentia sunt seuiora maxime q̄n febris pmutatur ad causonez uel ad frenesim & q̄nq̧ febris sanguinea facit squinantiam & q̄nq̧ pleuresim interdum sonnū profundū et grauez litargiam intimat sed plerūq̧ inflationē intestinorum decernit pueris morbillos & uariollas sed prouectis aliquod apostema uel p mucatur in febrem quartanam.

De signis febris sanguinee.

Febris sanguinea inchoat sine frigore & rigore & cōtinue sine qetis interuallo affligit nisi q̧ in mane solet paululū refrigerari & solet pcedere segnities & membrorū cōflactio grauitas corporis & dulcedo oris uel sputi. Sed postq̄ inuadit alii nequeūt dormire alii graui sonno corripiunt̃ sz sōnia eoy̰ circa res purpureas & sepe letas uersātur tumescūt uene & una cū oculis humidis facies rubet̃ plures cōquerunt̃ de dolore dorsi uel pulsatione tēporū & capitis cuius arterie fortiter pulsare solent pp multitudinē uapoy̰ q eleuant̃ ad caput Alii inqetudine & antietate pcordioy̰ uexāt̃ pleriq̧ inflationē intestinoy̰ patiunt̃ alii feruido calore ualde estuāt uel capitis dolore torquent̃ aut dificultate anelitus tussi & asperitate gutturis laborāt & post os dulce fit insipidū deinde amarū et lingua nigrescit pruriētē nasum admotis manibus scalpere solent q đ quidē q̄nq̧ est signum motale. Amplius pulsus febris sangnince magnus est frequens uelox plenus leuis et parū uariat̃ at urina rubea et ē crassa sinocha qdem sine putredine mitis est sicut effimira sed accidentia putride ferbris sunt longe grauiora pcipue si colera secum miscet̃ flegma uero plenitudinē et longitudinē auget sed calorē et seuiciam minuit. Qualitas autem homoris secū mixti crassi uel tenuis ex flobotomia et colore excrementoy̰ colligit̃ nusq̄ sudāt nisi plurimū bibant uel desinat febris aut alter humor pter sanguinem fuerit uñ emanat sudor sz totius corpis sudor in febrib9 cōtinuis q nō fit ex nimio potu sigificat lōgitudinē ul̃ maliciā febris et q̄n in febribus cōtinuis post aliquot dies supuenit ex inspato trepidus rigor significat q̧ malus humor extra uenas excutitur et sanatur eger nisi eiusmodi riogor propter copiā materierum uel dibilitatem uirtutis accidat. Quādo in febris cōtinuib9 aliqs

neruus quãdoq; parump tremit sicut quando contrahitur & relexat' significat no cumentum uel appostema cerebri & amentiam & solet pcedere frenesim in febrib9 continuis gurgitatio intestinorum. febre sanguinea perire solent qui grauioribus accidentibus torquentur infestissima inquietudine seuissimo dolore & antietate ue xant' fluxus sanguinis narium saluberimus est & febrem & eius surditatem siquã inducit & dolorem capitis sanat. Sed mortalis est sanguis niger qui quotidie uel al ternis diebus paulatim ex naribus fluit & maxime in ferioribus diuturnis.

De remedio febris sanguinee.

PArce comedat & uitet que generant multum sanguinem sicut caro uinũ & oua & regimen uite declinet ad frigidum & humidum & comedat pa/ natellã uel farris iuscula & ordei cũ amingdalis condita & zuccaro consp sa panem mollitum inblodiis pullorum uel aliarum carniuz borragines blites endiqua, lactucam cucurbitas cucumer poma granata & similia & condantur cibi cum succo limonum rancidorum acresta uel aceto & bibat aquã ordei uel sim/ plicem aquam coctam uel mixtam cum modico zuccaro uel iuleb & ĩter alios cibus delicatus & suauis est iusculum quod fit ex lacte amingdalarum uel seminum co/ mnnium frigidorum extracto cum aqua ordei & coctum cum zuccaro usq; ad spis/ situdinem & cuiuscunq; generis cibi sint facilis digestionis & modici nutrimenti. Veruntamen si debilitas uel senectus aliter postularet comedat carnes & bibat ui/ num mixtum sed modicum & tollerent sitim & abstreneant a salsis preterea se po/ nant febrientes omnem aĩi sollicitudinem & timorem & mente & corpore quiescãt & ab inquietudine querimoniis & exagitatione abstineant & accumbant in camera amena nec degant prope terram neq; in loco frigido uel humido & caueant/a/uen/ tis: & in estate calor refrigeret' cum rosis pampineis foliis arundinum uel sallicis & in hyeme frigus igne & profumigiis repellatur. Dormiant quantum sat est secũdũ consuetudinem & si diutius dormirent excitent' qui uero non possunt dormire ca piant semen papaueris uel eius sirupum cum aqua lactuce & lineant' tempora cũ unguento populeo uel succo semper uiui uel radicis mẽdragore aut unguẽtis opi/ atis flobolometur bis ter uel quater & quanto citius tanto melius ex basilica qui/ dem si sanguis in hepate uel inferius abundauerit aut inflatio in intestinis ꝑcipia tur cui recte medet' flobotomia & non uentris solutio. Si uero plenitudo est in to/ to corpore flobotomet' uena communis & cefalica/si/de dolore & grauedine capi/ tis conqueritur maxime si facies rubet & premittas elistere cum decottiõe malue bli tis foliorũ uiolarũ & adde crassie trat ruc. rub. di. ʒ. v. añ uiol'. ʒ ui ℥ i. v. si uero febri ens inquietudine ualde afficeret' uel aliquem grauem dolorem aut passionem sto/ machi & nauseam pateretur differat' flobotomia quousq; eiusmodi accidẽtia remit tantur omnino nisi dibilitas uel ea que diximus obstiterint q̃ citius poteris prope ra flobotomiam ante quartum uel salutem septimum diem flobotomia quidẽ tut'

est & salubris in hac febre & debet sepius reiterari uel saltē fieri uberior sed ante lip/ potomiam & animi defectionem sanguis retineatur tangas enim pulsum quando flobotomatur & q̄ primum deficere incipit claudatur uena deinde digeratur mate/ ria suttilis quidem cum sirupo de endiuia de granatis de portulaca uel uiolato: & materia crassa cū sirupo acetoso & ozixacara. Aut quolibet mane febriēs capiat qua tuor uncias uel circa huius potionis. R. succi endiuie buglosse lupulorū uin: gra/ natorum ante. ℥.ii. aque boraginis capillorū ueneris endiuie ante. ℥.iii. aceti. ℥.i.v. zuccari albi. ℥.iiii. coquantur & si libet clarificentur & aromatizentur cum sandalo rum. ʒ.v. camfore. ℈.iiii. & abinitio quotedie exoneretua corpus/a/ fecibus comu/ nibus sponte uel cum clisteribus lenitiuis & interdum minoretur materia digesta cum aliquo solutiuo. Interim diligenter & studiose reprimas siqua accidentia ma la insurgerent periculosa & refrigera caloris incendium secundum q̄ oportet & ne arescant bibant interdum uinum granatorum cum aqua acetose uel endiuie Aut iuleb ex aquis refrigerantibus & appropriatis compositum quale est hoc. R. aqua rum endiuia lib mediaȝ boraginis buglosse luporum uel cicoree añ. ℥.iiii. zuccari ℥.vi. clarificetur & aromatizetur cum pauco cinnamomo sandalis uel ligno aloes Aut. R. aque rosate uiolate acetose endiuie florum nonuferis uini granatoruȝ añ ℥.iii. zuccari lib mediam clarificetur & aromatizetur & supra; & da conseruas zuc/ carorum cordiales & electuarium Diaplunis nō solutiuum & linias tempora dor sum renes & hepar cum unguento albo sandalino uel populeo & si opus est refri/ geretur Cor cum hoc Epitimate. R. aquarum rosarum uiolarum boraginis buglo se añ. ℥.iiii. sandalorum singulorum rosarum spodii añ. ʒ.i. ossis de corde cerui co/ roci añ. ℈.i. camfore grana sex aceti. ℥ v. calefiat & cum panno de grana uel sindo/ ne Cor epitimetur sol hepati inflāmato melius cōfert hoc. R. aquarum endiuie lib i. rosarum cucurbite lactuce ante. ℥.ii. aceti. ℥.i. sandalorum singulorum ʒ. spo dii ʒ.v. coquantur & cum panno purpureo grauato hepar refrigeretur. Sinocha autem inflatiua que sicut causon estuat frigidiora exposcit post ubi seuientia ma/ la fuerint sedata uel saltem remissa & materia digesta soluatur colerica cum electu/ ariis plunorum solutiuo uel succi rosarum aut psilii si colera cum flegmate fuerit mixta soluatur cum eluecto de dactilis. Et materia melancolica purgetur cum sero caprino quod dicitur aqua lactis & coctione sene & Epitimi. Deinceps prouoce/ tur urina cum emultione & lacte seminum comunium frigidorum & cum sirupis da radicibus uel deciariis & aquis apii & feniculi. Et resoluantur reliquie malo/ rum humorum cum frictionibus & sudor̄ qui facile potest prouocari cum aqua ordei & modico nino ueteri optimo aut concottione milii excorticati & modico ui no aut calidis lateribus hinc inde admotis. Demum restauretur cum electo opife/ ro saunia. Restauratiuo ex pinis Confectione Abatis uel trium sandalorum & similibus Reliqua uero accidentia curentur secundum q̄ dicemus in propriis ca/ pitulis.

C Olera simplex pura q̃ in uenis dũ taxat putret facit febrem continuã grauiorẽ quidem magis acerbã & uniformem q̃ est proprior cordi hepati & stomaco constituta & hec a nr̃is incensiua/a/grecis causon numcupat᷑. Si uero pura colera solum extra uenas putret decernit tertianam purã q̃ alternis dieb9 affligit & recedit sed si partim in uenis & partim extra putrescet oĩo continuam facit sed alternis diebus crescit & decrescit & tanto magis cõtinua ẽ & seuior quanto maior portio est ꝓprior cordi. Itaq3 faciunt febrez magis cõtinuã & grauiorẽ copia & malitia putride colere & mali sanguinis secum in uenis mixti & ꝓpinquitas cordis. Sed si colera putret in ueuis/a/corde remotis febris est mitior & habet lucidiora interualla q̃ que extra uenas circum p̃cordia putret. Altera quidẽ colera mixta quãto plus flegmatis habet tanto mitiores & logniores parosismos & febrem drcernit adeo ꝙ duos uel quatuor & qñq3 sex menses durat & qui non recte curantur in splenis uel hepatis uitia incidunt preterea febris tertiana altera est simplex & altera est dupla simplex quidem alternis diebus affligit & qescit sed dupla it & redit quotidie & eius parosismi sunt multo breuiores & qetes logniores q̃ flegmatice & diferunt inter se pluribns aliis signis que in ꝓpriis capituls dicemus fit aũt dupla tertiana qñ colera est in duobus locis distinctis & una pars uno die & altera altero ad putredinem mouent᷑ & alternatim qescunt nec uerisimile est ꝙ colera in eodẽ loco posita quotidie putrescat uel ex eadẽ mInera aliqua pars putrida quotidie emanet & fluat. Si uero colera & flegma sunt indiuersis locis locata et simul uel successiue secundum propriam naturam putrent faciunt semitrideum Ad sũmum febres colerice sunt breues sed intollerabiles pp seuitiã malorũ accidentium eis sicut Estus/Inquietudo/Insonnes uigilie/mistitia/displicẽtia/gustus corrupt9 uel ablatus/nausea/uomitus/sitis arida/os amarũ/nigredo lingue siticitas uẽtris & interdũ fluxus sed plerũq3 dolor capitis et qñq3 amentia.

De signis tertiane.

I Ncipiunt parosismi tertiane cum crebra horipilationis puntiõe. deinceps continuo mẽbra uehemẽti rigoris tremore quatiunt᷑. Qui autẽ sine horripilatione et rigore incohant leuiores sunt et citius finiunt. Interdum frigore torpent q tertiana patiunt᷑ qa calor naturalis pp agitationez materie refugit ad cẽtũ et membra frigent exteriora. In febre quartana frigus diutius durat et grauius est in fine q̃ in principio sed in tertiana rigores in principio sunt rigidiores et cito mitescunt adueniente calore qui uemehenter inflammãtur et excitat seua accidentia inquietudinem dolorem capitis sitim iram furorẽ et adimit sõnum si uero colera est instomaco posita gustum aufert et prestat uomitum et amaritudinem/oris. Sed calor tertiane est mitior causonis et quanto diutius tangitur tãto leuior percipitur sed in causone continue acutior et maior sentitur pulsus uero tertiane est uelocior et frequentior et minus diuersus q̃ in reliquis febribus et coartatur inprincipio et in statu est ualde uelox et frequens sed in augmento est magis diuer

sus q̄ in reliq̄s tpibus. At urina ē tenuis & rebea sȝ pp admixionē flegmatis fit craſ sior & minus rubra. Dupla tertiana quotidie accedic & recedit sicut flegmatica sed parosismi tertiane sūt multo breuiores & an̄ duodecim horas sedant̄ & finiūt cum plurimo sudore & deniq̄ febres colerice & tertiane coligunt̄ ex acuitate inqetudīe breuitate posismoꝝ iuuētute estate cōplexiōe calida regiōe ex cibis colericis cōsue/ tudine ex frequēti illaꝝ euentu ex pulsu urina horripilatione calore et ꝑegistionib⁹ febresq̄ tertiane que ex pura colera nascunt̄ similiter causones & relique egrieudi/ nes acute in quatuordecim diebus terminant̄ nisi malo regimine prolognentur.

De drīs que sunt inter tertianam purā mixtā & cōtinuam.

Era tertiana/a/mera colera & mixta/a/colera flegmati mixta generat̄. Rur sus pura in septimo posismo uel citius terminat̄ nisi mali regiminis cau/ sa prolōget̄ & eius parosismi breues sūt & p spatiū duodeci horaꝝ sudant̄ uniformiter quidē anticipando augent̄ usq̄ ad statū perinde uniformiter remittirur. Insinuant aūt cum breui rigore & horipilatione & q̄ cito calor accendit̄ & continue magis & magis molestus & intolerabilis efficit̄ & p totius corpis ptes tractim serpit postmodū in declinatione & q̄nq̄ in statu sudor affluenter exuberat & in pura tertiana citius digerunt̄ mali humores in prima s̄c̄da quarta uel saltē in septima die apparet digestio in urina quib⁹ sane diebus p uomitū uel uētris fluxū crisis contignere solet & q patit̄ merā tertianā facile pallet & citius extenuatnr. Ter tiana uero mixta & que a colera flegmatiōe dependet ex oppositis signis dignoscit̄ nā quanto plus flegmatis colera habet tāto plures & lōgiores parosismos decernit & quāuis sint leuiores tn̄ ultra duodecim horas & q̄nq̄ diutius durāt imo triginta horas interdū affligūt & pares accessiōes eodē fere tpe seruāt q̄nq̄ tn̄ anticipāt & q̄n q̄ in ipso augmēto postponūt. Sed plerūq̄ incipiunt duas uel tres horas an̄ occasū Rigor frigidior est & diutius durat sed calor est leuior & accidentia sunt mitiora. parosismi finiunt cū modico sudore alicuis mēbri & nō sudat totū corpus nisi i sta tu uel circa egritudinis uniuersalis q͛a flegma dificilius & serius digerit̄ q̄ colera. Rursus parosismi q̄nq̄ incipiūt sine ullo rigore q̄nq̄ cum modico frigore crurius sȝ plrūq̄ cū rigore & horipilatiōe. Tertiane aūt cōtinua ex magnitudīe seuitia & cō tinuitate paroſismoꝝ cognoscit̄. nā alter parosismus isinuat̄ q̄ primū finit p̄cedēs et modica qes longos et seuos parosismos distinguit et hec febris nō solū ex mera et mixta colera sed ex malo sanguine ceu sinocha generat̄.

De remedio mere tertiane.

m Era tertiana frigidis et humidis curatur uerum quanto febris est ardē/ tior tanto frigidiora exposcit. sed uictus sit parcus in principio et conti nue parcior in augmento et statu et nutriatur cibis bone substantie et

facilis digestionis panatella farre blite borragine pane blodio mollito uel pane so to explexo & zuccaro cōsperso sed si debilitas uel consuetudo cibos maioris nutri menti exposcat prebeas pullos & carnes delicatas edi uituli uel aues laudabiles & coquant' cū acresta lactucis cucurbitis uel papauer' a bo q͂d refrigerat & ꝓuocat sō num delectāt & iuuāt limones citri poma racida dulcia pluna damascena cucumer & poma granata que multū ualēt acria sed dulcia magis delectant. Aqua aūt cucur bite plurimū infrigidat siue cū iuleb cum uino bibatur aut cum ea carnes coquant' & extrahit' hoc mō abscindatur collū cocurbite & quarta uel quinta pars intus cō/ cauetur & pasta tenui circūder' tota cucurbita preterq͂ ubi est cōcauata & coquatur infurno & concauum implebitur aqua similiter extrahit' aqua ex cucumere. R elī qui uero fructus sunt deteriores & maior pars in stomaco corrūpunt' similiter oua & lac sed dura digestionis & mali nutrimenti sunt offa ex pane & uino caseus laga/ ne & pastilli. Et cibi modico sale cōdant' quia salsa exiccāt & siticāt. Et bibat aquaꝫ que sit cum uigesima parte ordei usq3 ad consumtionē medietatis uel amplius coc/ ta & ne forte displiceat aliquid zuccari secum dissoluat' aut bibat uinum granatoꝝ dulciū q͂d facile cōseruatur coctum aut bibat uinum ꝓcedum debile clarū & albū quod non sit dulce sed plurima aqua mixtum & abstineat a plurimo potu ꝙ si nō posset diutius tollerare sitim bibat iuleb dilutū simplici aqua cotta preterea exorta re egrum & omnem aī sollicitudinem & molestiam seponat & curet dūtaxat ut ua leat & degat in conclaui ameno & salubri & in estate refrigeretur aer cū rosis pampi neis foliis salicum & arrundinum uel maxime caueat ne plumosus glabatus uel ce ruical nimis calefaceat. Abinitio autē minoretur materia cum electuario cattolico lenitiuo de tamaridis uel diamāna & si malus sanguis superfit adaptent' uētose cū scarificatione dorso et naticis et quotidie uentris onus sponte deponat uel saltem cum clisteribus lenitiuis nam si stercora diutius in uentre morantur exiccantur et ualde nocent flobotomia sane uenarum est magis necessaria in tertiana continua q͂ interpolata. Item quotidie propinentur digestiua colere sicut sirupus accetosus de endiuia uiolatus de portulaca uel acresta cuꝫ aquis appropriatis diluti' post ubi ma teria fuerit digesta soluatur cum electuario suca rosarum plunorum solutiuo uel psilii & pro dilicatis sume. R eubarbari ʒ. i. spice. ℈. v. aq̄ lactis. ʒ. ii. v. uiui parū pō a tur in hac infusione horas octo postea exprimatur & cum illa exprexione dissolua tur mane. ʒ v. electuarii plunornm solutiui. ʒ. ii. post purgationem uero uel prius quando opus fuerit refrigeretur calor cum linimentis et electuariis confortantibꝫ frigidis et cum conseruis zuccarorum quibus recte miscentur aliquid spodii rosa/ rū sandalorum seminuꝫ comunium seminum portulace succi liquirite et eiusmodi aut electuarii plunorum non solutiui Diarodon. Cōfectionis sandalorum uel aba tis aut adde trociscos ex camfora berberis spodii uel sandalorum. Item febrili calo ri remedio est lac mulieris et tantundem olei rosati cum modico aceto secum mix/ tum dorso et circum tempora linitum succus solatri et semperuiui est frigidor et cū aceto mixtus magis penetrat. Sed magis tēpatū est unguentum albū uel sandalinū

unguentum populeũ uel rosatũ circũ tempora & super hepar linitum huiusmodi aũt linimenta horis parosismoꝝ & sudoris nocent quia opilant & retinet sudoré calor uero intollerabilis ardens apprime refrigerat' cum hoc sirupo qui materiaʒ subtilem reducit ad crassiorem equalé. R. succi endiuie uel cucumeris uel cucurbite lib. ii. v. zuccari lib. i. v. fiat sir. postea in declinatione uacandum est aptioni poroꝝ & resolutioni marerierum cum frictionibus & rebus apitiuis & comedat semina co/munia frigida & restaura uirtutem debilem cum Diarodon cõfectione Abatis uel trium sandalorum aut exibebis hoc restauratiuũ. R. amingdalarũ dulciũ pinearũ añ. ℥. i. auellanaꝝ seminum comuniũ frigidorũ añ. ℥. ii. sandaloꝝ cinnamomi añ ʒ. i. camfore. ʒ. i. zuccari. ℥. v. conficiat' cum aqua rosata. hec eadeʒ & frigidiora opitulantur tertiane continue & utatur eger tenuiori dieta & non comedat carnes nec que faciunt multum sanguinem neqꝫ uinũ bibat & nocua refellat. In primis auteʒ colerice & cuiqꝫ humorali continue flobotomia uenarũ añ quartum diem remedio potissimũ est.

De cura tertiane mixte.

Quantũ mera tertiana/a/mixta differt tamtũdem medela uariat' quanto ergo plus flegmatis colere miscet' tanto minus frigidis & humidis curat' & magis abstrrsiua incisiua attenuatiua & resolutiua exposcit & uescatur eger uberioribus cibis quia mixta est longior. Comedat igitur in principio carnes pulloꝝ auiũ uel uituli cottas cũ radicibus feniculi petrosillini uel apii deinceps cõ/tinue parciori dieta utat' & mane dumtaxat carné edat & uinũ paulatim dimittat & ꝓuideas ꝙ parosismi stomaco ieiuno occurrant nam si ante meridié ueniunt dimictat prandiũ & tantũmodo cenet. Si post meridié febris inuadit comedat sũmo mane & non cenet nisi forte postq̃ febris recessit sed post mediã noctem & in horis nõ cõsuetis cibus plus nocet q̃ iuuet Degat in camera sicca lucida & caueat ab aere no/cuo/a/uentis & humiditate parietũ & terre & calefiat in hyeme & refrigeretur in e/state. & si sanguinis esset causa febris minuatur cum uentosis uel flobotomia uenarum ante septimum diem premisso clistere. Abinitio autem exoneret' uenter cum aliquo lenetino Electuario colere & flegmatis solutiuo sicut electuarium cattolicũ & de dattilis deinde quotidie prebeas digestiua sirupum acetosum simplicem cum subduplo mellis rosati & aquis appropriatis dilutum & post quatuor uel quinqꝫ sirupos hoc est quando aliqua pars materie fuerit digesta soluatur cum predictis uel aliis electuariis & post septimum diem permutentur digestiua ad magis aperi/tiua & incisiua sicut sirupus de bisantiis sirupus acetosus compositus de duabus uel tribus radicibus uel quinqꝫ cum aceto uel sine secundum flegmatis uiscositateʒ postea materia digesta iterum purgetur secundum humoris exigentiam colera enĩ flegmatica paulatim digeritur & paulatim euacuetur & prius colera q̃ flegma digeritur qua propter posteriores medicine plus flegmatis q̃ colere soluant abinitio autem quotidie fiant clisteria lenitiua nisi sponte egerat. Inter diu aũt siqñ esset ualde debilis reficiatur cum passulis zuccaro marzapane trazea anisis cõfectis & aliis cõ/fectionibus & qñ ualde sitit bibat iuleb. cum aqua cotta mixtum uel facias hoc. R.

Aquarum rosate uiolate boraginis buglosse an̄.ʒ.iii.aquarum endiuie lupulorum an̄.℥.ii.zuccari.℥.v.fiat iuleb & aromatizet cum cinamomi.℈.i.& tantūdem sandalorum Amplius ad refrigerandum calorem & cōfortandā uirtutē. R. quatuor zuccarorum cordialium an̄.ʒ.v.rosarum.ʒ.i.masticis ligni aloes cinamomi succi liquiritie seminis portulace an̄.℈.i.spice spodii an̄.℈.v.croci grana.v.iuleb quod sufficit & si indiget refrigeretur hepar cū unguento sandalino calefacto uel rosato aut cum alquo epitimate & post purgationem propinabis trociscos cum sirupis aquis brodio uel uino dissolutos calidos uel frigidos aperitiuos uel stiticos secundum necessitatis exigentiam quorum copiam habebis in medicinis compositis.preterea Balneaquandoque sunt necessaria & quod fit ex simplici aqua tepida humectat concottionis ordei sudare facit & camomille sedat dolores & reficit extenuatos sed longe magis restaurant confectiones & electuaria quorum copiā secundum oēm intētionem inuenies in medicinis compositis. Omnino in delectatione debent esse minus frigida & magis apitiua que prouocent urinam & sudorem.

De causone.

C Auson est febris continua incensiua & dicta est/a/caumate hoc est incendio nam qui eam patitur semper ardenti precordiorum incendio estuat procreatur autē ex acutissima colera uel flegmate salso plurimo qđ replet uenas uel abundat in partibus cordi propinquis.flegma autem salsum est aqua colere acute mixta secundum ypocratem sed secundum Auicenam & Galienum est cinis flegmatis adusti aquositate mixtus Causon ferme ē breuior tertiana & magis acuta que seuissimis accidentibus concomitatur & quanto seuior est tanto breuior nam cito interimit nisi cito curetur quippe continue affligit cruciat & lacerat gustū & sonnū adimit uires sternit uiuidum colorem & integram corporis habitudinem in pallentem maciem q̄ cito conuertit & ingentia dolorum tormēta decernit molestissima est & perniciosa presertim senibus quia non nisi a causa ualde contraria eorum complexioni corripiuntur se pauci ca laborant pp frigidam senectutis complexionē colerici febribus contrariam.pueris uero & iuuenibus causon frequentius accidit hiis pp complexionis conformitatem & illis pp abundantiam humorum sed utrique facilius q̄ senes euadunt propter fortitudinem uirtutis Raro tamē accidunt nisi temporibus estiuis & hac febre facilius corripiuntur corpora calida colerica que calidis cibis & malis fructibus uescuntur.sine rigore & frigore incipit protinus humores inflammatur.uapores ad caput effumant qui sonnum profundum interdum sed frequentis maximum capitis dolorem uel frenensim & amentiam prestant. Tamē infra paucos dies ut puta nono undecimo uel decimo septimo die interimit uel curatur cretico uomitu sudore fluxu sanguinis narium uel uētris & quandoque ualida natura totum humorem extra uenas sponte expellit & superuenit horridus rigor & ex insperato febriens sanatur.

q Vanto causon ardentior est ceteris febribus tanto frigidiora & humidiora in actu & potentia exposcit & quia est q̃ breuis parciorē cibum exigit abstineant ergo qui eam patiunt/a/carne & uino & comedat borragines blites cucurbitas & iuscula panis uel farris & bibant uinū granatoꝝ uel aquam cū modico aceto mixtam nisi patiantur apa egritudines neruoꝝ uel stomaci. Aut bibat aquā cucumeris cucurbite uel ēdiuie cū zuccaro cottū sicul iuleb aut. R. aquaꝝ endiuie cucūeris buglosse floꝝ nenufaris añ. ʒ. iiii. zuccari. ʒ. iiii. aromatizentur cū sandalis & cinamomo. uel. R. aquaꝝ latuce floꝝ nenufaris endiuie añ lib. v. zuccari. ʒ. iiii. v. fiat iuleb. Accūbat in loco tēpato & in estate refrigeret cū rosis foliis uiridibus uel flubellis & quo melius pōt mente & corpore quiescat. Abinitio exoneretur uenter cum dattilo lenitiuo ex cassia Diamāna uel electo cattolico & admoueantur uentose cum sacrificatione dorso & naticis. flobotomia autem uenarum suspecta est nisi sanguis malus supsit. postea digerat materia cū sirupo de endiuia portulaca acresta uel de papauere aut det hic sirupus. R. succi endiuie cucūeris añ lib. i. acrsta lib. v. zuc. lib. i. fiat siru. Digesta aūt materia euacuet cū electuario plunoꝝ solutiuo succi rosaꝝ ul psilii. Et refrigeret hepar cū unguēto sandalino & liniat spina dorsi cū unguēto albo uel rosato & circa tpa unguentū populeū. Aut liniat caput dorsum & pectus cū lacte mulieris albumine oui uel oleo ros. secuꝫ mixto aut cum succo semper uiui & aceto mixto. Et naribus attrahatur aqua rosata cum aceto si adest dolor capitis & frenensim times caput abluatur cum hac concottione. R olei ros. aque rosate añ. ʒ. ii. aceti. ʒ. i. sandalorum. ʒ. ii. camfore. ℈. v. calefiat & tepid pecie in eis infuse super caput consum ponantur aut liniatur cum succo solatri aceto mixto. Sed tam frigida suspecta sunt ne opilent. Rectulit Auicena ꝙ aqua endiuie in qua cerusa fuerit infusa & cum panno uel spognia epitimata optime refrigerat iecur imflammantum sed tutius refrigerant & magis conferunt trocisci & camfora ex sandalis expodio ul berberis bibit cum iuleb longo sirupis uel alio liquor Amplius restaurant & refrigerant conserue zuccarorum electum prunorum nō solutiū cōfectiōes abatis diatodō triū sandaloꝝ & zuccarina uel. R. rosaꝝ māne zuccari añ. ʒ. i. succi liquiritie draganti gūmi arabici seminū cucumeris citrulli cucurbite melonis añ. ʒ. v. spodii. spice cinamomi macis corci triū sandaloꝝ cāforo añ. ℈. v. terant & cū aliquo liquore ul quo melius placet capiant. In hac aūt febre maxime cauēdū ē a sincopi bolismo dolore capitis frenesi & huiusmi malis accidētib9 quoꝝ curā i ꝓpriis capitulis explicabimus iferius.

De febre flegmatica.

f Ebris flegmatica est calor ex putrido flegmate genitus flegma aūt est humor frigidus & humidus egre cōcottus in stomaco unde stomacus frigidus ē mater egritudinū flegmaticaꝝ & maxime corripiunt hac febre qui debilē stomacū habent & qui egre digerūt ꝑsertim si cibos frigidos uel dure digestionis comedunt & qui frequenter nauseam patiunt crudūqꝫ & acetosum sepe ructant fastiditiqꝫ cibos moditum appetunt & quibus deniqꝫ nutrimēta in stomaco

facile corrūpunt frequētius autem accidūt senibus & qui in hyeme egrotant et qui frigida humidaq; loca incolunt pueri uero minus sed iuuenes raro hac febre labo rant omnino febres flegmatice sunt ualde diuerse qm̄ reperiunt plures spes fleg/ matis ceu uitrea acetosa salsa & dulcis que faciunt diuersitatem in febribus non so lum secūdū quantitatē & qualitatē sed secundū alioꝝ humoꝝ cōmixtionē. Corrū/ pitur aūt flegma/a/causis primitiuis & opilātibus poros & ꝓhibētib9 resolutionē uaporum.

De signis febris flegmatice.

f Ebris flegmatica interpolata quotidianis parosismoꝝ accessiōibus affli/ git sed numq̄ fere sincerū corpus relinqt quāuis quotidie sex horis qesce re uideat̄ parosismi enim quotidie redeūt & decemocto horae durāt po/ stea p spatium sex horaꝝ uel circa febris recedit qn̄ flegma putret extra uenas a cor de remotum uel saltē modicū est quod extra uenas cor obsidet sed qm̄ plerūq; est multū raro est quin aliqua pars in uenis & aliqua prope cor putrescat iccirco nec tā modice qetis interualla sunt satis lucida s3 minus affligit in sex horis q̄ in reliquo die. parosismi igitur sunt logniores uel breuiores grauiores uel leuiores secundu3 qualitatē & quantitatē flegmatis putrescentis ī uenis uel extra a corde remoti nec nō secundum aliorum humoꝝ admixtationē. Abinitio pulsus est pariuus ꝓfūdus de bilis & rarus sed in ꝓcessu paruitas frequentia cōpensat̄. Valde diuersus est & abs q; ordine uariat̄. Item flegmatici parū sudant na3 crassi uapores & humores uisco si poros obstrunt & exitū sudoris ꝓhibēt & quanto maiores sunt opilationes tan/ to magis deterunt febrem & quāuis flegma sit naturaliter crassum tn̄ pp opilatiōes urina qn̄q; mignitur tenuis exilis & qn̄q; crassa secundū q; opilationes crescunt & decrescunt mignit̄ aūt alba pp frigiditatē humoꝝ & cōplexionis & qn̄q; rubet pp putridos uaporea apitionē poroꝝ & meatu3 p quos fluit urina in uessicam & pp maiorē febris calorē & admixtionē colore uel retentionē urine similiter substantia. urine qn̄q; uariat̄ absq; febris alteratione & interdū torbida opaca pp debilitatem digestiue & interdum tenuis crassa pp opilationes mignit̄ & sic in uaria dispositio nes uicissim mutatur. Egistiones uero sunt fluide & lenes sed in principio sūt du re q2 calor febrilis resoluit humiditatem & facit stiticum uentrem. postea opilatio/ nes ꝓhibent talem resolutionē & infirma digestiua facit lublicam aluū & faciē pali da3 exanguē. Amplius modicus sanguis generatur pp debilitatē digestiue & frigi ditatē humoꝝ qui pp oplationes non possūt resolui quāobrē flegmatici ualde pal lent & alie febres faciunt egrum rubeū saltē in statu. Item febris flegmatica tumefa/ cit femera/frequenter ructat uentositas & fluuide egestiones sepe p uiscera gurgitāt & crebros uentris crepitus facit & plurimā uentositate3 gignit. Calor huius febris leuis est & satis tolerabilis & pp remissum calorē & multā humiditatem flegmaticā parum sitiunt nisi forte flegma esset salsum/multum & putridū uel colericu3. Rur sum calor q̄ primum tagnitur suauis est mox acutus pcipitur & mordax cum qua/ dam asperitate & lenitate mixta & in eodē parosismo interdū difformiter augetur & inequaliter declinando remittitur imo calor in primis parosismis qn̄q; est maior

& inequaliter declinando remittit᷑ immo calor in primis parosismis qn̄qꝫ ē maior q̄ȝ in sequentibus qm̄ tenues & dulces flegmatis partes facilius iflāmant᷑ & resolu unt᷑ q̄ crasse tenaces & ob hac cāȝ febris ex flegmate dulci genita est minor & leui/ or & primi parosismi siue frigore & rigore incipiunt flegma uero salsuȝ horripila/ tionem facit sed acetosū maximū frigus At flegma uitreū nō solū frigus sed acerri mū rigorē prestat & prius incipiunt algere crura & partes extreme mox corpus/a/ rigore & frigore intollerabili corripitur & insinuat calor priusq̄ frigus oīquaqꝫ re/ cedat & qn̄qꝫ frigus post calorē reddit tandē corpus inflāmat᷑ humor aūt frigidus qui nō dū putruit frigus p̄stat dum agitat᷑ sed horipilationē putridꝰ. Quando igi tur flegma putret extra uenas parosismi insinuant plerūqꝫ cum leui frigore cruriuȝ deinde riget corpus postea calet demum recedūt parosismi cū pauco sudore & sepe sudāt tantūmō in aliqua parte. Quando uero flegma putret in uenis uel prope cor facit febrē cōtinuā sine sudore & quiete rigore uel frigore sed qn̄qꝫ cū rigore uel fri/ gore incipit & continua est breuior & deterior q̄ interpolata. p̄terea humores fleg/ matici mites & leues faciūt febrem breuē leuē sine accidētibus & salubrē sed humo/ res graues & acerbi faciunt grauē febrē & accidētia seua & uapores qui eleuant᷑ duȝ putret flegmas qn̄qꝫ sūt plurimi pp copiā humiditatis & flegmatis qn̄qꝫ sunt acu/ ti uenenosi uel ualde mali propter malitiā humoris & interdū ꝓfundum sōnū in/ ducunt in principio parosismoꝝ & qn̄qꝫ spūm & sensus hebetāt uel capitis dolorē excitant sed peiores cor petunt & sincopim intimāt nō solū pp malitiā sed pp co/ piā qn̄qꝫ uapores faciunt sincopim in fine frigidi rigoris nec ab ea febriens prius re uelatur q̄ totum corpus calefiat & fit pulsus magnus & uelox & talis febris sinco/ palis sicut flegmatica quotidie affligit & facit palidam & tumidam faciem & de for mem carnēqꝫ mollem & lapsam & modo flauum modo squalidum corpus facit & diuersis coloribus insignit latera inflat & quandoqꝫ acetosos ructus & uomitus p̄/ stat & cum sincopis iminet labia nigrescūt ardētes oculi ingea ueriditate suffusi splē descunt & qui cor debile habent grauiori sincopi facilius corripiuntur. Rursus ua pores qui faciunt sincopim quandoqꝫ generantur ex flegmate colerico & sunt acu/ ti colericis & sepius ginguntur in corporibus calidis & siccis et faciunt rariores pa/ rosismos et tertianā pene imitantur sonnū adimūt et qui huismodi febrem patiun tur perpetuis uigiliis et inquietudine uexant᷑ et q̄ cito extenuant᷑ uires amictunt et sepe insincopim incidunt et qn̄ uapores sunt pestiferi uel uenenosi ante septimū diem perimunt: preterea febres flegmatice raro abosoluuntur/a/ dolore stomaci et interpolate solent facere sudorē soluȝ in capite uel inpectore pp diuersitatē humoꝝ qui nō simul digerunt᷑ sed tenaces et magi dificiles prolungant febrem. Item repe/ ritur alia speties febris flegmatice que infrigidat precordia et intesttina et calefacit extrinseca cuius diuersitatis causa est flegma uitreum latitans circa corporis centrū quod non sentitur quādiu quiescit quoniā membra que cōtinēt ipsum iam assue uerunt illius frigiditati quando uero ad putredinē mouet᷑/e/ proprio loco recedit et p calida membra discurrit et ualde frigefacit in principiis posismoꝝ sed putridā

uapores qui ab eo resoluuntur calefaciunt mēbra exteriora & testant̃ hūc humorē esse ualde frigidū eius inditia ut puta : urina que est alba & cruda & pulsus qui est tradus & rarus. Et quāuis febris flegmatica quotidiana redire exacerbatione soleat interdum tñ flegme est adeo tenax & modicum ꝙ tertiane uel quartane periodos imitat̃. Substantia enim febres humoralis colligit̃ ex humoribus & secundū eoꝝ exigentiam curatur & non secundum parosismoꝝ ordinē. Cōtra est alia febris spēs ex oposito precedentis distinta in qua calent interiora & exteriora algent siue quia flegma est modicū seu colericum crassum & tenax utrūq̧ enim dum putret in centro corporis constitutum reuocāt intus calorē naturalem & membra exteriora frigescunt siue quia interiora pp putredinem calent & flegma uitreum ad exteriora mouetur seu pauci uapores ex putredine resoluunt̃ seu pp opilationes non possunt ad exteriora penetrare seu pp frigidam uapoꝝ substantiam calor febris solū in ptes ꝓpinquas diffunditur & frigent extrinseca ex utriusq̧ uere causis tertia species cōponitur & qui eam patitur frigus simul cum calore passim p corpus sentit siue qa frigidi humores in diuersis corporis partibus constituti cum agitantur & putrent alter in alterius loca accensos transmittit uapore siue quia flegma uitreum dulci miscetur quorum alterum in sua frigiditate diu conseruat̃ & alterum facile putret & calidos uapores passim effundit. Et quāuis ꝓprium febris sit totum calefacere corpus tñ interdum calor ab opilationibus uel aliis causis impeditur et icirco nō potest ubiq̧ diffundi preterea febres flegmatice diurne sunt deteriores nocturnis qm̄ in die uapori sunt magis apti & facilius inde uapores resoluunt̃ quamobrē humores flegmatici non nisi ratione copie uel malitie in die putrent & eius febres facile ī ethicas conuertuntur nocturne uero idropisim nisi recte currentur flegma dicitur pituita quāsi petens uitam & eius febres sunt plerūq̧ longe graue & sepe mortales pp malitiam digestionis passiones stomaci modicam quietem & propter maximas opilatiōes nā q eiusmi febre laborāt plures de stomaco cōquerunt̃ gustū amictūt nauseā & uomitū patiunt̃ & tādē multi ydropici uel ethici ex hac febre pereunt.

De cura febris flegmatice.

Quoniā cōtraria cōtrariis curantur & febris res frigidas & humidas & flegma calidas & siccas exposcit febris flegmatica mediis tēpatis recte curat̃ uel saltē debēt esse tēpata quo ad q̄litates passiuas qm̄ siccitas stiticat & cōsumit humidū radicale & humiditas cōseruat flegma & redūdat in stomaco. Itaq̧ sex illa genera rerū qbus cōtinue necessario afficimur debēt ēe tēpata uel modicū declinare ad calidū qm̄ plerūq̧ intētio & recta cura ē agere cōtra cāz potius q̄ refrigerare febris calorē cā aūt febris flegmatice est flegma frigidum & humidū genitū in yeme uel/a/ rebus frigidis & humidis. Omnino uero caliditas et alie qualitates debent qn̄q̧ esse megis tempata & qn̄q̧ augeri secūdū tpa crescentis & decrescentis febris uel maxime secundum diuersitatē flegmaticis nā in principio debēt esse tēpata

postea cõtinue magis calida incisiua et aperitiua Rursus flegma dulce calidis temp atis: acetosum magis calidis: uitreũ calidissimis: salsum frigidis et humidis curatur In hyeme igit͛ foueat͛ eger calidis & calefiat camera in qua recumbit & suffumige/ tur cũ iunipero thure tasma pini corticibus mali appi |uel |laudano & suffumigiis compositis & cũ pedes pp aduẽtũ parosismorũ frigore incipiunt calefiat corpus cũ lateribus calidis & aliis oportunis remediis. In primis aũt diligẽter obserua ut pa/ rosismi inuadãt stomaco ieiuno & si comode fieri potest comedat hora qetis uel i/ declinatiõe uel saltẽ hora cõsueta dũmodo circa illam horã nõ incipiãt parosismi & cibi sint facilis digestiõis & in principio magis tãperati sed in processu cõtinue cali diores & magis suttiliatiui & incisiui & tanto magis quãto flegma ẽ magis uiscosũ & tenax sicut uitreũ q̃ď etiã abinitio suttiliatiua & incensiua exposcit sicut sunt spe ties aromatice/ Mel/ & acetum sed quãtitas ciboꝝ pluris uel modice substãtie metia tur scđm lognitudinẽ febris. Vnde modicus cibus cõpetit febri cõtinue q̃ latica nũ cupat͛ eo ꝙ intus latet similis ethice & parũ exterius apparet & intus urit breuis eẽ & multis mortalis maxime senibus qb9 latica & sepulta appellat͛. Sed periodica ẽ lõge ꝑlixior & duobus mensib9 uel diutius durat qua pp plus exigit cibi. Vesca tur igit͛ carne & optimis sed in minori quãtitate q̃ cõsueuit in sanitate & cõdant͛ ci/ namomo gariofilis uel mace & croco & cõpetit maxime in augmẽto & statu blodiũ cicerũ rubeoꝝ in quo fuerint cotte radices feniculi apii uel petrosillini nã hee radi/ ces attenuãt humores & remouent opilatiões spẽs aromatice calefaciũt & ualde cõ/ fortãt mẽbra principalia & eorũ uirtutes maxime cor & digestiuã Mel calefacit sut tiliat abstergit nutrit cõfortat sed inflat nisi sit cottuꝫ Acetũ incidit uiscosos humo res & facit penetrare medicamenta in omnia membra sed frigidum & siccum & no/ cet stomaco & neruis passule sunt optimi nutrimenti & hepati saluberrime. Anisũ discutit uentositatem aperit opilationes & confert stomaco cui maxime etiam presi dio est mastix spica et cinnamomum Risum corigit flegma salsum sed milium ex/ corticatum panicum et caules desiccant aquosum sed carnes laudabiles sunt cibi lõ ge meliores et condantur cum speciebus stomaticis aromaticis uel odoriferis quas dicemus in medicinis compositis uel species infundantur in succo limonum ranci dorum uel citri et erit sapor gustui delicatus uel utantur flegmatici hiis speciebus. R. ligni aloes ʒ. ii. cinnamomi ʒ. i. gallie muscate ʒ. v. zuccari. ʒ v. Item. R. cinamo mi cardamomi añ. ʒ. i. v. gariofilorum. ʒ. i. zinziberis masticis ligni aloes macis añ. ʒ. v. croci. ℈ v. Aut. R. ligni aloes cubebe berberis seminum melonis cucumeris cu curbite citrulli añ. ʒ. ii. rosarum corallorum rub. margaritarum boli armeni sanda/ loꝝ alborũ citrinorũ rubeoꝝ añ. ʒ. i. spodii carabe draganti seminũ portulace floꝝ buglosse succi liqritie cinamomi/ mastis añ ʒ. v. cãfore. ℈. i. fiant spẽs q̃ refrigerant ꝑcordiorũ estum sedãt sitiꝫ tremorẽ cordis et sincopim arcẽt Aut ex eis et melle ro/ sato fiat electuarium aut cũ zuccaro cõfectio solida ut libentius/ a/ fastiditis appeta tur et bibãt flegmatici aquã mulsam uel uinũ mixtum et abstineant/ a/ plurimo po tu q y propisiꝫ facit gustũ aufert et sepe dolores itestinos et fluxũ decernit. in ꝓcessu

Latica febris

uero & declinatione uinum uetus est melius. Sed extra prandium & cenaz sitiens bibat postq̄ aliqd comederit hoc iuleb. R. aquarum milisse lib. i. feniculi apii ab/ sinthii añ. ℥. iii. mellis spumati lib. v. aromatizet' cū paucis gariofilis & cinnamo/ mo sonnus uel uigilie si modum excederent ad consuetam mediocritatem reducā tur & quo melius potest animo pacatus & corpore quietus preceptis phyfici periti diligenter pareat in primis autem exoneretur uenter cū electuario cattolico de dat/ tilis uel cassia flobotomia uero raro est necessaria nisi abūdauerit sanguis uel febris esset continua. Digeratur ergo materia flegmatica primo cum molle rosato & oxi/ melle simplici postea cum sirupis de bisantiis uel acetosis de radicibus & quolibet mane per duas horas post sirupum & ante plandium fiat clistere cum concottione camomille meliotim foliorum caulium centauree pulegii ante. M. i. seminis aneti anisi feniculi ante. M. i. & post concottioné addat' mellis ros. ℥. i. v. yere pigre zuc cari rub. añ. ℥. v. olei anetini. ℥. iii. salis. ʒ. i. v. uel fiat clistere cu blodio galli decre/ piti quod est saluberrium Aut concottione furfuris anisi feniculi paratarie malue & Mercurialis. Clistere uero ex sero lactis caprini cum quo fuerit cottum poliodi um & fumus terre attrahit flgma salsum et melancolicum. Digesta autē materia pa/ ulatim oī ebdomoda euacuet' cum p̄dictis solutiuis uel cum pillulis aromaticis/ de yera/stomactiis uel cū electuario indo uel benedicta Quando uero flegma est salsum uel colericum digeratur cum sirupo acetoso simplici & sirupo fumiterre de inde cum sirupis de bisantiis uel acetosis de radicibus & paulatiz sepe purgetur cū electo de dattilis Amecchino pillulis de fumo terre uel de yera. flegma aūt colericū apprime digeritur cum sirupo acetose simplici & melle rosato secum mixto. Sed fle gma uitreum primo digeratur cum oximelle simplici & sirupo acetoso de duabus uel tribus radicibus deinde cumoximelle composito uel suquillitico aut sirupo de eupatorio dilto cum aqs apericiuis apii feniculi uel eupatorii & oī ebdomoda pur gabis digestam materiam cum electo indo benedicta catartico uel trocisitis de col loquintida aut cum turbit correpto hoc modo. R. turbit. ℥ i. zinz. ℈. i. sed delecta bilius cum tantumdem zuccari & aliquo liquore potum. Confectio uero turbit est melior. V bi aūt in primis diebus ambigeres an febris esset colerica uel flegmati ca exhibeas sirupum acetosum cum cū melle rosato que digerunt utrāq; materiam & precipias parciorem dietam quosq; humor febris causa inotetescat & digestam materiam paulatim euacua partim cum clisteribus & partim cum solutiuis que di ximus & non expectes totius materie digestionem ne exuberantia humorum cor obruant. Quippe materia tanto magis digesta est quanto tenuis urina magis spissa & densa mingitur cum meliori ypostasi & quanto magis frigus re/ mittitur & calor augetur & quanto magis parosismi postponunt & serius re uertuntur. Vomitus autem facilis & rarus confert & plīm iuuat sed dificilis & fre/ quens debilitat stomacum. prouocatur enim uomitus cum sirupo acetoso uel exī melle simplici & cum concottione seminis rafani ceparum cartami assari salis gēme salis indi & seminis genestre. Sed eleborus Merzereō cataputia & cucumer asininꝰ

uiolenter uomere faciūt sed compescunt uomitum gariofili & eius electum Miua citoniorum & Diacitonium. Amplius sūmopere sit tibi cure tutela stomaci cuius uitio flegmatici oēs fere moriunt᷑: liniat᷑ ergo stomacus cū oleo masticis uel spice nardi aut unguēto stōatico unguēto masticis Martio uel de bacis lauri Aut appōatur hoc cerotū. R. masticus. ℥. i. spetierū pillularum aroticarum. ℥. i. olei nardini qd sufficit sed multo magis conferunt aromaticum rosatum confectio rosarū electuꝫ ex gēmis ligni aloes musci citri Diagalanga et plura alia que scripsimus. preterea post digestionem & euacuationem sunt utiles stomaco remouent opilationes & febribus medentur Trocisci Diarodon trocisci rosarum eupatorii reubarbari absintii manne aloes anisi & lacce. Si uero timeres ydropisim da diacūcumam dialaccam electū sqnanti Mirre celidonie costi eupatorii uel rure. Dixit Galienus ꝙ hoc elc͞tꝫ digerit & attenuat crassos humores & sanat febrem flegmaticam. R. absintii aristologie rotunde anisi feniculi squinanti fructus balsami macis ciperi agarici ireos an͞ ℥. i. confice electum cum melle rosato & pondus eius detur secuudum quantitateꝫ castanee. Rectulit Auicenna ꝙ oleū cottū cuū tela aranee & corp ilinitū exinata ꝓprietate sanat flegmaticas febras. Absinthiū & uinū cū eo cottum pristinum gustū restituit. preterea febres flegmatice interdum fiunt sincopales ab incursu humoruꝫ & putridis uaporibus qui obruunt cor & inducunt defectionem animi. Sed eiusmodi febres dificilime curantur nam nisi earum humores in principio purgentur coutinue fiunt grauiores & magis molesti si uero indigesti purgantur uirtus agitatur & resoluitur & febriens morti ocius succumbit. Rursus uberior cibus auget hūores & febrem & fames adimit uires & sincopim excitat sed tutius itur pre medium utriusꝗ discriminis & non nisi materia digestam paulatim & leuiter euacuetur & parcius & frequētius nutriat᷑. Buccella panis tosti in optimo mero uel uino granatorum imbibita sincopim arcet & contra defectionem animi efficax est electum ligni aloes & musci.

De febre quartana.

Febris quartana re uera deberet dici tertiana quoniam quoquo tertio die reuertit᷑ & febris colerica īterpolata deberet dici alterna quia alternis diebus redit & flegmatica quotidiana quia quotidie affligit sicut sanguinea appellatur continua. Rursus humores quos greci flegma coleram & melancoliam uocant latini pituitam bilem & atram bilem appellant. Nos autē sumus sequuti cōmunem modum loquendi medicorum. Et melancolia altera ē naturalis & necessaria altera mala & corpori obnoxia que si non putret gignit cancrū lepraꝫ uel aliud apostema malancolicū. Sed putrida decernit febrem quartanam melancolia autem est fex quatuor humorum principalium que quidem procreatur/a/ legu minibus caseis duris carnibus bouum poreoruꝫ & malis cibis crassis & dificilis digestionis Aut est cinis adustoꝝ humorū quos incēsere sollicite/cuediuturna me/stitia timida pusillanimitas/insonnes uigilie/ Aarida sitis/ieiunia fames & labores intollerabiles. Vel maxime eiusmodi cinis generatur ex incēdio aliarum febrium

et ppterea febris raro incipit quartana sed plerūq; sanguinea aut flegmatica et qñq; colerica et postea conuertitur in quartanā Nam facilius et prius corrumpunt̃ alii humores q̃ melancoliā pp eius duritiē et solidam grauitatē et propter eādem causā febris quartana plerūq; est interpolata nam eius humor est adeo inectus et tā dificilis putridinis ut prius extra uenas expellatur q̃ putrescat. quin est et ob putredinis dificultatē parosismi reuertunt̃ multo tardius q̃ in ceteris febribus et biduū qetis interuallum porrigit̃ et quarto quoquo die redit qñ quartana est simplex sed dupla singulis duob9 dieb9 continuis affligit et tertio qescit: fit aūt dupla qñ minere putrescētis melancolie sunt in duob9 corporis partib9 seiuncte. Item febris quartana ē longior ceteris pp grauitatē et duritatē melācolie et dificultatē putredinis adeo q̧ uix ante annū recto regimine curatur sed eo neglecto diutius durat uerūtñ salubris est et neminem interimit nisi forte decrepitos uel pp malū regimen naz bibuli lurcones & qui nequeunt saturitatē expleri primum in splenis uitia postea in ydropisim incidunt: sed quartana sanat epilentiā spasmū & dementiam. Et febres quartane plerūq; solent accidere circa etatē primi senii & i autūdo in quo tp̃e hūores melancolici maxime crescunt & febre quartāe fiunt longiores maxime q̃ in eunte hyeme incipiunt. Cōtra in estate genite solent esse breuiores bressime uero q̃ splenis uitiis charēt complicant̃ eni splenis uitiis quartane qñ humores melācolici in splene gingunt̃ uel illuc confluunt aliunde. Quartana aūt dupla plerūq; sequitur febres flegmaticas & longas.

De signis febris quartane.

Febris quartana habet lucida interualla periodica Et bidua qete interposita quarto quoquo die redit nam melancolia pp suā duritiē & grauitatem tardius corrūpit̃ frigida sane est & excitat maius frigus q̃ alii humores sed eger paulatim incipit frigescere & confractionem membrorum & lapsitudinem sentit oscitat & torpentia membra quasi contracta frequenter extendit. Et tandē horrido frigoris tremore & dentium stridore fortiter concutit̃ et postq̃ frigus remittit̃ quandoq; in eodem parosismo maius redit pp diuersitatem humoruz quorum una pars citius altera putret. Nam melencolia mala potest ex sangnine colera flegmate & melancolia naturali generari & pp eādem causam parosismi qñq; post ponut & seruis reuertunt̃ & tñ febris est in augmento sed talis postpositio continue est minor nam maior significaret ueraz delcinationem sic ergo grauitas melancolie que est fex & residentia omnium humorum & dificultas putredinis facit postpositionem & prolixitatem parosismoꝝ & totius febris. Item pp diuersitatem homoꝝ ex quibus melancolia generat̃ accidit q̧ febres quartane alie postridie eadem hora redeunt: alie serius/alie celerius plures diem ac noctem accessione & decessione occupant sed que cum sudore recedunt citius insuauitatem conuertuntur. Rursus pp diuersitatem hnmorum & frigiditatem melantolie aducniēte calore omnio frigus remanet & qñq; post decessionem reuertit̃ sed tandē resoluit̃ frigus & calor auget̃ qui solet esse minor q̃ aliarum febrium & quandoq; cū sudore & quandoq; sine recedit & per biduum quartanarius integer quiescit & pp longa quietis spatia

febris quartana est salubris & neminem perimit: preterea dignoscit melancolia cu/ius speciei sit p propria signa illius humoris. Verbi gratia que ex sanguine generatur colligitur ex rubore genarū ex grossitie urine cōplexione etate tēpore & febre sāguinea precedente que tres uel quatuor dies primum urit postea cōuertit in quartanā sed que ex adustione colere gignit solet in estate esse tertiana uel causon dein/ceps adueniente hyeme in quartanam cōmutat & insinuat acutiori horipilatiōe & leuiori frigore postea ardentius urit & facit maiorē pulsum arentem sitim copiosū3 sudorem & seua accidentia inducit. Que antem ex flegmate depēdet facit maius frigus & longiores parosismos presertim que ex flegmate salso & uitreo pcreatur dēsiores opilationes & modicum sudorem pducit & eiusmodi febres flegmatice longe solent in duplas quartanas conuerti que tertio quoq; die tamtāmodo quiescūt quartane uero cōtinue quamuis accidant raro tñ p signa melancolie dignoscuntur ceu uitia splenis febres diuturne complexio mores melancolici facies fusca & macilenta etas primi senii Autundus & humores tenaces nigri adusti. Et pulsus est du/rus ob siccitatē humoris & ualde diuersus pp tenacitatē & crassitudinē reflectiturq; ad interiora uelut in senibus sed in principio parosismorꝝ est tardior q̄ in paugumēto & frequētior q̄ intertiana deinde efficit ualde diuersus & postea uelox & frequēs Sed tpe quietis pulsus est melior q̄ in reliqs febribus at urina diu mignit cruda & indigesta & in principio est alba crassa quadā uiriditate suffusa & in augmēto uariis coloribus secūdū diuersitatē humorū insignit postmodū in declinatiōe qñq; mignit nigra & sanitatē significat.

De cura febris quartane.

q Voniam febres quartane sunt ceteris longiores Medicus egro dificulta/tē & longitudinē cure primo aperiat quā pp diuturnitatis tediū conten/dere nolit s3 constanter exequi uelit proximo poscat Deinde uite regimē humidū temperato calori coniuntum instituat calidius uero si quartana/a/ melancolia flegmatica uel fece aliorꝝ humorꝝ dependet sed que/a/colera uel adustione aliorum humorum procreat frigida & humida exposcit tutius tamen est uti tempa/tis uel paru3 calidioribus precipue in heyme & degat ubi frigus non aspiret & q̄3 satis est dormiat nam uigilie plusq̄ sōnus ratione siccitatis ledunt: moderate comedat & uitet utrumq; uitiū saturitatē & famē. Nam quartanarii solent inprincipio a/mittere gustū postea tamq̄ insatiabiles semp cōmedere uellent & uescant cibis lau/dabilib9 q uentre3 molleāt & sint attenuatiui incisiui facilis digestionis & boni nutrimenti ceu pullorꝝ carnes edi uituli & omnes qui apud delicatos in pretio habentur. Elixa autem plus nutriunt q̄ assa & plus assa q̄ frixa: minoris uero nutrimenti sunt iuscula ex lacte amingdalarum panatella fercula farris & ordei & brodectum qđ ex blodio carniū cū ouis inspissatū ad ingem cōficit & acresta cinnamomo uel aliis spetieb9 aromaticis cōdit. Aut sup cibos cōspgant hec. R. sene epitimi poli/podii zinziberis piperis gariofilorꝝ cinamomi salis añ. ℥. i. croci. ℈. ʃ. misce & interdum comedat boraginē melissam & cicer rubeū uel cu3 ferculis coquantur radices

feniculi petrosillini sparagi uel apii et cõedat passulas ficus caricas cappares oliuas cõditas fisticos et pineas et ꝓ saporibus utat̃ succo granatoꝝ uel rancidi cũ modico zuccaro et cinamomo aut. R. cinamomi. ʒ. i gariofiloꝝ zinziberis nucis muscate sene añ. ℥. ii. zuccari. ʒ. iiii infundat̃ quantũ libet haꝝ specierũ in sufficienti blodio cũ modica acresta et erit sapor delicatissimus qui reducit perditũ gustum Similiter aqua rosata cum modico uino uel succo granatoꝝ rancidi uel acreste et cũ pdictis speb9 mixta et sup carnẽ assam i frusta incisã cõspsa excitat mirũ in modũ gustũ sed longe melius est hec species sup carnẽ assem cõspersa. R. coriandoꝝ gũmi arabici masticis ciamomi piperis gariofiloꝝ añ. ℥. i. et quãuis quartanarii non indigeãt eiusmodi saporib9 qa plerũqꝫ isatiabilẽ uoracitatis gustũ habẽt tñ hoꝝ exẽpla ad fastiditos stomaticos posũt referri. Ad potãdũ aũt ꝓpiabis uinũ mixtũ cũ cõcottiõe tamarisci. Aiũt eni tamaricẽ seu miricẽ plꝫ posse cõtra uitia splẽis et iccirco splenetici solẽt bibere in lagenis tamaricis. Qui uero nimiũ appetũt mũdẽt et singulariter comedãt semina coĩa frigida uł passulas post moderatũ plãdiũ et cenã. Et quotidie deponat uentris onus et tp̃e necessitatis fiant clisteria lenitiua aut leuiter euacuetur cũ cassia dissoluta cũ sero lactis caprini uel cõcottione epithimi polipodii uel sene At si melancolia esset sanguinea aperiatur uena saluatella que anulari et auriculari digito interiacet sed raro flobotomia exigitur nisi inprincipio ante q̃ febris motus quartanarios sortiat̃ uel saltẽ in pricipio digestionis. Deinde digerat̃ melancolia cũ sirupo acetoso uel oxizacara aut sirupo ex epithimo uel sirupo spleneticoꝝ dilutis cũ aquis bugulose boraginis scolopẽdrie apii uel cõcottiõe mirice digestam aũt materiã quaqꝫ ebdomoda paulatim euacua cũ pił aromaticis electo ex calamẽto pił ex lapide lazuli aut cũ sene epithimo cortice uł radice capparis Vomitu aut elebo/ro nigro & sepe sepius redeas ad digestionẽ & euacuationẽ. Atqꝫ digestiua sint in ꝓcessu cõtinue magis incessiua suttiliatiua & magis apitiua & leuiter euacuet̃ cũ hiis que diximus uomitus aũt parũ añ parosismos alleuiãt quartanã uel prorsus tollũt Galienus uero post cenã ꝓuocabat uomitũ & sequẽti mane ꝓpinabat succũ absinthii q agitationẽ melancolie cõpescit deĩde p duas horas añ parosismos dabat tiriace. ʒ. i. s. cũ modico uino dissolutã & sic facile curasse suos quartanarios asserit. Sed ego nihil plus posse aduersus quartanã inueni q̃ pillule aromatice ieiuniũ & uo/mitus Dabã enim pillulas aromaticas quaqꝫ tertia nocte p̃cedẽte parosismũ & preci/piebã ieiuniũ in die parosismi ita ꝙ si parosismus uenturus erat añ meridiẽ eger nõ plandebat si post meridiẽ nõ cenabat & q facile uomebãt p̃cipiebã uomitũ parum añ parosismos & sic q̃ plures quartanarios ut uerbis popularib9 utar dei gratia li/beraui preterea ratio & experientia demostrat ꝙ fluxus emoraidarum et menstrua sanãt quartanã: ꝓuocant aũt emoroides & mẽstrua eiusmodi suppositoria. R. pa/nis porcini elebori calamẽti serapini euforbii añ ℥. s. aloes. ℥. s. fiãt suppositoria uel licinia cũ cõcottione sauine. Item meden̄t quartane hec pillule tertio quoqꝫ die ĩ põdere unius dragme sumpte. R. mirre. ʒ. ii. tiriace. ℥. i. fiant pillule similiter trocisci ex aniso ualẽt cõtra quartanã febrẽ flegmaticã & earũ opilationes sed longe magis effi

caces sunt hee pillule. R. serapini gūmosi trociscoꝝ colloquītide añ. ʒ. i. diagridii ℈. ii. salis gēme. ℈. i. fiāt pillule cū uino & quaqꝫ die quietis capiat eger haꝝ pil. ʒ. s. Semper aūt cū medicinis melancolie debent misceri que medentur humori ex quo melancolia generatᷣ uerbi gratia si melācolia est flegmatica medicine melācolie miscende sunt cū medicinis flegmatis. Si colerica cū medicinis colere cōponantᷣ & sic de reliquis q̄ facilius intelligi possunt q̄ logniori sermōe exprimantᷣ Rectulit ypocras ꝙ flux9 dissintericus splenis egritudines tollit. Demū occurrēdū est malis accidentib9 uel maxime qñ oportet secundū exigentiā eoꝝ nā frigori medetᷣ aqua nitis dorso linita unguentū aragoniū sed hoc est calidius. R. piperis piretri añ. ʒ. s. euforbii. ℈. i. terantᷣ & coquantᷣ cū oleo anetino in pomo colloquintide euacuato sup cinerib9 calidis & cū modica cera fiat unguētū. Tumori uero splenis medetur unguentū artenitū & martiū uel. R. succi panis porcini aceti mellis cere partes equales & fiat unguētū. Fertᷣ ꝙ urina splenetici pota remouet opilatiōes & tumētē splenē discutit. Et prouocetᷣ sudor & urina cū reb9 aperitiuis & frictionib9 & in declinatione plurimū cōferūt balnea postmodū restauretᷣ eger cū calidis cōfectionib9 et electis quoꝝ copiā habebis de medicinis cōpositis. pleriqꝫ aūt quartārii maxime ignari credūt potius ab euentu fortune q̄ arte sanari nā pp dificultatē humoris quedam quartane sunt adeo ꝑlixe ꝙ medici officiū nihil cōferre uideatᷣ & iccirco qñqꝫ quartanarii diuturnitatis tedio despecti oēm curā pariter & medicos despiciūt sed re uera quartane possunt medicinis sicut alie egritudines curari preterea sunt quedā alie species febriū q̄ longiora quietis spatia intercipiūt & quinto sexto uel nono quoqꝫ die reuertuntᷣ sed raro accidūt. Et non generantᷣ nisi ex modica materia tenacissima logneue qdē sunt ꝫ salubres preter quintanā que precedit uel concomitatᷣ ptisim. Omnes fere curantᷣ sicut quartane que/a/melancolia flegmatica gignuntᷣ.

De febre Ethica.

t Ertiū gñs febris erat ethica q̄/a/corde in membris primū accēditᷣ. Nam febris sortitᷣ nomē/a/causa materiali uel subiecto quo primuꝫ ineret Spus ergo/a/corde primo accēsi cōstituūt Effimerā humores humoralē sed mēbra primū inflāmata faciūt Ethicā cuius essentia ut aptius definiatᷣ repetā primordia sui subiecti Quippe ex uenis extremis exit qdā humor q dicitᷣ ros q p corpus ad humectā da arentia membra passim transsmittitᷣ Alter qui dicitᷣ cambium paulatiꝫ cōglutinatᷣ & in substantiā nutriti conuertitᷣ sed tertio humore inato terestis omnium corporum materia est cōpacta ex cuius resolutione concrete partes dissolute separantᷣ horum aūt exempla in ardenti lucerna manifesta habes in qua ignis flāma primo consumit oleum deinde qd est in bombice imbibitū demū bombicē ipsaꝫ adurit sic febris ethica que membris accēditᷣ primo rorē cordis & alioꝝ membroꝝ consumitᷣ & primā speciem ethice cōstituit. Deinde cambiū agreditᷣ & facit secūdā specieꝫ cuius causa corpus egre nutritur sed continue magis & magis extenuatur Deniqꝫ in humorem agit innatuꝫ tertia species que membra liquefacit & dissoluit sed quidam opinantur ꝙ prima species molliorem carnem exiccet secunda

pinguedinem & tertia duriora membra cōsumat. Ad summum hec febris continue corpus paulatim cōsumit nisi inprincipio oportunis remediis occurrat. Verum tamen prima species cum dificultate cognoscitur sed facile curatur. Contra tertia que manifesta est incurabilis sepe existit. Secunda uero utriusq mediocritatē capit preterea ethica semp fere subsequitur alias febres & longas purgationes precipue febres flegmaticas longas apostemata fluxum diuturnū uel plurimū sudorem & cōcomitat ptisim rarissime uero succedit effimere.

De signis Ethice.

Pulsus Ethice est durus paruus debilis frequens & uniformis q sēper fere eundem ordinem seruat. Et calor eius est minor aliis febribus & secūda speties est minus calida q̄ prima & Tertia multo minus q̄ secunda s; non percipitur ab egro quia iam eo calore assueuit & propterea dicit Ethica idest habituata ueruntamen quando eger tangitur a Medico calor eius primo est mitis & suauis deinde paulatim magis mordax percipitur precipue prope uenas & arterias ubi maior calor sentitur Et ethica nunq̄ suscipit parosismorum incrementa sed semper est uniformis & paulatim cōsumit. Solet tamen statim post cibū alterari & accendi sicut flamma excitatur ab oleo in arentem lucernam proiecto uel sicut calx uiua inflāmatur quando primum aqua cōspergitur & extinguitur. pulsus quoq post cibum fit fortior maior uelocior & frequentior sed imperiti Medici qui cibum obesse falso putant exurientem ieiunio citius perdunt prohibendo sibi alimenta que restaurant humiditatem consumptā. Effimera uero que in ethicam conuertitur non sedatur eodem die sed per tres dies solet durare deinde incipiunt apparere signa que diximus. Sed quando ethica cum putrida complicat post declinationem parosismi & sudorem remanet quedaz ariditas a febrili calore inducta qua corpus tabescit & postea liquefit pinguedo que in superficie urine & quādoq in egistionibus ueluti gutte olei passim diffusa conspicitur & quādoq mingitur urina crassa & alba sicut lac & non est pinguedo sed chilus indigestus postea. cū ethica transit in secundā speciem facit pulsum minorem debiliorē magis frequētem & ualde durum presertim si ethica procedit a diuturno apostemate quem pulsum caudem sorionem uocant membraq continue magis & magis arescunt & cuz ad tertiam speciem peruenit corpus tabescit & ualde extenuatur com sumpta facies liuido scalore pallet collapsa tempora crebris pulsationibus percutiunt acute nares atteunantur & oculi remittuntur interius & q̄uis uigilent tamen apparēt semiclausi. Sicca lippitudo palpebris cum creta mane reperitur cutis intenta attrahitur tenuisq dorso toraci & ossib9 adherere uidetur puluerulenta liuida uel nigrior apparet ac si fuisset a sole combusta. Venter decrescit & extrema ossa exterius eminent Vrina est magis unta & secum corpuscula furfuribus similia minguntur que exliquefact one membrorum decidunt multiplicantur pediculi pili prolongant post ea cum capillis cadunt ungues longiores curuantur & tandem cum integra uoce & sano intellectu moriuntur.

Ethici humidis moderate utantur que in qualitatibus actiuis sint tem
perata uel potius modicum declinent ad frigiditatem. In salubri & tē
perato aere respirēt somnus & otium parum amplius consueto confe
runt. Spem saultis & mentis tranquillitatem admittant & gratiosorū
hominū consuetudine utantur moderate uel plenius extenuati come
dant. Et bibant uinum plurima aqua mixtum sed merum uetus uel potens ledit
uitent omnia salsa nimis calida nimis frigida queq; sicca acetum uentos longas ui
gilias laboriosa exercitia coitum iram famem sitim & que calefaciunt & desiccant
similiter nimis frigida nocent comedant carnes laudabiles & cibos delicatos & in/
ter cetera sunt saluberima lac mulierum/caprarum/asinarum/ouium/recēter austū
blodia carnium boragines & blites Cancri fōtium cum lixiuio modicum cotti ut
grauis odor ab eis remoueatur & postea cum aqua communi coquātur aut fiāt ex
eis iuscula hoc modo coquantur & contūdantur cum suis testis & pedibus |& cu3
setacio emultio extrahatur sepius terantur & cum calido blodio uel aqua dissolutū
fortiter exprimantur & iterum ad ignem positi cum amingdalis contusis uel ouis
inspissentur & cum acresta & cinnamomo condantur. Amingdale enim dulces &
earum oleum ethicis plīm cōferūt. Ampius testudines comeste inpinguant extenua
tos restaurant & ethicis iuuant Itē maxime presidio sunt ethicis balnea tepidarum
aquarum que non faciant sudare sed conseruent egrum tepente3 & quotidie in ma
ne sumto Marzapane lacte uel duobus ouis sorbilibus aut modico cibo post du/
as horas balneum ingrediatur in quo humeris tenus per mediam horam uel mi/
nus in mersus quiescat & q̄ primum inde exit calidis linteis abstergatur & cū oleo
uiolato uel lacte ungatur aut cum hoc unguento. R. olei uiolati. ℥. ii. succi lactuce
℥. vi. sandalorum alborum citrinorum an̄. ℥. i. aceti. ℥. i. s. cere quod sufficit uel lini
atur cum unguento uiolato rosato uel albo. sed si ethicha febribus humoralibus
complicatur lac & balnea nocent utriq; autem medere & maxime magis periculose
soluas aluū quando oportet cum cristeribus lenitiuis uel lacte & digere materiam
cum sirupo uiolato uel sirupo de endiuia aut sirupo de uino granatorum dulciu3
& leniter purgetur cum facili medicina cassia/Manna Electo cattolico uel lenitiuo
& caue fortia & crebra solutiua nam frequens uel immoderata purgatio fluxus
uomitus uel sudor superfluus ethicis est mortalis. In processu uero quando Ethi/
ca transiuit in secundam speciem uacandum est restaurationi uberius uel potius
frequentius non solum cū cibis sed huiusmodi cōfectionibus. R. pulparū cappo/
nū uel fasianorꝫ cottorꝫ. ℥. iiii. amingdalarū dulciū pinarum auellanarꝫ mundatarꝫ
an̄. ℥. s. seminum portulace papaueris lactuce endiuie. an̄. ℥. i. magaritarum sanda/
lorum alborum rub. citrinorum an̄. ℥. s. zuccari lib mediam fiat electuariū cū aqua
rosata uel blodio & coperiatur cū fo iis auri. Et plīm ethicis conferunt electuariū re
stauratiuum elet explunis simplex uel non solutiuum & sauiua. Et bibant Iuleb
uiolatum rosatum uel huiusmodi longum. R. quatuor aquarꝫ cordiarū an̄. ℥. iiii

endiuie lib.s.zuccari.ʒ.v.clarificetur & aromatizetur cū cinnamomo. Electuarium cordiale humidū & restauratiuū. R. quatuor zuccaroꝝ cordialiū añ.ʒ.s. quatuor seminū cōmuniū frigidoꝝ añ.ʒ.i.misce & ad libitum utatᷓ Et cōferūt epitimata tē/perata uel parū frigidiora cordi & hepati admota. R. aquaꝝ rosate endiuie lactuce añ.℥.iiii.aceti uini añ.ʒ.i.sandalorum oūim corallorum añ. ʒ.i. spodii.ʒ.s.ben albi & rubei ossis de corde cerui croci camfore añ.℈.i.bulliant & cum panno lane purpureo in hac concoctione remollito sepius & expresso epitimetᷓ regio hepatis & cordis.

De Emitriteo.

Mitriteus proprie ē febris flegmatica cū colerica coplicata febres quoqꝫ eiusdē humoris duple atqꝫ cōposite diuersorum humoꝝ qui putrēt in locis distintis possunt appellari emitritei. Nam loca putredinis distinta & non diuersitas humoꝝ faciunt emitriteū. plures enim humores permixti uel in uicem continui si in eodē loco putrēt faciunt febrē unicā supanti humori propor tionatā contra humores putridi eiusdē uel diuersarū specieꝝ in diurſis locis seinu cti faciūt plures febres cōplicatas. Vnde siqua portio sanguinis in uena hepatis de xtra altera in sinistra putrescat facit duas sinochas q̄ nō possūt p signa ab unica di/scerni sic itaqꝫ humores putridi eiusdē uel diuersaꝝ spècieꝝ locoꝝ interuallo seiun cti faciunt plures febres cōiunctas Immo quādoqꝫ febres diuersoꝝ generuꝫ cōpli/cātur Effimera uel Ethica cū humorali sepius uero inuicē cōiunguntᷓ humorales & maxime flegmatica & colerica quaꝝ utraqꝫ qn̄qꝫ ē cōtinua & qn̄qꝫ interpolata sed plerūqꝫ flegmatica ē cōtiua & colerica īterpolata. Amplius posismi īterdū se alternatī cōsequuntᷓ interdū simul inuadūt & qn̄qꝫ alter prius reuertitᷓ q̄ precedens remitta tur & sic sine quietis spatio cōtinue affligunt. Immo quādoqꝫ bisterqꝫ quaterqꝫ die accessiones agrediuntᷓ & absqꝫ ordine accedūt & recedūt ut sepius accidit eiusmodi autē febres maxime eueniunt quibus mali humores flegmatici & colerici pp diuer/sas causas excrescūt precipue ob mala nutrimenta repletiones uel crapulas diuerso rū ciboꝝ & pp noua studia uel otia incōsueta diuersūqꝫ uiuendi modū aut cōsuetu dini cōtrariū. Vt siquis luxui & fignitiei deditus cōcipiat plīm flegma deinde cor/poris inquietudine & animi sollicitudine agitetur uel inopia laboret huius uero cōtrariū Clericis & prelatis accidere solet nam q̄ diu pauperes uiuūt mēte & corpo re sollicititi ualde laborant ut ampliores ecclesiarum possessiones adipiscantur post ubi exoptata beneficia sunt cōsequuti uentri sese & otio tradūt plurimū dormiunt libidinibusqꝫ dediti ante famem & sitim crapulantur uel luxu antecapiunt. Sed ad rem redeamus Quando in hemitriteo flegma coleram excellit parosismi febris co lerice sunt prolexiores & crisis tardior euenit sed si superat colera abreuiat & acuit parosismos flegmaticos. sic itaqꝫ altera febris ui/altera tempore se inuicem obtun/dunt & deterunt. Emitriteus igitur grauis est periculosa maxime propter copiam & diuersitatem humorum qui oprimunt membra principalia & suffocant calorem naturalem & tandem emitriteus nisi recte curretur est ualde prolixus & sepe i ydro pesim uel ethicam conuertitur.

P Roprium & maximũ Emitritei signũ est alternis diebus quibus parosis
mi tertiane colerice cõiungunt̃ cũ flegmaticis egrũ deterius se habere gra
uius & diutius laborare q̃ indiebus quibus colera qescit & sic tertius di/
es primo & secũdus quarto similis est. agrediunt̃ aũt parosismi plerũq; post uespe
ras cũ frigido rigore & tremore totius corpis & qñq; tamtũmodo pedũ & interdũ
postq̃ corp9 calet iterũ alget & pulsus coartat̃ qñ insinuat posism9 si alterius febris
si uero rigores sine coartatione pulsuũ in eodẽ parosismo sepius redeant arguũt di
uersitatẽ humorũ aut pugnã calidoꝝ & frigidoꝝ & qñq; refugit calor naturalis in
centrũ ut in sincopi & qñq; colera putret ꝑpe cor & flegma extra uenas in ptibus a
corde remotis & tũc eger ardet intrinsecus & friget extrinsecus. Item qñq; humores
sunt ualde tenaces & uiscosi ut flegma uitreũ qd difficilius calet ideo parosismoruꝫ
calor uix ante statũ p totũ corpus diffundit̃ frigusq; & calor in eis diutius durat cu
ius causa anteq̃ parosismi ꝓcedẽtes remittant̃ oriunt̃ seq̃ntes & sic sine quiete febri
ens ab alternis parosismis patit̃ & parosismi emitritei raro finiunt sudore nisi forte
capitis uel pectoris uel ubi colera prius digerit̃ : ubi uero ꝓdñant̃ hũores flegmati
ci indigesti eger non sudat & pp diuersitatẽ humoꝝ febris ꝓlongat̃ & secũdũ illo/
rum malitiã ledit possũt ergo esse mali humores & lesio in corpore alibi q̃ ubi ẽ su
dor uel dolor pulsus aũt ĩ emititreo ẽ mior rarior & tardior q̃ ĩ colerica & maior fre
quentior & uelocior q̃ in flegmatica. Vrina uero ꝑse fert turbulẽtã albedinẽ rubo/
re coloratã & cruditatẽ que serius digerit̃ Quin et uomitus egestiones & similia ex
crementa flegmatica & colerica mixta signãt emitriteũ ex hiis ergo & per signa fleg/
matis & colere colligitur qui humor excellat. Verbi causa flegma facit parosismos
longos qui incipiunt cum frigore manuũ & pedũ & quod diutius durat ĩ toto cor
pore & pulsus parũ coartat̃ uel submergit̃ Et parosismi absq; integre sanitatis iter
uallo reuertuntur̃. Vrina est alba turbida cruda uel ad rubedinẽ decliuis & flegmati
ci parũ sitiunt & raro modicum tarde & cum dificultate sudant & faciunt corpus
magis flegmaticũ senectus pueritia sexus muliebris complexio frigida & regimen
uite frigidum. Contra quando colera predominat̃ parosismi sunt breues & incipi
unt cum horipilatione extrema citius calent & colericus magis sitit uberius sudat
coleram uomit & egerit rubet urina & deniq; etas tempus cõplexio & regimen uite
plerumq; significant supernantẽ humorem nec solum per ordinem parosimorum
possumus recte cognoscere substantiam febris sed oportet considerare alia signa
quando ergo parosismi non seruant ordinẽ consuetũ & proprium humoꝝ argui/
mus diuersitatẽ & mixtionẽ eoꝝ Omnino emitritens cũ dificultate cognoscit̃ ꝑser
tim qñ eius febres sunt continue & qñ parosismi interpolataꝝ simul incipiũt quo/
tidie quia colerica ẽ dupla & tũc/a/sola flegmatica nõ facile distinguit̃ similiter di/
ficilis cognitionis est ethica que humorali complicat̃ & cognoscit̃ qa post parosis
mos remanet febris q̃ nõ sentit̃ ab egro & pulsus est durus cibus inflãmat et appa
rent alia signa ethice emitriteus uero facilius cognoscitur quando eius parosismi
in medio uel in fine se alternatim consequuntur. Similiter quando flegmatica

est cõtinua & tertiana periodica que simul cõiuncte faciunt uerã emitriteũ in q̃ tãtũ colera facit rigorẽ qm̃ flegma i uenis cõtinet Rursus facile cognoscit qñ febris colerica ẽ cõtinua & flegmatica ẽ periodica nã hiis rigor ẽ mitis & pulsus uelox & magnus & calor ardentior. Febres uero cõtinue sũt sine rigore et frigore et prius sedat colerica q̃ flegmatica uel saltẽ remittit et raro simul incipiunt sed plerũq; colerica p aliquos dies uel mẽsem ꝓcedit. De remedio emitritei.

e Mitriteus in qua flegma et colera tamtũdẽ excellũt humidis curat que i caleditate et frigiditate sint tempata sed si superat colera regimen ad frigidum si flegma ad calidũ & humidũ declinet. Degat febriens in loco ubi frigus nõ aspiret nec prefocet estus nocte dormiat & interdiu uigilet mente & corpore quiescat & ceteras mentis occupationes seponat & tamtũmodo curet ut ualeat uescat bonis cibis & i tempore oportuno moderate comedat parcius sane si febris erit breuis: uberius longa sed plerũq; ut diximus emitritei sunt longe & iccirco indigent uberiori cibo: & primo soluas uentrẽ cũ clisteribus uel electis lenitiuis postea si opus est & sanguis abundat flobotomet hora maioris qetis in primis diebus maxime si febris est continua sed in periodicis sunt magis necessaria digestiua q̃ incidãt & abstergant sicut sirupus acetosus cũ melle rosato si uero plus flegmatis habundaret detur oximel simplex uel sirupus acetosus de duabus ul tribus radicib9 cum aquis absintii melisse apii uel feniculi & in ꝓcessu cõtinue prebeas sirupos magis incisiuos & suttiliatiuos sicut oximel cõpositũ sed si colera predominat cõpetit sirupus acetosus simplex oxizaccara sirupus de endiuia cum melle rosato. Et diluatur cũ aqua endiuie absintii ydromelle uel hac cõcottione que a Galieno cõtra emitriteũ efficacissima approbatur. R. ordei manipulos tres aque li b. ii. coquant ad cõsumptionem medietatis postea cum eius colatura coquant leuiter piperis. ʒ. ii. sed Auicenam postq̃ materia aliqua ex parte est digesta & partim euacuata ualde commendat absinthium succum eius & concottionem qui ergo non abhorrent eius displicentiã salubriter utantur: ulterius prebeas cõtinue magis & magis aperitiua & i eorum cibis coquantur radices petrosillini feniculi uel apii & comedant blodia cicerum rubeorum & passulas & capiant in mane sirupum denarii uel eupatorii Interim quotidie sponte uel clisteribus corpus euacuet & quaq; ebdomada soluas materiam digestã cũ elcto de dattilis cattolico uel pillulis aromaticis uel yere & uomitus facilis interdum cõfert sed frequens debilitat stomacũ emitriteus enim plerũq; fit ex repletione qua pp indiget continua digestiõe & frequẽti euacuatione si uero predñatur flegma soluat cũ electo indo. Damasceno catartico Benedicta uel confectione turbit: Sed si supat colera euacuet cum electo plunoꝝ solutiuo electo succi rosaꝝ de psilio uel trociscis de agarico aut cũ Reubar. hoc mõ. R. Reubar. ʒ. i. spice grana qnq; aq̃ lactis ul aq̃ endiuie. ʒ. ii. ß. uini parũ cõtũdat reubarb. & octo horas maneat infusũ & cũ eius explexiõe dissoluat media uncia uel circa de solutiuis ꝓdictis studeas aũt sũmope cõseruare stomacũ sanũ & emẽdare eius uitia & post purgatiõnẽ conferũt trocisci de reubarbaro de absinthio de aniso & de lacca cũ uino poti

uel cum sirupis & remoueas opilationes cum aperitiuis & prouoca urinaȝ & sudorem & medere malis accidētibus cum hiis que dicemus propriis capitulis restaura membra principalia & debilem uirtutē cū arromatico rosato cōfectiōe rosaꝝ electo letificanti/ de gariofilis ligni aloes confectiōe odorifera & reliquis que scripsimus de medicinis compositis.

De riciduis.

f Ebres reciduant & redeunt quando corpora non sunt recte purgata aut pp crapulas uel malos cibos uentos frigus & malum regimen. Curran/tur sicut earum radices uel potius sicut flegmatice & plerumqꝫ sunt lon/ge & indigēt apitiuis & confortantibus calorem naturalem omnino sūt deteriores prioribus & cum maiori deficultate curantur.

De febribus apostematum.

q Vamuis hec tria genera febrium Effimera humoralis & ethica febres omnes cōplectātur tn̄ quidā diuiscerunt febres in eas que eueniun t sine apostematibus de qbus huc usqꝫ diximus & in febres apostematum: apostemata enim generāt febres & precipue calida sicut pleuresis: febres uero pestifere & contagiose quamuis sine apostematibus possint accidere tn̄ plerūqꝫ generant aliqđ apostema. Genera aūt apostematum sūt quatuor: sanguinea colerica flegmatica & melācolica sed mera flegmatica & melācolica nō faciunt dolorē neqꝫ febrē nisi sint saniosa. Eiusmodi aūt febres nna cū apostematibus curāt͛ sȝ indigēt frigidis & humidis sicut febres sanguinee & colerice & exigūt flobotomiā diuersiuā an̄ quartū diē & post ea e/uacuatiā & digerātur mali humores cū sirupis appropriatis & digesti purgent͛. In primis aūt qn̄ apostemata incipiunt oriri & exterius tumescere poscunt frigida repcussiua ceu oleū rosatū & bolū armenū sed salubriora sūt & membris cōtusis opti/ma poma granata imatura cū suis corticibus cōtusa & emplastata que si nō inueni/rent͛ recentia coquant͛ uetera uel cortices & balausti; in aceto & cōtusa ponant͛ sup membrū contusū uel quod incipit apostemari et retinebūt malos humors ne fluāt ad apostemandum et sedabunt q̄ primū dolorē frigida enim stitica repercutiūt flu/entes humores et calida resoluunt iam fluxos qn̄ ergo humores partim sunt fluxi et partim fluunt admoueas frigida stitica mixta cū calidis resolutiuis ceu oleū rosa/tū cū oleo anetino & continue minuas paulatim repcussiua et uetere magis resolutiuis que resoluant uel saltem maturent citius apostema sicut oleum anetinum camomillinum uel liliorum alborum: fortius uero discutit urina tepida cum stuppa admota sed maturant apostemata emplasta ex assugina pinguidinibus radicibus maluauisci uel lilioꝝ alboꝝ. Vnguentuȝ maturatiuū Diaquilon emplm̄ ex melliloto et unguētū isopinū sed cerotū ex armoniaco galbāo ul' bdelio queqꝫ durissima apostemata resoluit uel saltem maturat. fertur ꝙ manus admota suo naturali calore maturat aopostema si continue super ipsum maneat uel resoluit et sedat dolorē. Quando uero causa antecedens fit cōiūcta hoc est quando mali humores cōuertuntur in saniem dolores et febres maxime crescunt postea mitescunt facta iam sanie et tunc nisi sponte aperiantur apostemata incidant͛ cū flobotomo et cū unguētis curent͛.

P Estis est morbus contagiosus & mortalis & dicta est/a/pasendo naꝫ eius uenenum non solum pascit & interficit quos arripit sed quibus aderet: pestifer enim primus corrumpit aerem & spiritus proximoruꝫ hominū inficiuntur ab illo aere pestifero & sic serpit & pascit in breui pre totam urbem.sicut Morbida facta pecus totum corrumpit ouile:primo autem accidit pestis ab aere corrupto & aer corrūpitur/a/malis qualitatibus:unde aer nubilus humidus densa caligine madidus uel pluuiis grauidus frequentibus imbribns procellis uel tempestatibus exagitatus aut uentis australibus concitatus & quomodocūqꝫ grauis turbidus malisqꝫ uaporibus mixtus aut putridarum paludum lacunarum cadauerum ue fetore infectus siue alia pestifera & uenenosa qualitate corruptus potest esse causa pestis:amplius pestem faciunt & morbos tpra pluuiosa nō naturalia & que repēte mutantur quando alternis diebus pluit aut quando eodē die tps sepius mutatur & modo pluit & modo radii solares splendescunt & reducunt subitam serenitatem.Nam pluuie semper plures egritudines generant q̄ dinturna serenitas & tpa sicca sed frigus facit morbos prolixos & leues & calor paucos breues & acutos:unde in autūdo sepius pestis & plura genera morborum accidūt qm̄ corpora nr̄a que in precedenti estate malis fuere fructibus repleta & caloribus estiuis relaxata adueniente autundo in quo pluuie & uenti maxime accidūt subito frigore corripiuntur.Aiunt etiam ꝙ significat pestē autundales comete/ stelle cadētes ignes teretes & similes implexiones que accidunt in aere. Sed in hyeme graues sūt uenti meridionales ceu auster qui aerem turbidum & nubilum facit. uer autem quamuis sit nalr salubre tamen frigidum & siccum uentis australibus concitatum significat futuram pestem in estate precipue si uerni dies sunt ualde calidi & noctes frigide:sed estas est magis perniciosa quando calor a frequentibus imbribus extinguitur aut estus prefocatiui frequenter opprimuntur a frigidis nubibus qui in media regione aeris congregantur.Item ex uisceribus terre quandoqꝫ scaturiunt pestiferi morbi & animalia subterranea relinquunt domicilia aufugiunt uel moriuntur similiter accidit auibus piscibus & ceteris animalibus quando elemēta qbus degūt corrumpuntur.Et inter future pestis prodigia habentur corui qui frequentius solito uolitāt supra ciuitates Bubōes ulule & aues funeste que nocturno tpre frequētius canūt Item uenti & aduene ex una regione uel ciuitate possunt in aletrā secuꝫ deferre pestem contagiosam & corrumpere aerem ut sepe sepius uidemus ꝙ multi ex mortali peste sue familie euasi sanos inficiūt & ipsi euadunt.unde facilius se preseruant/a/peste qui uitant pestiferos & eorum aderentiam inquit Auicenam ꝙ pestis frequentius accidit post steriles annos & precipue quando post penuriam sequitur fertilitas nā corpora tpe indigentie fructibus & malis cibis nutriuntur & replētur malis humoribus.Alii panis auiditate diu exurientes adueniente fertilitate nesciunt expleri saturitatem et propter repletiones pestes et alia genera morborum oriuntur sed re uera pestis contagiosa et mortalis credo ꝙ non eueniatnisi per uoluntatem dei ab astris ei propterea uocatur etiam epidimia id est aduenięs desuper

a Deo & syderibus & secundum Astrologos sydera in nostra corpora uim maxi/mam habent & solent producere pestem coniunctiones trium superiorum magne planetarum Eclipses luminaarium coniunctiones & oppositiones Saturni & Mer/curii & predictorum ascendentia siue in signis mobilibus siue humanis uel in fini bus Mercurii constituta inueniantur precipue si predictis syderibus dominantur maliuole stelle Saturni & Martis qui solent inferre pestem bella uel alia genera malorum regionibus Ciuitatibus & hominibus qui habuere in suis genituris quemq̃ locorum principaliũ in predictis gradib9 positũ ut uidimus in pcedẽti Iouis & Saturni cõiũctiõe q fuit currẽte Anno. M.cccc.lxxxiiii.in uigesimo quarto gra du Scorpionis ascẽdẽte decimo gradu leonis cui cõiunctioni prefuit Mars supra Iouẽ eleuat9 q in pricipio anni.M.cccc.lxxxxv.duxit in Italiã cũ ingenti exercitu carolum Regẽ galliorũ qui Regem napoletanum bello supauit Et scorpius signuз illius magne coniunctiõis causa fuit morbi gallici q eo tempore & regione ortus ẽ cũ maximis uulcerib9 uel seuissimis dolorib9. Sed ante annũ salutis.m.ccccc.xv. multo maiorem rerum nouitatem decernent ille septem magne coniunctiones tri um superiorum planetarum que superiori anno.m.ccccc.iiii.uel circa fuere sub cã cro significant enim hiis temporibus aeris alterationem sterilitatem & penuriam bella & maximam nouitatem anno.m.ccccc.xiii.Extollent enim quẽdam potentis simum dominom qui falsam infidelium religionem destruet & dictioni sue ma/gnam orbis partem subiciet sydera ergo secundum.Dei uoluntatem agunt in hec inferiora & preparant causas intermedias & quandoq corrumpunt aerem & replẽt corpora malis humoribus quorum causa facilius hic eminus quam ille propri/us peste corripitur Item facilius a/ peste inficiuntur corpora humida malis humoribus plena sordida & fetida hinc est quod pestis plerumq lasci/uit in ignobiles qui habitant in domibus & cameris fetidis & uestimenta sudore sordida ferunt & qui latos poros habent & frequenti coitu uel balneis utuntur & qui otiosa quiete & signitie ineres torpescunt & diem in noctem sonno conuertũt presertim ii sunt colerici adusti uel sanguinei malis humoribus pleni sed raro ac/cidit pestis qui dolores iunturarum patiuntur & qui habent bonos humores & sinceros.Quando ergo aer est pestilens primo inficit spiritum & inducit febrẽ effi merãm mox arripit cor cerebrum hepar & tandem per totum corpus serpit & peri mit & quandoq subito interficit sed plerumq prius corrumpit humores accendit febrem in pestiferum apostema quod bubonem uocant tandem prumpit & spetia li nomine quod inguinibus oritur dicit' anguina Sub ascellis uero ut uerbis po/pularibus utar succicum/a/ loco sumsit denominationem & post aures glandula quia similis est glandi nũcupatur.In hiis enim tribus locis magis perniciosa apo/stemata oriuntur quia quando cor peste laborat facit.succicum hepar anguinam & cerebrum glandulam in reliquo uero corpore mala apostemata uocantur antra ces & carbunculi & sunt minus mortiferi predictis tempore pestis sed sub aere salu bri neutra illorum sunt pestifera neq contagiosa & raro faciunt febrem nisi effime

tam sicut bubo qui propter uulcera pedum uel mentule quouis tempore solet inguinibus accidere. Itaq; pestis mortalis est propter corruptioné aeris & uenenosam eius qualitaté & non propter febris incendiũ neq; multitudinem humorꝫ: & qandoq; est tam perniciosa & mortifera q̧ sine febre & alteratione urine subito interimit sed plerũq; pestiferi fiunt frenetici & furiosi insani moriuntur.

De signis pestis.

Febris pestifera producit diuersa accidétia & signa secundũ uenenosá qualitaté acuitaté & copiá humorꝫ. Inditia ergo pestis nõ sunt oio certa neq; in oib9 similia sed uera sũt qñ oriunť apostemata in locis supradictis & q sic laborãt moriunť & febris pestifera i pricipio est leuis sicut effimera postea fit sicut tertiana cõtinua sed exterius uix percipitur & inpcordiis ualde affligit & urit. Et urina primo & secũdo die parũ mutať a naturali dispositione qñq; tñ est aquosa & liuida uel melaucolica sed tertio & quarto die magis flauescit deide turbida sicut urina asinorꝫ mignitur & significat insaniam & interitũ. pulsus autem in principio est paruus & frequens sed crescit in nocte quotidie tñ crescit una cũ febre patiensq; fortiter & frequẽter respirat & uelut angusti pectoris cõstructiõe p nimia antietate laboriosissime anelat agnit & suspirat pectusq; pp respirationis dificultatem uel pcordiorꝫ incẽdiũ ualde eleuať et deprimiť. Canna pulmonis et fauces arescũt asperitate rigent et ualde sitiũt flaua lingua ul' supficie alba nigrescit i radice et qñq; tumescit et sicut balbutiẽs uel blesa loqť uires corporis naturales uirtutes et eorũ mẽbra relaxanť gustũ prorsus amictũt exanguesq; frequẽter in sincopim labuntur atq; morrituri toto conatu euomũt et displicibilé nauseã patiunť. Alii tacite angunt alii flebilibus querimoniis ualde cõqueruntť et rabide pestis morsibus inprecordiis lacerãtur et quando cor magis patiť transmittit suos pestiferos humores corruptos sub ascellas et generat tibi apostema si cerebrũ magis laborat facit glandulá sed plerũq; hepar primo inficiť et gingit anguinam. et quando oriunť huiusmodi apata accidentia fiũt maiora et deteriora q̧ si forte aliquando delitescerent et accidentia non fierent leuiora minime confidendũ est immo neq; subita accidẽtiũ sedatione nisi uera conualescẽtia perseueret. Iuxta illud senis ypocratis. In subito aleuiatis non oportet credere neq; ualde uereri mala que in rationabiliter fiunt ꝑtarea perituri oĩa excremeuta cũtiuue magis fetida emittunt seu sudoré uriná anelitum & egestiones presertim post quartũ dié quib9 solet fluxus accidere liquidus spumosus fetidissimus & partim sanguineus ac si ex mẽbris lquisceret plures somnũ amittũt & nequeũt dormire pp uapores colericos uenenosos q eleuanť ad cerebrum & horáda sõnia formant sõnum modicũ laboriosissimum qñq; prestant & dormientem magis fessum redigunt & tandé freneticos faciunt qui uires resumũt furiisq; agitati uexanť & non possũt contineri sed surgũt/e/cubiculo insaniq; furont & obliuiscuntur comedere bibere egerere & mignere nec sentiunt pristinum laborem neq; dolorem dementesq; tandem & quandoq; rabidi moriunť. Indicat autem frenesim urina turbida que appellatur subiugalis & quando/e/corpore sca

tent acole rubee uel nigre que/a/ uulgaribus dicunt papole similes pulicum mar sibus latiores & plane uel similes morbillis qui quandoq; emittunt uirulentũ humorem sunt plerũq; mortales. Antrax uero nuncupatur eo ꝙ euulsa saniola radice sicut antrum in carne relinquit. Et carbunculus sicut ignis membrum adurit & corpus corrumpit. In principio paruus oritur & depressius paulatimq; crescit & eius malitia dificile cognoscitur & crescit ad magnitudinem uel latitudinem lupini flauus & circũ circa adustus & super eum quandoq; nascunt paruissime ampulle sicut milium & flaui sunt salubriores sed uirides & nigri sunt magis perniciosi. pestis deniq; plerumq; interficit inter quartum & octauum diem qui uero nonum euadunt pauci moriuntur postmodum quãdo aer efficitur salubris: pestis recedit & plures sanantur.

De Regimine preseruandi se/a/peste.

q Vippe sanum & optimũ est illud cõsiliũ ꝙ qui uult se/a/peste preseruare q̃ cito ab ea discedat logne ꝓficiscatur et tarde reuertatur quãdoqdem nichil sit tam noxiũ quãtum pestilens aer. Qui aũt cura familiari legitimaq; causa coguntur morari in pestifera patria utantur hoc saluberrimo regimine quo facili ratione poterunt se a peste preseruari. primũ itaq; ut decet laute et delicate uiuant et comedãt carnes laudabiles et optimos cibos cũ bono uino odorifero non tamen expleant saturitatem sed ad sufficientiam uel parcius comedãt et bibãt et non nisi hora cõsueta et minime bibant extra prandium et cenam namq; uinũ trahit cibũ indigestum et aqua impedit digestionem. Et utatur moderato exercitio et rarissimo coitu. in uita sane politica et bonis moribus quos nec desidia neq; luxuria uitiauit sanitas & uirtus consistit. Et refellantur humectantia ceu balnea sonnꝰ meridianus repletio fructus precipue mora citrulli cerasia & omnia que in stomaco facile corrumpũtur. Laute & nitide uiuas sudorem & omnem sorditiem absterges candidas interulas & lautas uestes induas & easdem cũ lotis & nitidis frequẽter conmuta sed potissimum declina cetum & consuetudinem hominum & coruꝫ anelitum quo facilime pestis excipitur & si fieri potest bene uiuas & illari animo & condas cibos rebus acetosis cum acresta pomis granatis uel Rancidis citris limonibus uel maxime cum aceto quod est contra pestem optimum intus & extra infusum uel quouis modo sumatur Manus & facies cum eo sepe sepius lauetur & spõgia aceto inbibita & manibus delata frequenter odoretur. Amplius condãtur cibi cum speciebus aromaticis que plurimum conferunt maxime hee. R. cinnamomi ℥.s. coriandorum preparatorum. ʒ. i grana. xvi. garrofiloruꝫ cardamomi nucis muscate añ. ℈. ii. g. v. corallarorum rub. ʒ. s. radicum tormentille diptami sandalorum omnium rasure ebori añ. g. xvi. croci. ℈. s. terantur utere. Sed si cum carne appeteres uiridem saporem conficias ipsum cum petrosellino acetosa serpillo basilicone maiorana aceto & modico sale & pulli optime sapiunt si hoc modo coquantur primo elixentur deinde membratim incisi in patella cum lardo suffrigãtur postea inmerganrur in lacte amingdalarum extracto cũ acresta & super aspergantur predicte species aut zinz. piper gariofili suaues odores & redolẽtia omnia que manibus

gestant ut laudanum pomum ex eo & ludanum pretiosum quorum composi/tionez scripsimus in medicinis compositis. Et in estate redoleat & suauibus odo/ribus aspiret domus strata rosis floribus citris limonibus & similibus. sed hyeme fiant suffumigia cum thure Iunipero rasina pini corticibus mali apii & similibus uel. R. thuris. ʒ. i. corticū citri melisse añ. ℈. ii. ligni aloes storacis calami aromatici gallie muscate añ. ʒ. s. laudani. ʒ. iii. fiant procisci cū pestillo calido & quādo libet accendant'. Ignis quoqꝫ propellit pestem ut tales milesius filosofus sapientissim9 docuit qui retificauit pestilentem aerem cū maximis ignibus passim per urbem ac censis & sicut boni & suaues odores non minus delectant q̄ prosint sic omnia fe/tida nocent quia cor & spūm ledunt. Et secundum Galienum dolor & feror ualde prosternunt uires & debilitant uirtutem. sed ne in multis morer nihil est ꝙ tutius preseruent hominem/a/peste q̄ pillule cōmunes bis in hebdomada sumte in pon dere. ʒ. s. uel alternis diebus. ℈. i. & mane uel sero quādo libet sumant'. preterea sūt quedā simplicia que ex innata ꝓprietate preseruāt hoīes/a/peste sicut bolus arme/nus/herba acetosa/ Diptamus Tormentilla & cortex citri. Sumatura autem bolus armenus inquantitate. ʒ. i. cum aqua rosata & modico aceto & radicis tormentille in umbra exiccate. ℈. ii. cum aqua acetose & Diptami. ℈. i. cum aqua rosata & mo/dico aceto quotidie sumatur stomaco ieiunio cetera ab libitum capiant' sicut ace/tosa cortex citri poma granata & pinpinella que preseruant hoīes a peste. Itez tuta tur/a/peste Tyriace. ʒ. i. s. uel circa cum uino dissoluta si bis in hebdomada ieiuno stomaco capiatur.

De remedio pestis.

f Ebribus pestiferis flobotomia propere occuratur qm̄ si qua spes superest in ea consistit & q̄ cito facienda est quoniam humores sunt furiosi & flo botometur uena cōis anteq̄ oriatur apostema nam post ortum eius ape rienda ē uena cui ꝓprius correspondet uerbi gratia si apā exiuit post aures flobo/tometur cefalica: sub alis basilica: In inguinibus safena eiusdem pedis. naz pesti/feri humores sunt euacuandi q̄ cito ea parte qua sunt magis propensi priusqꝫ per reliquum corpus serpant & caue ne per precordia trahantur nec alio diuertant' sed secunda flobotomia fiat diuersiua ex oposito ne sanguis integer undiqꝫ fluat ad lo cum pestiferum. & flobotomia sit uberior & usqꝫ ad sincopim quoniaz spiritus & sanguis a peste faccillime corrūpuntur & semper premittatur clistere maxime stit/ticis. & quotidie pestifer mane & sero sumat sirupū de acetositate citri uel sirupū de succo herbe acetose aut sirupum de granatis dulcibus cum aqua rosata acetose uel buglosse & fiant quotidie clisteria linitiua & quando opus est euacuent' mali hu/mores cum medicinis solutiuis & maxime cum in usione reubarbari. R. reubarba ri. ʒ. i. aque lactis uel endiuie. ʒ. i. s. uini. ʒ. s. spice. ℈. v. post iufusionem octo hora rum exprimatur & cum colatura dissoluatur diaplunis solutiui. . s. uel tantundez diasiniconis uel electuarii succi rosarum fiat potus & frigidus sumatur nam pestis actu & potencia frigidis curatur. Rursum quotidie cum sirupis uel aqua rosata ca patiboli armenti. ʒ. i. aut diptami. ℈. i. uel tormentille. ℈. ii. siue. ʒ. i harum specierū

que mirifice pestiferis morbis medentur. R. boli armeni. ℥. iii. seminis acetose semi nis & corticis citri an̄. ℥. ii. s. redoarie. ℥. ii. diptami tormentille limature eboris an̄. ℥. i. ossis de corde cerui cinuamomi margaritarum an̄. ℥. s. framẽtorum pretiosorum scilicet iacinti smiraldi rubini granati & zaffiri an̄. ℈. i. terantur & pp̄inantur cum modico uino uel alio liquore aut fiat electuarium cam conseruis cordialibus & ad libitum sumantur. Item confert Tiriaca & Mitridatum si febris est leuis sed arden tem refrigerant trocisci de camfora cum aqua acetose. Item optimū est hoc. R. boli armeni. ℥. ii. tormentille. ℥. i. diptami. ℥. s. quatuor zuccarorum cordialium an̄. ℥. s. & si libet adde tyriace uel mitridati. ℥. i. & erit selubrius. Amplius pestis preter na/turam acutorum morborum exigit frequentiorem & uberiorem cibum maxime propter sincopes que solent accidere Comedant ergo pestiferi mane & sero carnes laudabiles & recẽtes iuscula panis lac amingdalarum uel contusum cum hiis que diximus condita & interdiu frequenter assumant Trazeam Marzapanem uel quod sibi magis proficuum appetit Inquit enim Auicenam ꝙ qui plus comedūt facilius/a/ peste liberantur & sincopim uitant Binant autem ex hoc iuleb. R. aque acetose lib. i. uini granatorum. ℥. iiii. zuccari. ℥. iiii. clarificetur & aromatizetur cum cinnamomo uel saudalis. Item contra pestem ualet electuarium saluciferum & ele ctuarium ex citro. Apostemata autẽ siue Bubones pestiferos nusq̄ repercutias cū frigidis stiticis sed q̄ citius poteris admoueas sanguisugas que pestiferum sangui nem extrahant aut super ipsum apponas dimidium cepe coctum super cinerez ca/lidus cum tiriace. ℥. s. & quottidie cum recenti mutetur carbunculi uero siue antra ces comburantur cum fero ignito aut cera ignita ex ardenti cero stillata aut cum cal ce uiua & sapone uel cantaridibus aut cum ruptoris que explicauimꝰ in medicinis compositis. Et non dimiittatur pestifer in principio dormire nec uenenum euoce/tur ad centrum omnino debet ad sufficientiam uel modicum parcius dormir̄ ne lo gne uigilie debilitent & perimant egrum.

De pleuresi.

P Leuresis dicta ē a pleura q̄d est tegmen costarū & pp̄terea Bononiẽses ple uresim uocant malū costarū & Amerini puncturam a dolore pugnente est aūt pleuresis apostema pectoris q̄d pōt in totius pectoris partibꝰ ori ri & leuior est & facile curatur q̄ cuti & costis interiacet uel in illa carne intermedia greuior uero & magis periculosa est que nascitur in concauo uelamine pectoris si ue in tunicis & panniculis costis inuolutis sed oium pessima & letalis est pleuresis que gignit̄ in diaflāmate hoc ē i media steno quod segregat membra spiritualia colligantiam quā hēt cū cerebro Nam neruus quo diaflāma cōtestū est porrigit̄ ad cerebrū a quo oritur. Coste āt & ossa rarissime apostemant̄. hūor uero quo gin gnitur pleuresis est calidus suttilis acutus sanguineus uel colericus q̄m non pene trant in membra neruosa & dura nisi humores acuti & maxime colerici & icirco febris pleuretica plerumq꜡ est tertiana cōtinua. At sanguis sincerus raro facit pleu resim rarius flegma rarissime melancolia nisi sint putrida adusta uel colere mixta. Vnde flegmatici & qui sūt cōplexionis frigide & maxime qui solent acetosum rut

tare raro uel nunq̃ pleuresi laborant nec qui hn̄t lubricā aluū ut testis est ypocras flegma eni facit apa molle & melancolica durū & utrū est sine dolor & febre nisi sit putridū uel saniosum & cū difficultate & tarditate maturat uētositas uero facit pleuresim mendosā sed uera pleuresis facit febrem & acutū doloré qué pugnitiuū appellāt & discutit uel resoluitur infra quindecim dies si uero sanié cōcipit ante tres ebdomadas in breui rumpit & purgat sed ratione quapidoq̧ frigidoꝝ humorū serius maturaret digesta aūt sanie sponte uel ui medicamētoꝝ aperiat post aptionem uero & rupturā solet pleuresis infra uiginti dies uel saltē quatraginta/a/sanie mundari & consolidari sin aūt post duos menses cōuertit in periplemoniā uel ptisim eque malū ē si pleuresis ꝓcociter disrūpit añ maturationē pp acuitatē/uel copiā humoꝝ/aut pp laboriosam agitationē/tussim/uomitū/calum/ uel uiȝ medicinaꝝ sed plerūq̧ pleuresis uariis & diuersis modis duce natura uel prudentia Medici añ q̄ndicim dies resoluit q̄nq̧ enim cū uaporatoriis uel sponte insēnbiliter discutit aut sanguis ille colericus ex naribus fluit uel flobotomia extrahit sed plerūq̧ materia illa expuitur. Interdū euomitur & q̄nq̧ pleuresis humores per cōcauā uenam labunt in uessicam & mingunt & q̄nq̧ fluūt in uiscera & fluxu egerunt interdū in pulmōe colligunt & faciunt periplemoniā & ptisim interdū petūt cerebrū & frenesim faciunt & q̄nq̧ in alia egritudinū genera pleuresis permutat sed raro Amplius q̄nq̧ eius accidentia sūt ualde molesta & grauia sicut dolor pectoris & frequēs tussis aspera & cum difficultate expuēdi. unde quāto difficilius pleureticus expuit tanto magis laborat Materia eniȝ in thorace retēta auget febrē cōstrictionē anelitꝰ mumur asmaticū & catarrale & dolorē suffocat spūm & eripit sonū Deniq̧ grauis est pulmoni & cordi & excitat tanto tanto maiorē tussim quāto plus est materia & magis uiscosa uel diutius morat in thorace & q̄nq̧ facit sincopim & mortis terrorem minat & interdū strangulat. Ad sūmū tussis dificilis & in potentia expuendi facit pleuresim mortalē nam significat debilitatē uirtutis expulsiue & caloris naturalis tenacemq̧ uiscositateȝ & copiā humoꝝ aut humores nimis suttiles & acutos uel arentē siccitatē & q̄nq̧ impedit sputū ab alia egritudine que est in epigroto pulmone & organis anelitus Materia ēt retenta claudit meatus ꝑ quos anelitus fumosos cordis uapores educit qua pp cor laboriose respirat & parum refrigeratur sed estuat & cōtinue magis laborāt febris auget siccitas & asperitas pectoris & dificultas expuendi crescit pleuresis aūt & periplemonia deterior est in latere sinistro q̄ destro quia est magis propinqua cordi sed que in lattere destro orit est salubrior ueꝝ aliquanto serius curatur quoniā/a/fonte caloris magis distat. Causa autem antecedens pleuresis est humor sanguineus uel colericus acutus & malus qui fluit/a/ capite uel/a/reliquo corpore & congregatur in loco magis debili. Causa uero primitiua est aliis febribus comunis uidelicet frigus quod calidum corpus ex ab rupto excipit & opilat sed mali humores generantur ex repletione malorum ciboruȝ uel paulatim in corpore congregatur. Quando ergo corpora sunt malis humoribus plena & ex labore & exercitia calida statim uentos uel frigidam aquā excipiunt aut

in loco frigido & humido subito refrigerantur facile egrotant & ideo in estate & plures in autumno accidūt pleureses & in uere quando pluuie abundāt uel uenti plurimum perflant Item mulieres que menstruis singulis mensibus purgant uel lactant & pueri & senes pp frigidam eo℞ cōplexionē raro corripiunt pleuresi sed pueri euadunt Senes uero pp causam ualde contrariam eorum complexiōi & mulieres grauide facilius moriuntur.

De signis pleuresis.

q Vinq; sunt certiora signa pleuresis. Primum quidem est febris continua ex eo quia apā est cordi propinquum. Alterum est dolor acutus Materia enim nō nisi ob acuitatem penetrat in duros pāniculos & uelamina & ideo mordicat & pugnit quandoq; tamen dolor solum percipitur in respiratione & tussi pp copiam materie que non facit dolorem acutum sed grauez & pondere premit. Et quandoq; dolor in femora descendit et interdūm pp colligantiam neruorū ascendit in humerum et de eius dolore pleuretici sepe conqueruntur Item si dolor solum sentitur in attractione materia est in musculis q dilatantur si i respiratione est in hiis qui cōstriuguntur. et dolor pleuresis non est pulsatiuus qa ibi nō sunt arterie. Terciū genus signorū est cōstrictio anhelitus qui coartat pp materiā claudētem meatus per quos spirat et propter eorū angustiā et necessitatem euētandi fit frequentior. Quartū est pulsus serrinus similis serre durus inequalis et asper quia apostema est in menbris siccis et neruosis et quādoq; uariat et a suo ordine egreditur maxime in augmento & statu ob copiam materiei cordis compassionem / uel debilitatem uirtutis. Quintum signum est tussis que in principio plerumq; est sicca ob asperitatem gutturis & pulmonis & indigestionem materie que secundum q cito uel tarde digeritur facile uel dificile expuitur. Sputum autem debet esse album lene equale maturum & facile sed in principio pleuresis melius est aliqualiter rubrum uel flauum Proximum hiis spumosum rotundum. si uero in principio est ualde rubeum uel fuluum est deterius. At uiscosum dificile est & malum presertim in augumento & statu & nigrum est mortale similiter uirulentum saniosum & fetidum quod a flegmatico discernitur quia sanies in aquam proiecta descendit & flegma natat Rursum sanies super ignem posita fetet & non flegma. Saliua & fauces salse signāt catarrum corrusiuum & quandoq; sine salsedine percipitur descensus catarri qui ulcerat pulmonem. Quando pleuresis in diaflagmate oritur dolor thoracem uersus declinat & facit accidentia acuta & seua somnum eripit et sepius per ueruos repit ad capud apostemat cerebrū et peruertit mentem et rationem. et illi qui sic laborant non percipiunt dolorem pectoris neque etiam aliorū menbrorum. Quando uero dolor circa furculam pectoris sentitur pleuresis est i concauo pectoris uelamine orta et minime pulsat. Si quando terga ceu uerberibus cesa dolent et uētosis cruentis non sedatur eorum dolor sepe significant mortem. Pleuresis mendosa parum dolet et leuibus accidentibus associatur et fit propter uentositatem uel modicam materiam que inter cutem et costas latitat et sepe accidit dolor in pectore et lateribus propter plurimum potum pleuresis autem non

cognofcitur ex urina fed fit rubea pp febris ardoré difcernitur autē apa hepatis et pulmonis a pleurefi quia apa hepatis facit pulfum undofū tufficulā paruā & ficcā fine fputis faciem palidā flauā fedā linguā croceam nel nigrā. Vrinā craffam den/ fam & rubram fimilem ydropifi & egeftiones funt fluuide fanguinee hepatice & dolor eft grauis & ponderofus in latere dextro qui non percipit tactu nifi fit apa in conuexa hepatis gibofitate & anelitus parum cōftringitur & minus uariat peri plemonia ēt facit pulfū undofū qa apa ē in mēbro molli & decernit graué dolorem & ponderofum fed anelitus eft calidior & fortius conftrignit & fuffocatur.

De medela pleurefis.

P Leurefi medent humida leuitina & moderate frigida & degat eger in fubli mi a terra cubile & in camera ficca amena in q̄ nec uentus nec frigus afpiret & fi pōt tm̄ dormiat quātū fat erat fibi fano feponat oēm aīi follicitudiné & timoré & ꝓ poffe quiefcat. quotidie min9 cōedat ufq; ad feptimū dié & ab illo ufq; ad qntūdecimū uictus tātūdē crefcat & moderate uel parci9 bibat abftineat ab ube riori potu carne uino ouis & q̄ generāt multū fanguiné & uitet cibos calidos & fic cos q faciūt hūmores colericos acutos & uefcat cibis facilis digeftiōis q fint tenu/ es lenitiui & abfterfiui ceu iufcula amidi panis ordei uel farris cōdita cū pēidiis zuc caro uel lacte amingdala& interpōant interdū fi fapiūt blites & borragines & cō dant cibi cū modico croco qm̄ facilitat anelitū & eius malitiā corrigit cōedat etiaꝫ paffulas amigdalas caricas butirū recēs zuc. cū penidia Traceā Marzapané zuccaꝝ uiolatū faunīā poma granata dulcia ſꝫ acria & cibi oēs acetofi no ēt tuffi & ꝓ potu utant pleuretici aq̄ ordei q̄ fic fit. R. ordei lib. i. qd/a/corticib9 excorticet cū pāno afpo in aq̄ frigida parūp cottū alternifq; uicibus in feruida aq̄ abluat & cū pāno afpo fortiter excutiat deinde excorticatū modicū coquat i lib. viii. aque & hec pri ma cōcottio abiiciat poftea iterū cū lib. xvi. aque coquat & leuiter bulliat ufq; ad cōfumtioné medietatis hec enī eft illa aqua ordei q̄ pl'm/a/ Medicis in febribus cō mēdat & q̄ febris fedat ardoré fitim mitigat pcordia & uifcera humectat aluū lubri cā facit lenit afperitatates & fputū facilitat prefertim fi tepida cū modico zuccaro pi tiffet Aut bibāt cōcottiōes pectorales q̄ cōtra tuffim & pleurefiꝫ fūt efficaces & plꝫ ualēt & fiunt cum uiolis capillis ueneris daptilis febefté recentibus caricis iuiubis paffulis liquiritia ordeo fenugreco ifopo & melle fed ifopus & mel funt minus ca lida pleurefi & frigidius qd fibi cōpetit eft cucumer & firupus ex eius fucco & zuccaro confectus aut bibant iuleb uiolatum cum aqua cotta dilutū. Inftituto au tem uite regimine exoneret aluus cū cliftere uel cum aliquo electuario lenitiuo & fiat flobotomia diuerfiua q̄ citius poteris uel faluté añ quartū dié ex latere oppfito dolori ex uena bafilica ul' cōi & reiteret flobotōia ex eadé uēa i fero uel māe fequēti & poft q̄rtū egritudinis dié flobotōet uēa altera bafilica ul' cois. f. alteri9 lateris do loré uerfus & ex eadé uena māe uel fero fāguis iterū mittat qa plumédū eft q; poft quartū dié materia fluxerit ad locū pleurefis & qualibet uice ciciter libraꝫ mediam fanguinis extrhatur & plus & minus fecundū abūdātiā fanguinis & fortitudineꝫ

ptyſana fit

uirtutis. Interim digeras materiam & quolibet mane in aurora prebeas tepidum ſirupum uiolatum uel iuiubinum & poſt duas horas ieiuno ſtomaco fiat cliſtere lenitiuum ex concoctione foliorum uiolarum blitis malue Mercurialis uel ſucco blitis oleo uiolato uel melle uiolato in ſtatu autẽ & prope ipſum cibi & ſirupi ſint magis aſterſiui digeratur ergo materia cum ſirupo de liquiritia de ſucco granatoꝝ dulcium uel cum melle uiolato Aut ſirupo acetoſo mellino. ℞. zuccari lib. i. aque ℥. viii. aceti. ℥. iiii. mellis. ℥. iii. qui quidem ſirupus a Galieno & meſue ad extinguẽdam febrem & ſitim ad digerandam materiam & ad ſedandam pleureſim ualde cõmendatur ſed mel & acetum utrumqꝫ ſuſpectum eſt in pleureſi calida quoniam facit humores acutos & acetum nocet apoſtematibus huiuſmodi ergo ſirupus non conuenit niſi in pleureſi flegmatica & materia uiſcoſa digeſta autem materia purgetur cum caſſie medulla uel Diamana aut electnario lenitiuo aut cum hiis trociſcis pectoralibus ſolutiuis. ℞. uiolarum. ʒ. i. liquiritie manne agarici turbit diagridii an̄. ʒ. s. zinziberis. ℈. s. fiant trociſci cum mucilagine pſilii qui lenient aſperitatem ſedabunt dolorem pectoris dilatant meatus anelitus abſtergunt uiſcoſa pectoris excrementa & purgãt inteſtina ſed ſalubriores erunt ſi addantur quatuor ſeminuꝫ cõuniuꝫ frigidorum ſcilicet ſeminis melonis citrulli cucumeris & cucurbite an̄. ʒ. s gummi arabici draganti an̄. ℈. ii. ſemper autem caueas fortia ſolutiua & utere diagridio in minori quantitate q̄ in aliis egritudinibus ſed medicine ſolutiue ſunt tutiores & magis ſalubres inprincipio declinationis antea uero quottidie fiãt cliſteria. Item quotidie ante quartum diem adminiſtra repercuſſiua frigide & modicuꝫ ſtitica q̄ muniant & confortent pectus & ab eo repellant malos humores Ad id quidem utiles habentur lentes que primo cum aqua calida lote coquantur cum aceto & contuſe ſuper pleureſim ponantur aut admoueatur empl'm fabarum & roſaruꝫ que ſint cum aceto cotte uel coquantur roſe balauſtie camomilla uel fengrecũ cuꝫ aceto et in eorũ feruida cõcottione infundatur ſpongia magna et [illegible]a que fortiter exprimatur et calida ſuper dolorem adaptetur inter poſito lini panno tenui et attrito ut caro minus madeſcat et cũ frigeſcet ſpongia ſepius calida reiteretur et permutetur pannus qua non ſit madidus itidem poteſt fieri cum bouis ueſica ſemiplena predicta concottione. Amplius cõtinuẽtur eiuſmodi fomenta poſt quartum diem cum rebus magis reſolutiuis et primo cum aqua ſimplici calida poſtea cum aqua ſalſa uel marina que eſt magis reſolutiua aut cõcoctione camomille aneti fenugreci ſeminis lini paratarie & malue cum ſuis radicibus lotis. huiuſmodi autem fomenta tam in augumento q̄ in ſtatu plurimũ iuuent nam facilitant ſputum mitigant dolorẽ diſcutiũt pleureſim uel ſaltem citius maturant ſed a fomẽtis diſiſtẽdũ eſſe moneo qñ cum eis dolor creſceret quod accidere ſolet ꝑpter copiẽ materie q̄ minuenda ẽ cũ flobotomia ſi dolor furculã uerſus aſſcendit ſi uero deſcendit cum cliſteribus ſacculi uero calidi milii ſalis uel lateres & lapides molares calidi admoti conferunt uentoſitati & pleureſi mendoſe ſed utram plus ledere q̄ iuuare ſolent. Quando autem exequeris predicta fomẽta & ab eis alternis uitibus deſiſtis linias

pectus maxime In nocte cum oleo uiolato amigdalarum dulcium butiro recēti pin guedinibus anatis uel galline Isopo humida. Vunguento uiolato & unguentis pectoralibus que dicemus in medicinis compositis. si uero materia esset flegma/ tica ungas pectus cum oleo liliorum alborum uel ireos aut dialtea. Interimi cōtinue ab initio usque infiné studeas facilitarī sputū & lenire guttur cum tepida aqua & modico zuccaro uel penidiis pota saunia uel zuccaro uiolato Aut cōtinue lambet Diadra/ gantum uel electuarium lambendū ex butiro uel pillulas lambiles elēctm ex amin dalis uel elēm sanum maxime si meteria ē equaliter flegmatica uiscosa. Et plura ad idem inuenies in libro de medicinis cōpositis. Cōferunt ēt pleuresi & sedant tussim & sitim hii trocisci. R. uiolarum succi liquiritie an̄. ʒ. v. amidi draganti seminis altee ci/ coniorum portulace feniculi an̄. ʒ. i. s. camfore grana. iiii. conficiantur cum mucilagine psilii uel. R. uiolarum draganti anisi succi liquiritie seminū citoniorum melonis cucur/ bite cucūeris citrulli seminis malue maluauischii florum meliloti an̄. ʒ. i. fiant trocisci cum mocilagine seminum citoniorum & sumantur cum sirupis uel cōcottione pecto/ rali in quantitate duorum scropulorum uel. ʒ. i. Aut ex eis & zuccaro fiat confectio soli/ da uel cum penidiis & sirupo uiolato electuarium si uero materia esset ualde calida acuta & febris intolerabilis egerque continue maiori inquietudine uexaretur & non posset dormire uel frenesis immineret da sirupū papaueris cū aq̄ cucūeris uel ēdiuie sed aqua cucurbite nocet prefocationi & lactuca facit crassos humores & omnia q̄ excedunt scđm gradū frigiditatis impediunt digestioné & sputū. flobotomia pre/ seruat a freneši p̄cipue ex safena ad diuertendū & ex cefalica ad euacandū. Et minus delet acubitus super latus infirmum q̄ super alterum sanū quod si nō dolor remittitur in ter septimum & quartū decimum diem admoueatur uentosa cum incisione uel si/ ne sup locū doloris que resoluet collectos humores & pleuresim si reliquū corpus est bene purgatū si uero resolutio quā studiose exquiris non eueniat prosequere illa remedia q̄ salubriora uidentur dū modo sint magis abstersiua resolutiua aperi tiua & lenitiua & digeras materiā cū sirupo de liquiritia uel isopo & lambet elēctm sanum in ungatur pectus cum oleo liliorum alborum uel oleo ireos & fomenta q̄ di ximus fiant cum rebus magis resolutiuis. Sed si pleuresis an̄ quartū decimum diē non resoluitur sanié cōcipiet & crescit febris dolor & tussis quando maturatur apa postea remituntur nisi pleureticus pp debilitatem moriatur. prosequatur ergo cu ra cum linitiuis & resolutiuis temperatis que precociter maturent sicut concottio caricarum dattilorum fenugreci passularum liquiritie ordei radicū liliorum & mellis & fiant fomenta cum eadem concottione & ungatur pectus cū hoc linimento qđ resoluit mitigat uel citius maturat. R. mucilaginis radicū malue maluauischi an̄. ʒ. i farine fenugreci ordei seminis lini an̄. ℥. s. seminis citoniorum. ʒ. ii. butiri loti. ʒ. i. cere parum olei antiqui quod sufficit solet autem maturari apa pleureticum ante uigesimum primum diem quod colligitur ex mitigatione febris & doloris & fran gitur & rumpitur quando est maturum excreationis conamiue uel tussi aut subi/ a reuolutione de latere egro super alterum uel uomitu qui fortius rumpit sea

comedat panē ualde fermentatū uel modicū fermētū cū melle cōfectū qd̄ sūmope rūpit apā sed fortius est sal nitrū maxime si cū fermēto & melle cōditū sumat Aut sal nitrū cū sinapi fimo columbino & adipe mixto extrinsecus emplastetur. Comedat autem blodiū cicerū caricas grana pini passulas amingdalas dulces & amaras que tunc satis conferunt et uescatur carnē & bonis cibis restauratiuis ne debilitet panis uero azimus generat uiscosus humores. Disrupto autem apate abstergatur cum aqua mellis uel cōcottione isopi ordei & mellis & lambet electuariū sanū uel elctm ex pino Aut diapenidion & cōsolidat cū thure mastice gūmi arabico & draganto q̄ si añ triginta uel quartaginta dies non consolidatur iptisim cōuertit Electuariū digestiuū qd̄ extrahit/e/ pectore excremēta saniosa & uiscosa. R. olibāi mirre cinnamomi amomi granorū pini ireos turbentine croci boli armeni añ. ʒ. s. spice cassie fistule dattilorum añ ʒ. iii. costi. ʒ. ii. galbani. ℈. ii. mellis quod sufficit Ad idem ualet elctum ex serpillo. Ea enim medicamenta debent esse tribus uirtutib9 p̄dita primo Abstersiua ut mel secundo confortent & iuuent membro debiliori ut isop9 & pulmo uulpis pectori et pulmōi. Spica & amingdale amare hepati et uiis urine sed mastix & corallus prosunt stomaco et intestinis. Tertio miscendū est aliquid qd̄ dirigat medicamenta quod opus est uel euacuent materiam qua natura est magis propensa sicut ireos & semen urtice que expuere faciunt saniem sed feniculus anisum apii sparagus petrosillinum pastinachia eorum concottiones & blodium cicerum purgant excrementa per urinam cartamus uero & sal nitrum cum electis solutiuis mixtū expellunt saniem per intestina sed oium optima q̄ has proprietas complectuntur sunt blodium ueteris galli Mel liquiritia capillus ueneris ilopus cassia fistula & manna sed Galienus medebat pleuresi & periplemōie post apertionem hoc electuario quod putridum flegma & saniem pectoris expuere facit. R. amingdalarum dulcium & amararum granorum pini seminis urtice farine lupinoꝝ añ. ʒ. s. cōdant cū melle rosato & adde penidioꝝ. ʒ. i. ut fit magis delectabile. Mesue ualde comēdat elctum archigenis sed est opiatū Deniq̄ si pleureticus cū hiis non sanabitur fiet ptisicus post duos menses purgetur ergo nutriatur & curetur cū zuccaro rosato lacte recenti bulito & balneis & rebus humectātib9 abstersiuis & cōsolidatiuis & maxime cū elco ex pulmōe uulpis & elto ex semie citonioꝝ uel electo pectorali.

De malis que accidūt febribus & primo de fluxu.

q Vā plura in reliquo corpore apostemata nascunt q̄ febrē accendūt sed solū de pleuresi scripsimus qa sepius euenit priculosa qdēē & pauci ab ea absq̄ auxilio Medici euadūt eadē rōe d̄ fluxib9 diffusi9 q̄ d̄ aliis accidētib9 exeq̄r Itaq̄ de febrib9 pleuresi & fluxib9 ad scribēdū potissimū appuli qa sūt grauissima mala qb9 plurimi corripiūt & i qb9 plerūq̄ ars Medica plusq̄ i aliis egritudinibus ualet. fluxus aūt sortit nomē/a/ mēbro/a/ quo deriuat. uñ flux9 cerebralis dicit a cerebro stomaticus siue diaria/a/ stōaco. Hepaticus/ab/ hepate splenericus/a/ splene Intestinalis ab intestinis & excoriatiuus seu dissinteria ab excoriatiōe itestinoꝝ appellat causa materialis & cōiūcta ipsius fluxus ē nutrimentū & mali hūores q ante

digestionē fluūt ex stomaco & uisceribꝰ & precociter egerunt. Causas autē antecedentes & primitiuas que corrumpunt humores & debilitant uirtutem retentiuam diligenti inquisitiōe perscrutabimur primum uero fluxus esse non potest sine infirmitate uel uiolentia uirtutis cōtentiue nam si stomacus & intestina retinerēt nutrimenta quousqꝫ digererētur non fieret fluxus. Debilitatur autem uirtus retētiua a morbis & precipue longis/a cibis lublicis uel acutis /a/ rebus solutiuis & uenenosis ab humoribus uirulentis salsis & colericis acutis & maxime/a/frigore & nimio calore. Violatur uero uirtus contentiua superatur & debilitatur/a/ multitudine grauitate uel malitia ciborum & humorum sed congregantur mali humores & nutrimenta in corpore aut propter copiam ciboruꝫ uel defectū uirtutis digestiue uel debilitatem uirtutis expulsiue nam nutrimenta que non digerunt neqꝫ expelluntur congregantur in corpore & corrūpuntur et sunt grauia stomaco & intestinis & uirtus contentiua ab eis superatur & debilitat & quandoqꝫ uirtus expulsiua est potentior & superat contētiuam & facit fluxū q si fuerit creticus & uirtus uitalis potens utiqꝫ uirtus contētiua modicum debilitatur & fluxus in breui spōte sedatur & eger ex eo sentit leuamen & conualescit ut accidit in colica passione in qua superatur & debilitatur uirtus retentiua ex copia uel malitia humorū &/a/ fortitudine uirtutis expulsiue. In ea enim quando uirtus expulsiua est ualida omnē malorum humorum copiam digestorum & indigestorum per uomitum pariter & secessum eiicit fluxus cerebralis fit ex catarro a debili cerebro genito qui per stomacum in uiscera fluit & corrumpit nutrimenta que secum per secessum educit. Catarrus autem quandoqꝫ est flegmaticus quandoqꝫ colericus salsus acutus uirulentus uulceratiuus uel lublicus. & fluxus cattaralis non semper proficiscitur a capite sed aliūde potest emanare ex fistulis et apostematibus intrīsecis nam quādoqꝫ ante eorum maturationem fluit humor uirulentus & post apptionem sanies que faciunt fluxum febres quoqꝫ sanguinee colerice flegmatice & maxime ethica & cōplexiones male accidentales & uulcera intrinseca quandoqꝫ generant malos humōres acutos pestiferos uel uenenosos q faciunt fluxum & quandoqꝫ excoriāt & uulcerant intestina. fluxus stomaticus seu Diaria causatur/a/ debilitate retentiue digestiue & caloris naturalis cui inprincipio sūmo studio & diligenti cura resistendū ē nam inueteratus efficirur incurabilis & quandoqꝫ conuertit in ydropisim. In hūc autem fluxum stomaticum solent incidere balbutientes qui nesciunt proferre. t. litteram et qui habent complexionem ualde humidam et frigidam fluxus hepaticus et splencticus uel generantur a nimio calore qui adurit humores uel/a/nimio frigore quod est causa flegmatis et opilationum Nam chilus et sanguis semidigestus propter opilationes uenarum prolabitur in uiscera et facit fluxum hepaticum qui est sanguineus periodicus diuturnus et frequentior in nocte q̄ in die. Fluxus intestinalis et excoriatiuus non semper est catarralis sed eius causa potest esse in uisceribus ut puta complexio nimis calida uel frigida sed plerumqꝫ sūt humores colerici acuti et mali et quandoqꝫ est colloquintida uel alia medicina solutiua male cō

tusa uel non correpta que uisceribus aderet preterea solet esse causa fluxus uehmēs frigus pedum uel totius corporis Cibi frigidi & humidi lublici sicut fructus. Ci bi dure digestionis & qui in stomaco facile corrumpuntur cibi acuti mordicatiui uel in consueti & mutationes ciborum cepe alea cibi diuersorum generum quorū ordo facilis uel dificilis digestionis preuertitur crapule repletiōes & cibi male qua litatis medicine solutiue & earum reliquie que quandoq; remanent in intestinis: res uenenose & eiusmodi que agitant & conturbant precordia & intestina ceu mor sus anguium & uenena bibita possunt facere fluxum. Amplius qui sunt dense te/ sture & habent cutim spissam & poros artos sepius quotidie egerunt q̄ qui habēt poros apertos ex quibus uapores & humiditates possunt resolui egestiones exic/ cantur & corpora sunt magis stitica hinc ergo coligi potest quare in fine estatis & principio Autundi fluxus sepius accidunt. Nam in estate replētur corpora fructi bus & malis nutrimentis pori dilatantur & resoluitur calor naturalis postea adue niente autundo pluit & flant uenti qui fugant estatis calorem infrigidāt & obstru unt poros & mali humores c'auduntur in uisceribus feruent corrumpunt' gingūt febres ul' prorūpunt in fluxus. Senex stitici fuere in pueritia lublici e contra. pueri stitici si senescunt fiunt lublici. preterea est aliud genus fluxus qui grece Tenasmō latine premitus nuncupatur quem qui patitur semper uellet egerere tamq̄ necessi/ tas semper urgeat ualde enim desiderat depōere onus uentris & se posse egerere cre dit & frequenter conatur expellere pondus quod sentit in ano sed non emittit nisi modicum & macilaginosum & plerumq; generatur a frigore pedu3 & totius cor/ por s & eius materia & causa plerumq; est flegma uiscosum quod aderet recto in/ testino & quandoq; est colera & eger ualde coqueri' de adustiōe ani maxime quā do materia est colerica.

De signis fluxum.

q Vando uirtus digestiua & calor naturalis est debilis cibus egre dige ritur grauis est stomaco & uirtus retentiua debilitatur & semidige/ stus descendit & generat fluxum sed uulgares ignari quāto qs plus egerit tanto melius digerere falso opinantur Ex frigore enim debi/ litate caloris naturalis et uirtutis contētiue generat' fluxus stomaticus hepaticus intestinalis et tenasmon quorum egestiones sunt flegmatice fluuide parum fetide et semidigeste que cum rugitibus gurgitando descenduut et non seruant ordinem sed crescunt et decrescunt secundum quantitatem ciborum et ideo frequentiorest in die q̄ in nocte stomaticus sed hepaticus maior est i nocte periodicusq; crescit |plus i uno tempore q̄ in alio et qui eum patitur preter morē aliorum plus egerit i sequen/ tibus egestionibus et in fine plerunq; modicum sanguinem fuscū emittunt et quā/ doq; egestiones eo℞ sunt albe interdum uirides sed plerumq; sanguinee & sine do lore egeruntur huiusmodi fluxus diu durat & quandoq; pluribus annis & qui eum patitur est frigide complexionis palidus fuscus squalidus & ualde opilatus

et eius urina est rubea sanguinea turbida et spissa fluxus catarralis e periodicus & in diuersis temporibus uberius fluit precipue post longiorem sonnum & plerūq; est flegmaticus & fluidus & quādoq; spumosus & secum trahit nutrimenta maxime qñ est salsus acutus uel uirulentus & percipitur eius descensus & qñq; dolet unde deciditur sed fortius in quod distillat presertiz qñ uulcerat intestina fluxus spleneticus facit egestiones nigras adustas melancolicas & sepe mortales & que sunt acute uulcerant & splen est tumidū & ualde opilatum & omnis fluxus opilatiuus maxime qui prouenit a uenis miseraicis est liquidus & fuscus sangutneus sicut lotura carnis & facit egrum palidum flauum & deformez fluxus intestinalis generatur a frigore extrinseco & humoribꝰ flegmaticis sicut tenasmon inquo flegma uiscosum aderet recto intestino & qui eum patitur semper uellet egerere. Dissinteria est fluxus excoriatiuus qui causatur ab humoribus colericis acutis eruginosis uiruleutis saniosis adustis melancolicis salsis uel pestiferis qui gignuntur a febribus incēsiuis uel apostematibus aut uulceribus intrinsecis uel adustione hepatis & splenis inspiciende sunt ergo egestiones & considerande an sint flegmatice uel colerice sanguinee ul melancolice liquide spisse similes uel dessimiles separate uel sanguini mixte & utrum dolor sit acutus pugnitiuus uel permutet & ubi dolet. nam si dolor est supra umbilicum quando egestiones fluunt per uiscera gracilia & sunt liquide fetidissime modico sanguine & pelliculis ualde commixte significat ꝙ fluxus est mortalis quia excoriatio est in uisceribus glacilibus que maxime dolent & raro consolidantur sed quando uiscera crassa interiora excoriantur minus dolent & eorum dolor est sub petine paulo anteq̄ egerantur & egestiones sunt magis dense uel crasse cuz sanguine & pelliculis minus mixte emoroides uero mittunt sanguinem separatum ante egestiones fuscum & melancolicum & quanto prius dolet ante egestionem tanto superioribus uisceribus est excoriatio sanguis uero sincerus & naturalis significat apertionem uenarum. Egestiones mucose uiscose sunt flegmatice sed fulue crocee sunt colerice quales in febribus colericis generātur. Egestiones albe palide sicut icterice significāt alio diuertisse coleram q̄ in intestina fluere solet sed spumose liquide & fetidissime sunt pestifere. In febribus propter earum opilationes & siccitatem corpora primo fiunt stitica & cōtinue magis & magis congregantur materie que postq̄ fuut intestinis & precordiis graues urgente necessitate propter fortitudinem uel debelitatem urirtutis expelluntur per uomitū uel fluxum qui si fuerint sine dolore proueniunt a fortitudine expulsiue & tollerandi sunt tres uel quatuor dies & conferent sed quando accidunt propter debilitatem uirtutis dolent & non sequitur iuuamem sed eger continue magis laborat. Sicut fluxus qui accidit ethicis & ydropicis. Rugitus et gurgitationes per uiscera significāt uentositeatem et lublicitatem egestionum et debilitatem uirtutis contētiue etquandoq; ante fernesim significat materiam ascendentem ad apostemandum cerebrum egestiones nigre et sanguis fuscus arguit extentionem caloris naturalis. sed sanguis coagulatus emanauit ex uenis casu disruptis uerberibꝰ uel uulneribꝰ

cessis qui si diutius intus retineatur uenter inflatur uirtusq; & pulsus sicut in sincopi deficit & algent extrema. Qui patiunt fluxum parum mingunt & tanto minus quanto plus egerunt sudant uel plus euomunt aut minus bibūt in fluxu ergo urina est pauca flaua que magis ad albedinem q̄ ad rubeorem declinat quia parum in uessica moratur: & in ea plerūq; crasse materie furfuribus similes resident fluxus liquefactiuus cuius egestiones sunt untuose turbide albe & q̄nq; sanguinee sicut lotura carnis significat ethicam consumtionem & liquefactionem membroꝝ. si igit hec oia diligēter perscrutent cause inueniunt & fluxus facilius curat.

De medela fluxus.

f Luxus stiticis & cum hiis que cōdensant & cōglutinant materiā curatur & exigit diuersas medelas calidas uel frigidas sibi cōtrarias secūdū diuersitatem causarum uirtus nāq; cōtētiua que solet/a/calore relaxari frigidis stiticis sed debilis digestiua est calidis curanda at opilatiōes calidis aperiunt & humores colerici suttiles acuti frigidis obtundunt & conglutinant sirupis & frigidi flegmatici cum calidis digerunt & post digestinoem euacuentur cum clisteribus si mali humores aderent uisceribus inferioribus sed prope stomacū constituti uomitu uel medicinis solutiuis purgentur. Digeruntur autem humores calidi colerici acuti cum sirupis ex succo herbe acetose ex acresta uel mirto & mina citonioꝝ sed humores frigidi digeruntur cum sirupo ex menta & purgent cū reubarbaro adusto si fluxus est cū opilationibus sine eis uero cū recentibus mirabolanis adustis qui post euacuationē stiticant & sistunt fluxum sed quia in Italiam non afferunt nisi uet usti parum conferre possunt aut purgentur mali humores cum aliquo electuario stitico addito sibi diagridii. ℈ s. uel circa aut uomitu si materia ē in stomaco & maxime quia uomitus purgat & diuertit materiam & stiticat & conferunt diuretica aperitiua que prouocant sudorem & urinam nā q plīm mingunt uel sudāt ut inquit ypocras modicū egerunt & e conuerso fluxus uomitus sudor & urina alter altero curatur. si uero materia esset in intestinis fiant clisteria & primo cum blodio capitis arietis & zuccaro rubeo que uiscera abstergūt & confortāt & post octo uel decem horas fiat alterum quod apprime stiticat. R. blodii capitis Arietis li. b. i. uel tantundē concottionis ordei addusti. Butiri. ℥. iii. saguinis draconis. ʒ. ii. nam sanguis draconis stiticat & butirum sedat dolores similiter pinguedines mucilagines seminū citonioꝝ & psilii amplius sanguis draconis barba ircina & succus eius reprimit & sistit humores ex apostematibus & uenis fluentes. sed plantago semen & succus eius mirum in modū uenas consolidat et sanguinem sistit et cum clisteribus iniecta optime curat fluxum excoriatiuum. Item potenter sistunt fluxum balaustie mirtus nuces cupressi & galle siue fiant clisteria cum eorum cōcottionibus siue pulueribus & q̄ plura alia adducemus simplicia que fluxibus medent siue ore sumantur siue in aluū elisteribus iniciantur frigida quidem stitica sunt cotona rose & semen earum corallus plantago acetosa galla nuces cipressi coriandrū bolum armenum sanguis draconis gūmi arabica balaustie pluna siluestria ypoquistidos

acatia sumac castanee & cortex earum intermedia copule glandium spodium pre
cipue adustum mirtus mora immatura cornea & plura alia sed calida stitica sũt ma
stix cortex thuris anisum adustum ciminum adustum coagula. At risum uentres
& intestina animaliumq́ue cotta comeduntur licet sint dure digestionis tamẽ flu/
xibus prosunt quia generant spissum & uiscosum humorem similiter pede buccu
larum & arietum. Exagitatio mentis & corporis concitat fluxuꝫ sed sonnus est op/
timus & salubris preterq̃ fluxui catarralli. Amplius maxime conferunt cibi stitici
& carnes laudabiles boni nutrimenti assate potiusq̃ elixe nam assationis ratione sti
ticitatem aquirunt precipue ciminum. Caseus uetus & alia que iussimus assari Nã
si dragma una casei ueteris in aqua salsa prius cotti postea ad ignem assati edatur
incredibili stiticitate aluum constringet. Itidem facit tamtundem coaguli leporis
uel edi & sanguinem in uentre concretum dissoluit Turtures aues assatas fluxibꝰ
iuuare uulgo comprobatum est. Amplius hepatici edant limacias passulas & auel
lanas adustas esd febrientes qui patiuntur fluxum comedant panem ex cuius fari/
na non fuerit furfur discussum quoniã huiusmĩ panis ẽ magis abstersiuꝰ & aperi
tiuus & cum aceto confectus refrigerat & constringit. Oua etiam in aceto cotta po
tenter fluxibus medentur q̃ tãto magis stiticãt quãto magis coquunt̃ sicut sapa &
multo magis succur cornearũ ad ignẽ ĩspissatus ad idẽ ualet & optime sapit succus
recte cottus amariolarũ q̃ sunt species cerasorum. Sed hic & alii cibi condantur cũ
hiis uel similibus aromaticis. R. rosarum masticis corallorum piperis gariofilorũ
cinnamomi añ. ℥. i. zinziberis nucis muscate sumac draganti gummi arabici san/
guinis dragonis granorum mirti añ. ℥. s. Aut. R. rosarum & seminis eius masticis
sandalorum citrinorum cinnamomi gallarum añ ℥. i. zinziberis. ℥. s. galagne pipe
ris gariofilorum nucis muscate añ. ℈. i. spice ligni aloes macis cardamomi liquiri/
titie zedoarie añ. ℈. s. Et bibant uinum rubeum limfatum cum aqua calibeata in
qua calebs uel lapides molares lateres uel lapides fluminum igniti fuerint sepius
extinti & lac similiter cottum ualde supprimit aluuꝫ Aiunt ꝙ ebrietas sedat fluxũ
Aut bibant Iuleb ros. uel maxime Minam citoniorum cum aqua calibeata limfa/
tam. Quin etiam comedant citonia & eorum electuarium diacitonium quod est
optimum zuccarum rosatum superioris animi cum corallis mastice uel aliis spetie
bus aut trociscis stiticis compositum uel edant sorbas corneas aut electuaria ex
eis facta electuarium fenoris electuarium ex milabolanis electuarium mirtinum
electuarium Turinum electuarium ex semine nasturtii & Micletam que sedat om
nem fluxum preter opilatiuum quoniam mirabolani opilant & sunt maximo pre/
sidio stomaco debili & retentiue lapse. preterea compertum habemus ꝙ uẽtosa ma
gna umblico admota in paruo temporis spatio sistit fluxum. Aduomitum autem
post cibum sed ad fluxum compescendum & ad debilem retentiuam confirmandã
stitica medicamenta exhibentur post cibum. Medenturq; stomaco & debili retentĩ
ue lapse ex febre & calore corallus & zuccarum ros. uetus. Trocisci ex semine aceto
se unguentũ ex antera: unguentum stiticum. Emplastrũ fenicum. Oleum citonio/

rũ & Mutinum Diacitonium & mina. Sed infirme digestiue opitulatur mastix spica & earũ olea et cerotum ex mastice laudano et speciebus aromaticis unguentum stomaticum unguentum masticis et q̃plura alia que inuenies in medicinis cõpositis. sed fluxui epatico et opilatiuo mere stitica nocent et iuuant apertiua que stiticant sicut ciminum adustum anisum amingdale amare ameos passule et auellane aduste et electuarium ex passulis et hoc. R. anisi cimini ameos omniũ adustorum añ. ʒ. i. cinnamomi squinanti gariofilorum rosarũ macis galagne cardamomi añ. ℈. ii. masticis sandalorum alborum citrinorum rubeorum seminis apii añ. ʒ. s. spice. ℈ i. fiat electuarium cum melle rosato uel zuccaro rosato condantur quod quidem fluxui epatico et opilatiuo apprime iuuat. sanant uero fluxum excoriatiuum uulcera intestinorum et dolores pugnitiuos eorum clisteria cum butiro mucilaginibus psilii pinguedinibus cõcoctione succo et semine plantaginis et sãguine draconis Ad idem ualent mora rubri immatura precipue adusta sed melius est semen rosarum in quantitate medie uncie cum mina citoniorum sapa uel aliquo liquore sumtum. Amplius reubarbarum uim maximam habet contra uulcera intestinorũ sic sumptum. R. reubarbari adusti. ʒ. i. spice. ℈. v. succi uel aque anaglosse uel plantaginis. . ii. uini ueteris optimi. ʒ. s. misce & bibatur similiter plurimũ confert spodium adustũ & trocisci eius & trocisci ex carabe. & trocisci clementis. R. sperodii adusti. ʒ. s. rosarum & seminis earum acatie balaustiarum sanguinis draconis añ. ʒ. ii. seminis acetose seminis portulace adusti añ. ʒ. i. s. berberis sumac seminis plantaginis gũmi arabici añ. ʒ. i. fiant trocisci cum aqua rosata: Item maxime stitica sũt glandes assata & galla & silique assate que afferuntur ex insula cypri que dicuntur xilocaractes & influxibus excoriatiuis & corrosiuis premittas clistere abstersiuum cum decottione ordei adusti & zuccaro rubeo uel aqua mellis & fortior est in uulceribus sordidis & saniosis aqua salsa sicut lotura carnis porcine salite uel piscium salitorum postea sequatur clestere cum brodio capitis arietis butiro uel adipe capre demun cum concoctione uel succo plantaginis et sanguine draconis fluxus catarralis curatur cum modico potu & modico sonno & cum cibis spica capiatur gũmi arabicum mirtus: papauer/& semina eorum adusta & post est cibum coriandrum preparatum sistit catarrum & fluxum eius & potentius est Diacodium compositũ preterea fluxibus conferunt balnea tepidarum aquarum & frictiones quia dilatãt poros attrahunt & resoluunt materiam Item potenter sistit fluxum uitellus oui in aceto coctus sed fluxibus puerorum & infantium edentium dentes optimus ẽ hic puluis cum aliquo liquore potus & maxime cum lacte. R. seminis papaueris granorum mirti olibani añ. ʒ. s. ciperi ℈ i. seminis rosarum. ℈. s. terantur suttiliter hẽ uina cum apostemate fluxus eius curatur. Tenasmon uero & fluxus intestinalis qui/a/frigore gignitur sedatur cum clisteribus ex concottionibus origani pulegii serpilli & rebus calidis in uentrem iniectis & naticis admotis suffumigium etiam ano susceptum ex spoliis anguillarum super prunas proiectis fluxum constringit

Acuitas uero et uiolentia farmacorum que fuere nimis fortia uenenosa uel male cõcusa sedatur cum aqua tepida pota uel concoctione ordei aut blodio carnium sine sale zuccaro rubeo secum dissoluto. Trocisci ex balaustiis qui summopere sistunt fluxum. R. balaustiarum coppularum glandium adustarum postq̃ octo horas fuerint in aceto infuse sumac granorum mirti ypoquistidos an̄ ʒ. i. cimini gallarum adustarum infusaruȝ in aceto fructus tamarisci macis ligni aloes gallie muscate masticis spice an̄. ʒ. s. coriandrorum preparatorum adustorũ. ℈. ii. seminis acetose gũmi arabici boli armeni granorum interiorum uuarum adustorum an̄ ℈. i. fiant trocisci cũ uino qui omnem fluxum cronicũ uel molestissimũ optime supprimunt tãdem si hec diligenter & recte exacta non conferent confugienduȝ est ad medicamẽta opiata tamq̃ ad ultimum remedium. prebeas ergo filonium persicum quod profluuium uentris & uomitum maxime sanguineũ apprime compescit. Aut electuarium Archigenis uel hos trociscos qui cum opio & sine eo sunt efficaces. R. spodii seminis rosarum acatie ypoquistidos balaustiarum sanguinis dracõis galle croci an̄. ʒ. ii. boli armeni. ʒ. i. s. opii iusquiami castorei an̄. ʒ. i. fiant trocisci cum aqua ros. & propinentur in quantitate ʒ. i. cum uino tepido.

De frigore febricitantium.

Leue frigus tollerandum est sed magno & molestissimo occurendum est prius cũ calore extrinseco ꝙ si non sufficit expellat᷑ cũ medicinis calidis que ore sumuntur caute tamen agas ne augeas febrem sed tantum calorẽ admoueas quantus sufficit ad sedandum frigus accedit ꝙ extrinseca possunt ad libitum remoueri. Quando ergo febriens incipit frigescere pannis optime coperiat᷑ & hinc inde lapides molares uel lateres calidi uino conspersi admoueantur conferunt etiam frictiones manum & pedum & linimenta ex oleo anetino camomillino liliorum a borum oleo laurino costino uel de euforbio sed aqua uitis ardens que ex uino stillatur linita & bibita maxime calefacit asserit Auicenna ꝙ concottio eruce domestice & siluestris dorso linita sedat rigorem & frigus. Linimentum frigidi rigoris sedatiuum. R: olei anetini. ʒ. i. s. succi artemisce. ʒ. iii. bulliant ad consumtionem succi postea adde crocitriu. ʒ. i. & cum hac untiõe ungatur corpus & maxĩme dorsum. Aliud calidius. R. aneti rute mirre calamenti an̄. ʒ. ii. piperis piretri an̄ ʒ. i. uini lb. i. coquantur ad consumtionẽ medietatis & R. huius cõcottionis. ℥. iiii olei laurini ℥. ii. coquantur simul & cum eo corpus liniatur. Item costi. ℥. i. uel tantundem agarici cum aqua tepida poti uel cum uino statim calefacit uel. R. pirrenĩ uel anacardini. ʒ. ii. cum tepido uino dissolutas & ualde calefies sed augent et inducunt febrem. ubi uero frigus accideret sine febre cum pillulis fetidis optime curatur sed quando rigor uel frigus accidit cum sudore significat mortem uel saltem lognitudinem aut grauitatem egritudinis.

s Vdor in fine parosismorum spẽ salutis affert & quãto q̃s ĩ remissiõib9 plus sudat tanto celerius sanatur nisi sudor ex plurimo potu afluat. Sudor ergo non impediatur nisi exuberantie ratione ualde debilitet tunc eni cohibeat & eger p cubile sepius se reuoluat linteis & flabellis euentet uel nudus expositus sinat sudorem super pororum foraminibus refrigerari naz absterlio prebet exitum sudori. Sed tutius est oleum rosatum & mirtinum linitum. Rosata etiam nouella compescit sudorem & restaurat debiles. Quando autem sudor non sedat parosismos significat plurimum potum abundantiam uel repletionem malorum humorum longitudinem febris aut extremum mortis laborem presertim si sudor est frigidus & uirtus est debilis si uero uirtus est fortis & ualida arguit frigidos humores & febrem logniorem.

De fluxu sanguinis narium.

s I sanguis malus uel tantum superuacuus/a/sapienti natura & ualida malorum expulsiua/e/naribus sponte mictatur protinus sanat presertim iuuenes sed sanguis niger qui guttatim/e/naribus stillat longis egritudinibus consumptis mortalis est si uero ultra sanguinem malum uel superuacuum quẽ natura primum mictere solet bonus fluat in maiori quãtitate q̃ ipsa natura patitur compescatur cum albumine oui submisso naribus cũ tentula maxime si cũ albumine oui fuerit mixtus sanguis draconis mummia et precipue gipsum. Troci sci ex carabe uel filonium persicũ Nam singula apposita sisterent sanguinẽ undecũ q̃ maneret similiter pili leporis adusti cõstringũt sanguinẽ nariũ et uulnerũ. Aqua frigida super frontem sepius et circũcirca collũ conspersa retinet sanguinem nariũ Rursus aqua frigida pota & balnea frigidarum aquarum & manus et pedes fortiter perfricati et instictis fortius complexi et ligati compescunt fluxum sanguineum alui prouenientem ex apertione uenarum. Sed nihil est q̃ fortius cohibeat sanguinem q̃ uentosa magna sine incesione super hepar apposita uel super splenem si ab eo proficiscitur sanguis.

De uomitu.

u Omitus proximus est fluxibus uentris nam ab eisdẽ fere causis proficiscitur et eisdem fere remediis curatur. Vomitus ergo malorum humorũ si fuerit rarus facilis et leuiter tolleret prodest qm̃ purgat stomacũ remouet dolores capitis ancarum sciaticas et febres sed freq̃ns uel uiolẽt9 et molestus debilitat stomacũ attenuat uires et hebetat aciem. Si igitur causa uomitus ẽ repletio malorum humorum qui sunt graues stomaco prodest si uero opilationes: remoueãt cũ aperitiuis ut puta cũ electuariis ex squinanto ex mirra ex costo uel ex eupatorio At si cã uomit9 ẽ hũor tenax et uiscosus q̃ cõcauitatib9 stomaci aderet uel hũor tẽuis q̃ in ei9 substãtia et uillis est imbibitus digerat cũ sirupo acetoso et stati sedabit nisi ex debilitate stomaci et uirtutis contentiue uomitus causetur cui maximo presidio sunt. Diacitonium Micleta et omnia stitica cum quibus fluxus uentris curat Stitica enim corroborant uirtutem retentiuam et cohibẽt malos humores ne regurgitent ad stomacum. Que autẽ contra uomitum ualẽt sumunt post cibum et cõferet ruta et menta cõmesta sed prestãtius est contra nauseam et uomitum flegmaticum

electm ex gariofilis & sirupus ex menta Item manus & pedes cum panno aspero perfricati uel ligaturis fortiter complexi aut magis q̄ solent calefacti uel in frigida aqua frigescentes sedant uomitum & maxime sonnus uel. R. latam panis medietatem modicum adustam & remollitam in aceto & super eam consperge cimini menthe. añ. ℈. i. gariofilorum rute añ ℈ s. & calida stomaco applicetur & compescet uomitum sed melius est unguentum stiticum uel empl'm ferri. ū & optima sunt stitica que ore sumuntur sicut trocisci ramich el'm mirtinum T urinum uel el'm ex semine nasturtii. De siti.

Ebrientes qui ualde sitiunt utrumq; uitium caueant ne caloris incendio arescant nec plurimum bibant nam plurimus potus inundat in stomaco diminuit gustum & calor naturalis relinquit digestionē malorum humorum & sinit febrem inualescere & conuertitur ad digerendum potum qui si fuerit superfluus concitat uomitum uel fluxum & qn̄q; inducit ydropisim tutius est ergo parciter bibere & ne fauces arescant gargalizent uel abluantur raro cū aqua gelida & interdum paulatim pitissent aquā modico aceto mixtam uel unum granatorum dulcium. Iuleb uel sirupum acetosum cum aqua pluuiali dilutum aut. R. aque portulace. ℥. viii. quatuor aquarum cordialium añ. ℥. ii. zuccari. ℥. v. fiat iuleb longum aromatizatum cum sandalis. Asserit Auicenna q̄ semen portulace cōtra sitim plurimum ualet & uiatores qui comedunt seminis portulace. ℥. i. minime sitiunt. Amplius sitim extingunt zuccarum uiolatum cucumer zuccarum cāditum in ore retētu & pluna damascena que si fuerint sicca infundantur in aqua tepida & trito zuccaro consperga tur. Item cristallum in ore delatum refrigerat sitim & breuiter que q; humectant mitigant sitim sed sonus penitus aufert.

De sonno & uigilia imoderata.

Onnus imoderatus & profundus inducitur/a/uaporib9 crassis flegmaticis qui opilant arterias capitis & impediunt decursum spirituum quorum priuatione cerebrum congelatur & eger moritur nisi expergiscatur & uigilet. Diuertant̄ ergo uapores cū clisteribus acutis & suppositoriis ex agarico sale armoniaco yera pigra uel scamonea & melle compositis & abluantur nares aceto & clamoribus pun ctionibus uel aliis stimulis excitetur frequenter Aut māibus & pedibus in stit. s forciter ligatis uel grauioribus tormentis cruciatus expergiscat̄ & nō pmitat̄ amplius dormire sed plerūq; febres & earum uapores colerici adimunt sonū presertim qn̄ adsunt dolores inquietudo sollicite cure uel alie molestie que non sinunt hoies dormire Quādo igit̄ febriēs parum aut nūq̄ dormit s3 die noctuq; uigilat incidit in frenesim & dementiā pp concursum uaporum & aliorum humorum qui apostemāt cerebrū R efrigerat aūt & obtūdit uapores acutos & iflāmatos & sonnū inducit papauer siue cibis coquat̄ siue eius semen uel sirupus capiat̄ hora eundi dormitum similiter lactuca cum carne cotta sed cruda ratione salis & aceti minus dormire facit Amplius allicit sonnum oleum papaueris & unguentum populeū circū circa tempora liuitū & plura alia unguenta & medicamina opiata Nam opium & eius

aqua cuius fetor demitur cum aleo secum stillato potissimum sonnum inducunt sed suspecta sunt & periculosa nisi sint modica & recte correpta Deniq; ad sonnū inducendum summopere studendū est prius refrigerare uapores inflāmatos & se/dare dolores & inquietudinē & remota causa sonnus sponte redibit compertuz ha bemus q biscotta que post caseum exaqua lactis cotta colligitur facit dormire.

De dolore capitis.

f Ebricitantes capitis doloribus plerumq; torquentur/a uaporibus cali/dis colericis nam sanguinei sunt mitiores et flegmatici et melācolici non faciunt acutos capitis dolores nisi ratione colere secum mixte. diuertā/tur ergo clisteribus uel suppositoriis et frictionibus uel uentosis cum scarificatio/ne si sanguis supersit et eorum acuitas comode obtunditur et dolor sedatur cum aqua rosata uel uiolata modico aceto mixta et sepius naribus attracta et cū eadem frons et facies sepe abluatur et circum tēpora liniatur oleum rosatum modico ace to cōquassatum uel albumine oui uel succo solatri uel semperuiui mixtum Ad idē ualet unguentum rosatum. unguentum populeum et oleum nenufaris coriandri ferme in aceto prepati retinent uapores ne repant ad caput. oleum sane rosatum ca pici linitum post contionem sedat dolores et conseruat mentem et cerebrum sanū sed frigiditas capitis subito inducta propter ualde frigida admota uel propter ca/sum tegminis uel bireti opilat gignit catarum et debiles perimit

De dolore stomachi

d Olores stomachi plerumq; generantur ex repletione malorū humorum qui sunt graues stomaco et sedantur uomitu quibus est facilis sed qbus est dificilis flegmatici cum pillulis de xera et colerici cū electuariis so/lutiuis purgentur utpura cum electuario lenitiuo cattolico uel ex plunis sed quā/doq; dolor stomachi accedit et recedit una cum parosismis et eius causa est uento/sitas a calore febrili genita aut humor concitatus qui putrescit uel in stomacum re/gurgitat et sedatur cum curatione febris in tempore quietis cum sirupis digestiuis uel cnm electuariis uentositatum discussiuis aut cum mastice spica corallis. Diaci/tonio electuario ex mirabolanis et similibus que confortant stomacū et repellunt malos humores. sed horis parosismi nichil addendum sed tollerandus est. si uero dolor accideret inmediate post cibum pp debilitatem digestiue parcius cōmedat et cibos facilioris digestionis conditos cum speciebns aromaticis stomaticis uel odo riferis quas explicabimus in medcinis compositis et confortetur stomacus et uir/tus digestiua cum aromatico rosato. diacinimio. rosata nouella uel confectione a/batis aut aliis cōfectiōib9 electis oleis unguētis uel cerotis quoq; copiā maximā ha bebis de medicinis cōpositis unguētū quod cōfortat digestiuā et sedat dolores sto maci. R. olei nardini rosati an̄. ℥. i. masticis trite. ℥. s. aceti parū cere q̄d sufficit Aut R. masticis. ℥. i. s. laudani. ℥. s. corallo℞ mente an̄. ℈. ii. gariofilorū cinnamomi an̄. ℥. s. fiat cerotū cū oleo nardino & super corio extenso adaptet stomaco sed si dolor acidit ieiuno stomaco pp colerā fluētē in stomacū tp̄e famis patiens citi9 comedat.

d Olor uentris solet accidere pp effusionē colere in itestina cui presidio est sirupus acetosus cū cōcottione camomille similiter flores camimille cuȝ aqua uel uino bibiti & sedant dolores uentris amingdale persicorū amare que aperiunt opilationes hepatis & interimunt uermes qui sunt interdum causa doloris uentris et perimunt eos absintium cōmestum et concoctio et succus eius potus. Et unguentum aloes linitum. sed pueris contra uermes facilius corallina & eius confectio semen sanctum macedonicum semen caulium cum melle uel aqua graminis & breuiter omnia calida amara & maxime aloes interficiunt uermes si uero dolor uentris accidat pp repletionē malorum nutrimentorum & stiticitateȝ euacuetur cum clisteribus ex concottione camomille uel concottione herbarum communium & yerapigra At si uentositas fuerit causa doloris sumatur diaciminū uel dianisum & fiat clistere cum concottione rute centauree anisi & feniculi & cuȝ oleo rute Demum si hec nō conferunt & dolor est grauis acutus & intollerabilis remoueat' cum opiatis ut puta cum trifere.ʒ.ii.uel tantundem philonii Romani.

De dolore dorsi.

d Orsum qñq3 dolet pp pluuias uel uentos qui repente infrigidāt corp9 calefactum nam frigiditas opilant & pp opilatiōes feruet sanguis & corrumpūtur humores & generatur febris: huiusmodi ergo dolor sedat' cū uentosis suppositoriis uel clisteribus & frictionibus & iaceat eger super coria preparata & lenia strata super plumas & caueat accubitum resuppinum qui calefacit medullam spine auget febrem & dolorem dorsi. Cuius calor refrigeratur cum unguento albo rosato uel populeo. si uero dolor & febris quotidie crescūt significat mortem Renibus autem debilibus ungatur oleum rosatum citonioꝝ masticinuȝ nardinum uel quod melius est. R. masticis.ʒ.i.s. boli armeni sanguinis draconis añ.ʒ.i. rosarum.ʒ.s. olei nardini quod sufficit fiat cerotum & super corium extensum adequetur renibus si uero dolor accideret pp arenulas & calculos capiat hūc puluerem diureticum qui plurimum mignere facit & potenter remouet opilatiōes febriū inueteratas. R. seminis apii anisi feniculi fenugreci seminis malue seminis folliculorum solatri añ.ʒ.i. succi liquiritie squinanti añ.ʒ.s. rubee tintorum nigelle añ.ʒ.i. propinetur quotidie.ʒ.i. cum uino ueteri & continuetur donec iuuerit.

De inquietudine.

I Nquietudo & tristitia non facile sedatur nisi una cum febre & dolore Aut trāquilitate mentis & sonno prouocetur ergo sonnus cum papauere ei9 sirupo diapapauere & Diacodio olfaciat cāforā & concottionē rosaꝝ deponat curas & mestitiā & confabuletur cum gratiosis amicis & quandoq3 febrientes cotristantur propter effusionem colere mordicantis precordia quibus iuuat uinum granatorum & acresta limones poma rancida & bucella panis in horum succis infusa.

u Apores colere aduste & febris ardor desiccant fauces & faciunt linguam asperam & nigram & quandoq; inducunt frenesim quibus medentur si rupus acetosus ex endiuia ex portulaca conserue zuccarorum cordiales el'm ex plunis non solutiuũ & huiusmodi frigida & humida & abstergat' lingua cum astella arundinis tenui reflexa uel cocleari & frequenti ablutione concott õis ordei uel aqua cum zuccaro lauetur semina citoniorum in ore retenta uel tenui pã no ligata & aqua ordei infusa abstergunt nigredinem lingue & obtundunt acuitatem illoꝝ uaporum secundum Auicenam Item ad idem conferunt pluna sicca ĩ aqua tepida remollita zuccarum canditum zuccarum uiolatum & liniunt asperitatem & admonendi sunt febrientes ne suppini iaceanr neq; caput calidiori q̃ so/li; tegmine uel pulmoso ceruicali amplius calescat. Si uero fauces uelut desculente uiscosa excrementa frequenter concipiunt quãuis sepe abstergantur egritudinem morta'em arguũt sed si post ablutionem oris cum aqua ordei & oximelle simplici illa uiscosa sputamina concreta absterguntur & perseuerant fauces munde augent spem salutis.

De sincopi.

s Incopes prope modum timende sunt quoniam sepe perimunt & accidit quando colera effunditur ad cor & iccirco in principiis parosimoꝝ qñ humores agitantur sincopis sepe excitatur preseruat autem sincopi uomitus & coferunt clisteria lenitiua & sincopiꝫ arcent sirupus ex acetositate citri el'cꝫ ex ligno aloes el'm ex musco el'm ex semine acetose & precipue buccelle panis a du ste optimo uino imbibite aut inuino granati punici uel in acresta & melior est panis furfureus ex farina frumenti & furfure fictus si uero corpus iaꝫ pene exanimũ sincopis fecerit abigitur cum diuersionibus fricentur ergo brachia & cosse & articuli his fortiter constringantur & molestis puntionibus eger excitetur. Aut manus & pedes in caledissima aqua infundantur & conspergat' facies aqua rosata aceto mixta uel uino odorifero & admoueatur naribus muscus laudanum canfora ul' speties aromatice nã suaues odores contra sincopim plurimũ ualent & remouet sincopiꝫ uentosa ꝫ magna sine incisiõe post tergũ sinistrũ apposita.

De frequẽti star.

s Tarnutatio prouenit a fortitudine expulsiue & /a/ calore q dilatat meatus & in uentositatem cõuertit humiditates uentriculorum cerebri ideo facilius starnutamus quando intuimur solem & fortius quando olfacimus elebrorũ uel euforbium. starnutatio ferme confert surdis & conualescentibus sed in principio febrium nocet nam attrahit humores ad caput facile autem sedatur si interuallum fricetur quod in radice nasi utriq; oculoꝝ interiacet aut frons & collũ fricetur uel olfaciat oleum rosatum & spongiam aut naribus attraht aquam rosatam aceto mixtam.

De tussi.

t Vssis sepe febribus colericis et sepius flegmaticis accidit et fortius excitat' ĩ principiis parosismorũ medentur aũt tussi sicce liquiritia penidia et sauuia At calide tussi diadragantũ. diapapauer et pillule lãbiles. sed frigide cõfert electuariũ sanum Diapenidion et plura alia que inuenies in electuariis lambendis

& liniatur pectori Oleum uiolatum unguentum uiolatum unguentum pectora/le. unguentum mucilaginum uel dialteum. si autem tussis causatur/a/cataro flue/te a capite in thoracem qui minatur ptisim remoueatur cum hoc salubertimo siru/po. R. Iuuibarum sebestent añ nũo. xv. liquiritie capil' uen. añ. ʒ. ii. passularũ. ʒ. s. bulliant in duabus lib aque ad consumtionem medietatis & eius expressioni adde sirupi papaueris mirtini. añ. ʒ. ii. clarificetur et da. ʒ. iiii. uel v. per duas horas post prandium et tantumdem post cenam et continuetur q̃ diu iuuerit

De dificultate anelandi

f ebrientes cum dificultate anelant ob spasmum et contractionem neruoꝝ et mẽbrorum spiritualium Contrahuntur autem quandoqꜫ pp siccitatẽ sed frequentius pp nimiam humiditatem et plurimũ potum uel humo/res qui obstruunt uias anelitus quando igitur accidit pp siccitatẽ est ualde pericu/losa et non potest curari nisi forte cũ frigidis et humidis butiro recenti zuccaro ui olato sauuia diadraganto electuario expapauere lambendo et oleo uiolato et eius unguento pectori linito et fiant gargalismata cum rob. nucũ uel Diamoron disso/luto cum aqua ordei. que uero a repletione et humiditate generatur parco uictu/et abstinentia a rebus humidis facile sedatur hinc pingues obesi et ifantes quia nõ possunt se a rebus contrariis abstinere dificultate anelitus magis laborant sed ual/de pingues apopletici sepe suffocantur. At si humor aliunde flueret in pectus et fa ceret dificultatem anelitus misso uentosis sanguine curatur.

De dificultate glutiẽdi.

d Ificultas glutiendi quaudoqꜫ prouenit/a/ febre conclusa & incẽsiua cu/ius remedium & quidem optimum est flobotomia ex uena cefalica nec non clisteria uel suppositoria & fiant gargalismata cum aqua rosata ace/to mixta aut lacte mulieris uel maxime cum diamoron aqua foliorum croci dilu/to que quidem gargalismata procidentes uuas residere cogũt squinantiã discutũt raucedinẽ emendãt & dificultatem respirandi pariter & deglutiendi aptime sedant Vbi uero dificultas deglutiendi accideret propter aridum spasmum esset mortalis

De gustu.

I In omni egritudine sit tibi cure gustus nã quibus sane cibus sapit facili us sanãtur si ergo mali humores adimerent gustum uomitu uel farmaciis reiiciantur & confortetur stomacus cum rebus stiticis aromaticis ut puta cum citoniis diacitonio cum absinthio & uino secum cotto cinnamomo gari ofilis spica mastice corallis rosis Aromatico rosato confectione abatis Diarodon & q̃ plura alia que in libro de medicinis compositis inuenies confortant stomacũ & excitant gustum sicut pillule imperiales sed pillule gustus & appetitus restituti ue sic componuntur. R. cinnamomi croci spice squinanti ligni aloes xilobalsami añ. ʒ. ii. masticis corallorum rub. añ. ʒ. i. s. gummi arabici rosarum añ. ʒ. i. aloes

ʒ.liii. fiant pil' cum sirupo de asinthio & ad idem ualent pillule Diarodon

De Bolismo.

b Olismus est saturitas stomachi & fames membrorum cuȝ e neruorum tertium quod a cerebro in stomacum descendit & sum & guttum/a/calore febrili nimium accenditur aut uehem re mortifi atur accidit bolismus sed qui prouenit a calore curatur frigidi dis capi ti admotis & maximo presidio est ablutio capitis cum concoction deinde liniatur caput cum oleo uiolato & excitetur sensus cum asperis fric punctionibus & ligaturis mãuum & pedum & prouocetur gustus cum bonis bus & cibis delactabilibus cum speciebus aromaticis conditis & sumat aromatic rosatum uel Diarodon & huiusmodi.

D.i. coquã
netur q̄ si mi/
it inflationes
cum galliã
ce & simli/
git humõ
ĩ rosellis
tur tañ
neã

De fame insatiabili.

f Ames excitatur ab humore melancolico ad os stomaci effuso que si fuerit insatiabilis quam famem caninam uocant curatur cibis pinguib9 unctis frigidis & ualde dulcibus sed ante exemptã famem remota mensa singula riter comedant passulas uel semina cucurbitarum uel melonum que sũt modici nu trimenti ut longior mora in eis deducatur. Item aiũt q̄ offa que fit ex pane & uino in mane ieiuno stomaco sumta licet in parua quantitate tamen tota die conseruat hominem saturem. Sandaraca autem que dicitur uernix scriptorũ paulatim sumtã desiccat corpus & macrescere facit.

De singultu & gurgitatione potus.

s Ingultus est spasmus gutturis qui ab arida consumptione & uehementi siccitate uel animia humiditate & repletione generatur singultus quideȝ ex repletione quo infantes sepe corripiuntur salubris est & suapte natura sedat' & in adultis citius remouetur abstrahendo quo uismodo animum. aut in a i mirationem deducendo aut repetendo fictum depositum de quo non reminiscat' sed socrates post austum uenenum abigit singultum cum aqua in ore retenta. sin/ gultus uero qui fit ab arenti febris siccitate mortalis est. Egerq̄ tendit ad occasum q̄ gutturis spasmum patitur & potus absumptus ueluti per deuia saxa procliuis ual lis gurgitando delabitur & si admodũ pauci sanentur humida tñ conferre deberet ceu blodium pulli ualde concocti quod partim pitissetur & partim gargalizet' & li niatur pectori oleum uiolatum & sumat zuccarum uiolatum sauniam & restaurati um expinis.

LIBER DE medicinis compositis quem Clementius clementinus Amerinus edidit.

& liniatur
le. unguentu Am Deo gratias ago de omnibus et singulis beneficiis q michi uber/
ta a capite in trime cōtulit superest michi suppliciter ipsum exorare ut in futurum
po. R. Iuui uiuam et moriar in gratia sua et a/morte uiolenta & penis ifernis me
bulliant ir liberet: & q̃ diu uixero faciat me iustum qm̄ iusticia est optima & ma
sirupi pa m uirtutum que homines Deo conciliat & in celum aditum prestat. Am
prandiu iritum sanctum suppliciter oro ut uirtutes medicinarum & remedia om/
malorum mihi patefaciat & suo diuino fauore & gratia prosequar & perfici
hunc libellum. Medicinarum copia q̃ magna in libris. Medicorum reperit
sed eas potiores dūtaxat elegimus que a ueteribus inuente a recētioribus sūt magis
approbate & ut facilius quod querit inueniat imitabimur ordiné nature que pri/
mo digerit deide digesta subducit postea restaurationé intēdit. Sic nos primo pōe
mus sirupos digestiuos. Secundo electuaria que lambuntur ad egritudines pecto
ris. Tertio pillulas. Quarto electuaria solutiua. Quinto electuaria & confectiones
restauratiuas. Sexto agitur de medicinis opiatis. Septimo de trociscis. Octauo de
spetiebus & pulueribus. Nono de unguentis. Decimo de oleis dicemus. Itaq; di/
stinguemus capitula partim secundum ordinem nature partim secundum diuersi
tatem nominum & partim secundum similitudinem qualitatum uel secūdum uir/
tutes & proprietates Medicinarum.

Primum Cap. de sirupis.

I Vleb rosatum digerit humores colericos confortat & restaurat egros mi
tigat calorem & sitim sed modicum cōstipat & fit hoc modo Mitte in ol
lam uitreatam octo libras rosa℞ purpurea℞ recentiū & funde super eas
aque feruentis libras decem & recte coperi eam ne exalet & post octo horas subdu
ctis rosis expressis eadem aqua calefacta & feruens super octo libras aliarum rosa
rum conspergatur. Atq; octo iterum horas q̃ bene coperta maneat donec frigescat
& si melius facere uolueris iterū atq; iterū itidem facias & huiusmodi infusio dicit
rosarū eodem modo fit infusio uiolarum. R. infusionis rosarum libras quinq; zuc
cari lib iiii. coquantur cum facilitate lento & claro igne donec parumper inspisset
sic etiam fit iuleb uiolatum quod sane refrigerat & remouet sitim et tussim calidam
& lenit asperitatem pectoris & omnem intestinorum siccitatem & medetur pleuresi
clarefiunt autem Iuleb & sirupi hoc modo sume albumen unius oui zuccari lib. i.
aque lib. ii. dissoluant simul et concutiant donec spumescant et bulliant et cū in/
cipit nigrescere spuma cum catia paulatim amoueatur et fiet clarum preterea fit alio
modo iuleb sume aque rosate lib. iii. zuccari lib. ii. et fiat iuleb ut supra aut R. succi
rosarum lib. iii. zuc. lib. ii. fiat iuleb. Similiter potest fieri iuleb uiolatum. R. succi
uiolarum lib. ii. zuc. lib. ii fiat iuleb. Aqua melius ualde humectat et sitiz mitigat
sedat tussim siccam et humidam: abstergit saniem pectoris et flegma mucosum la/
uat intestina et uiscera et uias urine et preseruat homines a calculis & colia: subtiliat
aperit resoluit & confert egritudinibus neruorum et iunturarum quibus ex inata

pprietate nocet uinum Sume aque fontis dulcis clare lib.viii.mellis lib.i. coquã tur cum facilitate ad consumptionem quarte partis & continue spumetur ꝙ si minus coquitur magis humectat lenit & inflat. Sed magis cocta resoluit inflationes uentosas digerit nutrit & minus humectat et quandoqꝫ aromatizatur cum gallia muscata ligno aloes uel speciebus aromaticis zinz. cinnãomo croco mace & similibus Mel rosatum plurimum confert stomaco frigido digerit & abstergit humores flegmaticos calefacit adiuuat digestionem & nutrit. & quandoqꝫ fit cũ rosellis que sunt rose incomplete mature quãdo incipiunt expandi globose eligantur tantũmodo folia et exponantur in umbra quindecim dies super tabulas extẽse postea terantur & cum triplo mellis misceantur et quandoqꝫ fit cum succo rosaꝝ et interdũ cum utroqꝫ et semper mel sit triplum ad utrumqꝫ. sed quãdo fit cum succo plerũqꝫ colatur coctũ ad spissitudinem sirupi et sic miscetur sepe cũ sirupo acetoso & quandoqꝫ magis coquitur et sicut electuarium assumitur. Mel uiolatum fit sicut mel rosatum et habet uirtutem lenitiuam et abstersiuam et ideo plerumqꝫ ponitur in clisteribus lenitiuis

Sirupus acetosus simplex est optimus et cõmunis ad omnem materiam ideo medici sepius utuntur eo et quod mirum est digerit coleram flegma et melancoliam rationeqꝫ aceti attẽuat crassos humores incidit uiscosos duros mollit ineptos euellit ubiqꝫ penetrat opilationes aperit prouocat urinam putredini resistit & corrigit malitiam humorum & iccirco in febribus pestiferis iuuat sed ratione remisse frigiditatis tenues & suttiles humorũ partes inspissat adequat calorē refrigerat uiscera lenit & sitim sedat digerit ergo utramqꝫ materiam & maxime coleram. R. zuc. boni albi lib.v. aque fontis clare lib.iiii. coquantur claro igne absqꝫ fumo semper abiiciendo spumam quousqꝫ medietas aque sit resoluta deinde adde aceti uini albi clari lib.ii. uel circa secundum ꝙ humores egritudo uel complexio requirunt plus uel minus aceti & cum eo iterum coquatur & usui reseruetur. Sed sciẽdum ē ꝙ acetum nocet stomacis debilibus & lesis & apostematibus & egritudinibus neruoꝝ & diluitur cum aqua endiuie uel simplici aqua contra coleram.

¶ Sirupus acetosus ex radicibus compositus apprime digerit coleram crassam difficilem flegmaticam incidit enim abstergit & proibet putredinẽ corrigit malas qualitates aperit opilationes urinam sudoreqꝫ prouocat. Est sane satis temperatus & salubris & frequenter eo indigemus & utimur presertim in principio febrium q̃ depẽdent/a/flegmate colerico & propinatur cũ melle rosato mixtus & aqua feniculi uel aliis dilutus contra flegma uiscosum additur acetum sed sine aceto ualet cõtra egritudines neruorum stomaci uiscerum & apostemata. R. aque fontis clare lib.x. radicum apii feniculi endiuie añ.℥.iii. seminum apii feniculi anisi añ un.i. seminis endiuie un.s. coquantur faciliter ad consumtionem medietatis aque postea adantur zuc. lib.ii. clarificetur et demum addantur aceti lib.ii. uel iii.

Oximel simplex digerit malos humores diuersorum generum in quibus superat flegma nam incidit attenuat et resoluit crassos humores flegmaticos qui sũt in sto

maco hepate iunturis & est efficax contra febres diuturnas & cõuenit in principio febrium flegmaticarum cum aqua feniculi permixtum. R. aqua fontis clare dulci, lib iiii. mellis lib. ii. coquantur & spumentur & addantur aceti libra.

Oximel compositũ & sirupus acetosus de quinq radicibus digerit malos humores febrium cronicarũ flegmaticos melancolicos frigidos crassos mucosos uel permixtos cum colera crassa quosquidem humores incidit attenuat et per urinam et sudorem resoluit aperit enim et potenter discutit opilationes stomaci et iecoris febribusq flegmaticis quothidianis quartanis diuturnis precipue in earũ declinatione peculiariter medetur R. corticum radicum apii feniculi petrosilini brusci sparagi añ ℥ ii coquantur predicte radices aque libris xii. & aceti lib. i. ad consũptionẽ medietatis deinde addatur aliquantulum mellis & fiat sirupus. Sed quidem predictam concoctionem faciunt tamtũmodo cum semine apii & fenugreco & uterq ꝑparatus cum aceto & sine aceto dicitur sirupus de quinq radicibus. Rursus quandoq fit cum melle & uocatur oximel compositum & quãdoq cum zuccaro & uocatur sirupus acetosus de quinq radicibus

Sirupus denarii uel de bisantiis est maxime uirtutis contra febres compositas difficiles & longas que dependent ab humore colerico mixto flegmatico digerit enim eos et aperit opilationes & discutit itteritiã in febribusq colericis que prolongantᷣ conuenienter exhibetur post decimum diem R. succi endiuie apii añ lib ii. succi lupuloruz borraginis buglosse añ lib. i. parum bulliant spumentur et depurentur sublataq residentia R. succi clari lib iiii. zuc. lib ii. s. rite coquantur & fiat sirupus.

Oxizacara digerit materias colericas flegmati mixtas que grauent stomacum & precordia & faciũt tertianas duplas inordinatas quas uocant erraticas & similes quartanis duplis. R. succi mali punici idest uini granatorum dulcium uel acetosorũ lib. ii. aceti lib. i. zuccari lib. iii. coquantur cum facilitate in stagnato super prunas semper cum spatula agitando donec recte coquatur.

Sirupus de endiuia simplex colerã digerit maxime suttilem acutã calorem refrigerat opilationes aperit omnẽq iecoris malitiã emendat R. succi endiuie depurati lib yiii. zuc. lib. v. & mediã fiat rite sirupꝰ quẽ cũ aq̃ ordei uel endiuie dilutũ ꝑpinabis.

Sirupus de endiuia compositus optimus ad eadem. R. succi endiuie succi epatice utriusq ad ignem clarificati añ lib. iii. rosarũ uiolarum lenticule aque florũ nenufaris politrici añ ℥. s. capil ueneris ordei excorticati quatuor seminum cõium frigidorum añ ℥. i. zuc. quantum sufficit aromatizetᷣ cum hiis speciebus. R. sandalorũ alborũ rubeorum berberis seminum citoniorum ligni aloes cinnamomi corticum citri añ ℈. i. quandoq tamen preparatur sine hiis speciebus & sic magis refrigerat sed cum speciebus magis confortat cor cerebrum & reliquum corpus oĩo uterq refrigerat hepar & remouet eius opilationes & propinatur cum aqua endiuie lupulorum boraginis uel buglosse.

Sirupus uiolatus digerit materias colericas suttiles refrigerat humectat lenit asperitates pectoris & siticitatem uiscerum mollit curat tussim siccam & maxime confert

pleureticiſs. R. uiolarum ℥. ii. ſeminū citoniorum malue an̄ ℥. i. iuiubarum ſebeſtē an̄. numero. xx. coquantur in ſex libris aque cucurbite uſq; ad terciam partem zuc cari lib. i. s. & rite fiat ſirupus.

Sirupus iuiubinus raucidinem emendat tenue ſputum condēſat & facilitat ſitim mitigat & breuiter tuſſi pleureſi ardentiq; febri medet̄. R. iuiubarum lx. liquiritie ordei excorticati an̄. ℥. i. uiolarum capil̄ uene. ſeminis malue an̄. ʒ. v. papaueris albi ſeminum citonioꝝ melonū lactuce draganti an̄. ʒ. iii. coquantur in lib. iiii. aque fō tis & cum libris duabus zuc. fiat rite ſirupus.

Sirupus ex liquiritia eſt temperate calidus & plurimum ualet contra tuſſim lenit & abſtergit pectus & pulmonem & expuere facit mareriam flegmaticam. R. liqui/ ritie. ℥. ii. capil̄ uen. ℥. i. iſopi ſicce. ʒ. s. infundant̄ diē & noctē in quatuor lib aque poſtea coquantur ad conſamtionē fere medietatis & ſuper eius colaturā proiciant̄ zuc. penidiorum mellis an̄. ℥. viii. & fac ſirupum.

Sirupus de iſopo tuſſis dificiles & diuturnas curat eſt parum calidior precedenti & magis aperitiuus digerit materias flegmaticas que opilant uias anelit9 facilitat ſpu tum & anelitum confert aſmaticis & remouet dolores pectoris capitis & laterū que proueniūt/ a/ frigida tuſſi. R. paſſularum. [illegible] i. s. iſopi ſicce radicum apii feniculī liquiritie an̄. ℥. i. ʒ. ii. iuiubarum ſebeſten an̄ numero. xxx. caricarum dactiloꝝ pin/ guium an̄ numero. x. capil̄ uen. ʒ. vi. ordei excorticati. ℥. s. ſeminum malue citonio rum draganti ʒ. iii. in fundantur in lib. v. aque diem & noctem & coquantur ad cō ſumtionem medietatis et cum duabus libris penidiorum fiat ſirupus qui cōueniē/ ter diluit̄ cū aq̄ pectorali uel aq̄ iſopi praſſii ſcabioſe uel cōcoctioib9 pectoralibus

Sirupus ex praſſio plurimū aperit incidit ſuttiliat mundificat et expuere facit ma/ terias flegmaticas uiſcoſas tenaces catarrales & ſanioſas que congregant̄ in pecto/ re & pulmone & breuiter conſtructus eſt contra dificiles tuſſes inueteratas R. paſ/ ſularum. ℥. iiii praſſii ℥. ii caricarum pinguium numero xv. iſopi capil. uen. an̄. ℥. i. aniſi callamēti radicum apii feniculi an̄. ʒ. v. ſeminis malue fenugreci ireos an̄ ʒ. iii. ſeminū lini citoniorum an̄ ʒ. ii. coquantur in lib. v. aque donec conſumētur ii. lib. &. fiat ſirupus cnm penidiorum mellis an̄. libras duas.

Sirupus de granatis acetoſiſs refrigerat & corrigit putridam coleram clarificat ſan/ guinem & mitigat febrem & ſitim R. ſucci granatorum acetoſorum purificati lib v. zuc. lib. iii. fiat ſirupus ſimili modo fit ſirupus ex granatis dulcibus qui magis dlectat & prodeſt pleureticis ac cū aqua dilutus poteſt ad libitū ſicut iuleb aſſumi

Sirupus ex acetoſitate citri febribus incenſiuis & peſtiferis ſane medetur refrigerat & obtundit acuitatem colere & in eſtate plurimū ualet cōtra peſtem nam preſeruat a/ putredine conforrat cor mitigat ſitim & remouet uertiginem & ebrietatem R. ſuc ci acetoſitatis citri lib. xii. & coquatur in uaſe uitreo paulatim ſuper prunas ad cō/ ſumtionem tercie partis & coletur & quieſcat donec ſequeſtretur reſidētia qua dēp/ ta R. huius ſucci clari lib. vii. iuleb roſ uel uiolati libras v. coquatur donec inſpiſſe tur in eſtate autem poteſt exponi ſoli donec conſumetur aquoſitas. ſed omnino de

bet fieri cum maxima diligentia qm̃ rite factus ē excellentis uirtutis. ℭ Sirupus de papauere inducit sonnũ his qui non possunt dormire sistit catarra es distillatiões & condensat humores suttiles & acutos tussim remouet siccam& preparatos tuet' a/ptisi Summe seminis papaueris albi & rubei añ. ℥ vi. seminis lactuce. ʒ. v. iuiubarum. xxx. seminis malue citoniorũ añ. ʒ. vi. capil. uen. liquiritie añ. ʒ. v. coquantur in lib. v. aque ad cõsũtionẽ medietatis & addantur zuc. penidiorũ añ. ℥. viii.
Sirupus de succo herbe acetose que dicitur acetosella contra pestem plurimum ua/let refrigerat calorem febrilem cofortat cor remouet sincopim & fluxum uentris R. succi acetose clari lib. iii. zuc. lib ii. fiat sirupus si uero succus acetose sine zucca/ro ad cõsumptionẽ tertie partis coquatur & Soli exponatur fit similis rob de ribes Sirupus de portulaca inuentus ē ad sedandã sitim & refrigerandũ calorẽ cordis he/patis & estuosam iquietudinẽ. R. succi endiuie cotti & depurati l b. iiii. seminis portulace trici lib. i. ponantur in olla diem & noctem infusa & cum facilitate coquan/tur ad cõsumtionẽ medietatis & cum duabus lib. zuc. fiat rite sirupus.
Sirupus de acresta sedat nauseã & uomitũ & fluxum qui proueniunt ab acuitate & inflãmatione colere repellit malos humores/a/stomaco & peculiariter medetur pregnantibus que frequenter stomacantur & mitigat sitim R. acreste lib. xii. ponatur in uase uitreo et super prunas paulatim coquatur ad consumtionem tercie par/tis & coletur et quiescat quousq; dimittat residentiam qua ablata R. acreste pure li. vii. iuleb rosati lib. v. fiat sirupus ℭ Sirupns de mirto potenter stiticat fluxũq; uentris et uomitum apprime conpescit destilationes acutas & salsas que/a/capite in p̃/cordia descendunt obtundit sistit tussim remouet profluuiis mestuorũ medetur et urine frequẽter minte. qui enim non possunt continere urinam aut fluxum exco/riatiuum uel diariam patiuntur inueteratam hoc sirupo faciliter curant' Sume succi granorũ mirti lib. xii coquatur faciliter in uase uitreo positus super prunas ad cõ/sumtionem tertie partis coletur et permittatur facere residẽtiam qua demta R. succi depurati lib. vii. iuleb ros. lib. v fiat sirupus ℭ Mina citoniorũ ē ualde stitica fluxũ uentris et uomitum statim sedat gustum excitat et appetitum cibum digerit cõfor/tat stomacũ hepar & omnia uiscera egritudinibus debilitata corroborat R. succi citoniorum lib. x. paulatim coquatur in olla semper auferendo spumã usq; ad consumtionem medietatis coletur et tres horas quiescat et subtrahatur residẽtia R. succi clari lib. iiii. uini boni odoriferi tamtundem mellis spumati lib. v. coquantur si/mul semper auferendo spumam donec inspissetur & quidam loco mellis ponunt zuccarorum & est melius contra febres preterea quandoq; conditur cum speciebus alefaginis siue aromaticis eiusmodi. R. cinamomi cardamomi maioris q d ē granũ paradisi añ. ʒ. i. s. gariofilorũ. ʒ. i zinziberis masticis ligni aloes macis añ. ℈. ii. g. v. croci. ʒ. i. s. oĩa p̃ter crocũ terant' partiper et in pãno posite suspendant' in ipsa mina et fricent' sepe lepius quousq; coquat' mina et inspissetur postmodũ aroãtizet' cũ

gallie muscate ʒ.i.s. uel cum pauco musco ¶ Sirupus de menta parum calefacit sed multum confortat stomacum debilem & languidum caloremq; naturalem & digestiuam restaurat nauseam uomitum fluxum uentris & singultum sedat R. succi citoniorum dulcium & acrorum succi granatorum dulcium acrorum & mediocrium añ. lib.i.s. quibus infundatur mente sicce lib.i.s. rosarum un.ii.& dimittantur diem & noctem deinde coquantur paulatim quousq; redeat ad quatuor libras. R. huius colature lib.iiii. zuc. lib.ii. fiat sirupus. ¶ Sirupus de absinthio est cōpositus ad restituandum gustum confortat stomacum & hepar & remouet eorum dolores & uiscerū debilitatem & languorem amarus sane est sed ualde excitat appetitum. R. absinthii lib.i. rosa.ʒ.ii. spice.ʒ.iii. uini boni odoriferi succi citoniorum añ lib. ii.s. infundantur in uase lapideo diem & noctem poste a claro & lento igne coquantur ad cōsumtionem fere medietatis & cum mellis lib.ii. fiat sirupus.

Sirupus de fumoterre datur cōtra scabiē pruritum impetiginē digerit enim malos humores salsos adustos q faciunt scabiem & uulcerant cutim lenit uentrem confortat stomacum & iecur remouet opilationes & sanguinem infectū ad sinceritatem reducit. R. mirabolanorum citrinorum chebulorum añ.xx. florum borraginis uel buglosse uiolarū absinthii cuscute añ. ʒ.i. liquiritie rosarum añ. ʒ.s. epitimi polipodii añ. ʒ. vii. prunorum centum passularū lib.s. tamaridorum cassie nouiter tractate añ. ʒ.ii. aque lib.x. coquantur donec redierint ad lib.iii. R. huius colature lib. iii. succi fumiterre cotti deparati zuccari añ lib.iii. fiat sirupus. ¶ Sirupus de thymo potenter calefacit cura tussis & alias egritudines frigiditas digerit enim malos humores pectoris frigidos calefacit & confortat precordia. R. extremitatum thymi. ʒ ii. calamenti mente sicce sig. ʒ.v. anisi feniculi apii dauici añ.ʒ.s. passularum.ʒ.iiii.s. coquantur in sufficienti aqua & cum lib.ii. mellis fiat sirupus. ¶ Sirupus de calamento cōfert spleneticis & attenuat splen tumidū calefacit frigidos & senes digerit humores flegmaticos & melancolicos tenaces & uiscosos & curat tussis inueteratas & asma senū R. calamenti domestici & siluestris añ. ʒ.ii leuistici dauci squinanti añ. ʒ.v. passularū lib.s. coquantur in sufficienti aqua & cū libris duabus mellis fiat sirupus.

Sirupus spleneticorum ē efficatissimus cōtra febrem quartanam & egritudinē oēs melancolicas digerit enim melancoliā crassam durā adustā & malos humores mollit & resoluit poros potenter aperit splen tumidum discutit tristiciam timorem & insaniam melancolicā sedat. R. capil ven. radicū buglosse domestice & siluestris & earum flores polipodii epithimi añ. ʒ.i. folliculorū sene camepiteos sticados añ ʒ. vii. fumiterre. ʒ. vi. eupatorii ʒ.s. camedreos squinanti elebori nigri añ. ʒ.iii. succi pomorum dulciū.ʒ. viii. oīa preter epitgimū & succū pomorum bulliant in lib.iiii. aque ad consumtionē medietatis postea addatur epithimū & succus pomorum predictus zuc. lib.ii. fiat sirupus. ¶ Sirupus de epithimo datur cōtra scabiem difficilem inueteratā leprā cancrū & fistulas digerit materiā melācoliā sallā adustā & corrosiuā q infitie & uulcerat cutim & facit amplas crustas siccas aperit opilationes prouocat urinam & mollit aluū. R. epthimi.ʒ.ii.s. mirabolanorum citrinorum indorum emblicorum

bellirieorum thymi calamenti buglosse liquiritie polipodii agarici sticados añ. ʒ. ii. cuscute fumiterre añ. un. i. ʒ. ii. rosatū seminis feniculi anisi añ. un. ii. s. prunoꝝ xx. passularum un. iiii. tamarindorum. un. ii. s. coquantur in sex libris aque ad consumtionem medietatis et cum lib. iii zuccari et lib. ii rob. uini idest sape fiat sirupꝰ
Sirupus de eupatorio maxime aperit opilationes et pallentibus morbis peculiariter medetur sanat febres diuturnas et croceum corporis pallorem et tumorem discutit quam malam corporis habitudinem cecaseam uocāt ydropisimqꝫ et uentositates resoluit calefacit stomacum hepar intestina et eorum dolores mitigat R. radicum apii feniculi endiuie liquiritie squinanti cuscute absinthii rosarum añ. un. ii. capil. uene. spine albe florum buglosse anisi feniculi eupatorii añ. ʒ. v. reubarbari masticis añ ʒ. iii. spice assari macis añ. ʒ. ii. coquantur in libris aque viii. ad consūtionem tercie partis et cum quatuor libris zucari fiat sirupus et adde succi apii & succi endiuie quod sufficit Spina alba est arbustum quod facit multos ramos sed non crescit supra quinqꝫ pedes eius lignum declinat ad albedinem et habet spinas longas acutas & ualde pungitiuas sed folia presertim cimarum ingrediuntur in hunc sirupum que sunt tenera & sapiunt gustui.
Sirupus sticados exhibetur contra egritudines neruorum frigidas paralisim epilētiam spasmum mollificationem & obliquitatem oris ualde calefacit & confert senibus qui a catarris īfestātur R. folioꝝ sticados passularū añ. un. ii. serpilli calamenti origani añ. ʒ. v. anisi piretri añ. ʒ. iii. s. piperis longi. ʒ. i. s. zinziberis. ʒ. i. coquantur in sufficienti aqua ad cōsumtionem medietatis & cū lib. v. mellis fiat sirupus & aromatiz. cū cinamomi calami aromatici spice croci ziziberis pipis nigri & logni añ ʒ. i. s. ligatis in pāno lini raro suspēso ī medio sirupo & cū decoctione spice floꝝ roris marini uel saluie diluatur. ℂ Sirupus de artemisia medet̃ passionibꝰ matricis & retinet eam in proprio loco resoluit frigiditatem uentositatem & dolores corroborat neruos apit poros sanguinē corrigit mēstruis īperat & prouocat R. artemisie m̄. ii. calamēti saturegie origāi thymi tamarisci sticados añ m̄. i. floꝝ cāomille melliloti maiorāe floꝝ rorismarini añ. ʒ. i. purpure marine calami aromatici macis añ. ʒ. i. i. camedreos matricarie micris bectonice abrotani M. s. acori prassii folioꝝ maio. ū rubee sileris mōtani spice celtice añ. ʒ. s. assari squinanti anisi feniculi ameos apii añ ʒ. ii. fiat decottio in sufficienti aq̄ ad cōsumtionē medietatis & cum sufficienti melle fiat sirupus. ℂ Sirupus matricis plm̄ ualet contra uitia matricis repellit malos humores qui regurgitant ad stomacum sedat nauseam & uomitum calefacit stomacū aperit opilationes ꝓuocat menstrua resoluit sperma reprimit cupiditates ueneteas digerit malos hūores flegmaticos corrigit sangīnē & sedat dolores matricis. R. matricarie carpobalsanti calami aromatici ligni balsami silleris mōtani cassie lignee añ a. s. anisi feniculi craui pulegii origani calamēti rorismarini serpilli añ. m̄. i. seminis agnicasti cuscute añ. ʒ iii. ligni aloes doroīci cina. añ ʒ. ii redicū mādragore iusquiami añ. ʒ. i. coquāt ī sufficiēti aq̄ ad cōsūtionē medietatis & cū sufficiēti melle fiat siru.
ℂ Acetum squilliticū & oximel squilliticū partim pp displicentiam: partiꝫ pp pas

nam utilitatem que pōt prouenire raōe loci ubi nascitur squilla nr̄is temporibus fere aboleuit sed apud ueteres fuit celebrerimū & egritudinibus frigidis fere omnibus peculiariter medebantur epilentie uertigini gingiuis axis & corrosis dentibꝫ infirmis fetido & dificili anelitui raucedini tussibus aliisq́ꝫ uitiis pectoris pulmonis hepatis stomachi splenis & precipue lapse & debili uessice que non retinet urinam prefocationibus ceterisq́ꝫ uitiis matricis. Et acetum fit hoc modo. R. cortices seu laminas squille & cū stilo ligneo acuto sue eas in filo disiunctas & s c d es quadraginta siccent̄ in umbra postea cōminue eas cum incisorio ligneo in parua frustra & inqualibet libra huius squille micte aceti lib. viii. in uas uitreum parui orificii & cum cera obstructum totidem quadraginta diebus soli exponatur & coletur & reponatur quantitas aūt potiōis eius est/a/media uncia usq́ꝫ ad unam in mane ieiuno stomaco uel post cenam in egritudinibus capitis.

Oximel squilliticū ē melius ad oīa q̄ de eius aceto diximus. R. mellis spumati lib iii. acet. squillitici lib. ii. coquatur rite donec in spissetur & spumetur. Itidem acetū si in oximelle composito uel sirupo de qnq́ꝫ radicibus loco aceti cōis poneretur fieret oximel squilliticum compositum.

Succus herbe acetose ad spissitudinē coctus cor & stomacū cōfortat calorē remictit siti sedat/a/ peste liberat & uenēose eius putredini resistit uomitū & fluxū colericū cōstringit & fit hoc modo ut diutius cōseruet̄. R. succi herbe acetose lib. vi. coquatur lēto & claro igne ad cōsumtionē tertie partis colet̄ & abiiciat̄ residētia atq́ꝫ iterꝫ in uase uitreo leuiter coquat̄ donec inspisset̄ sic etiā fit & cōseruat̄ succus ribes & est consimilis uirtutis. Similiter coquit̄ mustū & fit sapa que est stitica & cōfortat stomacū & intestina. Cōsimiliter fit acresta cotta & succus de corneis qui est ualde constrictiuus et debet extrahi succus quādo incipiunt maturescere. Similiter possunt fieri ex piris persicis malis apiis deciis & reliqs pomis sicut de amariolis uel marascis cerasis qui est optimus & delectabilis sapor.

Concoctio communis temperata qua medicine solutiue dissoluuntur & sirupi diluuntur R. prunorum decem ordei liquiritie passularum anisi feniculi añ. ʒ s. florum buglosse boraginis añ ʒ. i. s. coquantur in libr. iii aque ad consumtionem tertie partis et conseruatur infra quindecim dies. Concoctio cōmunis parū frigidior predicta tempore estiuo utēda in dissoluendis medicinis & limfandis sirupis R. passularum liquiritie prunorum iuiubarꝫ enucreatarum uiol̄ ordei mundi quatuor seminū frigidorꝫ mundatorꝫ añ. ʒ. ii. coquant̄ in sufficienti aqua ut sup.

Concottio pectoralis cōis que est potus tussiētiū lenit & humectat pectus digerit materiam facilitat sputum & sedat tussim. R. caricarum pingium. ʒ. s. dattilorum iuiubarum añ. ʒ. ii. marubii isopi capilis ueneris passularum liquiritie rase uel contuse seminis apii feniculi ordeii añ. ʒ. ii. coquantur in lib. xii. aque ad consumtionē tertie partis & ꝑ febre flegmatica & egritudine frigida coquatur secum mellis. ʒ. ia & cum hac concottione diluant̄ sirupi & medicine. Concottio ex marubio efficacissima contra asma & tussim dilatat uias anelitus abstergit excrementa mocu

ſa & mirum ĩmodum facilitat anelitum.R.marubii uiridis camedreos añ. M.ſ.s.
coquantur in ſufficienti aqua ad conſumptionem tertie partis. R. huius colature
lib.i.ſucci marubii.℥.iii.mellis.℥.ii.ſticados triti.℥.s.coquãtur ſimul mediocriter
& da.℥.iiii.quotidie in aurora tepidas. Mellicratum eſt uinum cum melle uel zuc
caro & ſpetiebus aromaticis conditum quod uulgares chiarieram uocant eſt potꝰ
ualde delectabilis & ſuauis calefacit & confortat ſtomacum frigidum lapſũ hepar
& omnia inteſtina ſed noſtris tꝑibus ſepius ad uoluptatem q̃ ad utilitatem hyber
no natali potatur & plerumq; in baccanaliis crapulantium reperitur fetidũ anelitũ
corrigit & facit pulcrũ colorem.R.uini optimi lib.x.mellis ſpumati lib.ii.uel zuc.
lib.i.& lento &claro igne modicum coquatur poſtea deſuper proiice has ſpeties
mediocriter contuſas.R.cinnamomi ʒ ii.gariofilorum zinziberis ligni aloes ma/
cis añ ʒ.i.cardamomi ʒ.s.croci ſpice utriuſq;.℈.i.poſtea coletur cum panno denſo
& ſi libet aromatizetur cum modico muſco. Cap.z.de electuariis lambẽdis.

P Roſequemur de electuariis lambendis que partim digerunt & parti eua
cuant ex crementa q̃ cõgregantur in pectore. Diadragantum eſt pecu
liare remedium calide & ſicce tuſſis & pleureſis lenit aſperitatem lingue
gutturis & totius pectoris ſputum & anelitum facilitat diſcutit apoſtema pleureti/
cum mitigat febrem & reſtaurat ptiſicos & cõſumptos.R.dragãti albi drag.ii.gũ
mi arabici albi ℥.i.ʒ.ii amidi ʒ.s.liquiritie ſeminum melonis cucumeris citrulli cu
curbite añ.ʒ.ii.camfore ℈.s.penidiorum .℥.iii.confice cum zuc.et aqua uiolata et
fac confectionem in forma ſolita et lambatur. Diapapauer inducit ſomnũ & qe
tum ſoporem hiis qui propter inquietudinem calores febres uel dolores nõ poſ/
ſunt dormire ſiſtit acutos catarros qui minantur ptiſim tenues humores ingroſſat
tuſſim ſiccam ſedat et humectat pectus mitigat ſitim reficit extenuatos et acutas fe/
bres refrigerat et ſanat R.ſeminis papaueris albi penidiorum utriuſq; ℥.ii s.ſucci
liquiritie draganti gummi arabici amigdalarum dulcium muudatarum añ.℥.i.ʒ.ii
ſeminum melonis citrulli cucumeris cucurbite lactuce malue añ ℥.i.amidi ſeminũ
portulace citoniorum añ.ʒ.v.confice cum ſirupo uiolato et capiat paulatim lãbẽ/
do.Eucodium digerit et refrigerat materias acutas colericas mitigat dolores eſtus
inquietudines febres colericas eſtiuas pleureſis ſedat tuſſim ſiccam et ſitim & hu/
mectat thoracem et prouocat ſomnum R.papaueris albi ℥.iii.ʒ.i.amingdalarum
dulcium granorum pini gummi arabici draganti ſucci liquiritie añ.℥.i.ʒ.ii.amidi
ſeminis portulace ſeminis lactuce ſeminis citoniorum añ.ʒ.s.croci ʒ.i.penidioꝝ
℥.iiii.confice cum ſirupo de papauere et capiatur lambendo. Electuarium lãbẽ/
dum ex ſemine citoniorum confert ethicis et ptiſicis & conualeſcentes reſtaurat &
extenuatos mundificat thoracem & educit materias ſanioſas et alia excremẽta que
faciunt tuſſim lenit aſperitates pectoris & facilitat anelitum. R. ſeminum cito
niorum citrulli amidi draganti gummi arabici añ.ʒ.vi.papaueris albi ſpodii ſemi
nis lini torrefacti croci amigdalaꝝ dulciũ añ.ʒ.iii.granoꝝ naſturtii cottoꝝ amida
laꝝ amaraꝝ farine fabaꝝ añ.ʒ.i.s.penidioꝝ.ʒ.vi.& cum aqua fõtis fiat electuariũ

Diamidum lenit asperitates pectoris et mitigat eius dolores facilitat sputū et sanat pleuresim. R. farine amigdi succi liquiritie anā ʒ. ii. s. draganti cimini feniculi anā ʒ. ii. isopi sicce capillis ueneris daptilorum seminum cucurbite melonis citrulli cucumeris anā ʒ. i. seminis urtice ireos anā ℈ i. penidiorum ℥. v. confice cum sirupo uiol.
Electuarium sanum lambendum expertum est contra tussim frigidam et raucedinē uocis digerit et facile expuit flegma uiscosum et est efficacissimum contra tussim. R. iuiubarum sebesten anā. xxx. passularum caricarum daptilorum anā ℥. ii. fenugreci ʒ. v. capil. uen. m̄ i. cinnamomi isopi sicce liqritie anisi feniculi ireos ta amenti seminis lini anā ℥ s. coquantur simul in libris quatuor aque ad consumtionem medietatis R. predicte concoctiōis lib. ii penidiorum tantumdem pinnorum mundatorum ℥. v. amingdalarum dulcium mundatarum liqritie draganti gummi arabici amidi anā ʒ. iii ireos ʒ. ii coquantur ad spissitudinem et capiatur lambendo.
Diapenidion cōstructū est cōtra uitia pectoris & pulmonis humectat & abstergit anelitus facilitat sputum remouet tussim et raucedinem et confert ptisicis R. penidiorum zinziberis succi liquiritie draganti gummi arabici amidi seminum citrulli melonum cucumeris cucurbite anā ʒ. i. s. camfore ℈ vii confice cum hoc sirupo uiolato fac bullire ī una lib. aque tres uncias florū uiolarū quousq; aqua aliquātulū tingatur & coletur et colature addatur zuccari lib. i et iterū bulliat donec icipiat inspissari & tunc piiciatur in eum pina amigdale et semina cōmunia predicta semper cum spatula agitando deinde penidia in eo dissoluantur et addatur camfora et re. i qua secum misceantur & in mortario confi eantur. Diapinum expuere facit materias flegmaticas & uiscosas sanat tussim inueteratā & asma & contra hec est efficacissimuz & plm ualet. R. pinorum. ℥. iii. ʒ vi. amindalarum dulcium auellanarum assatarum draganti gummi arabici succi liquiritie amidi capil uen. ireos anā. ℥. s. daptilorum. ℥ iiii. s. amingdalarum amararum. ʒ. iii. butiri recentis zuccari albi mellis passularū anā. ℥. iiii. confice cum melle & capiatur lambedo. Mel passularum sic fit. R. passularum ℥. viii. aque lib. ii. coquantur ad consumtione fere aque hoc est ad consumtionem medietatis & postea fortiter exprimantur. R. huius expletionis librā. i. mellis spumati. lib. ii. & simul sufficienter coquantur.
¶ Electuarium ex amingdalis prodest hiis qui patiuntur tussim siccam nā leni humectat & abstergit thoracē exerementa extrahit & facilitat anelitū. R. amindalarū dulcium & amararū excorticatarum seminis lini torrefacti granorum pini anisi draganti gūmi arabici succi liquiritie & radicū eius anā. ʒ. i. s. zuc. penidiorum utriusq; ℥. s. succi apii feniculi utriusq; depurati. ℥. i. mellis spumati quod sufficit.
¶ Electuariū ex pulmone uulpis abstergit & cōsolidat uulcera pectoris & pulmonis & preferendum est aliis remediis inptisi. R. pulmonis uulpis preparati succi liquiritie capil uen. seminis feniculi anā. ℥. s. confice cum melle rosato uel sirupo mirtino. Pulmo uulpis sic preparatur scindit᷑ per uenas recens & lauatur cum uino calido & inuolutus absinthio ponat᷑ in olla in furno mediocriter calido & sic exiccatus extrahatur anteq̄ adduretur.

¶ Electuarium thoracis curat tussim flegmaticã lenit asperitatẽ pectoris abstergit eius excrementa dilatat anelitum & calefacit. R. dragãti triduo in aqua infusi. ℥. iii. isopi prassii serpilli calamenti cinnamomi añ. ℥. s. zinz. cimini succi liquiritie añ. ℥. i. s. cõfice cum melle sumato & da. ʒ. ii. in mane & in meridie & tantumdem in sero ante cenam.

¶ Electuarium est serpillo digerit abstergit & /e/ pectorĩ ducit materias flegmaticas saniosas & curat tussim & ptisim. R. serpilli isopi ireos añ. ℥. i. confice cum melle uel zuccaro rosato & da. ʒ. ii. ter in die cum aqua mellis.

¶ Electuarium ex semine lini optimũ cõtra tussim presertim puerorum nam lenit abstergit & sedat dolores pectoris. R. farine seminis lini. ℥. ii. cõfice cũ melle.

¶ Electuarium irinum facilitat sputum expuere facit humores uiscosos & saniem & sanat uulcera pulmonis. Sume irreos croci olibani mirre cinamomi granorũ pini gummi arabici terbentine añ. ℥. s. cassie fistule dattilorum añ. ʒ. iii. costi. ʒ. ii. spice. ʒ. i. galbani. ℈. ii. mellis ad spissitudinẽ cotti circiter lib. i. cui primũ addat terbẽtina seorsũ ad spissitudinẽ cotta postea galbanũ secũ bulliat demũ reliq̃ & fiat eltm.

¶ Electuarium ex squilla digerit & educit materias frigidas grossas & uiscosas sedat dolores pectoris et laterum et est efficacissimum contra perpetuas tusses et asmata senum. R. succi squille mellis spumati utriusq; lib. ii. et quantur ad spissitudinem. succus autem ex squilla sic extrahitur mundentur cepe squille cum cultello ligneo et circundentur pasta frumenti et coquantur in furno donec sit cocta illa pasta qua demta cepe in mortario lapideo calido cum pistello ligneo calido contundantur et cum panno lini suttili fortiter exprimatur et succus extrahatur. Electuariũ de squilla compositum ualet contra tussim inueteratam et asma dificile attenuat enim crassos humores uiscosos quos expuit et facilitat anelitum, sed est amarum et gustui displicibile sicut proximum suprascriptum. R. succi squille ut supra cotte ℥. s. ireos. ʒ. ii. isopi prassii añ. ʒ. i. mire croci añ. ʒ. s. confice cum melle & paulatim lambatur.

¶ Diamoron est optimum & peculiare remedium squinantie & tumoribus intrinsecis gule uuas prolaxas subleuat: maxime sistit catarros abstergit flegma uiscosũ & excrementa educit que obstruunt guttur & prefocant & resoluit squinantiã. R. succi mororum rubi lib. i. succi mororũ celsi lib. s. mellis lib. s. sape. ℥. iii. coquantur simul ad spissitudinem sirupi & ad usum conseruetur fiunt enim cum eo gargalismata dissoluto cum concotionibus balaustiarũ rosarum ordei & similibus. Mora autem sint mediocriter matura.

¶ Succus uiridium corticum nucum cum subduplo mellis ad spissitudinem cottꝰ sistit distillationes acutas calidas que impediunt anelitum et prefocant et resoluit squinantiam et pleuresim gargalizatum cum decoctionibus appropriatis unde si opus fuerit mulieribꝰ uel pueris et qui habent humidam cõplexionem dissoluatᷣ pdictus succus cum aqua cocta tepida et fiant gargalismata Sed reliquis uiris si egritudo fuerit in principio dissoluatur cum decoctione rosarum balaustiarũ uel o

libani & si fuerit in statu addatur modicum croci & mirre at indeclinatione salis ni tri uel aliquid salis armoniaci ponatur & fiant gargalismata que erũt optima ad ea que diximus fit autem huiusmodi succus & extrahitur ex corticibus nucum in mẽ se Iulio.

Cap.tertiũ de pillulis.

P Illule alefagine sunt debilis & tarde solutiõis sed maximi iuuamenti oĩo aliqua ex parte soluunt humores crassos flegmaticos putridos & prohi bent augumentum eorum mundificant stomacum caput & organa sen suũ eademq; confortant & digestiuam augent q̃ salubres sunt & qui eis utunt̃ sa/ nitatem conseruant & amissam recuperant. R. absinthii succi rosarum añ.ʒ.v. cina momi cubebe ligni aloes calãmi aromatici macis nucis muscate cardamomi gario/ filorum assari masticis squinanti spice carpobalsami añ.ʒ.i. contundantur aliquali ter et infundantur in lib.xii. aque & coquantur ad consumtionem duarum tercia/ rum deinde manibus fricentur et exprimantur postea sume aloes succitrini lib.i.et lauetur sepius aqua pluuiali & dimittatur exsiccari postea super ipsum infundant̃ predicte colature circiter lib.ii.et terantur in sole et addatur mirre masticis añ.ʒ.v. croci ʒ.iii. Rursum fundetur super ea residuum expressionis predicte et continue terantur donec exciccentur et fiant pil.de quibus capiatur.ʒ.i.

Pillule yere simplicis purgant stomacum caput hepar renes matricem iunturas re/ soluunt malos humores flegmaticos et remouent eorum egritudines nam incidũt attenuant et abstergunt uiscosos humores calefaciunt et exciccant aperiunt poros reddunt spiritus sinceros acuunt sensus et sunt saluberiime R. cinamomi masticis assari spice carpobalsami croci ligni aloes cassie lignee añ.ʒ.ii.ʒ.iiii. fiant pillulle cũ melle rosato uel aqua bdelli aut aqua draganti et dant̃ in quantitate. ʒ.i.uel ʒ.i.s. hora eundi dormitum uel in matutinis ex iisdem quoq; speciebus yere componit̃ electuariũ cũ melle quod mittitur in clisteriis quia per os est amarũ & displicibile

Pillulle de yera composite purgant et confortant stomacũ caput et organa sẽsuum et fortius educunt humores flegmaticos/a/menbris remotis R. aloes hepatici ʒ.i. ʒ.v. cinnamomi spice costi squinanti ligni balsami cassie lignee masticis assari rosa rum aPsinthii agarici colliquintide turbit bdelii añ.ʒ.i. fiant pil̃ cũ sirupo destica/ dos & da.ʒ.i.quando itur dormitum.

Pillule assageret sunt optime ad stomacũ & caput purgant enim & confortant mẽ/ bra nobilia & prohibent ascensum malorum humorum & peculiariter medentur catarris & egritudinibus capitis senum. R. cinamomi assari spice carpoballami cro ci ligni aloes cassie lignee añ.ʒ.i. masticis.ʒ.v. mirabolanorum citrinorum. ʒ.s.alo es epatici.ʒ.ii. fiant pil̃.cum sirupo desticados sed quia sunt debilis solutionis hiis & aliis addat̃ duodecima pars diagridii & sumat̃. ʒ.i.qñ itur dormitum.

Pillule salubres preseruant hoĩes ab oĩ egritudine & purgãt oẽs malos humores & maxime flegmaticos cõfortant stomacũ cerebrum & reliqua membra principalia

R. cinamomi spice croci squanti costi assari cassie lignee ligni aloes carpobalsami absinthii epitimi sticados rosaꝝ reubabari turbit masticis trociscoꝝ colloquintide añ. d. i. diagridii. d. iii. aloes ℥. i. s. fiant pillule cum uino optimo & sumatur. d. i.
Pillule ex absinthio parum aut nichil soluunt sed ualde confortant stomacum et i uente sũt ad excitandũ gustum & reducendum appetitũ. R. absinthii ʒ. s. cinamomi macis gariofilorum galagne nucis muscate zinziberis cardamomi anisi ligni aloes coralloꝝ rubeoꝝ rosarum reubarbari añ d. i. spice ʒ. s. aloes ℥. ii. fac massa cũ uino et da ʒ. i. per duas horas ante prandium et tantumdem ante cenam
Pil' communes sunt saluberrime cõtra pestẽ conseruant enim bonos humores & sanitatem & resistũt putredini & humores corruptos expellũt sed sũt debilis & facilis solutionis nã purgant sine molestia & lesione. R. mirre croci añ. ʒ. i. aloes ʒ. ii. alii addũt in masticis. ʒ. i. ad confortationẽ stomaci & tamtũdẽ boli armeni & in simili ꝓportiõe dupla addũt aloe qui si lauetur cũ aqua endiuie magis cõfortat & minus soluit & fiant pil' scdm magnitudinem ciceris cũ uino & da. ʒ. i.
Pil' turbitine leuiter soluũt flegma/a/capite & stomaco & qui eis utitur preseruatur a/morbis flegmaticis. R. turbit. ℥. i. ʒ. ii. zinz. rosaꝝ añ. ʒ. iii. masticis. ℥. s. alo. ℥. ii. s. fiant pil' cũ succo absinthii & da. ʒ. i. circa mediam noctem.
Pillule masticine preseruant stomacũ ab oĩ egritudine leuiter purgãt & maxime cõfortant & nõ permictunt humores corrũpi & qui eis utuntur preseruãt a doloribꝰ stomaci capitis uentris & matricis cõferũt tristibus & malancolicis & uitia matricis corrigũt. R. alo. ℥ i. ʒ. ii. mastis ℥. s agarici. ʒ. iii. fiãt pil' cũ uino cotto qd dicit' sapa
Pillule stomatice purgant colerã flegma & melancoliã/a/stomaco capite hepate & organis sensuũ & iuncturis preseruant bonos humores a corruptione & resistũt catarris. R. pil' yere simplicis. ℥. i. mirabolanorum citrinoꝝ chebuloꝝ indoꝝ absintii diagridii añ. ʒ. iii. zinz. epitimi anisi añ. ʒ. ii. s. agarici salis indi añ ʒ. ii. turbit. ℥. i. ʒ. ii. fac pil' cum succo scariole.
Pillule agregatiue q̃ pluribus malis medentur nam purgant omnes malos humores colericos flegmaticos & melancolicos & sanant eorum egritudines & febres lõgas periodicas & clarificant sanguinem spiritũ & sensus. R. mirabolanoꝝ citrinoꝝ reubarbari añ. ʒ. s. succi eupatorii succi absintii añ. ʒ. iii. mirabolanoꝝ chebulorum indoꝝ agarici colloquitide polipodii añ. ʒ. ii. masticis ros. salis gẽme epithymi anisi zinz. añ ʒ i. aloes turbit diagridii añ. ʒ. vi. fac pil' cũ electuario succi ros. & da. ʒ i.
Pillule imperiales modicum soluunt et plurimum confortant stomacum & oia intestina frigida muniunt uirtutes naturarales remouet frigiditatem clarificãt sanguinem & spũm. R. cinamomi amomi anisi masticis zinzi. cardamomi ros. redoarie macis nucis muscate gariofilorum croci cubebe ligni aloes turbit mãne agarici sene spice mirabolanoꝝ citrinoꝝ chebulorũ induorũ belliricorum emblicoꝝ añ. ʒ. i. reubarbari. ℥. i. aloes. ℥ ii. fac massam teretem cũ sirupo uiol. & da ʒ. i. ad libitũ in pil.
Pillule ex spica sunt salubres & efficaces contra opilatiões & eaꝝ morbos nam apiunt opilationes splenis hepatis & stomaci & sanãt febres cronicas ictericiã & ydro-

pisim sed parum soluũt nisi addatur diagridium.℞.spice nardi.ʒ.v.reubarbari agarici epithimi añ.℥.s.costi masticis camedreos amomi añ.ʒ.iii.spice celtice croci añ.ʒ.ii.mirre cinamomi gariofilorum squinanti añ.ʒ.i.aloes.℥.i.ʒ.ii.fac pil'.cum uino ¶Pil'.eupatorii sunt debilis solutionis sed remouẽt opilationes & earum morbos ictericiã febres longas periodicas & dolores capitis.℞.mirabolanorũ citrinorũ succi eupatorii succi absinthii reubarbari añ.ʒ.iii.masticis añ.ʒ.i.croci.ʒ.s.aloes.ʒ.v.cõfice massam teretem pro pil'.cum succo endiuie. Pil'.aperitiue remouent opilationes hepatis splenis & purgant malos humores uiscosos & duros & sanãt febres inueteratas ittericiam & ydropisim.℞.armoniaci serapini bdelii turbit mirabolanorũ citrinorum añ.ʒ.v.reubarbari lacce añ.℥.s.aloes.ʒ.iii.gũmi arabici oppoponaci mezereon añ.ʒ.ii.masticis.ʒ.i.spice.℈.s.dissolue gũmi cum uino & fac pillulas.
¶Pil'.ex reubarbaro expellunt malos humores simplices mixtos uiscosos & corruptos remouent opilationes febres cronicas morbos hepaticos & cauent ydropisim.℞.yere simplicis.℥.i.ʒ.ii.trociscorum diarodon.℥.s.reubarbari.ʒ.iii.mirabolanorum citrinorũ.ʒ.ii.s.succi absinthii succi liquiritie masticis añ.ʒ.i.seminis apii feniculi añ.ʒ.s.fac pil'.cum aqua feniculi. Pil'.ex lacca soluunt malos humores diuersarum spẽrum mixtos aperiunt poros curant morbos opilationũ febres longas dolores hepatis & ydropisim.℞.yere pigre.ʒ.iii.lacce ablute absinthii & succi eius succi eupatorii aloes mirabolanorũ citrinorũ reubarbari masticis croci anisi asari cassie fistule seminis fumiterre añ.ʒ.ii.confice cum succo solatri & da.ʒ.i.s.si uero tussis cõiungatur febri adde succi liquiritie.℥.s. Pil'.diarodõ digerunt & euacuant malos humores flegmaticos stomaci & intestinorũ aperiũt opilationes sanãt flegmaticas febres sed potissimũ confortãt stomacũ excitant gustum & faciũt bonum oris adorem.℞.trociscorũ diarodon absinthii añ.ʒ.v.squinanti masticis añ.ʒ.ii.salis indi.ʒ.i.aloes.℥.ii.fiant pil'.cum succo mente Pil'.cochie attrahũt a capite & soluũt materiã frigidam flegmaticam que nocet neruis cerebro & sensibus & sunt perutiles & ꝓficue egritudinibus oĩbus capitis frigidis & maxime catarris.℞.specierũ yere simplicis.℥.i.ʒ.ii.turbit sticados añ.ʒ.v.trociscorũ colloquintide.℥.s.diagridii.ʒ.iii fac.pil'.cum succo absinthii uel sirupo de sticados. Pil'.senũ familiares maximo presidio sunt senibus & qui a catarris infestantur / purgãt oẽs malos humores acuũt & cõfortant uisuꝫ auditũ & reliquos sensus mundificãt cerebrũ & neruos & senes incolumes reddunt.℞.aloes loti.℥.i.ʒ.v.diagridii.ʒ.vi.s mirabolanorum citrinorum chebulorum indorum belliricorum emblicorum reubarbari masticis absinthii rose uiol'sene agarici cuscute añ.ʒ.i.fac massam pil'.cum succo feniculi. Pil.auree caput & stomacum optime purgant ab humoribus colericis & morbos colericos sanant preter febres & resoluũt uentositatẽ.℞.aloes diagridii añ.ʒ.v.ros.seminis apii añ.ʒ.ii.s.anisi feniculi masticis añ.ʒ.i.s.croci trociscorum colloquintide añ.ʒ.i.fac massam pil.cum infusione draganti: Pil.arabice purgant omnes malos humores & sanant morbos inueteratos dolores capitis emigraneam uertiginem confortant stomacum splenem cerebrum neruos ingenium uisum au/

ditum & reliquos sensus acuũt auferunt melancoliam tristitiam & reducunt ilaritatem. R. brionie mirabolanorũ citrinorum belliricorũ indorum chebulorũ emblicorum assari masticis rosarũ diagridii añ.on.i.castorei.ʒ.iii.croci.ʒ.i.aloes.on.iiii. fac massam pil.cum succo feniculi. Pil.lucis sunt optime ad egritudines oculorum purgant malos humores & caligantes oculos sanant resoluũt uapores offuscantes uisum acuũt & coroborant spiritum & uirtutem uisiuam & conseruant sanitatem oculorum. R. eufragie.ʒ.vi.agarici sene añ.ʒ.v.mirabolanorũ citrinorum chebulorꝝ indorꝝ belliricorꝝ emblicorꝝ reubarbari añ. on.s. rosarũ uiolarum trociscorum colloquintide turbit cubebe calami aromatici nucis muscate spice epitimi carpobalsami xilobalsami sileris montani seminis rute squinãti assari masticis gariof. cinamomi anisi feniculi apii cassie lignee croci masticis añ.ʒ.ii.aloes.on.xi.fac massam pil.cum aqua feniculi & da.ʒ.i.cum duodecima parte diagridiii

¶ Pil.ex agarico sunt ꝓficue tussientibus nã euacuãt malos humores colericos & flegmaticos crassos glutinosos & putridos qui fluũt in toracem impediunt anhelitum & faciũt tussim .℞. turbit.ʒ.v.yerepigre simplicis.on.s.agarici trociscati.ʒ.iii. colloquintide trociscate sarcocolle añ.ʒ.ii. ireos prassii mirre zinziberis añ.ʒ.i. fac pil.cum sapa. Pil. ex fumoterre soluunt malos humores colericos adustos mordicatiuos & flegma salsum que faciunt pruritum & scabiem/ eisq; peculiariter medentur.℞.mirabolanorꝝ citrinorꝝ chebulorꝝ indoruꝫ añ.ʒ.v.aloes.ʒ. vii. diagridii .ʒ.ii.confice cum succo fumitterre & dimitte in umbra siccari/ postea iterum terantur atq; iterum siccate & in puluerem redacte ter uel quater/ demũ conficiatur massa pil.cum succo fumiterre. Pil.morbi gallici purgant flegma salsum & coleram adustam secum mixtam a iuncturis & locis remotis curant scabiem & uulcera cutis & sedant dolores iuncturarꝝ. R. trociscorꝝ colloquintide mirabolanorꝝ nigrorꝝ citrinorũ serapini bdelii sarcocolle añ.ʒ.s.masticis diagridii añ.ʒ.iii. nigelle cimini origani nasturtii añ.ʒ.ii.spice elebori nigri euforbii cornu cerui adusti salis gẽme añ.ʒ.s.aloes.℥.i.dissolue gummi cum succo porri & fac pillularꝝ massam & da.ʒ.i. Pil. inde inuente sunt contra melancolicos humores adustos & flegmaticos salsos qui producunt scabiem malignã cancrum leprã uulcera fistulas febres quartanas dolores tumoresq; splenis icteritiam spleneticam & conferunt iis qui ex innata melancolia tristãtur.℞.epithimi sticados añ.ʒ vi.mirabolanorꝝ nigrorꝝ elebori nigri polipodii añ.ʒ.v.agarici lapidis lazuli loti colloquintide salis indi añ.℥.s.succi eupatorii.ʒ.ii.spice gariof.añ.ʒ.i.yeresimp.℥.i.s.fac massam pil.cum succo apii. Pil.contra quartanam efficacissime quarꝝ sumitur scropulus unus tertia quaq; nocte maioris quietis hoc est quaq; nocte precedente parosismũ capiatur pillula una R. serapini gũmosi trociscorꝝ colloquintide añ.ʒ.i.diagridii.℈.ii.salis gẽme.℈.i.fiant pil.cũ sirupo spleneticorũ uel uino. Pil.ex lapide lazuli sunt peculiare remedium melãcolicorꝝ morborũ/ subducũt enim melancoliã flegmaticã crudã & colericam adustã q̃ faciunt quartanã & uulcera maligna& cãcrũ et sunt faciles et salubres R. epithimi polipodii agarici añ.ʒ.i.lapidis lazuli abluti.ʒ.vi.diagridii elebori ni-

gri salis idi añ.ʒ.ii.s.gariof.anisi añ.ʒ.i.s.yerepigre simp.on.ii.fac massam pil.cũ suc co endiuie. ¶Pil benedicte potẽter euacuãt a longinquis partibus colerã & fleg/ ma mixtũ sedant dolores iuncturarũ sunt ualde aperitiue & plm mingere faciũt ⁊ dissoluũt arenulã & oẽm materiã i uessica cõiestã & cõterũt calculos.R.turbit esule añ. ʒ.ii.diagridii hermodactili añ.ʒ.i.rosarũ gariofilorũ spice zinz.croci masticis sax/ fragie piperis longi amomi salis gẽme galãge macis polipodii cardamomi seminis apii carui feniculi sparagi brusci ameos granorũ solis añ.ʒ.i.fac teretẽ massam pil. cum succo feniculi. ¶Pil.fetide attrahũt & purgãt humores crudos & corruptos crassos & flegmaticos & coleram secum mixtam sedant dolores stomaci colice iliaci ce uel podagre scabiosasq; & maculose cutis infectiões delet.R.serapini armo. opoponaci bdelii colloquĩtide trociscate aloes epitimi rute siluestris añ.ʒ.v.turbit on. s.diagridii.ʒ.iii.hermodactilorũ esule añ.ʒ.ii.ziz.ʒ.i.s.cinamomi spice croci castorei añ.ʒ.i.euforbii.℈.ii.dissoluãtur gũmi cũ aqua porri et fac pil.massam. Pil.de eu forbio purgãt frigidos humores flegmaticos uiscosos et tenaces q nocẽt neruis et sanãt paralisim mollificationẽ et spasmũ.R.euforbii colloquĩtide agarici bdelii serapini an.ʒ.ii.aloes.ʒ.v.fac pil.cũ succo porri uel caulis. Pil.ex colloquintida sol/ uũt malos humores flegmaticos in propinquis et remotis corporis partibus constitutos ceu in iuncturis cerebro neruis et conferũt egritudinibus eorum.R.trociscorum colloquĩtide.ʒ.vi.laudani.ʒ.s.salisgẽme.ʒ.s.fac pil.cũ oleo rosato. ¶Pil. ex serapino euacuãt flegma crudũ & coleram acutam mixtam ualent contra poda/ gras & sedãt dolores iuncturarũ ꝓuocant menstrua purgãt matrices & sanãt uitia earũ.R.trociscorũ colloquĩtide.ʒ.v.serapini armoniaci opoponaci bdelii añ.ʒ.ii.s. seminis apii ameos anisi seminis rute añ.ʒ.i.acori cassie lignee calamẽti macis cẽtau ree polii costi salisgẽme añ.ʒ.s.aloes.ʒ.vi.fac pil.cũ succo uel aqua matricarie. ¶Pil.ex opoponaco euacuãt materiã flegmaticã neruorũ & iuncturarũ & sanãt paralisim spasmũ torturã oris sciaticã podagrã inueteratos dolores capitis dorsi & oĩ/ um iũcturarũ.℞.opoponaci hermodactili serapini bdelii armoniaci trociscorũ colloquĩtide añ.ʒ.v.turbit.ʒ.s.diagridii.ʒ.ii.croci castorei mirre zinz.piperis macro/ piperis cassie lignee mirabolanorũ citrinorũ belliricorum emblicorũ añ.ʒ.i.aloes .ʒ.i.s.infundantur gũmi in succo cauliũ & fiãt pil. Pil.ex hermodactilis sunt utiles qui patiuntur podagras purgãt enim frigidos humores iuncturarũ & sedãt dolores & podagras.R.hermodattili aloes mirabolanorũ citrinorũ turbit trocisorũ colloqntide bdelii serapini añ.ʒ.vi.castorei sarcacole euforbii opoponaci rute apii añ.ʒ.iii.croci.ʒ.i.fac pil.cũ succo cauliũ. ¶Pil.artetice soluũt humores flegmaticos & colericos aquosos & acutos mixtos q penetrãt in iũcturas & sanãt podagras & arteticas.R.hermodattili turbit agarici añ.ʒ.s.cassie lignee spice gariof.xilobalsa/ mi zinz.masticis rosarũ feniculi anisi saxifragie sẽis sparagi brusci granorũ sol salis gẽme añ.ʒ.s.aloes.ʒ.ii.s.fac pil.cũ succo fenicnli. Pil.mezereõ sunt inuẽte cõtra ydropisim subducũt enim flauam aquam colericã & sanãt asclitem ydropisim.℞.foliorũ mezereõ q est laureola.ʒ.i.& isũdant biduũ i aceto postea in umbra exiccent

℞.horum foliorũ ſiccorũ.ʒ.v.mirabolanorũ citrinorũ.℥.s.chebulorũ.ʒ.iii.fac pil'. cum tamarindis uel mãna diſſoluta cum aqua endiuie. Pil'.ex bdelio cõpeſcunt profluuia emoroydarum & menſtruorum curant & ſanant uulcera inteſtinorũ le/ uiter ſoluũt & poſt ſolutionem cõſtringunt.℞.bdelii.ʒ.i.s.ameos.ʒ.iii.mirabolano rum chebulorũ indorũ belliricorũ emblicorũ auellanarũ aduſtarũ carabe añ.ʒ.ii.s. diſſoluatur bdeliũ cum ſucco porri & fac pil'. ¶Pil'. de cinogloſa non ſunt ſoluti ue ſed opiate ſedant enim dolores & compeſcunt materiam furioſam & acutum ca/ tarrum qui grauiſſima mala ſuffocationẽ uel mortis terrorẽ minatur. ℞.mirre.ʒ.vi. olibani.ʒ.v.opii iuſquiami radicis herbe que dicitur lingua canis añ.℥.s.cro i.ʒ.i.s. fac pil'.cum ſucco lingue canis & da ℈.i.s ſed poſt ſex menſes fermentate ſunt me/ liores. ¶Pil papaueris opiate ſedant deſtillationẽ calidã acutã & tuſſim ſiccã que die ac nocte infeſtat & cõpetunt pueris qui patiũtur tuſſim uomitũ uel nõ poſſunt dormire ꝓuocant enim ſomnũ & ſedant dolores ſed parce & cũ cautella exhibean/ tur quia ſunt opiate.℞.opii amidi gũmi arabici ſucci liquiritie añ.ʒ.i.croci.℈.s.pa/ paueris albi.ʒ ii.fac pil.q̃ paruas cum ſirupo papaueris uel liquiritie & da.ʒ.s. ¶Pil.liquiritie lambende ꝓſunt hiis qui patiuntur tuſſim callidam & ſiccam remo uent aſperitatẽ gutturis leniunt pectus & facilitant ſputũ ponuntur enim ſub lin/ gua uel in ore & paulatim lãbuntur.℞.ſucci liquiritie zuccari albi añ.℥.s.amidi dra ganti amigdalarũ dulciũ añ.ʒ.ii.fac pil.ſicut lupinos cum mucilagine ſeminũ cito/ niorũ. ¶Pil. lãbende ex ſemine portulace refrigerant ardorẽ gutturis & ſtomaci & mirũ in modũ ſedãt ſitim.℞.ſeminis portulace citrulli añ.ʒ.i.dragãti.ʒ.s.fac pil. cũ albumine oui uel mucilagine ſeminũ citoniorũ & teneãtur ſub lingua & paula/ tim degluciatur.

¶Cap.iiii.de Electuariis ſolutiuis.

Iamãna facile ſoluit ſine leſione nec eſt diſplicibilis ſed boni ſaporis edu/ citq; colerã ſimplicẽ & mixtã & earũ morbis medetur.℞.mãne electe lib.i. diagridii.℥.i.diſſoluatur mãna cum lib.i ſucci roſarũ & coquatur una cũ diagridio lento & claro igne donec inſpiſſetur poſtea adde maſticis.ʒ.iii & ſum it in quãtitate.ʒ.vi.parũ añ diẽ. ¶Elm ex tamarindis mitigat febres acutas & ſedat earũ faces & ſitim refrigerat hepar calefactũ & pcordia inflãmata clarificat ſanguinẽ cõpeſcit & ſoluit colerã melãcolicã & oẽs malos hũores calidos.℞.quatuor ſeminũ coium frigidorũ mundatorũ añ.ʒ.i.prunorũ.x paſſularũ.ʒ.i.s buliãt in iis aquis. ℞.aquarũ capil'.uen.ſcolopẽdrie epatice lupulorũ añ ℥.iiii.& in eorũ collatura diſ/ ſoluatur caſſie fiſtule mãne zuccari uiol'.añ.℥.ii.tamaridorũ zuccari roſati añ.ʒ.vi. coquãtur & cum incipiunt inſpiſſari infundãtur hec ſubtiliter trita.℞.quatuor ſe/ minũ cõmuniũ frigidorũ ſeminũ ſcariole lactuce portulace añ.℥.i. reubarbari folli culorũ ſene añ.on.s.aniſi maſticis añ.ʒ.iii.florũ uiolarũ nenufarũ añ.ʒ.ii.ſandalo/ rum alborũ rub.citrinorũ cinamomi gariofilorũ añ.ʒ.i.s. miſſe & da.ʒ.i.ſi uero ma gis ſolutiuum facere uoles adde cuilibet uncie diagridii ſcropulum medium. ¶Elm facile ſolutiuũ lenit aſperitatem inteſtinorum remouet ſticitatẽ & uentris onus ſubducit & morbis colericis & melancolicis auxilia prebet.℞.paſſularum.

on.ii.iuiubarum prunorum añ.xv.sebestem.x.ordei excorticati on.i.tamarindo/rum.ʒ.vi.liquiritie on.s.polipodii.ʒ.iii.capil.ueneris uiolarum folliculorum sene añ.ʒ.ii.coquantur cum sufficienti aqua ad consumptionem tertie partis & adda/tur deinde mercurialis.m.i.& post mediocrem concoctioñe coletur & in colatura dissoluatur pulpe cassie tamarindorum zuccari uiol.zuccari albi añ.lib.s.& coquã tur lento & claro igne semper agitando cum spatula & in fine adde foliculorum se ne.on.i.si uero uis ut fortius soluat adde diagridii on.i.

¶Electuariũ cõmune lenitiuũ quo frequenter utebar in febribus humoralibus & pleuresi / lenit enim & mollit intestina & delet eorum siccitatem facile soluit sine molestia & lesione coleram flegmaticam & melancolicã.℞.passularum on.i.s.pru/norum.x.iuiubarum.v.ordei excorticati anisi añ.on.s.cartami polipodii feniculi. añ.ʒ.ii.s.cinamomi liquiritie rase seminis malue seminis portulace añ.ʒ.ii.capil.ue neris uiolarum timi optimi añ.ʒ.i.s.contundantur grosso modo & rite bulliãt len to & claro igne in lib.xii.aque ad consumptionem medietatis & colentur & forti/ter exprimantur & cum eorum colatura dissoluantur pulue cassie lib.ii.tamarindo rum diagridii añ.on.i.& cum sufficienti zuccaro fiat electuarium.

¶Catolicum est medicina uniuersalis que digerit & facile soluit oẽs malos humo/res colericos flegmaticos & melancolicos lenit intestina confortat membra princi/palia & sanat hepaticos spleneticos & febres acutas sed leuiter purgat.Recipe folli/culorum sene medulle cassie tamarindorum añ.on.ii.reubarbari uiolarum polipo dii añ.on.i.liquiritie rase penidiorũ zuccari candidi quatuor seminum cõmunium frigidorum añ.ʒ.ii.sed prius fiat hec cõcoctio.Recipe polipodii recentis.on.iiii.s. feniculi.ʒ.vi.aque lib.iiii.coquantur ad consumptioñe tertie partis & cum eorum colatura dissoluantur zuccari lib.ii.& coquatur ad spissitudinem sirupi & cum eo dissoluantur cassia & tamarindi & cum reliquis subtiliter tritis fiat electuarium.

¶Electuarium ex prunis suaue est & boni saporis sedat sitim & calorem febrilem me letur sinoche causoni & febribus acutis incensiuis lenit intestina confortat & re frigerat precordia & utiliter miscetur cum zuccaris cordialibus sine diagridio quo niam plurimum confortat & onus uentris leuiter subducit sed cum diagridio po/tenter soluit humores colericos & utroq; modo preparatur.Recipe prunorum da/mascenorum uiridium cẽtum bulliant in sufficienti aqua quousq; facile dissoluan tur & remoti ab igne quando incipient infrigidari ponantur in cribro uel setatio raro super catino & manibus comprimantur & totius pulpe substantia extrahatur in ea autem aqua qua pruna fuerunt cocta buliat uiol.ʒ.i.amotisq; uiolis.Recipe totam hanc concoctionem zuccari lib.ii.pulpe predictorum pruniorũ lib.i.coquã tur & cum incipiunt spissari adde tamarindorũ pulpe cassie añ.ʒ.i.& semper cum spatula agitẽtur & cõsequẽter adde has spẽs.℞.sandalorum alborũ rubeorũ spodii reubarbari cinamomi añ.ʒ.ii.rosᷓ.uiol.seminũ portulace scariole berberis succi li/quiritie dragãti añ.ʒ.ii.quatuor seminum communium frigidorum añ.ʒ.i.si uero hoc eltm̃ solutiuum facere uoles cuilibet lib.huius electuarii adde diagridii.ʒ.vii.

¶Diacassia composita est pro delicatis qui habent stiticum uentrem non enim est displicibilis nec molesta sed salubris lenit uiscera subducit aluū purgat coleram & mitigat febres.℞.prunorum damascenorum uiol' añ.lib.s.buliant in aque.lib.v. ad consumptionem tertie partis & colatura disoluatur manne pulpe cassie añ lib.s. tamarindorum.on.v.buliant procul a fumo usq; ad spissitudinem deinde addatur zuccari candidi.on.iii.penidiorum.on.ii.zuccari rub lib.i.sirupi uiol' on.x.& quidam cuilibet lib.addunt.ʒ.ii.diagridii. ¶Electuarium ex psilio purgat coleram & medetur febribus & morbis colericis remouet opilationes iteritiam & uitia epatis corrigit & refrigerat calores insensuos.℞.psilii lib i. buliat in aqua sufficienti & post ubi fuerit recte coctum triduū maneat in eadem aqua infusum deinde abiciatur psilium & cum eius cōcoctione misceatur diagridii.on.i.zuccari lib.i.& sic per duos dies maneat postea coquatur & ab igne remoto adde seminis portulace scariole añ.ʒ.i.sandalorum alborum rub.rosarum reubarbari spodii draganti gummi arabici uiolis berberis añ.℈.i.fiat electuarium.

¶Electuarium succi rosarum expertum est contra guttam calidam & malos humores calidos & furiosos fortiter purgat sanat tertianas simplices & duplas & reliquas malorum humorum inconualescentibus exquisite euacuat potenter soluit/ & est calcal aliarum medicinarū.℞.succi rosarum zuccari añ.lib.i.on.iiii.fiat sirupus cui adde diagridii.on.i.s.sandalorū omnium añ.ʒ.vi.spodii.ʒ.iii.cāphore.℈.i.fiat elēm.

¶Diafinicon est saluberrimum & minime molestum sed facile purgat coleram flegma & crudos humores sanat dolores uentris & colicam febres mixtas & longas remouet opilationes & resoluit uentositatem & frigiditatem.Recipe dattilorum triduum in aceto infusorum partes centum pinorum partes quinquaginta amigdalarum dulcium partes triginta turbit partes.xxv.diagridii partes.xii.zinz.piperis longi foliorum rute siccorum cinamomi macis ligni aloes anisi feniculi dauci galange añ.partes.ii.s.fiat electuarium cum melle spumato.

¶Electuarium indū purgat malos humores flegmaticos in stomaco & iuncturis constitutos & sanat febres & egritudines eoꝝ mitigat dolores stomaci et podagras resoluit uentositates remouet opilationes & frigiditatem ad sūmum est optima medicina & frequentata ad euacuandū flegma & coleram secum mixtam in totius corporis partibus constitutā.℞.turbit zuccari añ.lib.i on.s.diagridii.on i.s.piperis zinz.gariof.macis cinamomi cardamomi nucis muscate añ.ʒ.vii.cōfice cum melle spumato. ¶Catarticum constructum est ꝓ delicatis pinguibus & stiticis quoꝝ excremēta a ꝓpinquis & remotis corporis partibus sine lesione & displicētia facile purgat sanat dolores ilioꝝ calefacit stomacū & ītestina & potēter discutit uētositates R.diagridii zuccari añ.ʒ.iiii.s.cinnamomi spice saxifragie polipodii añ.ʒ.ii.gariofilorū zinz.spice celtice pipis longi pipis nigri cardamomi amomi añ.ʒ.i.s. fiat electuariū cū melle spumato ¶Elēm damascenū a toto corpe educit oēm humorū superfluitatē purgat renes uessicā & matricē excitat uenerē discutit opilatiōes & uētositates sedat laterū & iūcturaꝝ dolores.R.diagridii turbit añ.ʒ.vi.zinz.gariof.cinamomi

mirabolanorũ emblicorũ nucis muscate polipodii añ.ʒ.ii.s.zuc.albi lib.s. confice cum melle spumato. Electuariũ hamechinum est medicina colere aduste & flegmatis salsi/nam purgat humores qui faciunt impetiginem pruritum scabiem uulcera cancrum lepram et morbum gallicum.R.plumoruꝫ sexaginta succi fumiterre lib.i.passularum lib.s.mirabolanorũ citrinorũ.ʒ.iiii.chebulorũ indorũ reubarbari epitimi agarici trociscati colloquintide trociscate polipodii añ.on.ii. absinthii sene serpilli uiolarũ rosarum anisi feniculi añ.ʒ.vi.infundantur hec omnia insufficienti aqua lactis que dicitur serũ biscoctum et mittatur in uas uitreum stricti orificii et quinqꝫ dies maneat obturatum/postea parumper bulliat et coletur et colature addatur tamarindorum.on.v.medulle cassie fistole.ʒ.iiii.manne.ʒ.ii. fricentur manibus & exprimantur & in colatura dissoluatur zuc.albi lib.i.s.diagridii.ʒ.i.s. coquantur usqꝫ ad spissitudinem mellis & secum misceantur hec subtiliter trita.℞.mirabolanorum citrinorum chebulorum indorum añ.ʒ.s.belliricorum emblicorum reubarbari seminis fumiterre añ.ʒ.iii.anisi spice añ.ʒ.ii.fiat electuarium. Benedicta calida est purgat & sanat egritudines frigidas renum & uessice & maxime medetur gutte artetice podagre omnibusqꝫ iuncturarum doloribus ex frigidis humoribus causatis.℞.turbit esule zuccari añ.℥.i.ʒ.i. diagridii hermodattili rosañ.ʒ.v. gariof.spice zinzib croci piperis longi amomi cardamomi saxifragie granorum solis salisgẽme galange macis carui feniculi seminum sparagi brusci petrosillini apii. añ.ʒ.i.& fiat electuarium cum melle spumato. ¶Confectio ex turbit eligit humores flegmaticos & purgat & calefacit datur pueris mulieribus senibus & humidis flegmaticis delicatis & ociosis .℞. turbit.añ.ʒ.i.zinziberis diagridii añ.ʒ.iii.cinamomi gariofilorum añ.ʒ.ii.galange piperis longi macis añ.ʒ.i.zuccari albi libr. .ii.fiat confectio in forma solida cum uino citoniorum & quidam addunt reubarbari.ʒ.i.spice.ʒ.s. sic soluit coleram & flegma mixtum & est medicina preciosa & saluberrima. ¶Solutiuum ydropicorum quod potenter educit aquam citrinam & sanat ydropicos.℞.succi ireos mellis aque añ.℥.s.coquantur parumper simul & bibatur parum ante diem. Sed ireos est magis solutiuus in uno loco q̃ in alio natus. ¶Tartarũ cum terbentina lota & utrunqꝫ seorsum tartari.ʒ.ii.terbentine lote.℥.i.sepius egerere faciunt & corriguntur cum melle rosato & modico mastice. ¶Item soluit aluum sine lesione & interficit uermes oleum commune potum in quantitate.ʒ.ii. ¶Electuarium pulegii parum & lente soluit sed mollit attenuat digerit & resoluit crassos humores frigidos & tenaces crudos putridos & saniosos pectoris flegma uitreum capitis & stomaci & malancoliam frigidam aperit opilationes & ualde calefacit & maximo presidio est senibus & egritudinibus matricum & bibitur cum decoctione rute sed cum decoctione roris marini medetur febrbus quotidianis flegmaticis. Recipe pulegii calamenti isopi piperis fileris montani petrosillini añ.ʒ.s.leuistici . ʒ.i.ameos serpilli seminis aneti cinnamomi zinziberis diagridii añ.ʒ.s.euforbii cornu cerui adusti añ.℈. s.fiat electuarium cum melle rosato & da mane & sero.ʒ.ii.uel.iii.

Memphitum est displicibile gustui sed maximū affert iuuamentum mente captis & qui impeditam habēt loquelam/ nam purgat malignos humores flegmaticos & melancolicos cerebri neruorum & iuncturarū & restituit pristinā uocem raucis blesis balbutientibus & mentis discursum & rationem reddit mentecaptis & qui uidētur a spiritibus diabolicis uexari & resipere facit melancolicos qui alienant & abre secum tanq̄ cum aliis loquūtur. Amplius iuuat epilenticis apopleticis tremule paralisi uertigini stomaticis epaticis spleneticis sciaticis & arteticis. Hoc autez electuarium confert eiusmodi malis recentibus & nouis sed inueteratis & que accidunt propter apostema cerebri & febres acutas minime iuuat. ℞. trocīscorū colloquintide polipodii añ. on. ii. euforbii polii seis mezereon añ. ʒ. i. s. g. vi. absinthii mirre añ. ʒ. i. g. xii. centauree agarici armoniaci storacis rubee macis spice squille diagridii añ. ʒ. i. aloes serpilli cassie lignee camedreos bdelii prassii cinnamomi opoponacis castorei aristoristologie longe piperum nigrorum alborum longorum croci serapini petrosillini añ. ʒ. s. elebori albi & nigri añ. g. vi. confice cum melle spumato & da. on. s. cum aqua florum qui faciunt crocum ad recuperandam uocem.

¶ Cassia fistula tracta que ponitur in clisteribus ad euacuandum & leniendum aluum sic fit. ℞ prunorum uiridium libre. iii. tamarindorum libre. ii. passularū libre. s. liquiritie. on. ii. uiol. capil. uen. blitis centauree minoris mercurialis malue añ. m. ii. s. ordei lib. i. aque lib. xvi. coquātur ad consumtionē medietatis & cum colatura dissolue cassie tracte lib. vi. mellis spumati lib. xii. & coquantur ad spissitudinem mellis

¶ Yerapigra propter eius amaritudinē & gustus displicentiā ponitur in clisteriis & attrahit a superioribus coleram & flegma & fortius subducit aluum & calefacit. ℞. aloes. on. iiii. cinamomi masticis assari spice carpoballsami croci ligni aloes cassie lignee añ. ʒ. ii. mellis spumati quantum sufficit.

Cap̄ v. de electuariis & confectionibus.

Vccarum rosatum confortat stomacum cor intestina & oīa ꝓlaxa corroborat refrigerat & prebet optimū nutrimentū & presertim ptisicis iuuat ℞. folia conglobata rosarū purpurarū dum incipiūt aperiri & dicuntur roselli & super tabulas expansa exponantur in umbra diebus. xv. uel circa postea terantur in mortareo lapideo & contusis triplum zucari albi secum terendo misceatur & mittatur in uas terreum uitreatum & coperiatur orificium cum carta pergamena & exponatur soli tribus mensibus & quotidie agitetur Zuccarum uiolatum refrigerat coleram & febres extinguit sitim lenit & humectat pectus mollit uentrem & ualet contra pleuresim. ℞. uiolas que super tabulam expanse dimictantur in umbra exciccari et cū triplo zuccari albi contundantur & ponantur in uase obtuli orificii & exponantur soli & quotidie tribus mensibus agitetur.

¶ Zuccarum boglosatum refrigerat & confortat cor cerebrum & precordia remouet melancoliam & frenesim prohibet sincopiz trepidū cordis pulsum & mestitiā & fit cū floribus buglose sicut zuccarū uiolatū zuccarū borraginatū ꝓximū est zuccaro buglossato & hēt cōsimiles uirtutes/ sed illud cordi & hoc epati cōferre cōptū

est refrigerat enim & mundificat sanguinem & facit spũm calriorem & meliorem & sic sicut zuccarũ rosꝫ.zuccarum cum florib9 rorismarini cõditũ similiter fit sicut zuccarũ ros.sed est calidius & cõfer egritudinibus frigidis cerebri & cordis resistit humori melancolico & resoluit uẽtositaté.℄ Flores sambuci in umbra exiccati & cum zuc.similiter cõditi sũt efficaces cõtra oĩa uitia hepatis & pcipue cõtra ei9 opilatiões Pruna cõdita refrigerant ardoré pcordioꝝ & febres mitigant sitim & molliunt uentrem.R.prunoꝝ damascenoꝝ uel augustinorũ sine ossib9 lib.ii.s coquant' ĩ aqua pri9 fuerit cotta portulaca & R.pulparũ pdittoꝝ prunorum lib.ii. zuc. albi lib. i. aque uiolace lib.ii.rite coquantur ad spissitudinem.

Poma cõdita sũt suauia excitant gustũ cõfortant cor stomacũ & digestiuam.R. malorum apiorũ uel prioꝝ aut alioꝝ meliorũ mũdatorum & incisorum lib.iii.coquãtur in aqua & remota aqua misceatur cũ pomis zuc.lib.i.aque ros.lib.s & simul cõtusa coquant' ad spissitudinem sed cum hiis speciebus cõdita sũt meliora. R.ligni aloes ℥.ii.sandali citrini.℥.i.s.gariofilorũ cinamomi añ.℥.i.

Persica condita mitigant calorem febrilẽ inqetudinẽ sitim dolores & cõfortant stomacum cor & potenter emendant fetoré oris & anelitus.R.persiccorũ mundatorũ sine ossibus & succi eorũ añ lib.iii.coquant' & conterantur cũ zuc.lib.ii.& iteꝝ coquant' ad spissitudinem demũ addatur hec species.R.cinamomi cucube macis añ. ℥.i.s.ligni aloes sandalic itrini añ ℥.i.& qñq3 loco zuc.ponit' tamtũdẽ mellis.

Nuces condite cõfortant pcordia excitant gustũ & sunt cibi delectabiles & cordiales colige nuces mense iulio anteq̃ indurescat cortex interior & ponant' in infusione circiter quideci dies & quotidie mutet' ĩfusio cũ aqua tepida quousq3 dulcescãt postea coquant' cũ aqua & abiecta cõcottoione per duos uel tres dies dimittitant' super tabulã expanse postea coquant' cum sufficiẽti melle & remoto melle post triduũ iterũ coquant' cũ alio melle & post tres alios dies cum eodẽ melle uel pluri ad spissitudinem coquant' & cõdant' cum supradittis spetiebus. Consimiliter cõdun tur cortices citri limonũ rancidorũ Melonũ & cucurbite sed hec infra decẽ dies cũ infusione aque tepide quotidie mutate purgantur & coquant' cum melle ut supra Sorbe & cornee cõdite cõfortãt stomacũ excitãt gustũ & freqũẽter cõpescunt fluxũ & uomitum.R.sorbarum uel corneaꝝ ꝑpe maturationem sine corticibus & ossibus lib.iiii.et coquant' in sufficienti aqua inqua bullierint rose & balaustie & remota cõcottione.R.pulparum preditaꝝ lib.iii.mellis uel zuc.lib.i.s.coquant' ad spissitudiné.℄ Diacitoniũ peculiare remediũ est fluxus et uomitus quã añ stiticãt et coroborat mẽbra colapsa debilia cõfortat stomacũ uirtuté retentiua et digestiuã et sũmope excitat gustũ sed ad fluxũ datur añ cibũ et ad uomitũ cõpescendũ post cibũ.R.corana uel citõia sine corticib9 et duritie interiori et coquant' in aq̃ et cotta cõterant' in mortario et p setaceiũ expssa trãsmittant' R.hui9 pulpe partes tres zuc. uel mellis parté unã et coquant' lento et claro igne semp cum spatula agitãdo usq3 ad spissitudinem et cõseruet' et qñq3 cõditur cũ hiis spetiebus sed ẽ calidius et meli9 ad ea que diximus resoluit uentositates remouet fetorem corporis restituit pstinũ

colorem & magis restaurat. R. cinnamomi piperis zinz. añ. ʒ. i. s. galagne gariofi. nucis muscate añ. ʒ. i. spice ligni aloes macis cardamomi liquiritie añ. ℈ i. zedoarie ℈. s. cum hiis aūt speciebus cōdant̃ sex libere diacitonii uel circa.

El'm fenoris compescit fluxum mestruorum emoroydaꝝ uentris & cuiuscunq; generis fluxui efficacissime medetur disiccatq; profusas humiditates diuersorum colorum que quibusdam tamq̃ menstrua cōtinue ex matrice destillāt remouet aquositatem & lublicitatem stomaci digerit crudos humores resistit putredini & corroborat membra dibilia adiuuat digestiuam confortat uessicam & colorem facit pulcriorem. R. limature calibis decem dies in aceto nutrite. ℥. ii. mirabolanoꝝ chebulorū indoꝝ belliricoꝝ emblicoꝝ nucis muscate añ. ʒ. v. nasturtii assari origani piperis olibani zinz. anteos fructus tamarisci spice squinanti ciperi añ. ʒ. iii assentur mirabolani cum butiro & reliqua condantur cum oleo amindalarum dulcium & fiat electuarium cum melle spumato.

Limatura calibis sic preparatur suttilissime teritur in mortario eneo & setaccio cribatur & decem dies in aceto infunditur & remoto aceto aduritur & cōseruet̃. R. limature calibis sic preparate. ʒ. s. zuc. ros. ℥. s. misce & capiatur quotidie ieiuno stomaco & prohibebit generationem malorum humoꝝ putredinem eorum & desiccat aquositatē stomaci excitat apetitū corroborat p̄cordia lapsa & hepar infirmū & remouet cecasiā & facit pulcrum colorem presertim si cū speciebus aromaticis sumitur Squame etiam ferri que excutiuntur quando ferrum ignitū maleis ꝯcutitur hñt cō similem uirtutem in aceto nutrite sed limatura calibis est aliqualiter utilior.

El'm limature calibis peculiariter medet̃ ꝓfluuiis emoroydaꝝ & matricis & sedat dolores earum cōfortat stomacū & digestiuam & prohibet lublicitatem & non permittit malos humores generari. R. spice squinanti ciperi ziz. piperis ameos thuris añ. ʒ. ii. mirabolanorum oīum añ. ʒ. s. limature calibis preparate. ℥. ii. cōfice cū melle spumato.

El'm Mirabolanoꝝ calefacit stiticat & cōfortat stomacum & matricē resoluit & desiccat lublicitatem & aquosam eorum humiditatem oēm fluxū constringit presertī emoroydarum & matricis discutit uentositatem confortat precordia & uessicā ꝓhibet generationem maloꝝ humoꝝ remouet pallorem faciei & excitat uenerē. R. mirabolanoꝝ omnium añ ℥ i. ʒ. ii. zinz masticis cinnamomi gariofiloꝝ añ. z. vii. galagne feniculi anisi apii ameos spice assari croci añ ℥. s. been albi rub. pipis albi cipi añ. ʒ. iiis. pipis nigri & logni costi cassie lignee añ. ʒ. iii. nu. mu. macis cardamomi nasturtii calami aromatici ligni aloes añ. ʒ. ii. ambre. ʒ. i. musci. ℈ i. fricent̃ aūt mir. cum oleo amingd. dulciū & parūp adurent̃ & condant̃ oīa aum melle spumato & logne salubriꝰ erit si addideris librā mediā limature calibis preparate ut diximus.

Diacodium cōpositum q̃ stiticum ē & potenter retinet cataꝝ uomitum & fluxū uētris quinetiam sistit sanguinem undecūq; fluit & q̃ primum sonnū inducit. R. troriscorū ramici. ℥. s. acatie rubee tintoris ypoquistidos croci mirre balaustie añ. ʒ. i. cōfice cum decottione papaueris albi quā diacodiū simplex uocāt & fit hoc modo

Recipe decem capita papaueris albi: que si fuerit sicca biduū / sed recētia diem unū infundantur in aque pluuialis lib.ii.s. & coquantur ad consumptionē duarꝫ tertiarum / & cum hac concoctione conuenienter diluitur sirupus papaueris ad prouocandum somnū & ad prohibendum catarrū / qui si fuerit acutus: & in principio recte cōpescitur cum hac potione. R. predicte cōcoctiōis de papauere partes duas sape partem unam & rite coquatur ne sapiat fumosum / & capiat de eo. ℥.iiii.s. qñ itur dormitū & cōtinuetur. Si uero uelles abstergere materiam iam in pectore fluxam loco sape ponas tantundē mellis uel zuc. quod est magis confortatiuū & minus abstersiuum / sed ad sedendam tussim ponas penidia. Rursus si catarrus esset ualde calidus & acutus / facias concoctionē cū papauere nigro quod est longe frigidius & magis dormire facit. Item si uelles magis cohibere catarrū loco sape ponas mel mirtinū / quod sic fit. R. mellis. lib.ii. succi mirti lib.i.s. coquantur ad cōsumptionem succi.

¶Micleta q̄ stitica est & experta contra omnem fluxū preter hepaticū & opilatiuū & maxime ualet contra fluxum emoraydarꝫ confortat stomachū digestiuā & oīa membra debilia sedat uomitū torsiones uētris & rugitū intestinorꝫ / qui fit pp lubricitatem & indigestionē. R. mirab. citrinorꝫ chebulorꝫ indorꝫ adustorꝫ añ. ʒ.ii.s. belliricorꝫ emblicorꝫ adustorꝫ nasturtii añ. ʒ.ii. cimini anisi ameos carui añ. ʒ.i.s. infundantur in aceto die ac nocte & torrefiant & conterantur / postea. R. spodii balaustie sumac masticis gūmi arabici an. ʒ.i.g.xv. fricentur omnia cum oleo ros. & confice elēm cū sirupo mirtino uel sapa.

¶Elēm mirtinū stiticū & frigidū compescit & refrigerat acuitatem colere cōstringit uomitū & fluxū & uiolentiā medicinarꝫ excitat appetitū cōfortat uiscera & oīa mēbra debilia. R. granorꝫ mirti. ℥.i.s. granorꝫ punicorꝫ granatorꝫ adustorꝫ an. ʒ.vii. coriandri infusi in aceto & adusti. ʒ.s. seminis acetose seminis plantaginis seminis ros. an. ʒ.ii. ros spodii sumac piperis albi nigri & longi sandali balaustie gūmi arabici an. ʒ.i.s. terantur & abluantur cū acretta uel succo mirtino uel aceto et exiccentur & fiat elēm cum miua citoniorꝫ uel sirupo mirtino.

¶Elēm ex semine nasturtii calidū & stiticū sistit fluxum uentris & uomitū & profluuia menstruorū & emoroydarū que proueniunt a frigiditate & medicinis solutiuis curat lubricitatē stomachi & uiscerum / cōfortat precordia & uirtutē digestiuā calefacit & resoluit uētositates. R. granorꝫ mirti tritorū. ℥.iii. seminis nasturtii adusti. ʒ.vi. granorū passularū. ʒ.v. sileris mōtani die ac nocte in aceto infusi & adusti ameos. ʒ.iii. mirab. emb. belliri. infusorū in succo citoniorū & adustorū balaustie olibani fructus tāarisci nucis mus. an. ʒ.ii.s. ligni aloes spice gallie mus. ciperi calami aromatici an. ʒ.ii. seminis porri torrefacti an. ʒ.i.s. contere omnia & misce cū uino optimo & dimittūtur exiccari. Rursus abluantur cū succo citoniorꝫ aut succo granorꝫ mirti & in amfiala uel alio uase uitreo siccentur / & iterum subtilissime conterantur & conficiatur elēm cum miua citoniorꝫ.

¶Elēm turinū constringit uomitū & fluxū calefacit & confortat omnia membra

& uirtutes naturales reducit gustū & resoluit uentositatem. R. granoꝝ mirti.ʒ.iii
floꝝ roris marini.ʒ.ii.mirab.indoꝝ embl.bel'iricoꝝ adustoꝝ an ʒ.i.s.thuris ros.
costi spice nucis mus.calami aromatici gariof.macis cardomomi nasturtii balau/
stie corticū citri fructus tamarisci an.ʒ.i.zinz.ʒ.s.buliant parum in optimo uino
& exiccentur & postea bulliant cum succo citoniorum in olla uitreata & exiccen/
tur & subtilissime terantur & conficeantur cum miua citoniorum uel sapa & den/
tur.ʒ.iii.cum aqua calibeata. Eltm ex semine acetose ualde rafrigerat febrem & ca
lorem stomaci ardorem gutturis & precordiorū sedat estum inquietudinem sitim
dolores tremorem & pulsum cordis sincopim & ebrietatem. R. seminū acetose cu
cumeris melonis citrulli cucurbite ligni aloes cucbebe an.ʒ.s.spodii carabe dra/
ganti seminis porculace buglosse an.ʒ.iii.ros.corallorū rub.margaritarum sandali
citrini berberis nucis mus.an.ʒ.ii.boli armeni.ʒ.i.s.camfore.ʒ.i.fac eltm cum siru
po de acresta uel endiuia. Opifera restaurat humiditatem radicalem lenit hume
ctat nutrit & confortat/aperit poros obsistit colere sedat febrem tussim & sitim/re/
stituit integras uires & pristinam sanitatem extenuatis consumptis & ethicis. R.
succi liquiritie rosarū zuc.penidiorum an.ʒ.i.papaueris albi.ʒ.vi. draganti gūmi
arabici amigdalarum pinearum berberis uiol. seminis malue an.ʒ.s. sandali albi
citrini an.ʒ.iii.amidi seminis portulace scariole spodii gariof.florū uuarum agre
stium que dicitur lambrusca seminū citrulli cucumeris melonis cucurbite an.ʒ.ii.
seminum cytoniorum an.ʒ.i.s.storacis calamite zinz.cinamomi croci an.ʒ.s. mel
lis ros.quod sufficit/sed melior est si fiat confectio in morsellis cum amigdalarū
dulciū zuc.an.lib.v.olei amingdalarū dulciū aque ros.an.lib.s.

¶Restauratiuum ex pinis multū reficit debiles extenuatos & conualescentes & cō
fortat mēbra principalia. R. pinorū lib.s.amigdalarū dulciū.ʒ.iiii.zuc. albi.ʒ.iii.
aque ros.lib.i.s.coquantur & addatur ros.rub.ʒ.i.s.sādalorū citrinorum.ʒ.iii.s.
& fiat confectio in morsellis. Saunia est confectio lenis & suauis sicut marzapa
nis delectabilis p'lm restaurat & nutrit & maxime confert qui patiuntur tussim &
pleuresim. R. amigdalarum dul .zuc.an. lib.i.amidi lib.s.olei amigd.dul.ʒ.i.s.
aque uiol. quantum sufficit & fiat eodem modo sicut marzapanis sed in formis
quatratis oblongis singulis.ʒ.i.uel sicut pinuchiati.

¶Trarea cum margaritis que dicitur manus christi cum perlis sic fit. R. zuc.albi
lib.i.margaritarū subtiliter tritarum.ʒ.s.aque roꝝ.q.s.loco aūt margaritarū po/
tes ponere.ʒ.i.specierū cuiuscunq; elti & facies confectionem in forma solida.

¶Confectio abatis est saluberrima & optima contra febres acutas & morbos esti
uos/nam refrigerat caliditatem et siccidatem inquietudinem et dolores mitigat/ re
ducit gustum confortat digestiuam a calore debilitatem remouet opilationes sub
uenit defectionibus animi reficit extenuatos consumptos et sanat ictericos. R. san
dalorum alb.rub.an.ʒ.ii.s.draganti gūmi arabici spodii an.ʒ.ii.assari spice ma/
sticis croci cardamomi ligni aloes gariofilorū gallie mus.anisi feniculi berberis ci
namomi succi liquiritie reubarbari seminis basiliconis scariole portulace malue

lactuce papaueris albi seis citonio℞ citrulli melonis cucurbite cucumeris añ.ʒ.iii. margarita℞ ossis de corde cerui añ.ʒ.s.camfore.g.vii.zuc.cāditi rosati.ʒ.i.s. zuc. albi.lib.ii.fiat confectio & quidam addunt musci.g.iii. Diarodon est confectio ex rosis que refrigerat precordia inflammata & faces febriũ estiua℞ & acuto℞ mem bro℞ sedat dolores confortat calorem naturalem & gustũ restaurat mēbra debilia/ remouet opilationes & inflammationē hepatis & est confectio utilis & suauis .R. ros.rub.ʒ.v.trocisco℞ diarodon trocisco℞ ex spodio liquiritie añ.ʒ.ii. gariofilo℞ gallie mus.triũ sandalo℞ añ.ʒ.s.spodii croci masticis berberis ligni aloes añ.ʒ.i. assari spice macis cardamomi seminũ portulace lactuce scariole citrulli melonis cu cumeris cucurbite saminis oximi gariofilati margaritarũ albarũ rasure eboris dra ganti gũmi arabici añ.ʒ.s.camfore.g.xv.musci.g.iii.zuc.lib.i.s.fiat confectio so lida in rotulis. Confectio triũ sandalorũ inuenta est contra morbos hepatis ca lidos poros aperit adiuuat calorem naturalem & digestiuam concoquit sanguinē & discutit eius excrementa confert egritudinibus pectoris refrigerat ardorē febris & sitim mitigat dolores sedat inquietudinem & sanat febres estiuas acutas.R.sin/ gulorũ sandalorũ ros.añ.ʒ.ii.reub arbari spodii succi liquiritie seis portulace añ.ʒ. .i.s.amidi gũmi arabici draganti seminũ melonis citrulli cucumeris cucurbite sca riole añ.ʒ.i.camfore.ʒ.i.zuc.lib.iii.fiat confectio solida.

Confectio zuccarina refrigerat febres incensiuas & cōpescit acuitatem colere miti/ gat dolores inquietudinem & sitim & restaurat debiles & extenuatos.R.sandalo/ rum alb.& rub.añ.ʒ.i.s.spodii berberis seminis portulace scariole melonis succi liquiritie ros.uiol.nenufari añ.ʒ.i.zuc.lib.i.s.fac confectionem cũ aqua ros.

¶Confectio ex cubelis sanat hopaticos & febres opilationũ que minātur ydropi sim/refrigerat precordia inflāmata & sitim & suauiter confortat.R.cubaborũ.ʒ.s. seminũ citrulli melonis cucurbite cucumeris sandalorũ rub.alborũ citrinorũ añ.ʒ .ii. spodii ozimi rasure eboris.ʒ.i.s.seis endiuie portulace añ.ʒ.i. ligni aloes nucis mus.añ.ʒ.s.zuc.lib.iii.fac cōfectionē cũ aqua endiuie. Aromaticũ rosatum est confectio suauis & salubertima in qua miscetur utile dulci & ob eius bonitatem & excellentiam ceteris proponenda est confortat stomachum cor cerebrum & epar le tos & claros spiritus gignit excitat appetitiuam munit digestiuam nutritiuā & uir tutes omnes naturales corroborat resoluit aquosam humiditatem stomaci & emen dat malas qualitates que generāt malos humores & putredinē & cōualescētibus & debilibus integras uires & pristinā sanitatē restituit.R.ros.ʒ.i.ʒ.vii.liqritie rase.ʒ vii.cinamōi.ʒ.v.ligni aloes sandali citrini añ.ʒ.iii.gũmi arabici draganti añ.ʒ.ii.ʒ ii.macis gariof.añ.ʒ.ii.s.spice.ʒ.ii.nucis mus.cardamomi galange añ.ʒ.i.ambre.ʒ .ii.musci.ʒ.i.zuc.lib.vi.fiat confectio cum aqua ros. Confectio ex rosis aroma/ tica calefacit & confortat stomacum iecur & precordia omnia frigiditatem repellit flegma prohibet & eius egritudines uentositates & inflationes discutit nauseā aci/ dos ructus tollit & oēm stomaci cruditatem emendat gustum reuocat renes calefa cit coitum excitat & facit pulchrum colorem & odorem anelitus & sudoris.R. ro/

sarũ ligni aloes añ.ʒ.iii.calami aromatici.ʒ.i.℈.i.gallie mus.macis doronigi pipe ris longi nucis mus.mente sicce cassie lignee masticis assari cinnamomi gariof.an. ʒ.i.croci cardamomi triũ sandaloꝝ reubarbari spice costi cubebe zinz.feniculi ani si leuistici añ.℈.ii.zuc.lib.iii.fac cõfectionẽ cũ aqua rosata. Rosata nouella frigi/ ditatem ꝓpulsat nauseã & uomitũ cõpescit supfluũ sudorẽ cohibet cõfortat calorẽ naturalẽ digestiuã & uirtutẽ retentiuã corroborat & cõualescẽtibus& debilibus in/ tegras uires citius restituit.R.ros.liqritie añ.ʒ.i.ʒ.i.℈.ii.s.cinnamomi.ʒ.ii.℈.ii.ga riof.spice zinz.galange nucis mus.redoarie storacis cardamomi apii añ.ʒ.v.zuc. lib.iii.aque ros.qđ sufficit coquatur zuccarum cũ aqua ros.ad spissitudinem suffi cientem & cõmisceantur secũ species p̃dicte. Cõfectio odorifera calefacit stomacũ & intestina confortat calorẽ naturalẽ digestiuã & membra principalia & propulsat uentositatẽ & colicã.R.cinnamomi zinz.añ.ʒ.ii.gariof.galãge añ.ʒ.i. nucis mus. spice macis ligni aloes masticis cardamomi feniculi anisi añ.ʒ.s.zuc.lib.i.℥.iii.cõ/ fice cõfect.cũ aqua ros. Confectio alexandrina plurimũ iuuat stomaticis frigidis & debilibus/confortat stomacũ cor epar& digestiuã/sedat tussim sine febre a frigo re genitam/resoluit uentositatẽ & maximo presidio est colice & morbis frigidis. R.cimini die ac nocte in aceto infusi & exiccati.ʒ.s.cinnamomi cardamomi galan ge añ.ʒ.ii.gariof.piperis longi macis spice añ.ʒ.i.zuc. lib.ii.confice cũ aqua ros.

¶Diaciminũ calefacit stomacum resoluit uentositatẽ & dolores frigidos adiuuat digestionem sedat tussim frigidam & prodest flegmaticis & quartanariis.R.cimi/ ni die ac nocte in aceto infusi & exiccati.ʒ.i.cinnamomi gariof.añ ʒ.i.s.zinz.pipe ris nigri galange saturege calamenti añ.ʒ.i.℈.ii.amoes leuistici añ.ʒ.i.g.xviii.pipe ris longi.ʒ.i.spice nucis mus.anisi masticis carui añ.℈.ii.zuc. albi lib.iii. aque qđ sufficit. Dianisum efficacissimum est contra omnem uẽtositatem & eius dolores & plurimum ualet contra frigiditatem stomaci & flegma digerit crudos humores aperit poros & medetur tussi frigide.R.anisi.℥.ii.s.liquiritie masticis añ.℥.i.carui macis galange zinz.feniculi cinnamomi añ.ʒ.v.piperis albi nigri longi calamen/ ti piretri cassie lignee añ.ʒ.ii.cardamomi gariof.cubebe croci spice añ.ʒ.i.s. zuc.ʒ. .ii.mellis spumati lib.iiii.confice electuarium.

¶Diagalanga experta est contra frigidas & humidas stomaci & hepatis egritudi/ nes/auget calorem naturalem/concoquit cibũ/remouet opilationes/resoluit uen/ tositates/sedat acidos ructus & nauseam & mitigat dolores.R.galange ligni aloes añ.ʒ.vi. gariofilorum macis leuistici añ.ʒ.ii. piperis longi cinnamomi piperis al/ bi calami aromatici añ.℥.i.s.calamenti mente cardamomi spice seminis apii fenicu li carui anisi añ.ʒ.i.zuc.lib.iiii.s.fiat confectio solida cum aqua.

¶Electuarium ex gemmis plurimum confert egritudinibus cerebri cordis stoma/ ci iecoris matricis & splenis:potissimum autem confert cor/sedat tremorem eius & defectionem animi quam sincopim uocant/delet pallidam deformitatem/abigit fetorem corporis & oris/clarificat spiritum/acuit sensum & ingenium/propulsat pusillinimitatem tristitiam & melancoliam/& inducit spem/gaudium/hilaritatem

& bonos mores & pene defunctos sanat. R. trociscoꝝ diarodon .ʒ.i.s. ligni aloes macis añ.ʒ.i. margaritaꝝ zedoarie doronigi corticum citri seminis ozimi gariof. añ.ʒ.ii. fragmentoꝝ preciosoꝝ cinnamomi spice galange añ.ʒ.s. been albi rub. gariof. zinz. piperis lõgi croci cardamomi añ.℈.i. coralloꝝ rub. carabe limature eboris añ.g.xiiii. ambre.ʒ.s. musci.g.vi. folioꝝ auri & argenti añ.x. mellis rof. quod sufficit fiat electuarium.

¶ Electuarium letificans confortat omnia membra principalia ex quibus uirtutes manant naturales & animales iuuat calorem naturalẽ & spũm uiuificat compescit malas cogitationes & bonos mores letitiam & gaudium decernit. R. melisse corticum citri gariof. gallie mus. masticis croci cinamomi nucis mus. cardamomi been utriusq; zedoarie doronigi seminis peonie seminis basiliconis utriusq; añ.ʒ.i. musci.g.vi. mellis ros. quod sufficit fiat eltm. Eltm ex gariof. sedat singultũ nauseam uomitum & ructus acetosos aperit opilationes resoluit fumosos uipores calefacit frigida adiuuat degestionẽ & reducit gustũ. R. gariof. cinnamomi zinz. liquiritie ros. añ.ʒ.ii. ligni aloes galange nucis mus. zedoarie uiol. añ.ʒ.i. reubarbari macis croci costi ciperi cardamomi seminis ozimi gariofilati anisi leuistici limature eboris añ.ʒ.s. spice.ʒ.i. mellis ros. lib. unam.

¶ Electuarium ex ligno aloes confortat stomacum hepar cor cerebrum & debiles eoꝝ uirtutes/ & precipue digestiuam corroborat gustum excitat remouet trepidũ cordis pulsum preseruat a sincopi fouet calorẽ naturalẽ & spũm/ fugat melancoliã & tristitiam & reducit letitiam calefacit cõplexionẽ palloreq; & fetorẽ corporis abigit. R. ligni aloes ros. añ.ʒ.ii. gariof. spice macis nucis mus. gallie mus. cubebe cardamomi masticis cinnamomi ciperi squinãti zedoarie ben utriusq; sete crude margaritarum coralloꝝ rub. carabe corticum citri seminis ozimi gariofilati maiorane sisimbrii mẽte piperis lõgi zinz. an.ʒ.i. ambre.℈.i. musci.g.v. mellis ros. lib.i.ʒ.iiii. uel facias confectionem solidam cum zuc. albi lib.iii.s. & aque ros. quod sufficit.

¶ Eltm ex musco cõpositum est ad cauendam sincopim & ledendam tremorẽ cordis & eius labores spem animũq; pusillanimis restituit solatur tristes medetur uertigini epilentie oblique oris torture paralisi & reliquis egritudinibus cerebri & anelitum facilitat. R. margaritaꝝ sete crude que ut facilius teratur parũper aduretur carabe coralloꝝ rub. gallie mus. melisse añ.ʒ.ii.s. croci doronigi zedoarie ligni aloes macis añ.ʒ.ii. zinz. cubebe piperis longi an.ʒ.i.s. been utriusq; spice gariofi. an.ʒ.i. musci.℈.s. mellis ros. lib.i.s. fiat electuarium.

¶ Eltm ex citro calefacit stomacũ & precordia frigida & confortat membra debilia restaurat calorẽ naturalẽ/ resoluit uentositates/ emendat fetorẽ oris/ ꝓhibet putredinem & est efficax cõtra passiones cordis & ꝓseruat a peste hiemali. R. corticũ citri.ʒ.i. gariof. ligni aloes cinnamomi macis galange añ.ʒ.i. cardamomi zinz. boliarmeni diptami masticis añ.ʒ.s. musci.g.iiii. fac eltm cũ melle ros. Ambrosinum ualde confortat stomacũ cor cerebrũ hepar & oĩa intestina & uirtutẽ digestiuã excitat letitiã & cõfert senibus mulieribus & cõplexiõibus frigidis/ sed potissimũ ualet

contra frigidas matricis egritudines. R. cinnamomi doronigi gariof. masticis nucis mus. macis galange an̄. ʒ. iii sandalorum citrinoꝝ ligni aloes piperis longi an̄. ʒ. ii. zinz. ambre an̄. ʒ. i s. spice cardamomi an̄. ʒ. i. musci. ℈. s. fac elcm cū iuleb rosa.
℄ Electuarium ex cinnamo. desiccat humiditatem stomaci & prohibet humorum putredinem & cruditatem digerit flegma confortat stomacum & iecur excitat gu/stum & remouet fetorem oris R. cinnamomi. ℥. i. ʒ vii. galange. ʒ. viii ros. cimini enu le an̄. on. s. gariof. piperis longi cardamomi zinz. macis nucis mus. ligni aloes an̄. ʒ iiii. croci. ʒ. i. zuc. albi. ℥ v. confice cum melle spumato.
℄ Electuarium spartanum aperit opilationes uenaꝝ sanat febres inueteratas emen dat complexionem frigidam resistit putredini prouocat urinā & adiuuat digestio/nem. R. cinnamomi masticis anisi an̄. ʒ. s. acori. ʒ. iii. ligni aloes. ʒ. i. s. spice gariof. an̄. ʒ. i. mellis ros. quantum sufficit & da ieiuno stomaco. ʒ. s. dissolutam cum deco/ctione anisi uel feniculi aut camomille q̄ est innata ꝓprietate sedat dolores uētris.
℄ Albanum iuuat stomaticis & sedat dolores eorum/prouocat gustum/digerit nu trimenta/corroborat expulsiuam/compescit fluxus stomaticos & hepaticos & sto/macum ad meliorem complexionem reducit R. coralloꝝ alboꝝ rub. an̄. on. s. ma/sticis anisi an̄. ʒ. ii. cinnamomi ligni aloes an̄. ʒ. i. s. mirre eufragie an̄. ʒ. i. gariof. nu/cis muscate an̄ ʒ. s. spice. ℈. i. confice cum zuc. uel melle rosato.
℄ Diantos confortat cor & medetur passionibus eius sedat trepidū cordis pulsum & sincopim arcet tristitiam & melancoliam propulsat & restaurat conualescentes. R. florum rorismarini. on i. ros. uiol. liquiritie an̄. ʒ vi. gariof. spice nucis mus. ga/lange cinnamomi zinz. zedoarie macis ligni aloes cardamomi anisi aneti an̄. ʒ. i. ℈. i mellis spumati quod sufficit.
℄ Diasene complexionē corrigit melancoliam sanat spleneticos & febrem quarta/nam propulsat passiones cordis & egritudines melācolicas. R. sene. on. i. s. cinamo mi ℥. s. lapidis lazuli. ʒ. i. s. auellanarum adustarum. xxv. fece aduste gariof galagne piperis spice ozimi zinz cardamomi croci zedoarie florū roris marini piperis lōgi an̄. ʒ. i. boli armeni macis an̄ ʒ. s. zuc. lib. s. mellis spu. q̄d sufficit & da. ʒ. iii.
℄ Electuarium completū constructum est ad repellendam malam cōplexionē me/lancolicā & decernit/ mentis tranquillitatem & corporis sanitatem/curat debilitatē stomaci & fouet calorem naturalem & uires cordis corroborat & cerebri cauet sinco pim & epilentiam/clarificat spūm/acuit ingenium memoriam & oēs sensus. R. cin/namomi gariofiloꝝ ligni aloes galange spice nucis mus. zinz. spodii squinanti ci/peri ros. uiol. an̄. ʒ. i. g. xv. macis liquiritie masticis storacis sansucci. i. maiorane men te aquatice. i. balsamite corticum citri cardamomi piperis nigri & albi mirtilorū an. ℈. ii. g. v. margaritarum been utriusq; corallorū sete. i. sirici cōbusti an. ℈. i. g. ii. mu sci. g. vii camfore g v. confice cū sirupo ros. uel iuleb & da. ʒ. ii.
℄ Pigamum est optimum remedium colice & egritudinum frigidarū/ calefacit cō/plexionem/resoluit uentositatem & opilationes & sedat dolores intrinsecos. R. fo/liorum rute. ℥ i. ʒ. ii. serapini. ℥. s. opoponaci. ʒ. iii. ameos cimini nigelle leuistici ori

gani carui macedonici alexandrini amigdalarū amararū piperis nigri & longi menta
castri dauci acori bacarꝝ lauri castorei añ.ʒ.ii fiat elcm cum melle ros.
¶Diacorus est cibus optimus & suauis & mirum in modum cōfert egritudinibus
neruorꝝ/acuit omnes sensus & ingenium sedat dolores capitis & est peculiare reme
dium frigidarum egritudinum senum & maxime catarri.R.acorisecacul.i.irigni
añ.lib.i.s.coquantur & exprimantur & contundantur iterum cum mellis spumati
lib.decem coquantur ad spissitudinem & remotis ab igne misce secum pinorꝝ lib.
.i.s.piperis nigri.℥.i.piperis longi gariof.zinz.macis añ.ʒ.s. nucis mus. galange
cardamomi añ.ʒ.iii.misce & da.ʒ.s.quando itur dormitum.
¶Zinziberata est cibus delectabilis aromaticus qui calefacit complexionē & con/
fortat totum corpus & uirtutes naturales/potissimū autem confert pectori stoma/
co & renibus frigidis & debilibus & excitat libidinem.R.radices irigni tersas & lo
tas & recte coctas & extractis intrinsecis medullis duris exprime & contere teneras
cortices postea tribus libris harū radicū adde mellis libras decem & coquantur do
nec rubescant & remotis ab igne secū misceantur pinorꝝ.on.iii.zinz.tantundē ga/
lange gariof.cinnamomi nucis mus.zedoarie piperis añ.on.s. sic etiā pastinace &
carote possunt condiri. Elcm impotentiū augumentat sperma excitat tetiginē &
libidinē &facit arrigere aures pāsilo.R.seminū pastinace naporꝝ rafani sparagi eru
ce nasturtii been albi rub.costi dulcis zinz.irigni satirionis.i.testiculorꝝ uulpis añ
.ʒ.i.piperis pinorꝝ añ.℥.ii.confice cū melle spu. Diacalamentū calefacit & sedat ri
gores & frigora digerit humores flegmaticos uiscosos & tenaces resoluit difficiles
uentositates adiuuat digestiuā & uirtutes oēs nāles delet opilatiōes & facit penetra
re nutrimēta remouet singultū repletiōis paralisim spasmū & medetᷣ tussi frigoribꝰ
egritudinibus pectoris matricis & prouocat urinā &menstrua.R.calamēti mōtani
& fluuialis sileris mōtani petrosil.leuistici an.ʒ.vi.piperis.on.i.s.zinz.ʒ.iii.semis
apii serpilli an.ʒ.ii.mellis spu.lib.ii. Elcm triū piperū plm calefacit & peculiariter
medetᷣ morbis frigidissimis & eorꝝ doloribus obsistit flegmati crudo & difficili &
tollit acidos ructus.R.triū pip.añ.ʒ.v.zinz.anisi timi an.ʒ.ii.spice cardamomi añ
ʒ.i.cassie lignee seis apii sileris mōtani assari enule an.ʒ.s.mellis spum.lib.i.or.ii.
¶Pirrenum q̄ calidum est & datur cōtra gelidos rigores & frigidissimos morbos
medetur quartanis & quottidianis febribus attenuat digerit & resoluit crassos hu
mores/calefacit complexionem & sanat morbos hybernos. Accipe foliorum rute
on.i.s.dactilorum.xii.cimini adusti piperis albi añ.on.s.piperis nigri zinz. salis
nitri piretri an.ʒ.ii.gariof.ʒ.i.g.vii.s.piperis longiameos petrosillini dauci anisi
radicis enule spice ciperi apii sileris montani costi an.ʒ.s. confice electuarium cum
melle spumato et da onzias duas. ¶Anacardinum est calidissimum et poten
tissimū contra frigidissimas egritudines neruorꝝ et cerebri ualet cōtra spasmū para
lisim mollificationem torturā oris obliquā et colicam potenter resoluit et desiccat
humiditates cerebri acuit ingeniū et cōfirmat memoriā/ sed qui sumunt ipsum ca
ueant ab ira coitu ebrietate et a laboriosis exercitiis/ qm̄ facile inducit febrem .R.

anacardi coſti cubebe bacaꝝ lauri añ.ʒ.vi. ciperi ʒ.s. piperis longi nigri mirabol. chebuloꝝ indoꝝ emblicoꝝ belliricoꝝ teſticuli caſtorei añ.ʒ ii.tere anacardos & reliqua & cõfice cũ butiro uaccino & tantundẽ mellis ut diutius cõſeruetur & da ʒ.ii.
¶Eľm ſingulare frigide tuſſis que paulo añ ex frigore ſine febre fuit conſepta/ hoc inq̃ eľm nulli unq̃ remedio contra frigidam tuſſim poſtponatur/ quia miꝝ in modum iuuat.R.electuarii triũ piperũ.ʒ iii.cimini triti.ʒ.s.mellis ſpũati uel ſirupi de liquiritia qđ ſufficit & da ʒ.ii ter uel quater in die ſimplex uel diſſolutũ cũ uino. Diayris calefacit & munit pectus & precordia ſanat tuſſim raucedinem & difficultatem anelitus.R.yreos.on.i pulegii iſopi liquiritie añ.ʒ.vi draganti amigdalaꝝ dulciũ pinoꝝ cinamomi zinz piperis an.ʒ.iii caricaꝝ dactilaꝝ añ v paſſulaꝝ.on. s.ſtoracis rubee.ʒ.ii.s.confice cũ melle Diaiſopũ medetur tuſſi flegmati & frigidis pectoribus excleare facit & educit materias flegmaticas & ſanioſas facilitat ſputum & anelitum & confert ptiſicis.R yſopi ireos thimi piperis añ.ʒ.vi abrotani ſaturegie rute cimini añ on.s dactiloꝝ paſſulaꝝ caricaꝝ feniculi añ.ʒ ii.zinz aniſi carui leuiſtici añ.ʒ.i confice cum melle. Eľm ex ſerpillo mundificat pectus ab excrementis uiſcoſis & ſanie abſtergit & conſolidat uulcera pulmonis.R.iſopi ireos ſerpilli an.on i confice cum melle roſ uel zuc.roſ aut loco ſerpilli ponatur iſopus ſilueſtris. Electuarium aſmaticoꝝ quod facilitat ſputum & anelitũ/ ſedat tuſſim frigidam & ſanat opilentiam.R.iſopi ireos mirre piperis nigri & longi cardamomi carui ſeminis peonie añ ʒ.ii.ſpice coſti ameos añ.ʒ i.confice cũ melle & da.ʒ.ii. uel.iii cum decoctioue pectorali uel peonie contra opilentiam.
¶Electuarium ſalutiferum quod contra peſtem plurimũ ualet/ tutatur corpus ne ledatur a peſtifero aere & preſeruat humores a corruptione R.tormentille irigini/ quod eſt ſigillum ſancte Marie an.on.una ſeminis citri.ʒ.vi boli armeni diptami albi mirre pimpinelle zedoarie an.onz.s tyriace.ʒ.ii.ſmaraldi.ʒ.i.s.croci ℈.s. confice cum ſirupo de acetoſitate citri & da quottidie ieiuno ſtomaco.on.s.diſſolutum cum aqua roſ in qua fuerit infuſum bolum armenum.
¶Confectio ex corallina quam uicentie compoſui/ interimit enim uermes & qui eis laborant apprime ſanat R.coralline.on.s cinnamomi ſeminis macedonici alexandrini an ʒ.ii centonici i ſeminis ſancti.ʒ.i.s.diptami cornu cerui aduſti balauſtiarum reubarbari gariof.añ.ʒ.s.croci.℈.i.zuc.lib.i.s.fac confectionem ſolidam cũ aqua abſinthii uel graminis.
¶Electuariũ ex eufragia optimũ eſt/ nam conſeruat & reſtituit ſanitatẽ oculorum/ acuit & clarificat ſpiritum & uiſum.R.eufragie.ʒ.ii.macis cubebe cinnamomi piperis longi gariofilorum añ.ʒ.i.feniculi.ʒ.s.mellis ſpumati lib.i.ſucci feniculi depurati.ʒ.i.ſucci celidonie depurati.ʒ.s.coquantur ſucci cum melle & fiat eľm.
¶Electuarium cum feniculo conſeruat uiſum & debilem reſtaurat & acuit calligantes oculos clarificat & in priſtinam ſanitatem reducit opilationes aperit uentoſitates diſcutit urinã ꝓuocat renes & ueſſicã purgat. Recipe feniculi ſileris montani añ.ʒ.i.eufragie camedreos radicis celidonie ſeminis apii añ.ʒ.s.ſeminum aneti

petroſillini pulegii iſopi florum baraginis granoꝝ iuniperi ſaxifragie an̄.ʒ.i. con
fice cum melle roſ.&da.℥.s.poſt cenam diſſolutũ cum aqua rute.

¶Confectio ex margaritis prohibet abortum/conſeruat fetum/ tutatur matricem
ne ledatur a nocuis cauſis / munitur & confortat ſtomacum& precordia/ & non ſi/
nit generari malos humores ad ſummum proficua eſt maſculis & feminis frigidis
nam confortat reſtaurat & calefacit complexionem .R.cinnamomi .ʒ.v. maſticis
zinz.an̄.℥.s.been albi rub.piperis longi & nigri an̄.ʒ.iii. redoarie doronigi caſſie
lignee macis nucis muſ.ſeminis apii cimini cardamomi an̄.ʒ.ii.piretri margaritaꝝ
non perforatarum an̄.ʒ.i.confice cum zuc.albo & aqua roſ.

¶Elctm paſſularum ſanat epar infirmum/remouet opilationes & fluxum hepaticũ
ictericiam incohantem ydropiſim & omnem malam hepatis qualitatem emendat.
Recipe paſſularum .℥.iii.mirre terbentine an̄.℥.s.bdelii ſquinanti an̄.ʒ.ii.s. balau
ſtiarum caſſie cinnamomi ſpice croci calami aromatici an̄.ʒ.i. mellis ſpumati uini
an̄.lib.i.fiat electuarium.

¶Electuarium ex ſeminibus quod penetralia aperit & precipue opilationes hepa/
tis delet ſanat fluxum hepaticum & omnem lublicitatem ſtomaci & inteſtinorum
ſtiticat corroborat membra cõlapſa & uirtutem retentiuam potenter expellit uento
ſitates& ſedat dolores eaꝝ.R.ſeminũ paſtinace cimini aniſi fenu greci carui ameos
an̄.℥.s.die ac nocte infundantur in aceto & parum adurantur & recipe ſileris mon
tani ſimiliter in aceto infuſi& aduſti.ʒ.ii.s.zinz.cinnamomi gariofilorum piperis
galange an̄.ʒ.ii.mellis ſpumati quod ſufficit/fiat electuarium.

¶Elctm maritimoꝝ aperitiuũ opilationes apprime remouet pallidam faciem & tu/
midã in priſtinã diſpoſitionẽ & ſanitate reducit efficaciter ſanat febres longas mi/
xtas & diuturnas flegmaticas ictericiã cechaſiam & principiũ ydropiſis.R.gariof.
piperis aniſi cimini fenugreci cardamomi roſ.ſeminũ melonis citrulli cucumeris
cucurbite an̄.ʒ.ii.cinnamomi ſeminis apii ameos ſandaloꝝ alboꝝ rub.citrinorum
zinz.an̄.ʒ.i.ſene epithimi ſquinãti galãge macis an̄.℈.ii.ſpice croci.an̄.℈.i.fiat elcʒ
cũ melle roſ. Diacurcuma preſeruat & liberat egros ab ydropiſi & cecaſia atq̃ itte
ritia & qui ĩciadunt in eas nihil utilius capere poſſunt/ aperit enim opilationes po
tenter & diſcutit duritiem hepatis & tumores ſplenis/reſoluit uentoſitates/ prohi/
bet humiditatem ſtomaci & putredinem humoꝝ/digerit crudos humores/calefa/
cit inteſtina/ſanat morbos cronicos/confert doloribus renum & ueſſice/ & prouo/
cat urinã.R.reubarb. ſpice aneti ſilueſtris an̄.ʒ.vi.croci aſſari ſeminũ petroſil.apii
dauci aniſi an.ʒ.s.coſti mirre caſſie lignee ſquinãti carpobalſami rubee tinctoꝝ ſuc
ci abſintii ſucci eupatorii olei balſami an̄.ʒ.ii.calami arom. cinamomi an̄.ʒ.i.s.alei
ſilueſtris ſcolopẽdrie ſucci liquiritie an̄.ʒ.ii.s.dragãti.ʒ.i.cõfice cũ melle ſpũato &
da.ʒ.ii.cũ uino calido diſſoluto. Dialacca peculiariter medetur itteritie cecaſie &
ydropiſi & morbis qui minãtur eas/aperit poros/reſoluit humiditates & uẽtoſita/
tes/ & ꝓhibet ortũ eaꝝ/diſcutit pallorẽ faciei duritiem epatis & ſplenis/ſanat egritu
dines & dolores eoꝝ& frigidos & cronicos morbos/cõfortat ſtomacũ& digeſtiuã

cõtundit lapides uessice expellit arenulas tenũ & mingere facit. R. lacce ablute reu barbari an. ʒ.iii. spice masticis succi eupatorii absinthii amigdalaꝶ amararũ costi mirre rubee tintoꝶ sauine seneinũ apii ameos feniculi anisi assari gentiane aristologie croci cinnamomi isopi cassie lignee squinanti bdelii an. ʒ.i.s. piperis zinz. an. ʒ.i. infunde mirrã & bdeliũ in uino & cetera tere/ & fiat elcm̃ cũ melle spumato.

¶ Elcm ex squinanto datur contra cecasiã & idropisim remouet egritudines hepatis splenis eoꝶ opilationes tumores & dolores satiat febres longas & morbos flegmaticos & restituit pristinũ colorẽ naturalẽ. R. squinanti cinamomi costi mirre spice cassie croci an. ʒ.i. mellis spumati. ʒ.iii.s. & da. ʒ.ii. cũ uino calido.

¶ Elcm ex mirra sanat ueteres morbos stomaci epatis splenis remouet opilatiões resoluit uentositates & humores aquosos ꝓhibet putredinẽ digerit crassos humores & sedat dolores intestinoꝶ. R. mirre. ʒ.iii. croci acori bacaꝶ lauri an. ʒ.ii. semis dauci apii ameos feniculi sileris montani carpobalsami triũ piperũ cinamõi cassie squinãti costi spice mẽte marubii añ. ʒ.i. cõfice cũ melle spũato & da. ʒ.ii. cũ uino calido.

¶ Elcm ex celidonia corrigit malas cõplexiones stomaci & totius corporis frigidas sanat uitia hepatis splenis itteritũ ydroposim febres inueteratas & opilationũ morbos. R. radicũ celidonie minoris cinamõi spice assari cassie añ. ʒ.i. costi mirre squinãti añ. ʒ.i. cõfice cũ melle spu. & da quolꝫ mane ieiuno stomaco. ʒ.ii. cũ uino cali.

¶ Elcm ex eupatorio est ualde apertiuũ/ ualet cõtra opilationes febres flegmaticas diuturnas remouet pallorem faciei itteritiã & ꝓhibet ydroposim. R. succi eupatorii. ʒ.i.s. succi absinthii reubarbari mirre croci añ. ʒ.i. fumiterre spice anisi squinãti seis apii assari cassie amigdalaꝶ amaraꝶ añ. ʒ.s. cõfice cũ melle spumato & da. ʒ.ii. cũ uino tepido. Elcm ex costo medet̃ febribus repletiõis inueteratis splenecticis hepaticis doloribus intestinoꝶ uẽtositati & ꝓcipue opilatiõibus. R. costi amari cassie cinnamõi añ. ʒ. v. asseri. ʒ.s. seis anisi apii sqnãti reubarb. añ. ʒ.iii. croci aristologie mirre añ. ʒ.ii. cõfice cũ melle spu. & da. ʒ.i. ieiũo stomaco cũ decoctiõe capparoꝶ.

¶ Elcm ex ruta est optimũ contra inflationes & tumores stomaci & uentris resoluit uentositatẽ aperit opilationes sedat dolores laterũ & detumescere facit tympanites R. folioꝶ rute siccoꝶ. ʒ.i.s. cimini diem & noctem in aceto infusi piperis añ. ʒ.s. salis nitri. ʒ.ii. cõfice cũ melle spumato. Elcm opilatoꝶ digerit crassos humores & aperit oẽs uenaꝶ uias & poros medetur febribus repletionũ & opilationũ longis curat egritudines stomaci epatis & splenis & eoꝶ tumores discutit/ confortat calorem naturalẽ & uirtutẽ digestiuã restaurat debiles uires calculos frangit urinã prouocat & arenulas deiicit. R. reubarbari. ʒ.iii. aristologie longe liquiritie lacce ablute croci costi squinanti rubee tintoꝶ piperis añ. ʒ.i.s. mirre bdelii añ. ʒ.i. infunde mirram & bdeliũ in uino & reliqua terantur & fiat electuariũ cum melle cocto.

¶ Elcm uitale mirũ in modũ calculos/ attenuat & dissoluit & per urinã expellit plm mingere facit/ discutit tumidas durities hepatis & splenis & sedat dolores illioꝶ. R. sqnãti ciperi assari euforbii thymi seies macedonici alexãdrini aneti añ. ʒ.ii.s. cinamomi calami aro. polipodii filippẽdule piperis nigri seies leuistici petrosil. urtice

semis citri granorum solis macis bardane gũmi edere an.ʒ.ii.galagne spice redoarie bettonice ualeriane aneti agrestis sparagi cardamomi apii feniculi seminis eruce si/napis orobi albi & rubr.an.ʒ.s. gariof. zinz. cassie lignee piretri costi spice celtice mirab chebulorum corticis olibani piperis albi carpo balsami carui cimini baccarũ lauri sileris montani an.ʒ.i.olei nardini.ʒ.s. confice cum melle.

Iustinum optimum est contra calculos & dissoluit omnem materiã in renibus & uessica cõgestam & per urinã expellit humores flegmaticos mucosos flauos uel albos similes spermati qui interdũ ex uirga inuoluntarie fluunt & dolores uiscerũ sedat.R. cinnamomi macis costi spice cassie aristologie lõge & rotunde enule iso pi pulegii artemisie quinq; folii piperis albi orobi petrosillini leuistici seminis ma cedonici alexãdrini seminis urtice granorũ solis saxi fragie iuniperi sparagi sileris montani apii aneti rute seminis citri feniculi anisi baccarũ lauri an.ʒ.i.s.confice cũ melle spumato. Litontripũ ualde attenuat cõterit & p urinam expellit arenulas & lapides & nõ sinit generari eorum materias in renibus & uessica prouocat urinã & sedat colicã.R. spice zinz.xilobalsami acori cinamomi peucedani aneti siluestris triũ piperũ saxifragie an.ʒ.ii.s.seminis balsami gariof.costi reupõtici liqritie cipe ri dragãti seminis macedonici camedreos seminis apii sparagi basilicõis gariofilati seminis urtice semis citri an.ʒ.i.g.xv.macis croci squinãti cassie lignee bdelii ma/sticis ireos amomi leuistici granorum solis petrosillini cardamõi nasturtii aneti ame os euforbii.ʒ.i.g.iiii.olei nardini.ʒ.i.cõfice cũ melle spũato & da.ʒ.ii.cũ uino tep.

Elctm ex cineribus est efficacissimũ cõtra lapides renũ & uessice/eosq; penitus dis soluit & mĩgere facit.R.cineris uitri cineris scorpionũ cineris radicũ cauliũ cineris leporis lapidis inuenti in spongia sanguis hirci exiccati cineris corticũ ouorum qbus pullus egressus est lapidis iudaici gummi arboris nucũ acori an.ʒ.ii. petrosillini dauci pulegii gũmi arabici seminis altee piperis an.ʒ.iii.cõfice cũ melle spumato/ Cinis uitri sic fit/accipe uitrũ & totiens ignitũ in pice extinguatur quousq; in cine rem facile conuertatur.Cinis scorpionũ sic fit.R.decem scorpiones uel circa & mic tantur in ollam cum pasta copertam & ponatur in furno uel super igne facto ex sarmentis uel uitibus.Cinis radicum cauliũ fit.R.radices cauliũ tersas & incidan tur in frustra & ponãtur in ollã cũ coperitorio perforato/unde fumus exeat & ma neat in furno calido donec fiat sicut carbones nigri.Cinis leporis.R.leporem de/collatum non excorticatum & pone eũ in ollam nouã / & cõbure in furno donec fiat cinis & teratur.Si quis aũt sumet de eo.ʒ.ii.minget lapides quos hẽt in uessi/ca.Cinis corticũ ouorum sic fit/conterantur subtiliter cortices ouorum in quibus sunt nati pulli & ponantur in ollã nouã & obstruetur os eius & mittatur in furnum per unum uel duos dies quousq; in cineres conuertantur. Sanguis hirci incredibili uirtute lapides frangit/non solum uessice sed saxa & adamanta si nutriatur hircus pluribus mẽsibus foliis edere & iuguletur mense augusto & remoto sanguine q pri mo exit sumatur sanguis medius uel postremus & ponatur in amfiala uel alio ua/se uitreo & obturatur orificiũ eius & exponatur soli donec exiccetur.

¶Prouocatiuum menstrui quo nihil potentius reperitur ad educenda menstrua & sanguinem emoroydaꝝ fetum mortuū & secundinā eicit: apprime sedat dolo/res post partum & qui ex retentione menstruoꝝ proueniunt plm mingere facit la pides uessice/ disrūpit tumores splenis & uētositates resoluit colicā qprimū sanat poros & uenas aperit cōplexionē calefacit stomacū & digestiuā confortat. R. fari ne lupinoꝝ.ʒ.ii.piperis.ʒ.i.ʒ.ii.g.vii.liquiritie.ʒ.i.ʒ.i.aristologie longe artemi sie cassie fistule mirre seminis macedonici alexandrini seminis rute apii sauine pi/retri spice an.ʒ.ii.g.xiiii.anisi centaurea maioris seminis pastinace nigelle alumi/nis ȥameni gariofi bettonice an.ʒ.ii.foliorū lauri pulegii squinanti xilobalsami an.ʒ.i.g.xiii.assari acori amomi seminis atriplicis maratri petonie centauree mi/noris an.ʒ.i.g.vi.enale orobi ciperi radicis capparis cimini zinz.an.ʒ.i. cōfice cū melle spumato & da ad potandū.ʒ.i.s.cū uino calido dissolutū & fiat etiam nasta le uel pensagiū ex bombice uel petiis lini cū hoc medicamine linitis & submittat in uuluam: prouocat etiā menstrua & abortire facit ciclamen .i. panis porcinus in uulua retentus. Ippericon grece latine perforata cum sapa confecta sedat iunctu/rarum dolores itidem faciunt pillule ex iua & termentina composite.

¶Elēm ex aristologia ualet contra uenenum sicut tyriaca & medridatū resistit eniꝫ uenenis & non sinit inficere corpus sanat egritudines frigidas cerebri & neruorū ceu epilentiam paralisim & spasmū iuuat stomaco hepati & digestioni discutit in/flationes uentositates & dolores aperit opilationes curat cecasiā & ydroposim sed potissimū medetur uenenis .R.astrologie rotunde gentiane bacarū lauri mirre singulorū partes equales confice cū melle spumato & da.ʒ.iii.cū uino tepido dis/solutum colliriū ex felle restaurat debilem uisum/ delet caliginē & maculas oculo rum.R.succi rute.ʒ.s.fellis apri lupi uel tauri.ʒ.i.secapini.ʒ.s. ꝙ si propter acuita tem coquere uideretur contemperetur cum aqua.

Cap.vi.de medicinis opiatis.

m Edicine opiate statim sedāt dolores sed non sunt exhibende nisi urgen te necessitate & cum cautela quoniam sunt periculose/ nam hebetant sen sus & cōpescunt spiritum sensitiuū ne diffundatur in corpus & sic som num inducunt stupefaciunt neruos sopitur sensus & occultantur dolores & mor bi/ & propterea cure que fiunt cum medicinis opiatis sunt mendose et blanditiue et non remouent causas sed impediunt digestionē qua propter prius purgetur cor pus et ieiunet quatuor uel sex horas ante et totidē post et caue debili uirtuti/ quia calor naturalis debilis facili ratione a frigiditate opii extinguitur omnino quādo sumitur opiū debet esse recte fermentatū saltem per sex menses et optime correptū cum croco castoreo uel aliis simplicibus q emendant malitiā opii. Qui igitur hec diligenter obseruat et cauet oīs dolor cū medicinis opiatis facile sedatur.

¶Tyriaca famosa est et salubris cōtra genera egritudinū plurima/ et presertim cō tra uenena ex innataq; proprietate sanitatem conseruat et amissam recuperat/ con/fortat enim calorem naturalem et spiritum et resistit putredini qualitatibus pestife

ris et uenenosis/sed ante sex menses est stupefactiua uenenosa et minime sumēda/ postea crescit in calore et uirtute continue usq; ad uigesimū annum/et tunc incipit paulatī decrescere sicut senescit adeo q̄ post trigesimū quintū annū nihil penitus ualet/sed inter primū et trigesimū annū bibita et super morsibus uenenosorū aīalium posita uenenis medetur pestiferisq; febribus flegmaticis melancolicis et rigidis earū frigoribus lepre paralisi oblique oris torture epilentie apoplesie demētie melancolie furori et omnibus fere capitis doloribus et iuuat cerebro et oībus sensibus cū aqua saluie maiorane uel uino aut aqua mellis uel sirupo sticados bibita amplius cum aqua mellis uel concoctione pectorali sedat tussim et facilitat anhelitum et sputū/sed cum aceto aque mixto sistit sputū sanguinis cū concoctione anisi camomille uel feniculi sedat dolores stomaci intestinorū colicā et resoluit uentositates et inflationes cum concoctione assari tumores et duricies epatis splenis et eorum opilationes discutit et sanat idropisim.Item tyriaca cum uino bibita sedat cordis pulsum et tremorem et reducit gustum amissum et cum aqua mellis medetur renibus uessice disrumpit lapides expellit arenulas et prouocat urinam/sed cum concoctione sumac balaustiarū uel gallarū constringit fluxum et consolidat ulcera intestinorū ad summū confortat cor cerebrū stomacum epar et oīa mēbra et malas qualitates remittit et innatā cōplexionē munit prohibet ortum malorum humorū et putredinem et preseruat et liberat hoīes a peste et a uenenis et eius inuentor fuit andromacus.R.trociscorū squille on vi.trociscorū tyri trociscorū alicarontis piperis nigri opii añ.on.iii.cinnamomi rosarum seminis napi siluestris rotundi alei agrestis ireos agarici succi liqritie olei balsami añ.on.i.s.mirre croci zinz reubarbari calamenti montani quinq; folii prassii petrosillini sticados costi piperis albi et longi pulegii polii thuris squinanti terbentine cassie lignee spice añ.ʒ.vi. storacis liquide seminis apii sileris mōtani ameos camedreos camepiteos succi ypoquistidos spice celtice sandonici.i.seminis sancti gentiane macis feniculi terrei gillate uitrioli combusti amomi acori nasturcii carpobalsami yppericon ualeriane gūmi arabici leuistici anisi acatie castorei dauci serapini bdelii añ.on.s.galbani aspalti.i.bituminis iudaici oppoponacis centauree minoris aristologie rotunde añ.ʒ. .i.mellis spumati libras decem uini optimi ueteris lib.iii.et in primis sume opium mirram ypoquistidos serapinum succum liquiritie storacem liquidā acatiā opoponacum & tere in mortario cū modico melle spumato donec mollescant & modicū uini infundatur & dimittatur tres dies in uase uitreo postea addatur spica cinamomum zinz.cassia pulegiū nasturtiū castoreū terra sigillata uitriolū aspaltū amomū & reliqua q̄ possunt teri & trita uino cōspergantur. deinde dissolue in careola mel gūmi ara.terbertinā galbanū & oleū balsami & simul cū aliis misceantur & cōficiatur tyriaca q̄ in pisidi argentea uel saltē plumbea aut stamnea conseruetur & uas sit magnū & contineat plusq̄ totā tyriacam & q̄ bene cū corio copertū ligetur & quotidie mane & sero a primo die usq; ad uigesimum p horam agitetur cū spatula uel ligno in sole estiuo et semper post cōmixtionē obstruat̄ deinde semel in die p spaciū

unius hore usq; ad trigesimũqntũ diẽ cõmoueatur postea alternis diebus' usq; ad quinquagesimũ diem cõcitetur deinde usq; in finem duoꝝ mensium/tertio quoq; die media tantũ hora misceatur & sic in sequenti minus & rarius agitet' ita ꝙ inter sextũ & septimũ diem/quarto quoq; die & inter.vii.& viii. bis duntaxat & parum moueatur/postea usq; in finem tertii mensis semel misceatur/& sic in quarto mense ter & in quinto bis & in sexto semel tantũmodo agitetur/demũ reponatur & diligenter cõseruetur. Trocisci de squilla sic fiunt/elige squillam mediocris magnitudinis & inuolue eam pasta fermentata & in olla posita coquatur in furno & pars mollis squille cocta cõtundatur cũ tantũdem panis adusti & secũ misceatur & fac trociscos inunctis prius manibus cũ oleo ros.& exicca eos in umbra.

¶ Trocisci ex tyro. R. tyrũ qui dicitur uipera & scorzonis & ascinde caput uersus quantitatẽ triũ digitoꝝ & tantundẽ caude & mediũ quod remanet ex coria & proicias intestina & q̃ bene lauentur cũ aqua & sale & coquatur cũ aqua dulci quousq; facile seperetur caro a spinis & contundatur caro in mortario cũ tantũdẽ panis usti & fiant trocisci & siccentur in umbra/tyrus aũt siue uipera a uulgaribus scorzonis appellatur qui habet caput planũ in cuius medio est cornu sicut granuz frumenti eius collum est subtile & cauda curta/& quando serpit facit strepitum preter morẽ alioꝝ anguium/& eligatur flaua & femina que habet plures dentes/ masculis autez utrinq; tantum unum & sit felox & pre se ferat audaciã & crebro uibret triplicẽ linguam & capiatur in locis aridis & in principio estatis eodemq; die uerberibus irritata statim incidatur caput & cauda/sed pleriq; adulterant tyriacam propter penuriam uiperaꝝ uel maxime propter difficultatẽ capiendi eas & loco trociscoꝝ tyri ponunt hos trociscos uel similes.℞.farine orobi lib.i.panis adusti.ʒ.iii.s. tormentille diptami añ.ʒ.iii.fac trociscos cum uino in quo fuerit infusum gũmi arabicũ.

¶ Trocisci alicarontis.℞.calami aromatici costi xilobalsami assari mirre amomi polii montani añ.ʒ.iii.aristologie rotunde.ʒ.ii.s.spice macis añ.ʒ.ii. squinanti croci añ.ʒ.i.s.reubarbari cassie cinamomi añ.ʒ.i.ʒ.ii.corticũ radicis maligranati siluestris spinosi qui producit granatos acros cũ modica pulpa masticis maiorane ualeriane añ.ʒ.vi.terantur & fiant trocisci cum uino ueteri optimo & exiccentur in umbra.

¶ Medridatum proximũ est in qualitate & uirtute tyriace & parũ differunt nisi forte ꝙ tyriaca est parum calidior & potentior contra uenena serpentũ. Omnino compertum est etiam ꝙ medridatum plĩm ualet contra uenena & eis peculiariter medetur/quinetiam curat egritudines capitis frigidas dolores sincipitis supercilioꝝ temporũ occipitis & emigraneã cũ decoctiõe saluie maiorane uel sticados & cõfert iis q tristia & horrẽda sepe solent absq; rõe meditari/secũq; loquunt' et frequẽter sine cã cõtristantur aut aliã insanie speciẽ ex augumẽto melũcolie patiuntur. medet' litargie cũ cõcoctione iue epilentie cũ cõcoctione peonie paralisi spasmo totano obliq̃ori et egritudinibus neruoꝝ oĩbus cũ tñdẽ electuarii anacardini idromelle dissolutũ.Cõtra catarrũ q fluit ad oculos in guttur pectus uel pulmonẽ.R. metridati olibani añ.ʒ.s.fiãt pillule et sumãtur qñ itur dormitum aut gargalizetur metridatum

cū concoctione olibani dissolutū & cōtra oēm humorū descensum & dolores dentium ualet metridatū cū decoctione sandarace que dicitur uernix si fauces abluant contra dolorē & tinnitū auriū sumitur cū cōcoctione amig.amarār & discutit incoantem squinantiā cū concoctione olibani & rosar gargalizatū. Tussim & difficultatē anhelitus sedat sumptū cū ydromelle uel cōcoctiōe pectorali/sed cū mirra & gētiana excreare facit saniē & abstergit uulcera pectoris cū filonio persico cōsolidat uenas & sistit sanguinē. Contra dolores stomaci bibitur cū concoctione masticis uel mente & uino & concoctione tamaricis resoluit tumores splenis. Sedat dolores renum frangit lapides uessice cū concoctione saxifragie & potēter prouocat mēstrua cū uino uel aqua apii uiciisq matricis oibus fere medetur preterq̄ fluxui menstruorum/sed cum concoctione balaustiarū constringit fluxū uentris ferturq prodesse patientibus febres flegmaticas & melācolicas ante horā parosismi bibitū cū uino tepido. Deniq egritudinibus frigidis fere oibus iuuat nō mō bibitū sed loco doloris limitū premissa purgatione qm̄ repletis parū ꝓdesset & nulli detur nisi post sex menses in quantitate.ʒ.ii.ad summū.℞.ualeriane acatie uentris stinci seminis ypericon añ.on.v.ʒ.v.mirre croci agarici zinz. cinnamomi draganti añ.on.i.ʒ.ii. spice olibani nasturtii squinanti xilobalsami sticados sileris mōtani costi camepiteos galbani terbētine piperis longi succi barbe hircine castorei opii macis storacis opoponacis an.ʒ.i.cassie piperis nigri albi hermodactilor polii alei siluestris dauci meliloti gentiane olei balsami carpobalsami bdelii trociscor cochion añ.vii.armoniaci spice celtice masticis gūmi arabici seminis petrosillini carui agresti apii feniculi rosf.pulegii añ.ʒ.v.anisi acori radicis aneti siluestris assari serapini añ.ʒ.iii. rute.ʒ.ii.uini ueteris optimi lib.iiii.in quo prius infundantur que oportet deinde cū sufficienti melle spumato conficiatur medritatum.

Trocisci cochion sic fiunt.℞.terbentine.ʒ.iii.squinanti mirre añ.ʒ.i.s. calami aromatici.ʒ.i.passularū.ʒ.s.cinnamomi bdelii blactee bisantie.i.purpure marine spice celtice cassie meliloti ciperi baccar lauri añ.ʒ.iii. aspalti.i. bituminis iudaici.ʒ.ii.s. croci.ʒ.i.dissoluenda dissoluantur cum uino et reliqua terantur & fiant trocisci cū melle spumato & exiccentur in umbra.

¶ Trifera opiata mitigat oēs dolores & inducit somnū & plerumq sumitur cum uino tepido. Ad capitis dolorē datur cū decoctione saluie uel maiorane uel nucis muscate. Contra descensum catarri cū decoctione masticis. Cōtra dolorem stomaci cum tribus granis uel bacis edere tritis & cōcoctione anisi feniculi uel masticis. Contra passiones cordis cum concoctione gariofilor contra colicā cū concoctione rute uel piperis. Contra uitia matricis sumatur cum uino cocto cū artemisia & facit concipere cum decoctione mādrigore uel flor sambuci & prouocat mēstrua cū decoctione abrotani presertim sine opio cū decoctione matricarie uel sauine bibita & summissa in uulua. Datur aūt infantibus & pueris qui die noctuq plorant ut dormiant sed in minori quantitate q̄ adultis quibus dantur.ʒ.ii.dissolute cum uino in quo fuerit coctum semen papaueris albi ad prouocandum somnum

& fit cū opio & ſine opio utroqꝫ modo ſed ſine opio ſecurius ſumit in maiori quātitate & confert omnibus fere egritudinibus frigidis & precipue matricis. Recipe opii ʒ.ii.cinnamomi gariof.galange ſpice zedoarie zinz.coſti ſtoracis calamenti calami aromatici ireos peucedani ciperi acori mādragore ſpice celtice roſ.piperis aniſi apii petroſillini feniculi macedonici alexādrini ſemīs paſtinace iuſquiami ſeis ozimi cimini an.ʒ.i.mellis quantū ſufficit & da.ʒ.ii.poſt ſex menſes/ſed ſine opio recentio eſt melior & utraqꝫ conſeruatur uſqꝫ ad tres annos.

¶Filoniū romanū mirum in modum mitigat dolores/ precipue ſtomaci matricis laterū totius uentris & colicā cum decoctione camomille uel rute & ſtatim prouocat ſomnū cū aqua lactuce uel ſirupo papaueris tollit dolorē capitis cū decoctione rue uel ſticados prohibet catarrū cū decoctione olibani uel ſpice contra ſpaſmū & paraliſim bibitur cū decoctione nucis muſ.facilitat anhelitum cū decoctione baccarum lauri uel iſopi & ſedat tuſſim cū aqua mellis/prouocat urinam/facilitat mictum & frangit lapides ueſſice cū decoctione ſaxifragie uel aqua apii/cōpeſcit uomitum & fluxum ſanguinis ex ore cū ſucco plantagini uel decoctione maſticis & ſedat prefocationes & ſingultus & uitia matricis & potenter ſomnum inducit. Recipe piperis albi ſeminis iuſquiami albi an.ʒ.ii.s.opii.ʒ.i.ʒ ii.croci.ʒ.v.ſpice piretri caſtorei an.ʒ.i.mellis ſpumati lib.ii.s.confice electuarium quod poteſt conſeruari quatuor annis/ Sed Nicolaus addidit euforbii.ʒ.i.zedoarie doronigi margaritaꝝ papaueris albi an.℈.ii. Filonium perſicum inuentum eſt ad retinendum ſanguinem menſtruoꝝ emoraydaꝝ fluxum uenatis uomitū & ſputum ſanguineū/preſertim ſi cum ſucco plantaginis doſſolutum bibatur & ad fluxū menſtruorum mittatur in uuluam & ad fluxum ſanguinis excoriatiuum cliſtarizetur/conſolidat ferme ulcera & uenas/& nihil eſt ꝙ magis & tutius preſeruet & ab ortu pregnantem grauidam.R.piperis albi iuſquiami an.ʒ.ii.s.opii terre ſigillate an ʒ.i.ʒ.ii lapidis ematitis croci.an.ʒ.v.caſtorei ſpice euforbii piretri margaritaꝝ nō perforataꝝ carabe zedoarie doronigi trociſcoꝝ ramichi an̄.ʒ.i.loco trociſcoꝝ ramichi poteſt poni tantundem galle camfore.℈.i.confice cum melle colato & da.ʒ.ii.

¶Muſa febribus interpolatis prodeſſe cōperta eſt quotidianis quartanis & tertianis ante horam acceſſionis ſumpta premiſſa purgatione nec debili exiſtente uirtute/ſic enim alleuiat rigidos tremores & frigus ſedat inquietudines febriū acutaꝝ & ſedat paroſiſmos/preſertim ſi eger caleſiat in termis aut ſudauerit in balneis concoctionis folioꝝ lauri ſaluie aneti camomille ſerpilli & ſimiliū redolētium/ aut ordei concoctione fomentatus tectus undiqꝫ pannis & inungat ſibi uenas pulſatiles & tempora cum muſa & circiter.ʒ.i.s.ſorbeat cū uino ueteri in febribus frigidis & in calidis cum aqua bugloſſe/ꝙ ſi eger ſudabit euadet ſecus plures moriuntur. Preterea muſa inflationes ſtomaci & ydropiſim detumeſcere facit & confert ſpleneticis & ptiſicis qui exſpuunt ſaniem & ſedat dolores & torſiones inteſtinoꝝ. R. thuris mirre gentiane iuſquiami an.ʒ.vi.opii.on.s.croci.ʒ.iii s.euforbii ariſtologie lōge et rotunde mandragore an.ʒ.i.℈.i.piperis albi.ʒ.i.confice cum melle ſpumato.

¶ Elem archigenis opiatū presidio est fluxibus uentris prefocatiōibus matricis paralisi uessice rigidis frigorib9 febriū & ualet cōtra uenena/sed potissimū medet tussi uulceribus & sputis sanguineis & abstergit putridas materias crassas & saniosas pectoris & curat ptisim. R. castorei piperis lōgi & nigri storacis spice costi opii galbani an.ʒ.i.croci on.s.confice cū melle spumato& da.ʒ.i.s.cum aqua mellis.

Cap.vii.de Trociscis.

g Allia muscata cor & cerebrū confortat sincopim arcet & in uulua retenta reducit subleuatā matricē in pristinū locū & sedat ꝑfocationē eius/sed ore sumpta corpus & anhelitū redolere facit & fit ex ea optimū suffumigiū & ingredit᷑ plures medicinas.℞.ligni aloes.ʒ.ii.s.ambre.ʒ.i.s.musci.ʒ.s.fac trociscos cū draganto & aqua ros. Trocisci diarodon conferunt febribus flegmaticis longis & mixtis q̄ nō seruant ordinē in accessionibus & remouent opilationes & pallorem faciei abstergunt humiditates stomaci & sedant dolores eius.℞.ros.ru.ʒ.vi.spici ligni aloes an̄.ʒ.ii.liquiritie.ʒ.iii.masticis.ʒ.i.℈.i.spodii.ʒ.i.croci.ʒ.s. fac trociscos singulos.ʒ.i.cum uino albo. Trocisci ex rosis iuuant stomaco et epati et abstergunt intestina et muniunt precordia prohibent ortum maloꝝ humorū et curant febres flegmaticas.℞.ros.rub.on.i.liquiritie.on.s.spice.ʒ.ii.cōfice cum uino albo ꝙ si solutiuos facere uoles adde diagridii.ʒ.ii.s. Trocisci ex eupatorio sunt experti contra cronicas febres & mixtas aperiunt opilationes epatis delent ittericiam & sedant dolores.R.succi eupatorii.on.i.ʒ.ii.ros.rub on.i.reubarbari.on.s.liquiritie.ʒ.iii.s.spice.ʒ.iii.spodii.ʒ.i.s.fac trociscos cū manna & uino.

¶ Trocisci ramichi prosunt stomaco epati cordi & intestinis debilibus sistunt fluxum uentris uomitum colericū & sanguinem fluentem ex naribus uulneribus uisceribus & menstruum cōstipant lublica intestina corroborant membra debilia & cōpescunt acutā colerā & furiosam.R.succi herbe acetose lib.i.on.iiii.bulliat cum granorū mirti.on.ii.ros.on.i.coletur & cum eo misce gallarū recentiū humidarum recte contusarū.on.iii.& iterū bulliant & coletur & colature adde hec subtiliter trita.℞.succi granorū mirti on iiii.gūmi arabici on.i.s.sandali citrini.on.i.ʒ.ii.ros.ru.spodii sumac an̄.ʒ.i.succi acreste.ʒ vii.ligni aloes gariofi macis nucis mus.an.on.s. misce expansa in patina & siccentur in umbra.rursus subtiliter terantur et cum.ʒ.i.s.camfore et sufficienti aqua ros.fac trociscos.

¶ Trocisci camfore refrigerant stomacū et epar calefactum sitim inflammationem colere febres incensiuas et sanguinem feruentem et conferunt itericis ptisicis et ethicis.recipe ros.on.s.zuc.albi māne an.ʒ.iii.sandali citrinis.ʒ.ii.s.spodii liquiritie an̄.ʒ ii.croci seminū melonis citrulli cucumeris cucurbite draganti gummi arab.spice an.ʒ.i.ligni aloes cardamomi amidi camfore an.℈.ii.confice cum mucilagine psilii et aqua ros.et da.ʒ i. Trocisci spodii apprime mitigant febres ardentes et inflamationem stomaci epatis et sitim.recipe ros.rub.ʒ.vii.spodii.on.s.seminis portulace succi liquiritie an.ʒ.ii.seminum melonis citrulli cumeris cucurbite gummi arab. draganti croci an.ʒ.i.s.confice cum mulcilagine psilii et siccentur in umbra.

¶ Trociſci ex ſeīe acetoſe mitigant febres colericas & ſitim refrigerant ardorem ſto
maci & epatis & ſiſtūt fluxū colericū. R. roſ. rub. ʒ vi. ſeīs acetoſe ſpodii añ ℥. s. ſeīs
portulace coriandroꝝ preparatoꝝ aduſtoꝝ ſumach añ. ʒ ii. s. amidi balauſtiaꝝ ber
beris añ. ʒ. ii gūmi arab. aduſti. ʒ. i. s. confice cū ſirupo acreſte uel ſapa & da ʒ. i.

¶ Trociſci berberis extingunt ardores febrium & ſitim & mitigant anctietatem an
guſtiam & eſtum precordiorum. R. roſ. rub. ʒ. vi. berberis ſucci liquiritie ſpodii ſe
minum portulace citrulli añ. ʒ. iii. ſpice croci amidi draganti añ. ʒ. i. camfore. ʒ. s. cō
fice cū manna & aqua roſ. & exiçcentur in umbra & da. ʒ. i. cū ſirupo endiuie.

¶ Trociſci ſandaloꝝ corrigunt cōplexionē calidā ſtomaci & epatis refrigerant fe
bres acutas ſitim & tollunt opilationes. R. triū ſandaloꝝ añ. ʒ. s. roſ. ʒ. iii. berberis
ʒ. ii. s. ſpodii ſeminū cucumeris cucurbite melonis citrulli portulace boli armeni añ
ʒ ii confice cum aqua portulace.

¶ Trociſci uiаloꝝ ſunt ſolutiui & purgāt humores pectoris flegmaticos uiſcoſos
& putridos molliunt uentrem & remittūt difficultatem anhelitus. R. uiolaꝝ paſſa
rum i. in umbra mediocriter ſiccaꝝ. ʒ. vi. turbit. ℥. s. ſucci liquiritie manne diagradii
añ. ʒ. ii. fac trociſcos cum ſirupo uiolato.

¶ Trociſci ex agno caſto conferunt egritudinibus ſplenis & reſoluunt duritiem
eius / deſiccat ſperma & compeſcunt libidinem. R. ſeminis agnicaſti ſeminis tamari
ſti añ. ʒ v. ſeīs endiuie portulace añ. ʒ. ii. s. fac trociſcos cū ſirugo acetoſo.

¶ Trociſci ex carabe opiati inuenti ſunt ad conſtringendū ſanguinem undecunqꝫ
fluentem menſtrua ſputū fluxū ſanguineū & emoraydalem & conſolidat uulcera
pectoris & pulmonis. R. carabe. ʒ. vi. cornu cerui aduſti gūmi arabici aduſti corallo
rum aduſtoꝝ draganti acatie ypoquiſtidos balauſtiarū maſticis lacce papaueris ni
gri aduſti añ. ʒ. ii thuris croci opii añ. ʒ. i. s. fac tro. cum mucilagine pſilii.

¶ Trociſci ex ſolatro refrigerant & mitigant ardorem urine abſtergunt & conſoli
dant uulcera renum & ueſſice R. boli armeni gummi arab. thuris ſanguinis draco
nis papaueris albi amigdalaꝝ amaraꝝ ſucci liquiritie draganti amidi granoꝝ pini
añ. ʒ. vi. ſeminum citrulli melonis cucumeris cucurbite añ. ʒ. iii. s. granorum rub.
que ſicut ceſaria naſcuntur in ſolatro cum folliculis. ʒ. iii. ſeminis apii carabe iuſqui
ami opii an ʒ. ii. fiant tro. cum aqua mellis.

¶ Tro. ex iuſquiamo opiati plīm ualent contra colicam calculos & dolores ueſſice
R ſeīs iuſquiami apii añ. ℥. s. ſeīs malue carui opii croci añ. ʒ ii. ſeīs citrulli auellana
rum amigdalaꝝ amararum añ. ʒ. i. fac trociſcos cū melle.

¶ Tro. ex reubarbaro cōferunt febribus longis opilationibus apoſtematibus do
loribus epatis & morbis eius inueteratis itteritie idropiſi & ceruleo pallori. R. reu
barbari. ℥. i. ʒ. ii. roſ. rub. amigdalarū amararū an ℥. s. ſucci eupatorii ʒ. iii ſpice aniſi
rubee tintorū ſeīs apii abſinthii aſſari añ. ʒ. i. fac tro. cū ſucco eupatorii.

¶ Tro. ex abſinthio inuenti ſunt ad reducendum guſtū & confortandū ſtomacū
iecur & digeſtiuā ſedant dolores remouent opilationes & febres flegmaticas. recipe
abſinthii roſ. aniſi an. ʒ ii. ſucci eupatorii reubarbari aſſari apii amigdalarū amararū

spice masticis macis an.ʒ.i.fac tro.cum succo endiuie et siccentur in umbra.

¶ Tro.ex manna exhibentur contra febres flegmaticas cronicas & frigidos rigo/res itteritiã ydropisim & opilationes sanat & plm conferunt epati infirmo & spleni. recipe manne succi eupatorii an.on.i.ros.on.s.spice spodii an.ʒ.iii.reubarbari assari an.ʒ.ii.s.fac tro.cum sirupo de dinarii uel sirupo de radicibus.

¶ Tro.aloes sanant febres cronicas opilationes & egritudines epatis.R.aloes anisi eupatorii an.ʒ.ii.seminis apii aneti amigdalarum amararũ spice masticis macis absin/thii assari an.ʒ.s. confice cum succo absinthii.

¶ Trocisci ex aniso medentur febribus longeuis quotidianis cotinuis & quarta/nis/remouent opilationes itteritiam& restituunt pristinũ colorem & sanitatem.R. anisi succi eupatorii an.on.s.aloes.ʒ.ii.amigdalarum amararum.ʒ.i.s.masticis spice apii absinthii assari macis an.ʒ.i.fac tro.cum succo absinthii.

¶ Tro.ex lacca sunt ualde apertiui & curant iteritiam ydropisim & omne uitiũ epa tis & splenis.R.lacce electe succi liquiritie absinthii berberis succi eupatorii reubar bari aristologie longe costi assari amig.amararum rubee tintorũ anisi apii squinanti an.ʒ.i.fac tro.cum succo apii. Tro.ex capparibus resoluunt tumorem & duritiẽ splenis opilationes & uentositates calefaciunt cõplexionem & sanant febrẽ quarta nam.R.corticũ radicũ capparũ seis agnicasti an.ʒ.iii.armoniaci.ʒ.ii.nigelle calamẽti succi eupatorii acori amig.amararum nasturtii foliorũ rutu aristologie rotũde an.ʒ.i. ciperi scolopendrie an.ʒ.s.dissolue armoniacũ cũ aceto & fac troscos & da.ʒ.i. cum concoctione tamarisci. Tro.ex mirra prouocant menstrua & sedant passiones q̃ ex retentione menstruorũ proueniunt.recipe mirre.ʒ.iii.farine lupinorũ.ʒ.v.folio/rum rute mentastri pulegii cimini rubee tintorũ asse fetide serapini opponacis an.ʒ.ii.fac.tro. cum succo ciclaminis.i. panis porcini &da.ʒ.ii.cũ concoctione seis iuniperi. Tro.ex agarico ponuntur in medicinis pro agarico correcto& purgãt ex cerebro et capite flegma crassum cũ colera mixtũ& precipue educunt ex pectore crassos humores putridos & uiscosos.recipe agarici electi.on.i.salis gẽme.ʒ.ii.zinz .ʒ.i.infundantur in oximelle & fac tro. Tro. colloquintide corrigunt maliciam et augent uirtutem colloquintide in purgando a totius corporis partibus propin quis et remotis humores flegmaticos uiscosos pro colloquintida/ergo ponuntur in medicinis hii trocisci. recipe pulpe colloquintide albe lenis sine granis.on.ii.s. incidantur cũ cultello et ungatur cũ olei ros.ʒ.ii.deinde recipe draganti gũmi ara. bdelii an.ʒ.i.s.infundantur in aqua ros.dies.iiii.et cũ hac colla fac tro.qui exiccent in umbra/postea conterantur iterum et fiant trocisci cũ simili colla. Trocisci autem cuiuscunq; generis predicti debent in umbra exiccari et possunt cũ melle ad formã electuarii et cũ zuc.ad formã cõfectionis reduci/sed utilius cũ aliquo liquore dis/soluti capiuntur.

¶ Pomum ex laudano aromaticũ est et suauis odoris preseruat a peste et eius odor resistit putredini aeri pestifero et malis qualitatibus ne obsint spiritui et cordi .R. florum buglosse florum nenufaris rosarũ masticis gariof.an.ʒ.i. sandalorũ oium

coralli utriusq; ligni aloes nucis mus.calami aro.an.ʒ.s.spodii spice boli armeni sto racis calamite mirre thuris cãfore an.℈.i.gummi arab.dissoluti cum aceto.ʒ.s. lau dani.ʒ.ii. terbentine lote cũ aqua ros.quod sufficit & circũ circa pomũ gariofili po nantur infixi. ℭLaudanũ suauis odoris quod preseruat a peste & ab aere nocuo odorantem sincopim remouet spũs excitat & confortat cerebrũ & pcordia.R.gario filorum.ʒ.i.triũ sandalo℞ ambo℞ corallorũ ligni aloes nucis mus.calami aro.cor ticum citri mire storacis liquide camfore ambre an.℈.i.laudani.ʒ.ii.aque rosate qd sufficit uiniparum.

Cap.viii.de speciebus aro.pulueribus & epithimatibus.

[S]Pecies stomatica proficua est stomaco & uirtuti digestiue resoluit uentosi tates & sedat dolores.R.anisi.ʒ.i.feniculi.ʒ.i.s.liqritie zin.añ.ʒ.ii. gariof. macis cinnamomi galange añ.ʒ.i.℈.i.ligni aloes corticũ citri añ.ʒ.i musci grana.iiii.zuc.ʒ.ii.s. Species aromatica delicata & suauis in ferculis que cõfortat cor spũm & digestiuã.R.cinnamomi piperis añ.ʒ.s.piperis longi zinz.gariof.nu cis mus.cardamomi galange cubebe liquiritie añ.ʒ.s.croci.℈.s.zuc.ʒ i.misce. Species odorifere & suaues quibus conduntur fercula & que confortant calorẽ na turalem & uires cordis augẽt.R.piperis.ʒ.s.gariof.zinz.an.ʒ.ii.cinnamomi ligni aloes macis añ.ʒ.i.nucis mus.ʒ.s..croci spice an.℈.s. Puluis cordialis restaurat de bilemuirtutem corroborat spũm confortat digestiuã & oẽs uirtutes nãles.R.cinna ʒ.i.corallo℞ alborũ rub.ligni aloes carabe spodii añ ʒ.s quinq; lapidũ preciosoru℥ margaritarũ limature auri argenti ossis de corde cerui an.℈.i.croci.℈.s.zuc.albi.ʒ.i &da.ʒ.i.cũ uino mane & sero. Aut recipe pdictorũ puluerũ sine zuc.ʒ.i.s.zuccaro℞ cordialium añ.ʒ.vi.misce & da.ʒ.ii.ter uel quater in die. Farina fenugreci cũ mo dico pipere sumpta facit digerere cibum resoluit uentositates & excitat coitum .R. farine fenugreci ʒ.i.s.piperis.ʒ.i.da.ʒ.iii.mane & sero cum aliquo liquore. ℭCiminũ cũ tepido uino potum añ cibum cauet & curat colicã resoluit uentosita tem & sed at dolores qui mulieribus post partũ accidere solent. Puluis ex semine sclaree facit digerere legumina pisces cibos frigidos & difficiles discutit uẽtositates aperit opilationes conseruat & acuit uisum & debilem restaurat. R. seminis sclaree piperis fenugreci liquiritie an.on.s.sileris montani eufragie an.ʒ.ii. apii carui ame os añ.ʒ.i. Cinis cancrorũ contra morsum canis rabidi efficacissimus. R. cineris cancro℞ fluuialiũ.on.i.ʒ.ii.gentiane.ʒ.vi.thuris.ʒ.i.misce & da.ʒ.ii.s.mane & sero cum uino. Aut.℞.cineris cancrorũ fluuialiũ on.i. radicis gentiane mirre an.on.s. & da.ʒ.ii. Puluis contra bocium qui in ore retentus & quotidie sepius & paula tim sumptus optime resoluit durũ apostema extrinsecũ gule quod bociũ & nostri gauacciũ appellãt.R.spõgie marine palee marine ossis sepie piperis lõgi nigri zinz. cinamomi salis gẽme piretri gallarũ spongie que nascit in rubis & que dr̃ spina ro sarum an.ʒ.ii.cõburantur spongia & palea marina in olla in furno simul cũ spõgia rubi donec nigrescant. Est aũt palea marina sicut borra globata leuis & rotũda uel sicut pila que in uentre edi solet reperiri & multi eam uocant spumã maris.sed spu

na roſaꝝ naſcitur in fructice qui dicitur rubus canis. Puluis ex ſpongia contra
bociū expertus.℞.ſpōgie aduſte.ʒ.vi.turbit.ʒ.iii.ziz.ʒ.i.& da.ʒ.i.quotidie cū uino
Puluis optimus contra ardorem urine.℞.ſucci liquiritie draganti gūmi ara. uiol.
amidi ſpodii boli armeni an.ʒ.ii.ſeminū cucumeris citrulli melonis cucurbite por/
tulace malue papaueris albi an.ʒ.i.zuc.℥.ii. Puluis ex menta datur contra inuo/
luntarium exitū ſpermatis & flegmatis paulatim minti.℞.mente ſicce.ʒ.iii.ſemi
nis agnicaſti ſeminis lactuce an.ʒ.ii.ireos ſeminis rute an.ʒ.i.zuc.albi.on.i.
¶Puluis ex ſilere calefacit reſoluit aperit et potenter prouocat menſtrua et confert
omnibus egritudinibus uentoſis et matricis frigidis.℞.ſileris montani.ʒ.ii. cala/
mi aromatici carpobalſami caſſie ſerapini zinz.cimini piperis cardamomi ſeis pe/
troſillini ſeis iuſquiami ſeis lini ſeis rute dauci aneti ſilueſtris aniſi aꝑi feniculi añ.
.ʒ.i.piretri caſtorei anacardi euforbii cornucerui aduſti añ.℈.i.da.ʒ ſ.cū uino albo
uel fac pil.cum duplo aloes aut fac el'm cum melle ſpumato.
¶Puluis caſſie qui ſedat dolores poſt partum educit ſecundinam et liberat mulie/
res enixas.℞.corticū caſſie fiſtule caſſie lignee cinnamomi capil.uen.an.ʒ.i.ſeis apii
cimini añ.ʒ.i.ſ.da.ʒ.ii.cū uino. Puluis criſtalli apertiuus et prouocatiuus men/
ſtrui ℞.ſeminū paſtinace napi rafani aniſi feniculi apii aneti añ.ʒ.ii.rute farine cice
rum cinnamomi ſinapi albi añ.ʒ.i.criſtalli.℥.ſ.ſalis gemme.ʒ.iii.zuc.on.i.
¶Puluis ſanguinis conſtrictiuus undecunqꝫ emanantis & maxime ex uulneribus
℞.boli armeni ſanguinis draconis thuris maſticis aloes piloꝝ leporis aduſtoruꝫ
gallinarū añ.ʒ.i.terantur ſubtiliter & cōtra fluxum uentris ſanguineum ponantur.ʒ.
.ii.in cliſtere/ſed ad conſtringendum ſanguinem uulnerum miſceatur cum albu/
mine oui uel ſucco plantaginis. Puluis ex thure carnem gignit & coperit
oſſa denudata poſt digeſtionem & abſterſionem ſaniei et maxime ualet in fractu
ra cranei.℞.thuris ſarcocolle ireos ſanguinis draconis mirre ariſtologie longe añ
.ʒ.i. Puluis ex ſarcacolla proficuus & ſaluberrimus contra uulnera & uulcera q
cōſtringit ſanguiné prohibet ortū ſaniei reſtaurat oſſa fracta & gignit carné ſuper
ipſa & conſolidat uulnera & uulcera & ſanat fracturam cranei.℞.ſarcocolle thuris
ſanguinis dracōis mirre añ.ʒ.i.maſticis boli armeni ireos ariſtologie longe añ.ʒ.ſ.
fiat puluis. Sacculus uerticis qui confortat cerebrū & prohibet frigidū catarrū
℞.pulegii calamenti corticū citri maiorane ſticados bettonice ſandarace gariof.añ.
.ʒ.ii.terant̃ et mittant̃ in ſacculū ſericū et feratur in uertice/aut fiat cerotū eiuſmodi.
℞.predicti pulueris.ʒ.ii.maſticis.ʒ.vi.olei nardini qd̃ ſufficit et adequetur cōmiſſu
re coronali. Succulus aduſto cimino uel ſale ſemiplenus calidus confert capiti
cōtuſo et tumido ſine fractura et reſoluit ſanguiné colliſum.Itidé facit cera noua cū
cimino trito mixta.Si uero ſacculus predictus ſalis cimini aut milii appricetur oc/
cipiti ſedat dolores dentiū et curat ſpaſmū totanū torturā oris paraliſim et neruoꝝ
egritudines. Sacculus taſſi ſedat premitū crebre et difficilis egeſtionis mucoſe et
conſtringit fluxū.℞.radicū taſſi barbaſſi.on.i.ſ.radicū mori.on.i.balauſtiarū cor/
ticum granatoꝝ folioꝝ mirti ſumac ipoquiſtidos an.on.ſ.origani camomille añ.

.m.s.seis ros.ʒ.ii.bulliant in uino rubro et mittantur in sacculū super quo calido sedeat infirmus aut fomentetur anus cū eoꝝ concoctione aut cū eadem fiat clistere
¶Puluis cōtra exitū intestini & matricis.℞.masticis thuris nucis cipressi antimonii balaustiarum corticum granatoꝝ coppulaꝝ glandiū an̄.ʒ.i.fiat puluis/ sed primo cū concoctione pomoꝝ pini uel balaustiarū uel cipressi tepida lauetur intestinum uel matrix egressa & exiccetur cum panno lini postea conspergatur super ipsum puluis predictus & reducatur intus.
¶Epitima cordiale temperatū conseruat sanū & fouet cor & spūm.& reducit ad temperamentum qualitates accidentales excessiuas nocuasq; & uenenosas corrigit.℞.aque ros.lib.s.aquarū buglosse melisse uini optimi an̄.ʒ.iiii.aceti.on.s.sandalorū alb.rub.ros. florū boraginis floꝝ roris marini corticū citri an̄.ʒ.i.spodii coralloꝝ rub.alboꝝ been utriusq; gariof.cinnamomi ligni aloes ossis de corde cerui serici purpurei adusti an̄.ʒ.s.croci ambre an̄. ℈.i.bulliant leuiter in olla noua uitreata & infundatur in eam petia lane purpuree siue pannus de grana tinctus & exprimat & tepidus ponatur super mamillā sinistram panno lineo subtili& raro interposito ne infundatur caro & sepius reiteretur.
¶Epitima cordiale calidum quod confortat cor/ facit fortiorem spiritū & repellit a corde & discutit putridos uapores flegmaticos ℞.aque melisse.ʒ.viii.uini ueteris optimi lib.s.aquaꝝ ros.buglosse.an̄.on.iiii.aceti.on.i.sandaloꝝ citrinorū alb.ru.ros.coralloꝝ alb.rub.spodii folioꝝ mirti florū borraginis an̄.ʒ.i.been alb.rub.corticum citri nucis mus.serici cōbusti spice rubee tinctoꝝ folioꝝ lauri gariof. zedoarie ligni aloes seminis basiliconis gariofilati florū roris marini cubabarū melisse an̄.ʒ s.ossis de corde cerui camfore an̄.℈.i.contundantur & bulliant & cū panno de grana purpureo fiat epitima ad cor.aut pulueres predictaꝝ rerū in sericū sacculum missi ponantur super cor.
¶Epitima cordiale frigidū quod refrigerat cor inflammatū uapores colericos & sedat inquietudinem.℞.quatuor aquarū cordialiū uini odoriferi an̄.on.iiii.aceti.ʒ.s.florū buglosse & borraginis rosarū an̄.ʒ.ii.s.corticū citri foliorū mirti amborū corallorū coriandrorū ꝑparatorū sandalorū alb.rub.an̄.ʒ.i.s.camfore.ʒ.s.fiat epitima aut sine aquis ponantur in sacculum super cor.
¶Epitima quod refrigerat epar inflammatū.℞.aque endiuie lib.i.aque ros.on.iiii aceti on.i.sandalorū oium an̄.ʒ.ii.s.ros.corallorum spodii an̄.ʒ.i.fiat epitima cum panno de grana a parte dextra super epar.

Cap.ix.de Vnguentis & cerotis.

u Nguentū albū refrigerat febres ardentes calorem epatis & sedat dolorem capitis circū tpa super epar & per spinam dorsi linitum.℞.cere albe.on.i.olei rosati.on.iiii.fiat unguentum ad ignem qđ sepissime lauetur cū aqua frigidissima/ demū conquassetur cum modico aceto albo & conseruetur.
¶Vnguentū sandalinū mitigat estiuos calores & inflammationes& sedat dolores inquietudines & febres super epar & stomacū linitū & prohibet ortū apostematū.

Recipe rosarum.℥ i.s.sandalorum rub.℥.i.ʒ.ii.boli armeni.ʒ.vii.sandalorum alb.citrinorum añ.ʒ.vi.spodii.on.s.camfore.ʒ.ii.cere albe lote.℥.iiii.olei ros.loti lib.i.fiat unguētū.
Vnguentū populeū ualde refrigerat febres ardentes epar & precordia inflāmata sedat capitis dolores & somnū inducit/repellit humores qui cōcurrunt ad apostemā dum extinguit ardorem colere & mitigat dolores renum & uessice calidos. R. oculorum seu gemmarum pullulantiū arborum qui dicuntur populi lib.i.s.foliorum papaueris rubei foliorum mandragore cimarum rubi tenerarum foliorum iusquiami solatri uermicularis lactuce bardane semperuiue uiol.umbilici ueneris que dicitur cimbalaria añ. on.iii.assugnie recentis porcine sine sale lib.iii.Oculi populi seorsum q̄ bene contundantur & cū assugnia amplius contusi in globū coaceruentur/ & sic duos dies dimittantur & tertio die colige supradictas herbas& recte eas contunde contusisq; misce predictū globū & simul oīa amplius contunde & dimittantur globata nouē dies macerari demū cū lib.ii.optimi uini in lebete manibus dissoluta igni admoueantur & bulliant ad consumptionem uini/postea in sacculum missa exprime torculari & colaturam pro unguento reserua.

¶Vnguentum rosatū plm ualet in principio apostematū/repercutit enim materiā; sedat dolores eorum & capitis febricitantis & inquietudinē refrigerat febres ardentes epar & stomacū calefactū.R.rosarum rub.recentiū lib.i.& tantundē assugnie porcine recentis cū aqua calida nouies & totiens cū aqua frigida optime lote & simul cōtundantur & septem dies dimittantur macerari/postea leuiter coquantur & colentur & cū colatura rursus cōtundantur totidē rose & septem alios dies dimittātur / postea adde succi ros.lib.s.olei amigdalarum dulciū.on.ii.s.coquātur ad succi cōsumptionē & cōseruetur.Si uero addatur opii cum aqua rosata dissoluti.on.s.croci.ʒ.ii.sedabit quoscunq; acerrimos dolores & prouocabit somnū.

¶Vnguentum uiolatū proximū est unguento ros.sed tussi calide & sicce & pleuresi est salubrius & fit sicut unguentū ros.R.uiol.passarū.i.in umbra per decem dies siccarū assugnie ut supra lote añ.lib.i.contundāt macerētur coquāt et colent sicut supradiximus et cū colatura tm̄dem uiol.cōtūdatur &post septem dies adde succi uiol.lib.s.olei amig.dul.on.ii.s.coquātur ad succi cōsumptionē & ad usū reseruet

¶Vnguentū croceū pectorale mitigat dolores pectoris et tussim digerit maturat et facilitat sputū et resoluit pleuresim.R.pinguedinis anatis galline añ.on.i.s.butiri retentis olei uiol.añ.on.i.mucilaginis seminis lini mucilaginis fenugreci añ. on.s.croci.ʒ.i.cere albe quod sufficit fiat ad ignem unguentum.

¶Vnguentum mucilaginū optimū est et lenit pectus facilitat sputum et anhelitū et curat tussim et pleuresiʒ.R.mucilaginū psilii draganti gūmi arab.seminis lini fenugreci añ.on.i.pinguedinis galline medulle uituli butiri recentis loti cum aqua uiol.añ.on.i.s.olei uiol.olei amig.dul.añ.on.i.cere albe quod sufficit.

¶Vnguentum pinguedinū lenit pectus digerit excrementa facilitat sputū mollit durities uinturarū maturat aut citius resoluit frigida apostemata. R pinguedinis anati sgalline medulle cruris uacce mucilaginū seis lini fenugreci radicū maluaui/

ſci iſopi humide añ.on.i.cere on.v.olei ſeis lini qđ ſufficit / ſed cõtra dura apoſte/
mata adde colle piſciũ uel uiſci quercini diſſoluti cũ aceto.ʒ.ii.& fac unguentum.

¶Dialtea lenit humectat & calefacit pectus & ſedat eius dolores & tuſſim reſoluit
duricies & apoſtemata & citius maturat.℞.radicũ maluauiſci lib.ii.ſeminis lini fe/
nugreci añ.lib.i.ſquille raſine pini picis grece añ.ʒ.vi.terbentine gũmi edere galba
ni añ.ʒ.ii.olei lib.iiii.cere lib.i.primo radices bene abſterſe lauentur & contundan
tur cũ ſemine lini fenugreco & ſquilla & triduũ infundant̃ in aque lib.vii.& quar
to die coquantur donec inſpiſſentur/poſtea paulatim mittantur in ſacculũ/ & cum
exprimere uoles ſuperinfunde modicã aquã feruentẽ ut facilius exeat ſuccus ille ui
ſcoſus/deinde ℞.huius expreſſionis lib.ii.olei lib.iiii.bulliãt ad ſucci conſumptio
nem quod erit quando nihil ſucci ſupernatabit/& tunc adde cerã terbentinã gũmi
edere contuſum galbanum picem raſinam & fac unguentum.

¶Vnguẽtũ ſtomaticũ cõfortat ſtomacũ& epar & eorũ digeſtiuã reducit guſtũ/ualʒ
cõtra febrẽ flegmaticam & ſedat dolores ſtomaci.℞.roſ.maſticis añ ʒ.ii.s.abſinthii
ſicci.ʒ.i.ʒ.vii.ſpice.ʒ.i.ʒ.ii.cere noue.ʒ.iiii.olei.ro.lib.i.s.ſed prio ſepiſſime lauetur
cum aqua roſ. oleũ cũ cera mixtũ poſtea apud ignẽ diſſoluantur et cum uino uete
ri & ſucco citonio℞ & modico aceto lauẽt̃ & cũ rebus p̃dictis ſubtilr̃ tritis fiat ung.

¶Vnguentũ maſticis eſt maximo preſidio ſtomaco & uirtuti digeſtiue calefacit&
ſedat dolores ſtomaci.℞.olei maſticis olei roſ.uini citoniorũ añ.on.s.gariof.ma/
ſticis cinnamomi calami aro.añ.ʒ.i.aloes.ʒ.s.cere quod ſufficit.

¶Vnguentũ ſtiticũ quod ſedat uomitũ fluxum & oẽm lublicitatẽ & munit uirtu
tem retentiuã et digeſtiuã.℞.olei maſticini.on.iii.olei citoniorũ mirtini añ.on.ii.
acatie maſticis ſanguinis draconis boli armeni corallorũ rub.carabe añ.ʒ.i.tunica
rum intermediarũ caſtaneorũ.ʒ.ii.limature calibis preparate.on.s.raſine pini.ʒ.ii.s
aceti parum cere quod ſufficit. Vnguentũ ſeminis roſarũ eſt ualde ſtiticũ et po
tenter conſtringit quoſcunq; fluxus et uomitus compeſcit & refrigerat acuitatem
et furorẽ colere.℞.ſeis roſarũ coppularũ glandiũ añ.ʒ.vi.ſumac acatie añ.ʒ.v.cara/
be ſeminis plãtaginis maſticis balauſtiarũ corticũ granatorũ gallarũ nucis cipreſ/
ſi roſ.rub.gũmi arab mirre mirti draganti terre ſigillate coriandrorũ preparatorũ
boli armeni ſandalorũ rub.añ.on.s.ſanguinis draconis thuris ipoquiſtidos añ.ʒ.
.iii.bdeli ſpodii corallorũ rub.añ.ʒ.ii.camfore.ʒ i.olei roſ.lib.i.olei citoniorũ mir
tini maſticini añ.lib.s.cere quod ſufficit fiat unguentum.

¶Vnguentũ iſopi reſoluit dura apoſtemata et oẽm duririẽ mollit frigidã flegma
ticam et melancolicã ſtomaci epatis ſplenis matricis et iuncturarũ et ſedat dolores
eorũ.R.iſopi humide lib.i.s.cere lib.i.medulle cruris uacce adipis anſeris añ.on.
.ii.terbentine.on.i.s.maſticis bdelii armoniaci aloes ſtoracis liquide añ on.i.croci
on.s.olei nardini quantũ ſufficit diſſoluatur bdeliũ armoniacũ et aloes cum aqua
infuſionis fenugreci et camomille et fiat unguentum.

¶Iſopus humida ſic fit.R.lane ouiũ ſucide lib.x.uel circa et infundatur in aquam
calidã ſufficientem octo horas/poſtea parũ bulliat exprimatur et coletur et colatu

ra lento igne in uase eneo stagnato bulliat usq ad modicã spissitudinẽ et semp cum careola lignea agitetur ne residentia in fundo aduretur & conseruetur.

¶ Vnguentũ irinũ est resolutiuũ sanguinis collisi/iuuatq membris atritis & contusis in declinatione citius maturat uel resoluit dura apostemata & mollit duritiesiunturarũ lenit pectus & confert doloribus splenis epatis renũ matricis & tussi.R. olei irini.ʒ.iiii.isopi humide.ʒ.ii.terbentine cere noue añ.ʒ.i.s.fac unguentum. Contra attritionem uero& contusionẽ membrorũ in principio ceteris remediis preponantur balaustie uel cortices granatorũ in uino rubeo cocte & super mẽbrum attritum posite statim sedant dolores & efficaciter iuuant. Vnguentũ martiũ medetur oĩbus doloribus frigidis capitis pectoris stomaci epatis splenis laterũ renũ uentris iuncturarũ podagre sciatice & cõfert paralisi & spasmo in origine neruorũ unctum et discutit tumores & durities oium mẽbrorũ.℞.olei lib.viii. cere albe lib. .ii.florum saluie roris marini foliorũ lauri añ.ʒ.viii.rute.ʒ.vii.maiorane tamarisci añ.ʒ vi sauine balsamite que dicitur sisimbriũ seu menta aquatica saluie ozimi gariofilati polii calamenti artemisie enule betonice brance ursine spargule que appellatur rubea tintorũ paratarie pimpinelle agrimonie absinthii herbe paralisis quam uocant primulam ueris herbe sancte Marie.i.persiccarie cimarũ sambuci herbe grassule millefolii semper uiue camedreos plantaginis centauree flagule que gignit flagra quinq folii herbe iudaice siue orobi añ.ʒ.iiii.s.radicum maluauesci foliorum mirti añ.on.iii. fenugreci.ʒ.i.s. butiri.on.i.ʒ.ii. adipis galline adipis ursi masticis añ.on.i.urtice uiola. papaueris nigri mente romane mente ortulane odoriferę politrici acetose car di benedicti matrisiluie radicis ualeriãe herbe muscate quæ gignit acus similes rostris ciconiarum alleluye.s.panis cuculi scolopendrie crispule cãfore storacis calamite medulle cerui thuris añ.on.s.olei nardini.ʒ.ii.herbe colligantur mense maio & in optimo uino septem dies macerentur/postea lento igne aliquantulum coquantur & addatur oleum quod diximus & bulliant quousq incipiunt minui & ab igne seposita colentur & abiiciantur herbe at colatura super ignem reponatur & cum incipit bullire adde storacem & paulo post butirũ & adipes oleũ nardinũ masticẽ thus cõtusa & cerã & semp cũ spatula agitẽtur & fac unguen.

¶ Vnguentũ aragoniũ calidũ est & prodest doloribus frigidis spasmo tetano colice podagris contusionibus uerberibus flagellisq cesis medetur quin etiã mitigat frigidos rigores quartanã quotidianãq febrẽ si spina dorsi per horã ante accessionem parosisui ungatur.℞.mezereon.i.laureole.on.ix.nepite que appellatˀ herba gatte siue calamentũ montanũ foliorũ cucumeris asinini añ.on.vi. roris marini maiorane radicis dragontee serpilli rute radicis cucumeris asinini añ.on.iiii.s. saturegie isopi agrestis añ.on.iiii.foliorũ lauri saluie sauine britonie añ.on.iii. piretri euforbii zinz.piperis petrolii añ.on.i.masticis thuris añ.ʒ.vii.olei musci.on.s.adipis ursi olei laurini añ.on.iii.colligantur herbe atq radices medio maio & in mortario recte contundantur & secum misceantur olei cõis lib.v. & dimittantur septem dies macerari/octauo uero die coquantur ad perfectionem & exprimantur et cola/

cura super ignem ponatur & cum incipit bulire adde butiri.on.iiii.cere lib.i. petroleum oleuz musci masticem thus zinz.piper euforbium & piretrum.

℄ Vnguentū agrippinum resoluit oēm corporis tumoré & maxime idropisim neruos atritos & frigore lesos sanat uentré lubricū facit urinā prouocat & frigidos dolores mitigat.℞.brionie que est cucurbita agrestis lib.ii radicis cucumeris asinini lib.i.squille.on.vi.ireos on.iii.radicū ebulo℞ tribuli marini radicū filicū an̄.on.ii. hee aūt radices ter uel quater bene lauentur & in pilo marmoreo cōtundantur contusisq́ȝ adde olei uetustissimi albi lib.iiii.& post tres uel quatuor dies sic macerata/bulliant quousq́ȝ quinta pars cōsumetur/poster exprimatur & cū colatura ad igné dissolue cere albi lib.i.on.iii.& fac unguentū. Vnguentum ex bacis lauri medetur egritudinibus frigidis & doloribus stomaci renum matricis laterū & uentris resoluit uentositates & tumores.℞.grano℞ lauri.on.ii olibani masticis mirre an̄. on.i.ciperi costi an̄.on.s mellis colati quantū sufficit & fiat sicut emplastum durū/si uero addatur ciperi lib.i.s.& stercoris capra℞ uel bouū sicci lib.ii. & fiat emplm cum melle colato optime resoluit ydropisim.

℄ Vnguentū artenitū discutit duritiem splenis apostemata frigida dura & scrofulas.℞.olei irini lib.ii.succi panis porcini i.ciclaminis mucilaginis radicū filicis an̄. on.viii.succi cimarū tamarisci.on.ii.corticū radicis capparoruȝ on.i.isopi humide .ʒ.v.spice.ʒ.iii.armoniaci bdelii in aceto dissolutorū an̄.ʒ.i.s cere.on.v. fac ungué.

℄ Vnguentū solutiuū quod purgat sicut medicina si uenter cū eo unguatur & facit egerere aquā colericā flauam & reliquos malos humores & discutit ydropisim/& inuentū est pro iis qui non possunt sumere nec retinere medicinas & prouocat uomitū si stomacus unguatur.R.succi artenite i. ciclaminis lib.iii. olei irini lib.ii. succi cucumeris asinini butiri uaccini an̄.lib.i.polipodii.on.vi.colloquintide.on. iii.euforbii.on.s.terenda tere et simul cū succis et oleo mixta mitte in uas uitreū et obtura orificiū et dimittātur octo dies postea buliant parūper et colentur et super colaturā mitte serapini dissoluti in aceto.on.i.mirre cū aceto dissolute.ʒ.iii.et iteruȝ coquantur semp cū spatula agitando usq́ȝ ad consūptioné fere succorū et tūc adde cere.on.v.fellis uaccini.on.i.et qñ liq̄facta fuerit cera adde scamonee aloes mezereō colloqntide turbit an̄. on.i.salis géme.on.s. euforbii piperis lōgi zinz.camomille an̄.ʒ.iii.et fac ung. Vng erasistrati ualde calefacit et resoluit oés egritudines frigidas uētosas durities tumores ydropisim apostemata et sedat frigidos dolores stomaci epatis splenis et uentris R. colofonieq̄ est pix greca on.vii.terbentine on.vi. assugnie porcine recētis adipis anseris medulle cruris uacce an̄.on.iiii.armoniaci.ō. iii.bdelii mirre olibani storacis opoponacis aloes masticis an̄.on.i.s.alumis d̄ pluma q̄ dr̄ scagliola on.i.macis calami aromatici euforbii granorū lauri an̄.ʒ.vii.spice .ʒ.vi.cere on.ii olei irini lib.i.olei nardini uini optimi an̄ q̄tū sufficit et fiat ungué.

℄ Vnguentum ex meliloto mollit et discutit tumores et durities stomachi epatis splenis et uentris/sedat eorū dolores et confortat.R. meliloti que est corona regia lib.s.sepi crapini rasine pini an̄.on.ii.s.terbentine.on.i.s.caricarum.xii. armoniacē

ʒ.i.ʒ.ii.storatis calamite bdelii añ.ʒ.v.florum camomille fenugreci granorum lau ri radicum maluauisci absinthii sansucci añ.ʒ.iii.seminis apii cordumeni quod uocatur carda seu leuisticum campestre ireos ciperi ameos spice cassie añ.ʒ.i.s.cere lib. .s.olei sansucci nardini añ. quod sufficit coquantur melilotum camomilla fenugrecum in aqua sufficienti/& fiat unguentum.

¶Emplastũ tenicũ confortat uirtutẽ nutritiuã digestiuã & mẽbra principalia constringit fluxũ stomaticũ epaticũ intestinalẽ uomitũ colericã passionẽ & cuiusq; generis fluxũ & iuuat precordiis & intestinis debilibus.℞.dactilo℞ sine nucleis.ʒ.v. citrino℞ in uino coctoruз.ʒ.i.s.panis adusti.ʒ.i.storacis calamite masticis laudani acatie succi acreste flo℞ lambrusce que dr̃ uua agrestis rosa℞ sandalo℞ citrinorum mirre ligni aloes trocisco℞ ramichi añ.ʒ.s. cere.ʒ.iiii. olei ros. lib.i.ʒ.iii. uini acris quod sufficit extendatur super pannũ lineũ & calidum uentri supponatur.

¶Vnguentũ maturatiuũ lenit & mollit duricies & tumores & partim resoluit citiusq; maturat dolentia apostemata calida.℞.mucilaginis altee mucilaginis fenugreci mucilaginis seminis lini añ.ʒ.iii.litargiri auri lib.i.terbentine medulle cruri uacce añ.ʒ.i.s.cere.ʒ.ii.ireos.ʒ.vi.olei seminis lini lib.i.fiat unguentum.

¶Diaquiloniũ citius maturat apostemata & mollit duricies partim resoluit & partim digerit abstergitq; saniem rupto℞ apostematuз & sanat flegmones.℞. litargiri lib.i.olei ireos camomillini anetini añ.ʒ.viii.terbẽtine.ʒ.iii.rasine pini cere an.on.ii. mucilaginum seminis lini mucilaginum caricarum mucilaginis fenugreci mucilaginis passularũ isopi humide succi ireos succi squille uisci quercini añ.on.i.s.et pro uisco potest poni tantundem colle piscium. Si uero uelles resoluere uel saltez citius maturare apostemata flegmatica uel melancolica uel mixta ex humoribus calidis & frigidis adde predicto ceroto armoniaci serapini bdelii triduo in aceto infusorum añ.lib.s.& habebis diaquilonium cum gũmis. Cerotum ex armoniaco potentissime resoluit qđcunq; apostema durũ inueteratũ flegmaticũ uel melancolicum uel saltem maturat nec ullum aliud prestantius reperitur.℞.armoniaci .on.s. bdelii galbani serapini añ.ʒ.ii.triduo uel diutius in aceto infusa mollescant & super corio extendantur & si addideris sulfuris.ʒ.s.delebit scrofulas.

¶Cerotũ ausonium qđ cerebrũ & mentẽ confortat remouet frigidũ catarrũ sensus acuit & neruis motiuis opitulatur.℞.rasine pini on.i.galbani masticis sandarace añ on.s.laudani.ʒ.ii.gariofilorum.ʒ.i.s.thuris nucis mus.macis an.ʒ.s.rosarũ maiorane sticados pulegii añ.℈.i.fiat massa & quando oportet extendatur in quantitate ʒ.ii.uel circa super corium & appricetur cõmissure coronali abraso capite.

¶Cerotũ eugenii cõtra frigidũ catarrũ qđ sanos cõseruat quia catarris solent infestari.℞.sãdarace.i.uernicis thuris pulegii nucis mus.maiorane ros.añ.℈.i.spice.℈.s. masticis.on.i.olei nardini qđ.s. extẽdat̃ sup coriũ & appricet̃ cõmissure coronali.

¶Cerotum sandarace qđ sistit calidũ catarruз.R.sandarace.s. uernicis scriptorum thuris mirti sandali rosaruз salis añ.℈.i.spice.℈.s.rasine pini picis uel masticis.ʒ.i. olei nardini qđ sufficit fiat cerotum aut res prædicte præter rasinã picẽ masticem &

oleum trite in sacculo serico misse & triplicate ferantur super cōmissurā. Cerotū pro capite contuso & fracto. ℞. laudani gūmi elemi uernicis olibani storacis liqde storacis calamite rasine pini mirre añ. ʒ.ii. olei ros. quod sufficit fiat cerotum.
¶ Cerotū elemi qd cōsolidat craneū fractū ℞. gūmi elemi rasine pini terbētine olei ros. añ. ℥. s. armoniaci. ʒ.ii. cere quantū sufficit fiat cerotū. Oxicroceū maximū p̄sidiū p̄stat mēbris cōtusis & ossibus fractis resoluit dura apostemata & sanguinē collisū q cōcurrit ad partē lesā apostemādā / sed peculiariter medet̄ ossibus fractis & cōtusis / sedat. n. dolores & citius restaurat. ℞. croci picis naualis picis greca cere añ. ℥. iiii. terbētine galbani armoniaci mirre olibani masticis añ ℥. i. ʒ. iii. infūde galbanū & armo. in aceto & sequēti die ad ignē liqfacta cū catia / colet̄ & iterū coquāt̄ ad cōsūptionē aceti / postea addatur pix naualis colata cera pix greca terbentina & paulopost mastix olibanū & successiue mirra semp cū spatula agitando deinde cū fuerit coctū infūdat̄ in aquā frigidā & extractū exprimat̄ & sup marmor oleo laurino linitū cū croco trito malaxet̄ & fac pastillos teretes singulos. on. ii. uel circa.
¶ Cerotū piceū attrahit resoluit & sedat dolores pectoris & dorsi frigidos resoluit & mollit duriciē splenis epatis & q̄q̄ apata dura tollit dolores laterū & uētris uētosos & frigidos ydropisimq; optie discutit & sanat frigidas matricis egritudines submissum in uuluā & super pecten adequatū / sed prius digesta materia purgetur ne tenuis resoluatur & crassa induręscat. ℞. picis naualis colate cere añ on. ii. s. serapini on. ii. armoniaci terbentine croci añ. on. i. opoponacis galbani storacis calamite masticis fenugreci aluminis de pluma añ. ʒ. vi. calofonie. i. picis grece bdelii añ. on. s. olibani mirre aloes añ. ʒ. iii. litargiri. ʒ. i. s. infunde serapinum galbanum armoniacum & opponacē contusa in sufficienti uino quanto coperiuntur et post duodecim horas bulliant ad cōsūptionē medietatis uini & addat̄ pix colata deinde cera cōsequēter colofonia nec unq̄ aliud mittas qn p̄missū sit dissolutū & cū aliis mixtū deinde in cacabū staneatū paulatim proiicias storacē cū pistello calide cōtusam postea masticē olibanū mirrā & bdeliū & paulo post terbentinā alumen & litargiriū demū fenugrecū & cū fuerit recte coctū conspergatur aqua & manibus exprimat̄ & ducatur super marmor oleo laurino unctū & cū aloe trito & postea cū croco malaxetur & cōseruetur in pastillis singulis. on. ii. uel circa. Cerotū attractiuū qd hēt uim extrahēdi spinas astellas clauos sagittas et similia corpori infixa discutit tumores et inflationes et citius maturat apata attenuat et rūpit cutim attrahit et abstergit saniem et delet cicatrices sedat dolores renū capitis contusi et neruorū. ℞. litargiri armoniaci calamite añ lib. s. cere rubee colofonie añ. on. ii cere uisci quercini añ. ℥. i. masticis olibani mūm e añ. on. s. terbentine galbani bdelii mirre eris usti squamę eris sarcocolle diptami aristologie rotunde prassii uiridis opoponacis añ. ʒ. iii. contunde aliquātulū opoponacē armoniacū et galbanū que. xii. horas infundātur in tanto uino quanto copiuntur postea apud ignē dissoluantur / et cū cazola colet̄ et coquāt̄ ad uini cōsūptionē et addat̄ litargiriū cū sufficienti oleo dissolutū postea cera deinde colofonia mastix mūmia olibanū et mirra et paulo post bdeliū uiscum

& terbentina que q̃ primum fuerint liquefacta remoueantur ab igne et paulatim supradicta gummi secum misceantur postea igni admoueatur iteruꝫ & cũ spatula semper agitando aliquantulũ bulliant & mittatur sarcocolla calamita & paulopost es ustũ squame eris q̃ trite & biduo in aceto infuse & continue simul oĩa misceãtur donec rubescant adito dipcamo & aristologia/postremo infundantur in aqua frigida & manibus expressa fiãt pastilli teretes. Emplastũ ex fermento extrahit spinas sagittas frustra cranei & fractoꝝ ossiũ & q̃cq̃ corpori infixa.℞. ueteris fermenti mellis an.ʒ.iii.uisci quercini.ʒ.s.armoniaci dissoluti in cõcoctione fenugreci.ʒ.iii. fiat emplastũ. Emplastũ ex sinapi ualde attrahit rubefacit & resoluit malos humores uentositatem ydropisim & duritiem splenis sedat dolores profundos & cõfert doloribus iuncturaꝝ & morbis frigidis.℞.sinapi.ʒ.ii.s.granorum lauri.ʒ.i.s seminis nasturtii.ʒ.s,caricarũ.viii. stercoris caprarũ lib.s.mellis lib.i. contere sinapi nasturtiũ & grana lauri q̃ bene cũ aceto & postea caricas pridie in aqua tepida infusas & expressas/deinde secũ stercus caprinũ cũ melle misce & fac empl̃m cũ reliquis supradictis. Vng.lenitiuũ qđ resoluit & mollit duritiẽ uel saltẽ mollit dura apostemata/& pcipue que auribus adiacent & sedat dolores tussim & facilitat sputũ .℞.adipis caprini pinguedinis galline butiri loti olei lilioꝝ isopi humide mellis cere singuloꝝ partes equales & fiat unguentũ. Emplasta que maturãt apostema & sedant dolores eoꝝ sunt eiusmodi.℞.farine ordei.ʒ.i.malue.m.i.radicũ lilioruꝫ .ʒ.s.coquantur & fiat emplastum cum oleo ros.uel assugnia. Aliud.℞.farine ordei fenugreci seminis lini florum camomille añ.m.i.coquantur & cum pinguedine galline uel oleo camomillino aut anetino fiat empl̃m. Aliud recipe radicum maluauisci radicum liliorum añ.ʒ.i.s.coquantur & contundantur cum assugnia & fiat empl̃m. Crocus aũt inter apostema & empl̃m positus sedat dolorem lentes cum aceto cocte emplastate resoluunt scrofulas & apta frigida. Poma granata siue punica cuꝫ granis & corticibus cocta cum uino & cõtusa & super neruos & membra attrita posita apprime conferunt & sedãt dolores eoꝝ & nihil est quod citius & melius iuuet combustioni ignis uel aque feruide q̃ poma granata eius cortices uel balaustie in aceto cocta & super combustionem posita / quin etiam optime refrigerant & extingunt ardorem & inflammationem acutoꝝ humoꝝ corrodentium qui mulcerant & faciunt ignem persicum uel sacrum & mitigant seuos dolores apostematum & uulcerum que comburere uidentur.

¶Ruptorioꝝ plura sunt genera siue cauterioꝝ potentialiũ que frangũt & aperiũt apostemata saniosa & q̃ mortificãt carbũculos & cõsumunt carnẽ uulcerũ mortuã & excrescentẽ & corrodunt labia fistularũ collosa & q̃ñq̃ cuꝫ eis uulceramus partẽ sanã & aliunde diuertamus humores. Fiunt autẽ ruptoria cuꝫ aleo contuso/uite alba/sapone/semine urtice cum flore eius cum sale trito & modica assugnia mixta. Item fit cauteriũ cũ farina ordei/cuꝫ stercore columbino & terbentina simul mixta aut.℞.fimi colũbini.ʒ.ii.sinapi triti.ʒ.i.olei ros.ʒ.iii.aceti.ʒ.i.misce. Fortius autem & citius rumpunt candarides cũ assugnia uel rasina pini mixte. Sed alumen rocchi

adustum carnem uulcerum superantem consumit et fortius aqua sublimati quæ dicitur ardens & quæ uulcerosam morbi gallici scabiem apprime delet & integerrime sanat/sed acutissime dolet.℞.aluminis rocchi.ʒ.i. arsenici sublimati.ʒ.s. aque rosate.ʒ.vi.bulliant & utere. Item cinis uitis cum oleo coctus mortificat carbunculos. Vel recipe cinerem cerri et fac cum aqua lixiuium & bulliat quousq; penitus exiccetur et conseruetur in uase obtusi orificii ne exalet/sed acutissimum ruptorium/ quod comburit sicut ignis sic fit.Recipe aque saponis uel lixiuii quo fit sapo / uel alterius acuti lixiuii lib.xv.uel circa & bulliat usq; ad spissitudinem donec eruptiones ebullitionis crepitent/& tunc super ipsum proiice salis armoniaci uitrioli aluminis rocchi salis alcali quo fit uitrum añ.on.i.& dimittatur bullire donec condensetur et super marmor frigidum positū fiat magis durū et ponatur in furno ad exiccandum ut amplius induresc at et fiet sicut sal uel lapis et conseruetur in uase q̄ bn̄ obtusi orificii ne exalet & habebis potentissimū cauteriū.Rursus mortificatur carbunculus cum cera ignita fluenti ex accensa candela uel cereo precipiti cōuerso. et abstergatur caro cōbusta cū butiro biduo uel triduo linito uel cū assugnia malua uel apio concoctis & emplastatis aut cū solo succo apii. Fex ueteris uini ualde combusta & subtiliter trita comburit carnem superfluam & mortuam uulceruȝ & detegit uiuā & eius acuitas cōtēperat cū albumine oui & sanat difficillima uulcera ¶ Philotrum quod pilos euellit sume calcis uiue.ʒ.iiii aque lib iii.bulliant postea adde auripigmenti.ʒ.i.& simul iterum coquantur tamdiu donec penna imissa leuiter digitis expiletur/Sed si uis ut euulsi pili nō amplius renascantur unge locuȝ auripigmento cum succo iusquiami dissoluto. Mel aūt ad lambelicū destillatum & in cute capitis ad solem lenitum facit capillos longos & flauos immo facit renasci capillos in capite expilato & caluo & super cicatrices. Cerotū cōtra morsū canis rabidi lupi asini uel alioℜ animaliū.℞.picis.ʒ.i.opoponacis dissoluti cū aceto .ʒ.i.fiat cerotum cū aceto.Si uero morsus esset animalis nō rabidi ungatur cū hoc unguēto.Recipe litargiri on.s.aceti on.i.s.olei ros.on.i. cere quod sufficit aut his morsibus supponatur faba masticata. Digestiuum uulnerū q̄d in primis septem diebus uulneratis conducit & prohibet putredinem abstergit saniem & cōsolidat. R.mellis ros.terbentine añ on.i.uitelli oui quartam partē farine ordei.ʒ.i.s.mirre ʒ.i.misce/sed alii addunt farine fenugreci.ʒ.i.s.olei ros.on.i. Vnguentū rasinū optime sanat uulnera & uulcera recentia citius generat carnet & consolidat.Recipe terbentine olei cōis añ.lib.s.cere noue rasine pini añ.on.iiii.gūmi elemi. on.s. fac unguentum. Vnguentum salubre quod incarnat & sanat queq; uulnera & uulcera putrida inueterata & difficilia.℞.olibani masticis sarcocolle litargiri ceruse añ. .ʒ.ii.rasine pini picis grece terbentine añ.on.s.cere on.i.olei quod sufficit.
¶ Vnguentum basilicum inuentum est ad uulnera & uulcera neruoℜ calefacta nā refrigerat abstergit incarnat & cōsolidat ea.℞.cere albe rasine pini sepi.i. adipis uaccini picis naualis terbentine olibani mirre añ.on.s.olei quod sufficit.
¶ Vnguentū ex cerusa simplex opitulat̄ uulceratis cōbustis & coctis aqua feruida

uel igne et excoriatis a calciamentis scalpellatione uel ab alia causa. Recipe ceruse on.s.olei ros.on.ii cere quod sufficit. Si uero confi iatur cũ aceto & tantundẽ olei rosati longe melius & citius confert in principio cõbustionis & ardoribus incoan/tium apatũ/ nã refrigerat & obsistit ne mali humores cõcurrant ad apostemandum
❡Vnguentũ ex cerusa cõpositũ sanat uulnera & uulcera magna & profunda inflã mata & refrigerat ardorẽ & dolorem eo℞ .R.ceruse.ʒ.v.litargiri.ʒ.ii.scorie argenti .ʒ.i.s.draganti.ʒ.i.cere albe.on.i.olei.ros.on.iii.liquefiat cera cum oleo rosato/ postea in mortario fiat unguentum. Vnguentum ex mirra prohibet saniem & putredinem generat carnem & cito consolidat plagas .℞. mirre aloes thuris sarcocolle añ.on.s.mellis spumati.on.iiii.uini albi boni. on.ii. coquantur cum facilitate usq̧ ad spissitudinem/sed si uelles consumere carnem superfluam eminentem uel mortuam adde uitrioli.ʒ.ii. Vnguentũ ex litargirio simplex apprime sanat plagas: contere litargirium alternis ui ibus modo modico aceto & modo cum modico olei uetusti quousq̧ ad spissitudinem unguenti. Sed unguentum ex litargirio cõpositum optime sanat uulnera & uulcera & sedat dolorem & inflãmationem eorum.℞.litargiri on.i.ceruse.ʒ.ii.uel on.s.aceti olei ros.añ.quod sufficit.
❡Vnguentũ fenicũ sanat uulcera difficilia sanguinolenta que fiunt a flegmate salso & a diuersis humoribus mixtis uirulentis & pestiferis ceu anguinam antraces & fistulas.℞.litargiri on.ii.mirre aloes añ.on.s.uitrioli.ʒ.ii.recte conterantur seorsum/ deinde diutius cum olei uetusti on.iii.similiter malexetur/ postea adde ueteris assugnie colate adipis uituli colati añ on.i.s.et fiat unguentum.
❡Vnguentũ gratum inuentum est ad uulnera et uulcera sananda et mollit duritiẽ eorum circunstantem labia fistularũ callosa et resoluit apostemata dura uel saltem maturat.℞.litargiri olei cõis añ.lib.i.s.terbentine lib.s.armoniaci bdelii añ.on.ii. galban opoponacis uiridis eris thuris aristologie longe masticis mirre añ on i.gũmi abietis.on.s.adamantis calamite lapidia ema itis añ.ʒ.i.cere.on.viii. armoniacuʒ bdelium galbanum et opoponax triduo in aceto infusa dissoluantur et una cum aliis fiat unguentum. Vnguentum sulfurum q̃ primum sanat uulcerosam scabiem saniosam et siccam duris amplisq̧ crustis obductam et consolidat queq̧ uulcera facit flegma salsum in tibiis et reliquis corporis partibus.℞ terbentine on iii. sulfuris triti.ʒ i.s.misce/sed sicca scabies alternis uicibus modo cũ hoc unguento. modo cum malua et assugnia simul contusa ungatur uel sepius lauetur cõcoctiõe assugnie et malue. Preterea aqua sulfurea uel sulfur cũ oleo ros. dissolutum statim desiccat aquosas uomicas que in capitibus infantium quandoq̧ nascuntur.
❡Vnguentum scabiei quo bis uel ter scabies linita deletur sed premittatur corporis purgacio ne materia scabiei repulsa uomicam concipiat.R.litargirii.on.i.s.ceruse on.i.sulfuris argenti uiui extincti añ.ʒ.i.succi plantaginis sicci lagatii añ. untias duas terbentine lote cum aqua rosata assugnie porcine añ.on.iii. aceti parum olei ros.quod sufficit fiat unguentũ. Vng. ex eleboro est peculiare tinearũ remediuʒ capite prius ad rubedinẽ et sanguinem perfricato cũ panno aspero cepis uel punice

atq; omnem capitis scabiem crustosam & uulcerosam delet.℞.butiri terbentine añ.ʒ.i.elebori albi litargiri añ.ʒ.i.mirre.ʒ.s.cere.ʒ.ii.olei laurini quod sufficit.

¶ Vnguentũ ex staffissagria optime remouet squamosam capitũ scabiem humidã & tineam siccam si singulis ebdómadis bis caput lauetur cum cócoctione malue et assugnie et cótinuetur pluribus mensibus/ Atq; idem unguentũ perimit pediculos lininos pulices et potissimũ fugat piactolas seu rodulas que inguinibus et palpe/ bris mecchorũ et sordidoruꝫ hominũ solent inherere. Recipe pinguedinis galline olei uiolati añ.ʒ.i.elebori albi.ʒ.i.stafissagrie argenti uiui extincti añ.ʒ.s. cere pa/ rum fac unguentũ. Item argentum uiuum cũ assugnia uel potius cum pomis fra cidis mixtum fugat cimices si thorum seu lectica circum circa tanq̃ linea circularis ex eo liniatur. Vnguentum argentinum sanat uulcera tibiarum et scabiem amplã squamosam que fiunt a flegmate salso .R. ceruse litargirii añ.ʒ.vi. plumbi adusti scorie argenti añ.on.s.masticis olibani añ.ʒ.ii.s.olei ros.aceti añ. quantum suffi/ cit fiat unguentum in mortario et quidam addunt uiridis eris.ʒ.ii.

¶ Vnguentum apostolorũ est efficax contra uulnera et uulcera difficilia et fistulas consumit carnem mortuam et consumatam restaurat duram mollit et plagas sanat R.armoniaci terbentine rasine pini cere albe añ.on.i.ʒ.vi. litargirii.on.i.ʒ.i. aristo/ logie longe thuris bdelii añ.ʒ.vi.mirre galbani añ.on.s.oppoponacis uiridis eris añ.ʒ.ii.infundantur armoniacum galbanum bdelium opoponax triduo in aceto et ad ignem rite fiat unguentum in estate cum duobus et in hyeme cum tribus li/ bris olei. Vnguentum egiptiacum medetur uulneribus et uulceribus inuetera/ tis et fistulis cõsumit carnẽ mortuã et collosam abstergit saniem et in breui sanat. R.uiridis eris.ʒ.ii.s.olibani.ʒ.i.aceti on.s.mellis.ʒ.vii.coque ad spissitudinem.

¶ Vnguentũ ex minio ualde desiccat et curat uulnera et uulcera et prohibet abun/ dantiam saniei.R.minii.on.i.olei mirtini uel ros.on.ii.coquant' lento igne semp cũ spatula agitando donec inspissetur. Vnguentum opiferum desiccat et minuit saniem et consolidat uulcera putrida.R.minii on.iii.litargirii on.ii.ceruse on.i.s. tutie.ʒ.iii.camfore.ʒ.i.s.cere.on.i.aceti on.s.olei ros.quod sufficit fac unguentum cum pistello et mortario plumbeo. Vnguentum ex uitriolo corrodit et consu/ mit carnem superantem et superfluam duram et putridam corruptam et sanat uul cera antiqua maligna et fistulas Recipe uitrioli litargiri albi añ.on.ii. uiridis eris on.i.terantur subtiliter/postea addas modicum acetum et conteras quousq; exicce tur.Rursus infundas parum aceti alternis uicibus tota die sub sole estiuo conte/ ras continue quousq; exiccetur/postea paulatim addas acetum demum in sero mit tatur in uas uitreum et coperiatur os eius et quadraginta dies dimittatur sub fimo sepultum deinde extrahatur et ad usum reseruetur. Vnguentũ ex climia medetur fistulis et uulceribus profundit grauibus et uirulentis.R.climie aduste uel uitrio/ li adusti.on.i.ceruse litargiri añ. on.ii.terantur subtiliter et fiat unguentũ cũ oleo mirtino et tantundẽ aceti. Vnguentũ ex plumbo medetur apostematibus et uul ceribus uirulẽtis malignis melancolicis colericis corrosiuis ambulatiuis herisipille

canceris et fistulis.℞.plumbi adusti cū sulfure.on.ii. litargiri tantundē ceruse antimonii añ.on.i.olei ros.quod sufficit et fac ung. molle. Vnguētū uernicis restaurat et gignit carnē in plagis et cōsolidat ℞.uernicis.i.sandarace sarcocolle thuris añ on.i.masticis on.i.s.cere albe.on.iii.terbentine lote on.viii.tere subtiliter et cum aceto acri diutius teratur et fiat unguentum. Vnguentū ex draganto conglutinatiuum est et gignit deficientem carnem in concauitatibus uulcerum et cito sanat.R. draganti cum aqua calida dissoluti.on.i. thuris.ʒ.ii. sarcocolle masticis añ.ʒ.i.s. terbentine quod sufficit fiat unguentum. Vnguentum ex centaurea ad uulnera et uulcera noua et uetera corrosiua profunda uel uirulēta cuiusq; generis et in quacunq; corporis parte fuerint orta scdm Galienum ualet.Coque centaureā minorē in sufficienti aqua et coctam exprime et cū eadem concoctione aliā centaueream similiter minorem coque et post expressionem .℞.huius concoctionis lib.iii. sape .i.rob.uini lib.i.coque ad spissitudinem et serua in uase obstructo orificio aut loco concoctionis ponas tantundem succi centauree et erit longe melius. Verū quia non inueni eam uirtutem in hoc unguento quam Galienus asserit in libro de centaurea/ideo addidi litargirii sarcocolle añ.ʒ.ii.thuris ceruse añ.ʒ.i.terbentine quod sufficit et est optimum unguentum. Vnguentum aloes quod perimit uermes et preseruat pueros a uermibus.℞.olei absinthii olei amigdalarum amararum añ.on. .i.succi foliorū persici succi absinthii añ.on.s.aloes.ʒ.ii.fellis tauri .ʒ.i.s.ros.coral/lorum farine lupinorum cornu cerui adusti añ.ʒ.i.aceti parum cere quod sufficit et ungatur uenter. Vnguentuʒ quod corrodit et paulatim cadere facit emoroydes exterius eminentes et pendentes cristis gallorum similes.Recipe aluminis rochi aluminis zuccarini uel uitrioli añ.on.i.olei ros.ʒ.yi.uitelli oui quod sufficit et cum eo unguantur emoroydes sed alternis uicibus ponatur super eas dimidium cepe cum media uncia tyriace coctum et sepe sepius itidem remouetur.

¶Vnguentum quod sedat dolores emoroydarum.Recipe sumach carbonis quercini añ.ʒ.ii.adipis hirci castrati.on.i.olei anetini quod sufficit.

¶Item concoctio camomille aneti fenugreci et meliloti sedat dolores emoroydaꝝ et quoscunq; dolores si fiat balneum tepidum.

Cap.x.de Oleis.

O Leū ex amigdalis dulcibus cōtusis & parū calefactis extrahitur cū torculari & lenit asperitates pectoris gutturis & pulmonis duritiem et siccitatem iūcturaꝝ est suauis in cibis et cōfert ethicis ptisicis inpiguat auget sperma sedat tussim & ardorem urine uessice & uulue excoriate cū siringa iniectum.

¶Oleum ex amigdalis amaris contusis & calefactis exprimitur cū torculari & apit opilationes & discutit uentositates & uapores/sed potissimum medetur surditati sibillo & dolori auriū lenit duritiem neruoꝝ & delet maculas faciei.

¶Oleum ex amigdalis persicorū proximū est oleo ex amigdalis amaris atq; eodē modo fit et est calidum aperitiuum et opitulatur auribus surdis perimit uermes et sedat dolores uētris ani & emoroydarū linitū/sed sunt magis efficaces amigdale

persicorum cōmeste contra dolorem uentris & uermes. Oleum cartami fit sicut oleum ex amigdalis sed est calidius magis aperitiuum & resolutiuum remouet opilationes pectoris & facilitat anhelitum medetur icteritie & sedat dolorem stomaci & colicam. Oleum qđ exprimitur ex semine lini cōpertum est plurimum ualere contra egritudines ani emoroydes ragadios apostemata & dolores eorū medetur spasmo & leuit asperitates neruorū & iuncturarū. Oleum sisaminum inpinguit auget sperma lenit guttur & oēm asperitatē & duritiē & clarificat uocē. R. sisamum sincerum electum & roretur desuper aqua cum modico sale & manibus fricet̄/rursum perfricando lauetur & postea dimittatur expansus exiccari deinde paruꝫ torrefiat & cum panno aspero a corticibus excorietur & teratur cum mola & extrahatur oleum sicut ex amigdalis. Oleum laurinum calidum est & apertiuum mitigat colicam & frigidos dolores uētris stomaci capitis epatis splenis renū matricis neruorum iuncturarū/deniqꝫ omnibus egritudinibus frigidis confert collige grana lauri matura & post quatuor uel.v.dies ubi fuerint aliqualiter passa bulliant in cacabo cum aqua & exprimant̄ cum torculari & collige oleum qđ supernatat in aqua.

¶Oleum rosatum plurimū confortat membra debilia digestiuam & calorem naturalem & refrigerat calorem accidentalem febrilem et acuitatem colere stiticat lubrica intestina et corroborat retentiuā et in principio repellit malos humores qui cōcurrunt ad apostemandū & mitigat dolores capitis & prohibet frenesim. Fit aūt oleuꝫ rosatū pluribus modis/sed melius sic fit. Collige rosas priusq̄ cōpricita folia penitus expandātur et ponant̄ in umbra sex uel octo dies quousqꝫ fiant modicū passe et euellant̄ folia rosarū a suis tirsis et cōtundāt̄ postea habeas oleū ex oliuis inmaturis qđ dr̄ omfacinuꝫ qđ cum aqua fontium frigida sepius lauetur et in qualibet eius libra pone rosaꝝ.ʒ.viii.in uase uitreo obtuso ore & soli quotidie in ebdomoda exponatur deinde in balneo marie tres horas bulliat ad summum. Est autem balneum marie cacabum feruide aque in cuius medio est amfiala uel aliud uas uitreum in quo coquitur pullus & que uis destillare. Predictas ergo rosas sic coctas exprime & expressas abiice & cum eodem oleo alias rosas cōmisce & soli septē aliis diebus expone & postea iterum coque in balneo marie & permuta iterum rosas et adde infusionis rosarū.on.iii.& q̄ bene coperiatur orificium uasis et exponatur soli quadraginta diebus. Deinde oleum extractis rosis quotidie ad solis radios ponatur. Infusionem auteꝫ rosarum habes in primo cap.ubi docuimus iuleb ros. sed pleriqꝫ oleum rosatum sic faciunt in qualibet libra olei sepius loti ponunt rosaruꝫ recentium contusaruꝫ.on.ix.et coquunt in balneo marie ad consumptionem duarum partium et cum torculari exprimit̄. Oleū camomille est saluberrimū & ad plurima ualet aperit poros resoluit uapores sistit fluentes humores corrigit malas qualitates sed potissimum confert neruis & membris neruosis & apprime mitigat dolores/fit autem sicut oleum rosatū sed cum oleo maturaꝝ oliuaꝝ.

¶Oleū uiolatū refrigerat humectat & lenit pectus & pulmonē sedat tussiꝫ & febres pueroꝝ & plīm ualet cōtra pleuresim & ethicam & iuuat apostematibus & fit sicut

oleũ rosatũ cũ oleo cõi. Oleũ anetinũ est ualde ꝓficuũ ad sedandos dolores aperit poros et resoluit uapores et apostemata tumores et duritiES mitigat dolores et rigores febriũ prouocat somnũ et sudoré et fit cũ oleo cõi sicut oleũ camomillinuꝫ ¶Oleũ papaueris facit dormire refrigerat febres et inflãmationé sedat dolores capitis humectat et infrigidat et pleriq; extrahunt hoc oleũ ex semine papaueris cũ torculari sed plures mittũt in uas uitreũ seminũ papaueris foliorũ et florũ eius añ.ʒ.i. olei cõis loti.on.v.et exponũt soli ebdomada postea coquunt et expssa reiciunt papauera cocta et admittunt recentia et sicut antea soli exponũt coquũt et iterũ pmutant sicut oleũ rosatũ. Oleũ cheiri.i.flaue uiole est calidũ resolutiuũ et sedat dolores iuncturarũ neruorũ pectoris renũ et uessice et fit sicut oleũ camomille et uio. ¶Oleũ nenufaris frigidũ est et refrigerat febres ardentes et calidos dolores et inducit somnũ R.florũ nenufaris cõtusorũ. on.iii. olei omfacini lib.i. exponatur soli octo uel decem diebus et cõmutentur flores et exponantur soli quadraginta diebus aut fiat sicut oleũ ros.quod erit melius. Oleum liliorũ alborũ sedat frigidos dolores pectoris renum matricis uessice et colicam/est enim calidũ resolutiuũ mitigat tussiꝫ et efficaciter resoluit uel citius maturat apostemata/simplex aũt sic fit R.olei cõis lib.iii.liliorũ alborũ.on.ii.s.dimittantur simul donec oleũ uirtutem liliorum excipiat postea coletur/sed oleũ liliorũ cõpositum est longe calidius et magis resolutiuũ.R.florũ liliorꝫ.on.ix.masticis calami aromatici costi carpobalsamĩ añ.on.i.gariof.cinnamomi añ.on.s.croci.ʒ.iii.infundãtur omnia pter flores liliorum in sufficienti aqua & sequenti die mediocriter coquantur & cocta mittãtur in uas uitreũ una cũ predictis liliis & olei cõis lib.ii.& post dies quadraginta coletur et conseruetur. Oleum irinum proximum est oleo liliorꝫ alborꝫ sed est calidius & magis resolutiuum attenuat resoluit maturat & digerit malos humores flegmaticos pectoris & pulmonis facilitat sputum & anhelitum sedat tussim & frigidos dolores epatis splenis & maxime matricis resoluit dura apostemata & mollit durities & confert spasmo doloribus iuncturarꝫ auriũ & fetori nariũ. Hoc aũt liliũ purpureum fuscum dicitur iris ad similitudinem iris celestis arcus qui mille trahit uarios aduerso sole colores.℞.radicũ ireos.on.ii.florũ eius.ʒ.iiii.aque concocte cum eius radicibus lib.i.olei cõis lib.iii.coquant̃ in duabus olis hoc est in balneo marie & cõmuta flores & radices cũ recentibus sicut diximus de oleo ros. Oleũ citoniorum est optimum contra debilitatem stomaci uomitũ & fluxũ sistit sudoré restaurat resolutioné & lapsitudinem corroborat neruos & uires confortat digestiuã & reducit gustũ.℞.citoniorꝫ incisorꝫ cũ cortice & succi eorũ añ lib.i. olei omfacinĩ lib.ii.mittantur in uas uitreũ &quindecim diebus exponãtur soli postea coquant̃ in balneo marie quatuor horas & permuta citonia & coque sicut fecisti bis uel ter & colaturam serua. Oleum mirtinum frigidum est & stiticum & ualde confortat stomacum cor & neruos sistit uomitum & fluxum et fit sicut oleum citoniorꝫ. ¶Oleũ rute est calidũ aperitiuũ resolutiuũ &migitatiuũ dolorꝫ calefacit renes uessicã matricé & sedat dolores eorꝫ & maxime colicã si uenter ungatur & fiat ex eo solo

clistere/ preterea opitulatur neruis confert spasmo & expellit frigidos rigores & fit sicut oleũ citonio℞.R. folio℞ rute & succi eius añ.lib.i.olei cõis quod sufficit mit/tantur in uas uitreum cooperto ore quindecim diebus ad solẽ postea bulliant qua tuor horas in balneo marie & permuta succũ & folia / & sic iterũ atq̃ iterum facias & colatura serua. Oleum nardinũ siue de spica nardi est optimũ & salutiferum/ & confortat calorem naturalẽ & membra debilia & maxime stomacũ & eius digesti uam & confert epati spleni renibus matrici & uessice & medetur emigranee & reliqs capitis doloribus si nuca ungatur & tempora/ sed si fiat caputpurgiũ confert surdi tati & uentositati auriũ & facit pulcrũ colorẽ & bonum odorẽ & habet q̃ plures ali as uirtutes.℞.spice nardi.on.iii.uini & aque añ.on.ii.s.olei sisamini uel olei cõis li. .s. coquantur in balneo marie lento igne quatuor horas & continue moueatur.

¶Oleum masticinũ proximũ est nardino quod est parũ calidius/ sed masticinũ est magis stiticum & ualde confortat stomacũ & uirtutẽ digestiuã neruos epar innctu ras & membra lapsa debilia sedat dolores & lenit dura apostemata.℞.masticis.on. .iii.olei ros.lib.i.uini on.viii.coque in duplici uase ad consũptionẽ uini & ad usuȝ conserua. Oleum costinũ q̃proficuũ est contra frigiditatem/ nã calefacit resoluit malos humores aperit opilationes opitulatur neruis infirmis & lacertis & maxime stomaco & epati & apprime sedat dolores frigidi catarri & iuntura℞ tardat canitieȝ confirmat casuros capillos facit pulchrũ colorẽ & bonũ odorẽ.℞.costi amari on.ii cassie lignee.on.i.maiorane on.viii. infundantur in sufficienti uino duos dies ad macerandũ postea cũ olei cõis lib.iii.coquantur in duplici uase sex horis sicut oleũ nardinum. Oleum euforbii est calidissimũ & peculiariter medetur paralisi spas/mo egritudinibus & doloribus neruo℞ et iunctura℞ frigidis et confert epati sple/ni et opilationibus eorum et caputpurgium ex eo factũ curat emigraneam litargiã et reliquos capitis dolores frigidos/ fit autẽ dupliciter/ sed simplex est huiusmodi .℞.euforbii on.i.olei cheiri uini añ.on.v.coque ad uini consumptionem . At com positum est longe calidius & fit sic.R.calamenti montani.on.i.s.costi.ʒ.i.ʒ.ii. pire tri.ʒ.vi.castorei.ʒ.v.st affissagrie elebori nigri añ.ʒ.s. infundantur duos dies in bo ni uini lib.iii.s.& coquãtur ad consumptionẽ medietatis uini & fortiter manibus perfricentur & colẽtur & cum colatura misce olei cheiri lib.i.s.& iterum coque ad consumptionẽ residui uini postmodũ adde euforbii subtiliter triti.ʒ.iiii.et coquan tur simul & construetur. Oleum uulpinũ cõpertũ est mirabilẽ habere uirtutem contra dolores dorsi sciatice genuũ podagre & oĩum iuncturarũ.℞.uulpẽ excoria/tam & euisceratam hoc est sine intestinis & sine capite aque fontis aque marine añ lib.iii.ʒ.iiii.olei ueteris lib.iiii.ʒ.ii.salis.ʒ.iii.& lento igne coquatur ad consumptio nem aque/ deinde.℞.aneti isopi siluestris añ.m.i.& coquantur cum aque lib.xii.℞. huius concoctionis lib.x.isopi siluestris aneti an lib.i.bulliant cũ uulpe & oleo p̃ dicto ad consumptionẽ aque coletur oleum quod remanet& conseruetur. Quidaȝ autem pro isopo siluestri ponunt serpillũ.i.thimũ.Præterea si fiat balneũ cum si mili concoctione uulpis aneti& timi maximo presidio est hiis que diximus.

Oleũ scorpionũ

Oleum scorpionũ attenuat & dissoluit arenulas & calculos coniectos in renibus & uessica & dissolutos cum urina expellit super femur inunctũ & cũ siringa per mentulam iniectũ mitte in ampullã uel amphialã quot scorpiones uolueris & totidem uncias olei amigdalaꝝ amaraꝝ & triginta diebus soli exponatur postea coletur & oleum conseruetur. Sed plures recipiunt aristologie rotunde gentiane ciperi corti cum radicis capparis añ.on.i.olei amigdalaꝝ amaraꝝ lib.i.s.& ponunt ad solem uiginti diebus/deinde addunt circiter duodecim scorpiones & triginta diebus soli exponunt coperto orificio/postea colant & ad usum reseruant.

¶Oleum quod manat ex frumento duabus lameis ferreis parum ignitis cõpresso lenit cutim & faciem q̃ pulchram facit. Oleum ex sinapi multi cũ torculari exprimunt sicut oleum ex amigdalis/sed plures sicut frumentũ exprimunt sinapi cum duabus lameis fere ignitis & oleum quod emanat confert litargie obliuioni paralisi spasmo & ceteris capitis malis. Oleum iuniperi delet omnes cutis infectiones pruritũ serpiginẽ & sanat uulcera tibiaꝝ maligna & que carne mortua teguntur & cancrũ. Imple urnã seu urceolũ q̃ paruis frustis incisoꝝ lignoꝝ uiridiũ iuniperi & habeas ollam cuius os sit equale ori urne & ponas ollam in fundo fouee & coperi os eius cũ lamea subtili ferrea paruis foraminibus densis ut clibrũ perforata & coniunge utrunq; orificiũ .s. olle & urne inuerse & obstrue q̃ bene circũ circa cõiuncta orificia cũ terra figuli que dr̃ creta ne possit exalare & in p̃dicta fouea coperi inuersum urceolũ usq; ad sũmũ & desuper in superficie terre duas horas accẽde ardentẽ ignẽ: & ex illis lignis iuniperi que sunt in urceolo emanabit oleũ in ollã & lamea intermedia retinebit adustos carbones. Similiter fit oleũ fraxini quod cõfert tumido & duro spleni. Oleũ philosoforũ ualde cõmẽdat̃ in egritudinibus frigidis.est.n. calidũ penetratiuũ resolutiuũ mollit dura & discutit tumida opitulat̃ q patiũt̃ epilẽtiã uertiginẽ obliuionẽ paralisim spasmũ dolorẽ dorsi genuũ sciaticã podagrã uel alios iũcturaꝝ & neruoꝝ morbos medet̃ splni uessice renib9 & oĩbus deniq; morbis frigidis cõfert.℞.lateres uetustissimos uel saltẽ nouos q nũq̃ fuerint alluti & cõminue eos in frustra singula unius uncie uel minora & adurãt̃ quousq; cãdescãt & extinguant̃ in oleo ueteri & postq̃ fuerint imbuti extrahãt̃ & dimittant̃ exiccari & cõterant̃ & puluis mittat̃ in bocciã & sublimetur uel destillet̃ ad lãbelicũ scdm artẽ archimistaꝝ cũ igne plunarũ. Consimilis uirtutis peribetur esse oleũ de saxo appellatũ napta qđ manat ex quibusdã saxis & maxĩe ex scopulis insulaꝝ quoꝝ alterũ ẽ flauũ clarũ odoriferũ & alterũ nigrũ crassũ fetidissimũ q đ appellat̃ oleũ petroliũ. Oleũ balsami nõ asportat̃ in Italiã sed ꝓ eo ponitur hoc.℞.terbentine lib.i.thuris albi granoꝝ lauri añ.ℨ.iiii.masticis galange gariof.cinamomi zedoarie nucis mus. cubebe ligni aloes añ.on.i.gũmi elemi.ℨ.vi.terantur & ad lambelicũ distillentur sicut aqua ros. Terbentina destillata proxima est oleo balsami uel parum calidior & confert omnibus egritudinibus frigidis & maxime neruoꝝ. Oleũ capparũ ex innata proprietate resoluit & mollit duritiem splenis & iuuat spleneticis.R.corticum radicum capparorũ .on.i.ireos agnicasti tamarisci añ.on.s.olei cõis lib.ii.uini.on.iiii.buliant ad consumptionem uini & coletur & oleum conserua.

Oleũ yppperiũ siue pforate calidũ est & siccũ stiticum & cõsolidat uulnera incisoꝶ neruoꝶ & cõbustionẽ ignis sedat dolores femoris & uessice & ꝓuocat urinã.℞.cimaꝶ yppericon.on.iii.macerent᷑ tres dies in sufficiẽti uino/ deinde buliãt in duplici uase.s.balneo marie & coctũ exprimat᷑ & in eius colatura ponat᷑ tm̃dẽ ypperi con recentis cõtusi & dimittat᷑ tres dies/ postea addat᷑ terbẽtine.on.iii. olei ueteris on vi croci.ʒ.i.misce & coq̃ in balneo marie ad cõsũptionẽ uini/ demũ cola & serua in uase uitreo obtusi orificii. Oleũ ex sulfure ualde desiccat oẽm humiditatẽ aquosam & saniẽ delet pruritũ & scabiẽ & q̃ primũ sanat uulcera flegmatis salsi.℞. sulfuris terbentine añ.on.iii.uini.ʒ.ii.olei ros.lib.i.buliãt ad cõsũptionẽ uini lẽto igne/ & ẽ optimũ cõtra scabiẽ. Oleũ castorei calidissimũ ẽ & optimũ cõtra oẽs egritudĩes frigidas pᷤtim neruoꝶ & iũcturaꝶ medet᷑ paralisi spasmo tetano obliq̃ oris torture & sedat acerrimos rigores & frigora febriũ si spina dorsi liniatur.℞.ciperi squinãti piperis lõgi sauine piretri piperis nigri añ.ʒ.ii.s.castorei storacis calamite cassie lignee croci galbani euforbii opoponacis carpobalsami spice costi añ.ʒ.ii. olei cõis lib.iiii uini lib.ii.bulliãt ad cõsũptionẽ uini exprimat᷑ colet᷑ & cõseruetur.
Oleũ sãbuci lenit abstergit & mundificat cutim medet᷑ itteritie & maxĩe epati infirmo opilato & plĩm cõfert doloribus iũcturaꝶ & fit cũ floribꝰ sãbuci sicut oleũ ros. Aut.℞.floꝶ sãbuci.on.ii.olei.lib.i.exponat᷑ soli.v.diebus/ postea coq̃t᷑ lẽto igne & colatũ serua. Oleũ tartari est fucãdis pꝫllis aptũ facit.n.pulcherrimã faciẽ.℞. tartari q̃d in cõcauitate uegetis cõiestũ ineret lib.i.uel q̃tũ uis & tritũ infundat᷑ ĩ aceto & colet᷑ ĩ pãno lini ligatũ & circũuoluat᷑ stuppa abluta & coquat᷑ sub cineribꝰ calidis/ postea amota stuppa globꝰ ille tres dies suspẽdat᷑ & colligat᷑ liquor ruffus q ex eo emanabit. Oleũ storacis q̃d optĩe sedat dolorẽ uẽtris pueroꝶ.℞.olei aneti olei camomille añ.on.iii.olei rute storacis liq̃de añ.on.i.s.pulueris cimini.ʒ.i. buliãt parũ & utere. Oleũ camomille cũ cimino & ruta coctũ & clisteratũ mitigat oẽs dolores ex uẽtositate & crasso flegmate genitos. Clistere cũ decoctiõe camomille sedat dolores uẽtris. Itẽ clistere cũ decoctiõe cẽtauree minoris sedat dolores ancharũ & uẽtris. Itẽ clistere cũ decoctiõe pforate sedat dolores ancharũ & podagras. Clistere cũ decoctione rute uel maxime cũ solo oleo rute sedat colicã.

¶Explicit liber de medicinis cõpositis/ q̃ Clementinus de Ameria cõposuit.

Ad deum.

Quas habeo grates deus accipe: quæ rogo scripsi
Nec me pęniteat sed bene uerte mihi.

Martinus galeanus ad medicũ lectorẽ.

Febris habes species/ causas/ & signa/ medelas
Est medicinaꝶ copia magna tibi.
Iam quodcũq; malũ mortalibus accidit egris
Tutius exẽplis hiis medicare potes.

Agapyto Geraldino de Ameria Clementinus.S.P.D.

QVando e Patauino gymnasio in patriam redii/ uidi palatium tuum nobilium uiroꝶ hospitiũ uiridaria & reliqua illorum ornamenta tam magnifica & eleganter calamistrata/ ꝙ cũ delitiis Domitiani facile contenderent. Quis est enim qui tuam non admiretur liberalitatem & ma

gnificentiam / decus & ornamentum patriæ nostræ. Nam quot curiales & nobiles aduenę Ameriam diuertunt/domi tuæ benignissime hospitantur:& nõ aliter/q̃ a Cimone Atheniẽsi excipiuntur. Cuius hospitalitas a Tullio/& Theophrasto tanq̃ patriæ ornamentũ sũmopere laudantur. Sed in primis tecũ congratulor/ꝙ apud Inclitũ Valentiæ Ducem primũ obtines locũ / & præ te feras tuoꝝ generũ nobilitatẽ. Oẽs quippe admirantur ingeniũ/doctrinam/affabilitatem/gratiam/ munificentiam/& cętera bona quæ tibi a natura & fortuna data sunt. Sed potissimũ tecũ cõgratulor & tibi gratias ago/de tot tantisq; beneficiis/quæ patriæ nostræ Ameriæ contulisti/ uel maxime ꝙ eam ab hostium incursu liberasti: Sed de his hactenus misi orõnem/quam in Collegio mediocrũ Patauino nuper habui/dum doctoratus insignia ab eis accepi.

Physicis Patauinis Clementinus .S.

C Vm i patria agerẽ Doctores clarissimi die noctuq; aĩo uoluebã quorsũ uitæ gressũ dirigerẽ uel quibus uitæ studiis & officio possem publicis priuatisq; prodesse. Cũq; hæc sæpius agitarem & cõsiderarẽ hoĩem ex aĩa & corpore esse cõpactũ/& quicquid genus agit humanũ ad alterutrũ spectat: Aĩus aũt ad bonaꝝ artiũ disciplinas capescendas tanq̃ ad propriũ obiectũ me adhortabatur/q̃nquidẽ ad eas sit potissimũ ꝓcreatus. Ille nanq; reꝝ oĩum opifex hac rõe corpus nostrũ terrena fragilitate cõpactũ aĩa intellectiua exornauit ut aliqua ex parte ei correspõderemus & quæ ipse facit nos intelligeremus: Reliqua pars nostri est corpus/qd̃ opibus alitur & sanitate cõseruatur. Cũ aũt ars medica utriq; cõducat ad eã animũ erexi/& maxime/quia diuina est & ad deũ relata: Hæc enim Apollinẽ & Esculapeũ apud prisces in deoꝝ numerũ retulit: Et dñs noster Iesus xp̃s q̃ plures sanauit/ut oñderet nobis ꝙ maxima cõferimus beneficia si egros sanamus. Præterea cũ fęlicitas hoĩs in sanitate corpis/sapientia/intellectus/& bonis fortunæ potissimũ cõsistat/& ars medica ea facilius decernere possit/& ad bene beateq; uiuendũ maxime cõferat hiis rõibus fretus ei potius studui: Sed quo soluerẽ ad medicã artẽ capescendã facile elegi: Nã cũ oẽs latinas academias mecũ ꝑcurrerẽ inter tot prestãtissimas hanc tandẽ Antenoris florentissimã atticis illis lucernis emulam diligendã putaui. Vbi nihil est qd̃ a seuero stoico graui academico: ingenioso peripatetico possit amplius desiderari/& quantũ ceteraꝝ disciplinaꝝ fęlicitate clareat ne grauissimis uestris auribus blandiri uidear corã nõ recensebo: Vixi diutius sub hoc uestro clemẽtissimo cęlo uestris semp officiis uallatus ad quem beneficioꝝ numerũ & magnitudinẽ accedit ꝙ in hoc Itaꝝ sacrario iam pridẽ ab hac excellentissima pħoꝝ & medicoꝝ contione ad lecturã Astrologiæ publicus ꝓfessor una oĩum uoce fui susceptus/& hoc tpe tã insigni doctoratus munere sum honestatus Profecto quo pacto uestris officiis respõdeã nõ uideo: Illud tñ qd̃ possum & debeo polliceor me Patauinũ nomen nõ modo celebraturũ/uerum omni fidei & pietatis studio exculturũ / & quo ad uixero huic excellentissimo Collegio me debiturũ profitebor. Dixi.

Petreus Agapyto Geraldino .S.

Q Vi tibi retulit Agapyte/ꝙ Clemẽtinus cumulãdę pecuniæ deditus cõgestasq; singulas in suas spẽs seqstraret: apte hęc finxit. Colligit enim ex optimis medicoꝝ facultatibus ditiores opes/ enea morboꝝ inditia/argẽteas cãs/& aurea illoꝝ remedia: Ac singula singulis in ꝓpriis capitibus recte distincta in hoc libello quo hæc notanda ꝑstantiora q̃ in cęteris medicoꝝ libris inuenies: primo nõ mediocrẽ Dialectice & Pħiæ notitiã/quaꝝ pceptis & institutis gña in suas spẽs / & spẽs in sua singularia sunt recte resoluta/causæq; & effectus diligẽter inuẽti & accurate distincti: Et nõ minus Astrol. q̃ medicinę peritiã ꝓfitet. nec omisit latinitatis eloquẽtiã: sed huius opis excellentia q̃diu uixerit Clemen. pp edacẽ liuorẽ nõ facile intelligetur/qm̃ medici coetanei pp inuidiã detrahere oẽs conabunt: Viget .n. inuidia inter pares et aĩalia q simili cibo uescunt mutuo odio sepsequũtur: Artis uero medice ignari nequnt cognoscere neq; iudicare: sicut nec ceci de coloribus. sed post mortẽ hoĩs ĩmortalitate inibit: Quãobrẽ una cũ ꝓpertio dicere põt: At mihi qd̃ uiuo detraxit inuidia turba: Post obitũ duplici fenore redet onos. Oĩno pulcrũ & laudabile eẽ opus cẽsendũ est q̃nqdẽ nõ sit parui ingenii nec mediocris laboris talia cõponere/q̃ si repetas quot Clemen. doctiores medicos ur̃a pr̃ia habuit/quot Viterbiũ Perusiũ/& alię huius regiõis ciuitates: ꝑcurras deniq; urbes oẽs Italię quot medicos iuenies ꝙ nr̃is tpibus qcq̃ elegãtius uel laudabilius de arte medendi scripserint. Itaq; maiorẽ laudẽ meret ꝙ nõ sibi/sed ad cõem utilitatẽ laborauerit. Vale.

Magistro Clementino Astrologo & Physico clarissimo. Fran. focius fęlicitatem.

L Vstranti mihi his diebus hoc opus a te editũ ꝓrinus subiit porcianũ/a quo oriũdus es: portianũ nũcupari debere a uetustate romę portioꝝ familia. Fuerit enim eius familię uicus apprime nobilis non est ambigendum. Quid ? si illum quispiam ex ea familia incoluerit / & assumptus fato incolentem ibi sobolẽ reliquerit: & tu ex illo stipite ad hec tempora propagato ortũ eduxeris id mihi facile tua illustris doctrina suadet; accedunt cõpositi mores ut tui sęculi cato censearis.

Sedit tibi subinde animo posthabito portiano te ciuem Amerie prestares: ubi arte medica usus cũ fueris te Esculapium/alterũ Colonia ipsa experta est. Ac scaturiens liuor non longam post temporis intercapedinem procellam excitauit. Et quid arte peonia ualeas mentem nõ adhibens inter neglecta habuit. Quin etiã honorẽ debitũ tibi amplo & ornatissimo ciui lingua dicacula inficiari nõ erubuit. O factũ impiũ/& ab usu ciuico perq̃ alienũ. Talpa lincis oculos contempsit.

Sic te liuorem Cicero/sic pectora summa
Omnibus in seclis impetiisse ferunt.
Declinare cupit quisquis liuentia labra
Hic sit tersites: Liuor & omnis abest
Dispereat Liuor nostro depulsus ab orbe
Ne uirtus tenebris inuidiosa detur.

Igitur mi suauissime Clementine susq; deq; feras: quippe ut colligere datur oĩs ætas hos liuentes mores hæc persica uenena præ se tulit. Et reuocato aĩo solitis studiis operam nauato/& magna ꝓ ingenio tuo fœlici cudito: & spero consore ut aliqñ ciuitas secum habitet/& te magni ex oĩbus faciet/in eaq; candidissimos dies duces. Vale doctrinaꝝ specimen ad annos Nestoris/meq; ama peculiarem seruitorem/quod magnopere cupio.

¶ Palladius.
Hic iacet insignis Clemens probitate sepultus
Astrologus/Medicus/Philosophusq; grauis

¶ Fuluius.
Astrorum & medica fuerat qui preditus arte
Corpus humo tegitur/spiritus astra tenet.

¶ Vincentius Cesenas.
Tundite mortales pia pectora tũdite palmis
q̃ periit Medicus summus & Astrologus.
Non periit/petiit cœlum Clementius/artis
Astroꝝ & medice uiuet opusq; suum.

¶ Franciscus focius.
Clarus appollineis Clemens amerinus alũdus
Artibus hoc tumulo mortuus ecce iacet
Quiq; suos casus prædixerat ante futuros
Quos sibi Saturnus/Marsq; minatus erat.

¶ Flamminius.
Hic iacet Astrologus/medica qui clatuit arte/
Artibus insignis Philosophusq; bonis.

¶ Sequuntur Cap. totius operis.

¶ Primus liber continet nouem Cap. de arte medendi generalia.

¶ Secundus liber est de febribus.

¶ Tertius liber est de medicinis cõpositis.

¶ Finis Cap.

¶ Emendationes totius Operis.

A. Intus
recte pro recto
fame uel pro fame ue
A ii Extra
que magis uacat magis
Intus.
ope illis pro ope illi
A iiii Extra
Cõmittat ꝓ Cõmittas
Fo.6. Intus
& simpliciũ ꝓ simpliciũ: &
Fo.vii. Intus.
sanguinis.Nec est qualitas mẽ
broꝝ sola:sed q̃litas que resul
tat ex utrisq̃: & licet cõplexio
hoĩs & cuiuslibet aĩalis simpli
citer & absolute sit calida & hu
mida:tñ qs dr̃ colericus uel fle
gmaticus respectu temperati.
Humilitas &c.hoc totũ deficit.
Fo.viii. Extra
adipiscimus ꝓ adipiscimur
B i Extra
calidus ꝓ calidius
genas ꝓ uenas
Intus
ginunt ꝓ gignunt
quo ꝓ quod
B iii Extra
adere pro addere
Intus
quatuor in uenis / pro quatuor
humores iu uenis
Fo.xiii. Intus
formiculis ꝓ formicalis

post pro potest
sensibile ꝓ sensibiles
Fo.xiiii. Inius
ie uuium ꝓ ieiunium
Fo.xv. Extra
uehe.mentissimis pro uehemen
tissimus
Intus
sanosa pro saniosa
prouenis ꝓ prouenit
Fo.xvi. Extra
furoem ꝓ furorem
Intus
tentiores pro tenuiores
sedimea ꝓ sedimen
C i Intus
minutũ ꝓ mintũ bis repitur.
sape ꝓ sepe
C iii Extra
spitu pro spiritu
Intus
humoꝝ indigesta pro humorũ
est indigesta.
& urina apparet ꝓ & in urina ap
parent
C iiii Intus
resumat ꝓ resumant
Fo.xxi. Extra
ditare infirmos ꝓ dietare infir.
deitare pro dietare
eronice pro cronice
febres pro febris
Intus in fine
humido & frigido quiescũt uel
ad uentos se refrigerandos ex.

ponunt aut ablutiõe pluuie uel
frigida aqua sitim & caloré cõ
tinuo sedãt.&c. hoc totũ defi.
Fo.xxii. Extra
ad reddũt ꝓ ad insaniã reddũt
nocituros pro nocuos
Intus
eger pro egre
sue ꝓ siue
desiccãt ꝓ disiaceat
Fo xxiii. Intus
sespe pro sepe
tempore animi/uacat animi
Fo.xxiiii. Extra
Vere pro Ver
colera pro coleram
Intus
precisa ꝓ premissa
D i Extra
humor pro humori
iuueus ꝓ iuuenes
Intus
indropiisim ꝓ idropisim
conferũ ꝓ conferunt
D ii Extra
cãfore.ʒ.v.ꝓ cãfore.ʒ.s.
actua pro acuta
ni coleta ꝓ in colera
Intus
croci.℈.v.ꝓ croci.℈.s.
D iii Extra
curũ ꝓ curam
dominatu ei ꝓ dñatur ei
Intus
scalido cõferũt/uacat scalido.

uenaras ꝑ ueneris
frigido de sirupus/uacat de
hembe ꝑ herbe
Fo.xxviii. Extra
tantam ꝑ tanq̃
feruide ꝑ feruida
q; sine ꝑ q; sint
supera pro supra
Intus
inbuccilli pro inbeccillibus
a icõiunctione ꝑ a cõiunctione
Fo.xxix. Extra
.ʒ.i.v.p.ʒ.i.s. & sic ubicunq; in
conueuienter reperitur .v. loco
.v. ponat .s. & hoc ꝑ totũ ter. E
Intus
quasdem pro quasdam
Fo.xxx. Extra
atimittitur pro remittitur
pulsus pro plus
causenem ꝑ causonem
Intus
in ferioribus pro in febribus
endiqua ꝑ endiuiam
ruc.rub.di.℥.v.añ.uio.℥ ui ʒ i.v
ꝑ zuc.rub.añ.℥.s.olei uiol.℥.iii
sa is.ʒ.i.s.
salutem pro saltem
E i Extra
De cura febris fleg. ꝑ De reme
dio febris sanguinee
granatorũ ante ꝑ granatoꝝ añ
sãdaloꝝ.ʒ.v.cãfore.℈.iiii.ꝑ san
daloꝝ oium añ.ʒ.s.cãfore.℈.i.
quot die exo noretua ꝑ quoti
die exono retur
endiuia pro endiuie
.℥.v.pro.℥.s.
sol pro sed
lactuce ante ꝑ lactuce añ.
singuloꝝ.ʒ.spodii.ʒ.v. ꝑ singu
lorum.ʒ.i.spodii.ʒ.s.
eluecto ꝑ electuario
cocnitione ꝑ cõcoctione
deciarus ꝑ denarius
nino ꝑ uino
Intus
emitrideum ꝑ emitriteum
mistitia pro mestitia
terriana pro tertianam
E ii Extra
remittirur pro remittuntur
flegmatione pro flegmatica
Intus
ossa pro offa
egrũ & oẽm ꝑ egrũ ut oẽm

suca ꝑ succi
mane.℥.v.ꝑ manne.℥.s.
E iii Extra
sanguinis ꝑ sanguis
Intus
℥.v.pro.℥.s.
℈.v.pro.℈.s.
alquo pro aliquo
delectatione ꝑ declinatione
se pauci ꝑ sed pauci
colerici ꝑ colericis
abundantia& ꝑ abundantiam
frequentis ꝑ frequentius
Fo.xxxiiii. Extra
bibat pro bibant
sicul pro sicut
lib.v. pro lib.s.
flubellis pro flabellis
sacrificatione pro scarificatiõe
acrste lib.v.pro acreste lib.s.
℈.v.pro.℈.s.
bibit pro bibiti
electum pro electuarium
ʒ.v.pro.ʒ.s.
corci pro croci
℈.v. pro.℈.s.
Intus
horae pro horas
pariuus pro paruus
uaporea pro uapores
calore pro colere
torbida pro turbida
uaria pro uarias
debilitalem pro debilitatem
Fo.xxx.v. Extra
hac pro hanc
siue pro sine
flegmas pro flegma
Intus
flegme pro flegma
febres pro febris
uere pro uero
uapore pro uapores
uapori pro pori
graue pro graues
Fo.xxx.vi. Extra
rasma pro rasina
frigore pro frigere
optimis sed in pro optimis ci
bis sed in
siccum & nocet pro siccum est
& nocet
ʒ.v.zuc.ʒ.v.pro .ʒ.s.zuc.℥.s.
mastis añ.ʒ.v.ꝑ masticis añ.ʒ.s
.ʒ.v.croci.℈.v.ꝑ.ʒ.s.croci.℈.i.
Intus.

De remedio febris sanguinee ꝑ
de remedio feb.flegmatice
meliotim pro meliloti
ante pro an.
saluberrium pro saluberrimum
poliodium pro polipodium
acetose pro acetoso
suquillitico pro squillitico
dilto pro diluto
delectabilius cũ ꝑ delectabilius
est cum
quoq; pro quousq;.
obruant pro obruit
F i Extra
cueed iuturna ꝑ cure diuturne
In tus
melancoliam ꝑ melancolia
quin est etiam est uacat
febre pro febres
insuauitatem pro insanitatem
F ii Intus
assem pro assam
electo pro electuario
incessiua pro incisiua
F iii Intus
caudẽ sorionẽ ꝑ caudã soricine
cum creta pro concreta
Fo.xl. Extra
sauua pro saunia
Intus
seinncti pro seiuncti
quaterq; die ꝑ quaterq; in die
Fo.xli. Intus
electis pro electuariis
Auicenam ꝑ Auicenna
Fo.42. Extra
ueterе pro utere
Intus
pasendo pro pascendo
breui pre pro breui per
Auicenam pro Auicenna
abastris ei pro abastris ex
G i Extra
ineres pro inertes
Intus
tibi pro ibi
furont pro furunt
G ii Extra
marsibus pro morsibus
terãt utere ꝑ terantur & utere
Intus
procilci pro trocisci
fumatura pro fumatur
spice.℈.v.pro spice.g.s.
capiati pro capiat
G iii Extra

redoarie pro zedoarie
cam pro cum
Auicenam pro auicenna
binant pro bibant
cero pro cereo
Intus in fine
exercitia pro exercitio
Fo.xlvi. Extra
capud pro caput
Intus
leuitina pro lenitiua
hibat pro bibat
aqua frigida parũper/ uacat frigida
minus pro nimis
salutem ,p saltem
ciciter pro circiter
Fo.xlvii. Extra
antera ,p antea
frigide ,p frigida
copiem ,p copiam
uitibus ,p uicibus
Intus
Interimi ,p Interim
cradũ ,p gradum
subi a ,p subita
Fo.48. Extra
uiscosus ,p uiscosos
parine ,p farine
H i Extra
macilaginosũ ,p mucila.
Intus
extentionẽ,p extinctionẽ
H ii Extra
mina ,p miua
Intus
pede pro pedes
esd ,p sed
succur ,p succus
minam pro miuam
animi ,p anni
H iii Extra
mutinũ ,p mirtinum
mina ,p miua
plantaginis.℥.ii.p plantaginis.ʒ.ii.
post est cibũ/ uacat est
uina pro una
Intus
artemisce ,p artemisie
Fo.52. Intus
unum ,p uinum
empora liuitũ ,p tpa lini.
Fo.53. Extra
xera ,p yera
Fo.54. Extra

pulmoso ,p plumoso
desculente ,p esculenre
Intus
sauuia pro saunia
I i Intus
melius ,p mellis
colia ,p colica
I ii Intus
& addãt ,p& addãt una
sed quidẽ ,p sed quidã
grauent ,p grauant
I iii Intus
Mina ,p miua bis repit.
Fo.58. Extra
cura pro curat
Intus
cusatte pro cuscute
nauleam pro nauseam
craui pro carui
Fo.59. Extra
axis pro laxis
mellis.ʒ.i.,p mellis.ʒ.vi
mocu pro muco
Intus
drag.ii.pro.ʒ.ii.
Fo.60. Extra
cãfore.℈.vii.,p [illegible] vii.
mele pro mel
Intus
Electũ est ,p electũ ex
et quãtur ,p coquãtur
K i Extra
crassos flegmaticos pro crassos melãcolicos flegmaticos
recuperãt:& ualent contra q̃rtanã/ hoc deficit
lignee añ.℥.ii.ʒ.4.,p lignee añ .℥.2. aloes.ʒ.iiii.
Intus
alii addunt in uacat in
redoarie ,p zedoarie
K iii Intus
misse pone misce
Fo.lxiiii. Extra.
uiol.℥.i.,p uiol.ʒ.i.
prunio℞ pro pruno℞
Intus
Insensiuos ,p incensiuos
uiolis pro uiolarũ
reliquas pro reliquias
dulciũ pro amararũ
Fo.lxv. Extra
turbit añ.ʒ.i.uacat añ.
q̃titate.℥.ii.pone.ʒ.ii.
Fo.56. Extra

confer pro confert
in aq̃ prius ,p in q̃ prius
frequenter ,p potenter
prio℞ pro piro℞
quã añ.,p quoniam
Intus
anteos ,p ameos
L i Extra
eniblico℞ ,p emblico℞
granato℞ punico℞ uacat punico℞. In eadẽ li. granato℞ añ.uacat añ.
enib. pro emb.
dimittũtur ,p dimittãt
Intus
Trarea pro trazea
ro q. s.s. loco ,p ros. qd sufficit loco
debilitatẽ ,p debilitatã
L ii Extra
saminis ,p seminis
cubabo℞ ,p cubaba℞
Intus
amoes pro ameos
confert pro confortat
L iii Extra
redoarie ,p zedoarie
Intus
q̃ ẽ innata,p q̃ ẽ ex ĩnata
Fo.lxx.Intus in ul.li.
añ.℥.i.,p.añ.ʒ.i.
Fo.lxxi. Extra
redoarie ,p zedoarie
iciadunt ,p incidũt
Intus
seneinũ pro seminum
satiat ,p sanat
itteritũ pro itteritiam
Fo.lxxii. Intus
petonie ,p peonie
enale pro enule
cõteperet cũ aq̃ po.ros.
M i Extra
careola pro cazola
Intus
sextũ & sept. ,p 60.& 70
vii.& viii.,p.70.80.

M ii Intus
& abortu ,p ab abortu
M iii Extra
muscuta pro muscata
spici ligni ,p spice ligni
diagridii.℥.ii.s. po.℥.i.
Intus
Tro.uialo℞ po.uiola℞.
sirugo ,p sirupo
Fo.76. Extra
rutu pro rute
Intus
solenti pro solent
Fo.77. Extra
totanũ pro tetanũ
Intus
corue ,p corde
Fo.78. Intus
castaneo℞ ,p castanea℞
N i Extra
careola pro cazola
britonie pro brionie
N ii Extra
fiat massa & qñ po. fiat massa cũ oleo nar.& qñ
Intus
calide pro calido
N iii Extra
collosa pro callosa
candarides ,p cãtarides
Fo.82. Extra
galban pro galbani
lapidia pro lapidis
Vng.sulfurũ ,p sulfureũ
sicci legatii,psuci lapatii
Intus
collosam ,p callosam
profundit ,p profundis
Fo.83. Extra
remouet pro reuouetur
Intus
& leuit pro & lenit
inpinguit ,p inpinguat
Fo.84. Intus
& colatura,p& colaturã
& cõstruet,p& cõseruet
Finis.

¶Registrum.

A B C quaterni E F G H I K L M
N terni sunt O duernus est.

¶Rome Impressum p Iacobũ Mazocchũ
M.D.XII.Die.XVII.Mensis Maii.

